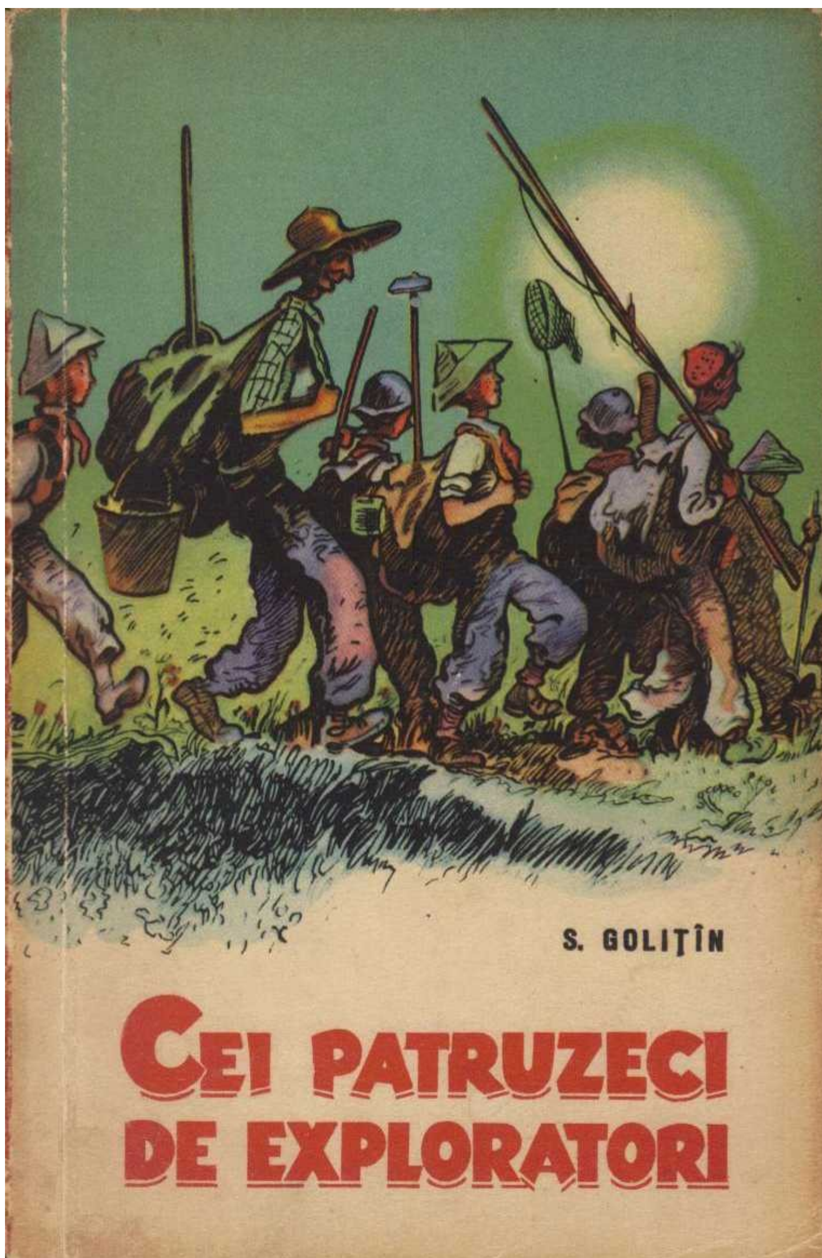

CEI PATRUZECI DE EXPLORATORI

S. GOLIŢÎN

Poate, dragi cititori, închizând ultima pagină a acestei cărţi, veţi doriţi să deveniţi exploratori neobosiţi, să faceţi drumeţii în ţară, prin oraşele noastre frumoase, vechi şi *noi, de-a lungul râurilor noastre, prin pajişti, munţi şi păduri*.

Cuprins

Capitolul I. URMĂRILE NEFASTE PROVOCATE DE UNGEREA NECHIBZUITĂ A UNEI TIGĂI

Am auzit pentru prima dată cuvântul „explorator” de la fiul meu Mişa, pe vremea când era elev în clasa a VII-a.

Într-o bună zi, Mişa s-a întors în goană de la şcoală, cu părul vâlvoi şi, aruncându-şi cărţile pe masă, ne-a anunţat fericit că doreşte să se facă explorator, nu un explorator oarecare, ci geolog, neapărat geolog.

De fapt, în ziua aceea memorabilă, trei băieţaşi se aşezaseră încă de la prima oră în ultima bancă din clasă şi se apucaseră să citească cu nesaţ cartea academicianului Fersman „Mineralogia distractivă”. Lectura acestei cărţi a hotărât în mod definitiv soarta lui Mişa. Din clipa aceea, Mişa a început să viseze călătorii în taiga, în munţi, în deserturi, în Arctica, în Antarctica, ba chiar, dacă nu mă înşel, şi. În spaţiul cosmic. Din clipa aceea a hotărât Mişa să descopere noi zăcăminte de petrol şi de gaze, de plumb şi uraniu, de cărbuni şi de fier. Dar până una, alta, toamna şi primăvara, în zilele libere, iar vara aproape în fiecare zi, dis-de-dimineaţă, în tovărăşia a doi-trei prieteni, toţi echipaţi cu rucsacuri, lua trenul electric să exploreze de zor râpele şi carierele de piatră din împrejurimile Moscovei.

Aşa a început acea perioadă a vieţii noastre de familie pe care soţia mea a numit-o „vremea cazne lor”. Într-adevăr, e destul să facem un simplu calcul ca să ne dăm seama că un rucsac plin până sus cu pietre cântăreşte

cel puţin treizeci de kilograme. Dacă pe lângă asta adăugăm şi faptul că Mişa făcea cam şaptezeci de excursii pe an, vă închipuiţi ce cantitate de trofee s-au adunat în casa noastră. La un moment dat ne-a fost teamă să nu se prăbuşească duşumeaua de atâta greutate. Sub paturi, în bibliotecă, pe bufet, până şi în biroul meu erau ascunse cutii şi lăzi, cutiuţe şi lădiţe pline cu pietre.

Un lucru vă rog: nu cumva să vă scape vorba asta de faţă cu Mişa! Căci m-ar privi indignat cu ochii lui căprui, şi-ar scutura moţul ciufulit şi, cu vocea lui de bas, ar spune jignit: «Ei, şi dumneata, tată! Cum poţi să spui că sunt pietre? Astea sunt „minerale” sau „astea sunt fosile”».

Când mă uit la câte o piatră, mi se pare că e cel mai obişnuit bolovan. Pentru Mişa, însă, nu. El o ia, mi-o învârte în dreptul nasului şi-mi spune: „Iată o bucată de granit dintr-un bloc adus în vechime de torentul de gheţuri din munţii Scandinaviei”, sau prinde cu penseta o bucăţică de calcar şi-ţi arată că poartă amprenta unei scoici arhaice.

Şi eu sunt om înalt, dar Mişa mai-mai să-l ajungă pe unchiul Stiopa din poveste. Şi uite aşa, privindu-mă de sus, îmi ţine o adevărată prelegere, pe un ton profesoral, plin de îngăduinţă, de parcă ar vrea să spună: „E drept, îmi eşti tată, dar tare multe lucruri nu ştii!”

Mai târziu, Mişa a început să împartă oamenii, adulţi sau copii, în *exploratori* şi *ceilalţi*. *În* rândul *exploratorilor* includea pe cei care născocesc, caută sau visează să descopere ceva nou, necunoscut, misterios pe pământ, sub pământ, pe apă, sub apă şi în aer. Iată profesiuni de exploratori: topografii care alcătuiesc hărţile unei localităţi sau ale unei regiuni, hidrologii care studiază fluviile şi râurile, botaniştii, zoologii şi mulţi alţii, şi, fireşte, geologii, care practică cea mai interesantă dintre profesiuni.

Din rândul *celorlalţi,* Mişa sublinia în mod special

existenţa „mototolilor”. În grupa aceasta au nimerit adormiţii şi molâii, pe care nu-i interesează nimic în afară de mâncare.

Cât despre fete, pe toate, fără nicio excepţie, le-a trecut în categoria „mototolilor”. Deşi, la drept vorbind, mi-a şoptit într-o zi confidenţial (cam la vreun an după aceea):

— Ştii, tată, ici-colo mai găseşti şi printre fete câte o exploratoare.

Pe soră-sa mai mică, Sonia, Mişa o socoteşte foarte sincer drept o mototoală şi deşi Sonia cât e ziua de mare caută şi tot caută ba un ciorap căzut pe după pat, ba un caiet sau cartea de aritmetică, după părerea lui Mişa, nu va ajunge niciodată exploratoare.

Cam aceeaşi părere avea şi despre vecina noastră de apartament, Roza Petrovna. Mişa a poreclit-o „Gazela”, cu toate că e grasă şi stângace ca o broască ţestoasă. El afirmă că Roza Petrovna are privirea unei gazele muribunde. Când se întoarce în fugă de la şcoală, făcând zgomot în tot apartamentul, sau când o zoreşte pe maică-sa să-i dea de mâncare, Roza Petrovna îşi îndreaptă asupra lui ochii melancolici şi trişti ca o ploaie de toamnă, şi tace. Câtă dojana, câtă supărare exprimă ochii aceştia! Supărare pricinuită de zgomotele stridente, de inundarea băii, de convorbirile telefonice nesfârşite, ba chiar de amintirea păcatelor din anul trecut!

Gazela e o exploratoare sistematică. Dis-de-dimineaţă porneşte să colinde magazinele şi se întoarce acasă spre seară, moartă de oboseală. Dar ce caută ea prin magazine? Numai de-ale gurii, pentru ca, împreună cu soţul ei iubit, să poată mânca lucruri cât mai gustoase. Bineînţeles, Gazela este cea mai autentică mototoală. În privinţa asta nu-ncape nicio îndoială.

Deşi pe mine şi pe maică-sa Mişa ne respectă şi ne

iubeşte din inimă, presimt că şi pe noi ne socoteşte „mototoli”.

Într-adevăr, cine sunt eu? Un medic de copii oarecare. În fiecare zi mă duc la policlinică, examinez şi palpez copii mai mari şi copii mai mici, pe cei sănătoşi şi pe cei bolnavi, le prescriu medicamente şi caut să-i liniştesc pe părinţii speriaţi.

Dar soţia mea, mama copiilor, cine e? O simplă gospodină, care se duce la piaţă, găteşte mâncare, ţese ciorapi, spală, duce conversaţii interminabile cu Roza Petrovna, şi asta-i cam tot ce face. Bineînţeles că nici ea, nici eu nu facem nimic care să aducă a explorare.

„Ce anume aş putea inventa? mă gândeam uneori. Ce-ar fi să descopăr, să zicem, un medicament miraculos, care să vindece într-o clipă guturaiul sau un stomac deranjat?...” Dar vai, n-am reuşit niciodată să transform aceste gânduri în fapte şi, fără doar şi poate, nu sunt bun de explorator.

Vară de vară, cum venea vacanţa, plecam cu toţii în vilegiatură. Şi cu acest prilej, eu mă îngrijeam de obicei ca locuinţa pe care o închiriam să fie cât mai aproape de gară, iar gara să fie cât mai aproape de Moscova. Mişa dispărea zile întregi cu obişnuitul său rucsac, iar noi – eu, mama şi Sonia – ne plimbam cuminţi pe străzi, printre gărduleţele multicolore ale primitoarelor căsuţe, ne odihneam la umbra pinişorilor rari de pe malul iazului mâlos. Soniei îi plăcea să se scalde, aşa că de obicei se bălăcea cu o droaie de copii în apa tulbure a iazului, aşa cum fac mormolocii într-o băltoacă pe cale de a seca.

De data asta, însă, lucrurile au luat o altă întorsătură. Mişa a absolvit şcoala medie şi se pregătea să dea examenul de admitere la Facultatea de geologie. Iată de ce, în lunile aprilie şi mai, a plecat numai o dată la două săptămâni în obişnuitele sale excursii după minerale şi

fosile. În schimb, de fiecare dată când se întorcea din excursie, greutatea rucsacului său era de două ori mai mare; până când, într-o bună zi, a adus, târând-o în urma lui, o scoică de amonit, răsucită în spirală, mare cât roata unei biciclete de copii. Şi eu şi maică-sa îl cam certam.

— Termină odată cu excursiile! Fă bine şi ţine-te de carte! Dacă nu-nveţi de dimineaţă până seara, n-ai să faci nicio ispravă!

Mişa – cel puţin aşa ni se părea nouă – îşi pleca supus capul ciufulit şi, dis-de-dimineaţă, când noi mai dormeam, îşi trăgea încetişor pantalonii de la treningul albastru, lua rucsacul în spinare, înfunda chifle cu salam în buzunare şi o tulea după noi achiziţii.

În cele din urmă, zilele lui de libertate au luat sfârşit. Am făcut un consiliu de familie, care a hotărât: – Ajunge! Să nu te mai prindem că pleci după pietre! Ai vrut să dai examen la facultate, nu-i aşa? Atunci fă bine de stai acasă şi toceşte.

Ne-am înţeles ca mama să rămână cu Mişa. Doar trebuia ca cineva dintre noi să-i dea un sprijin moral, să-l mângâie şi să-l încurajeze în fel şi chip şi, ceea ce era esenţial, să-l hrănească cu ouă şi cu zahăr. Acest gen de alimentaţie ne-a fost sugerat de Roza Petrovna, care afirmă că ouăle dezvoltă memoria, iar zahărul „întăreşte creierul”.

Şi iată-l pe Mişa înfulecând cam vreo zece ouă pe zi, punându-şi câte şase bucăţi de zahăr în ceai şi învăţând de dimineaţă până-n seară cu tâmplele strânse în palme.

În ce mă priveşte, a trebuit să fac planuri pentru un concediu pe care aveam să-l petrec în tovărăşia Soniei.

„Unde să plecăm?” m-am întrebat.

— O dată ce pleci, binevoieşte să te întorci cu cel puţin douăzeci de kilograme de dulceaţă, ciuperci marinate, uscate şi murate, să ne ajungă pentru toată

iarna – mi-a poruncit soţia mea, fiind o bună gospodină.

— Nu mă prea pricep – am obiectat, nehotărât.

— Ei, lasă, nu te mai preface! Are să te ajute gazda – mi-a tăiat-o ea scurt. Şi, apoi, a cam sosit timpul s-o obişnuim şi pe Sonia cu treburile astea, în fiecare dimineaţă să vă duceţi în pădure, după ciuperci, fragi, zmeură, mure, afine, merişoare. Vişine, căpşuni, agrişe, coacăze, mere, pere şi prune o să cumpăraţi de la piaţă.

— Ascultă, tată! Mişa îşi ridică nasul din cărţi. Am să-ţi dau rucsacul meu şi am să te rog ceva: caţără-te şi dumneata prin cariere de piatră, prin râpe, colindă malurile abrupte ale râurilor şi strânge-mi exemplare noi de minerale şi de fosile.

— Hm-m! Dar sunt foarte grele! şi apoi, gândeşte-te, pot să alunec de pe o stâncă, pot să mă prăbuşesc în vreo prăpastie.

— Ei, tată, de unde stânci şi prăpăstii în împrejurimile Moscovei? spuse Mişa privindu-mă cu îngăduinţă.

— Ba o să strângem, o să strângem pietre, neapărat! exclamă Sonia. Unde n-o să ajungă tata, am să mă caţăr eu!

— Să iei ciocanul meu de geolog, rucsacul, pantalonii de trening… Te pomeneşti că şi dumneata şi cu Sonia – adăugă Mişa, făcându-ne cu ochiul – o să ajungeţi nişte exploratori sadea.

— „Exploratori sadea”? am întrebat eu. Dacă aşa stau lucrurile, îţi promit, Mişa, să-ţi procur minerale şi fosile. Misiunea va fi îndeplinită.

„La drept vorbind – am gândit eu – să culegi ciuperci şi fragi în desişul întunecos al pădurii, şi asta înseamnă, în definitiv, să fii un explorator adevărat…”

— Tăticule, noi exploratori! Asta-i grozav! ţopăi de bucurie Sonia.

Aşa-i, nu v-am spus până acum că fata mea e nemaipomenit de zăpăcită. V-am spus că e mototoală şi... cam atâta. Sonia are două cozi cu vârfurile legate în nişte panglicuţe albastre, ochi de asemenea albaştri şi un năsuc mititel şi cârn. Anul acesta a trecut în clasa a şasea, învaţă binişor, deşi la drept vorbind ar putea să înveţe mai bine, şi-i cam place să mănânce. De obicei la prânz înfulecă două farfurii de supă şi trei chiftele. Când îşi face lecţiile, de sârguinţă îşi scoate vârful limbii în colţul gurii. În restul timpului, o vezi sărind şi râzând mereu. Şi acum să vă mai spun un secret: câteodată mai şi plânge.

— Totuşi, unde să plecăm în vacanţă?

— Duceţi-vă la Zolotoi Bor – ne-a sfătuit Ivan Ivanovici, soţul Rozei Petrovna, un bătrânel sfrijit, arhivar de meserie – e un loc minunat, centru raional, găsiţi vişine şi mere din belşug, curge şi un râu pe acolo. Unde mai pui că nu-i nici prea departe de Moscova. Şi apoi...

Ivan Ivanovici ezită o clipă. Trebuie să vă spun că e un om de o delicateţe rară.

— Spuneţi, spuneţi, nu vă jenaţi! l-am încurajat eu.

— Aş vrea să vă arăt, în prealabil, un document extrem de curios. Dacă-mi daţi voie, vi-l aduc în cinci minute – a spus Ivan Ivanovici şi s-a făcut nevăzut.

Stimatul Ivan Ivanovici e un om foarte cult şi demn de tot respectul. Ne întâlnim în fiecare dimineaţă, el purtând o pijama albastră cu dungi albe, iar eu una galbenă cu dungi roşii. De felul meu, sunt slab şi înalt, el e slab, dar foarte mic de statură. Şi tocmai fiindcă e plăpând şi mic de stat, Mişa l-a poreclit Stamina.

În fiecare dimineaţă, cercetam, împreună cu onoratul Stamină, termometrul fixat în exteriorul ferestrei din bucătărie.

„S-a încălzit afară (sau – e rece afară) ” – declara, după împrejurare, Stamină, cu ochii zâmbind blând prin

ochelarii cu lentile groase, şi-mi întindea mânuţa sa îngustă şi trandafirie, care seamănă cu o lăbuţă de gâscă, apoi îşi răsucea uşor firele rare ale mustăţii sale cărunte. îi răspundeam invariabil: „Da, s-a încălzit afară (sau – da, e rece afară) ” şi ne despărţeam. Eu mă duceam să-mi beau cafeaua împreună cu nevastă-mea, iar el pornea cu paşi mărunţi să-şi ia micul dejun pregătit de Roza Petrovna.

Ivan Ivanovici e un om extrem de punctual, înrobit deprinderilor formate odată cu trecerea anilor. Aşa, de pildă, de douăzeci de ani ridică ochii spre termometru exact la ora 8 şi 25 de minute, cu niciun minut mai devreme sau mai târziu. La slujbă, iarna şi vara, pe ploaie sau pe arşiţă, merge numai pe jos şi mereu pe aceleaşi străzi. Într-o bună zi, pe traseul său au fost dărâmate două case mici de bârne, iar în locul lor a început construirea unei case de piatră cu mai multe etaje. Un gard ridicat temporar în dreptul şantierului a barat drumul obişnuit al lui Ivan Ivanovici, care timp de câteva luni a fost profund nenorocit că e nevoit să facă un ocol de optsprezece paşi.

Ivan Ivanovici îşi făcu din nou apariţia nu peste cinci, ci peste opt minute. Şi în ce hal! Ochelarii îi lunecaseră pe vârful nasului, ochii mici, miopi erau larg deschişi, braţele ridicate şi, dacă nu mă înşel, în creştetul capului cele câteva fire de păr i se agitau în dezordine.

Am înţeles imediat că s-a întâmplat ceva îngrozitor.

— Vă mai amintiţi că acum câtva timp v-am invitat la masă să gustaţi nişte *blinele*? a exclamat el cu o voce subţire şi tragică.

— Îmi amintesc – am răspuns eu mirat. Dar, pe cuvântul meu de onoare, nu vedeam nimic îngrozitor în acest fapt. Într-adevăr, cu două luni în urmă, cu prilejul zilei de naştere a lui Ivan Ivanovici a fost cât pe-aci să mă îmbolnăvesc, fiindcă mâncasem prea multe *blinele*. Erau cu adevărat grozave şi trebuie să recunosc că Roza

Petrovna se întrecuse pe sine. Am mâncat atunci vreo douăzeci de bucăţi, unele cu icre negre tescuite, altele cu somon, cu unt topit, cu smântână.

— Totul e pierdut! a gemut Ivan Ivanovici şi s-a prăbuşit în fotoliu.

I-am dat repede nişte valeriană.

— Dar ce s-a întâmplat?

— Îndată… încerc să-mi vin în fire şi să vă povestesc totul cu de-amănuntul.

Ivan Ivanovici a mai luat o doză de valeriană, şi-a şters nervos ochelarii şi a început să povestească cu o voce mai mult sau mai puţin calmă:

— Acum douăzeci de ani lucra la noi la arhivă un bibliotecar mai în vârstă. Ce minunat era omul ăsta! se interesa de orice, călătorise mult. Din păcate, a murit înainte de război. Cu cinci ani înainte de a muri, fusese în deplasare la Liubeţ. Aţi auzit de oraşul acesta? E la fel de vechi ca şi Moscova, are multe monumente arhitectonice, îşi are cetatea sa, cu nimic mai prejos decât Kremlinul Moscovei. Zolotoi Bor se află la o distanţă de 20 de kilometri de Liubeţ, de aceea am vrut să vă rog ceva… Dar acum totul e pierdut! gemu din nou Ivan Ivanovici.

I-am oferit şi a treia doză de valeriană. Ivan Ivanovici a luat-o, şi-a şters broboanele de sudoare de pe frunte şi a continuat:

— La Liubeţ a trăit cândva, într-o căsuţă mică, un cetăţean care, pe cât mi s-a povestit, era nesociabil, morocănos şi tare zgârcit. Bibliotecarul nostru s-a dus la el ca să vadă dacă nu cumva ne-ar putea vinde nişte cărţi vechi şi rare. Când să intre în casă, bibliotecarul a greşit uşa şi s-a pomenit într-o cămară dărăpănată şi mirosind a şoareci. Ei, cam ce credeţi dumneavoastră că a descoperit el în cămară? Pe un perete, între un dulap gata să se prăbuşească şi nişte butoaie dogite, atârna un tablou plin

de praf. Bibliotecarul nostru a şters cu poalele mantalei praful de pe pânză şi s-a pomenit în faţa unei minunate opere de artă. Era portretul unei fete de o frumuseţe rară, o fată cu păr negru, purtând o rochie liliachie cu dantele. Omul a rămas încremenit. Portretul era, fără îndoială, opera unui pictor remarcabil. După spusele bibliotecarului, ochii negri şi trişti ai acestei fete frumoase erau parcă vii şi aruncau văpăi în jur. Pe neaşteptate, în încăpere s-a ivit stăpânul casei, care l-a ocărit în tot felul pe colegul meu, numai că nu l-a făcut hoţ, după care l-a dat afară.

— Dar cine era autorul tabloului? am întrebat eu.

— Nu se ştie. Tocmai asta e nenorocirea că nu se ştie – mi-a răspuns Ivan Ivanovici, arcuindu-şi îndurerat sprâncenele subţiri ca nişte fire de mătase. Jos, în colţul drept al portretului, bibliotecarul abia a reuşit să descifreze o inscripţie misterioasă: „Eu n-am nici măcar dreptul să semnez”. Ce semnificaţie să aibă aceste cuvinte? Care să fie sensul lor? Iată întrebări la care nici până astăzi n-a putut nimeni să răspundă. Mai mult decât atât: până în ziua de azi nimeni nu ştie nici măcar unde ar putea să se mai găsească acest portret. Eu unul mă tot gândeam să plec în căutarea lui, dar, în general, îmi displac deplasările, apoi a venit războiul. Acum am cam îmbătrânit… Dar ştiţi care e adevărata tragedie? Nu mai cunosc nici numele deţinătorului tabloului, nici adresa lui! Desperat, Ivan Ivanovici îşi desfăcu braţele a neputinţă. După ce a fost dat afară, bibliotecarul a desenat un plan indicând drumul care ducea din piaţa oraşului până la casa cu tabloul. Planul acesta l-am păstrat ca ochii din cap într-o carte. Adineauri, când v-am lăsat, m-am dus să caut cartea. Am găsit-o, am răsfoit-o, dar nici urmă de plan. Atunci am întrebat-o pe Roza. Şi ce credeţi că mi-a spus? Că în ajunul zilei mele de naştere, când s-a apucat să facă curăţenie generală în casă, a şters praful de pe rafturile cu

cărţi şi pe urmă s-a apucat de blinele. Atunci s-a produs nenorocirea. Vai, ce nenorocire! A luat documentul acela preţios şi l-a înfăşurat pe un beţişor, apoi a uns tigaia în care a prăjit blinelele. Acum, din tot planul mi-a rămas întipărit în minte un singur lucru: casa se află într-o margine a oraşului. Dar în care anume, dacă e cea de est sau de vest, cea de nord sau cea de sud, să mă omoare cineva că tot nu i-aş putea spune. Noroc că Liubeţul nu-i un oraş prea mare, de aceea presupun că şi fără aceste indicaţii o să puteţi da de urma portretului.

Mi-am amintit de ochii de gazelă muribundă ai soţiei lui Ivan Ivanovici. „Lua-o-ar naiba” am blestemat-o în sinea mea pe Roza Petrovna.

— Cine a mai pomenit să ungi tigaia cu o hârtiuţă? l-am întrebat cu voce tare pe Ivan Ivanovici.

— Fireşte, aveţi dreptate, o tigaie nu se unge cu o hârtiuţă. Numai că planul nu era desenat pe o hârtie obişnuită, ci pe o hârtie de calc pânzată de cea mai bună calitate. Roza a spălat-o mai întâi cu apă fierbinte şi abia după aceea a înfăşurat-o pe un beţişor! exclamă el jalnic.

„Ia stai – mi-am spus eu – căutarea unui portret este o ocupaţie captivantă, ba chiar ar putea intra în categoria explorărilor!”

M-am ridicat în picioare şi am rostit solemn:

— Stimate Ivan Ivanovici, vă rog din suflet să vă liniştiţi. Vă promit că am să fac tot posibilul, ba chiar imposibilul, ca să găsesc portretul misterios despre care mi-aţi vorbit, chiar fără planul distrus nu din vina dumneavoastră.

Capitolul II. POŢI SĂ ÎMPUŞTI TREI IEPURI CU UN SINGUR FOC?

La vreo zece zile după această conversaţie, Sonia şi cu mine ne aflam în tren, pătrunşi de hotărârea fermă de a ne petrece întregul concediu la Zolotoi Bor.

Din cele trei misiuni de explorare pe care aveam de gând să le îndeplinim, cea mai importantă era, bineînţeles, căutarea portretului.

— Mare lucru, să culegi ciuperci, mure, fragi, zmeură, afine! discutam eu cu Sonia. Să zicem că o să plecăm de două-trei ori la pădure, cel mult, şi cu asta gata. Pietre? Foarte bine. Nu-mi vine a crede că ar fi cine ştie ce să te caţeri pe coaste abrupte! Dar să cauţi un portret, ei, asta-i cu totul altceva…

Trenul lăsă în urmă brâul de localităţi pitoreşti din jurul Moscovei, unde locuitorii ei îşi petrec de obicei vacanţele. Păduri de mesteceni şi de pini se perindau în faţa ochilor noştri, în timp ce gândul meu zbura la portret. Trebuie să mărturisesc că, la un moment dat, am fost cuprins de îndoială: oare nu-mi luasem o sarcină peste puterile mele? Dar, la urma urmei, mi-am mai spus eu, voi vedea asta când vom ajunge la destinaţie.

Luasem o mulţime de lucruri, umplusem cu ele două poliţe, iar sub bancă mai aveam două valize, rucsacul plin cu zahăr şi un balot plin cu crătiţi şi borcane.

Ciocanul geologic se aseamănă ca aspect cu un ciocan obişnuit, numai că are o coadă lungă ca de lopată. Această unealtă nu-şi mai găsise loc în niciun balot, de aceea Sonia îl ţinea în mină.

Vecina noastră de compartiment, o bătrânică posacă, aşezată pe bancheta din faţa noastră, oftă din greu, cu un aer supărat:

— Pe vremuri, fetiţele se jucau cu păpuşi, acum se vede că n-au altceva de făcut decât să bată cuie.

Sonia îmi aruncă o privire plină de tâlc, făcându-mi discret cu ochiul: chipurile, ştim noi de ce umblăm cu ciocane.

Din vorbă în vorbă, i-am spus vecinei noastre de drum că mergem să ne petrecem vacanţa la Zolotoi Bor.

Cum a auzit că mergem la Zolotoi Bor, s-a săltat uşor pe bancă şi a devenit, cât ai bate din palme, o bătrânică zâmbitoare, rotofeie şi foarte simpatică.

— Păi, dragii mei, eu chiar la Zolotoi Bor m-am născut şi toată viaţa mi-am trăit-o acolo!

În doi timpi şi trei mişcări ne-am înţeles să tragem la ea şi să luăm pentru toată vara o cameră cu chirie în casa ei. Nu ştiu de ce, dar presimţeam că această bătrânică simpatică se pricepe de minune la gătit şi cu atât mai mult la dulceţuri şi marinate, la uscatul şi marinatul ciupercilor, ceea ce era şi mai important.

Spre ghinionul nostru însă, după ce am sosit în Zolotoi Bor şi am umplut cu toate bagajele noua noastră locuinţă de vară, am aflat că simpatica noastră gazdă trebuie să plece, pentru un timp, într-un colhoz vecin. Fiica vitregă a unei cumnate se pregătea de nuntă şi bătrânică se ducea să-i coasă trusoul, să coacă plăcinte, să gătească fel de fel de bucate şi, bineînţeles, să cânte, să joace şi să se veselească la nuntă.

Nouă avea să ne poarte de grijă bărbatul gazdei.

În viaţa mea n-am întâlnit om mai posac şi mai puţin comunicativ. Tăcea tot timpul, iar când voia să spună ceva, după ce mai întâi chihăia şi tuşea îndelung, rostea până la urmă două-trei fraze sacadate.

Avea un aspect neîngrijit, o barbă zbârlită care amintea de moţul încâlcit al unui cal şi nişte sprâncene groase şi stufoase care arătau ca două perii de dinţi.

De dimineaţă până seara trebăluia prin livadă. Ce făcea toată ziua acolo nu ştiam, pentru că noi n-aveam voie să intrăm în livadă. Totuşi, într-o zi, Sonia reuşi să arunce o privire printr-o crăpătură din gardul înalt de scânduri. Livada era plină de meri, vişini, pruni, peri încărcaţi, unii cu fructe coapte, alţii cu fructe verzi. În fiecare dimineaţă, fără să scoată o vorbă, gazda noastră ne punea în faţă o

strachină plină cu tot felul de fructe.

— N-ar fi rău – i-am propus eu într-o zi – să încercăm să facem nişte dulceaţă.

— Lemne n-am, cratiţele sunt la nuntă şi eu nu-s meşter la treaba asta – răspunse el mohorât.

— Păcat! Vom fi nevoiţi să pornim în pădure după zmeură, afine, mure şi ciuperci! oftai eu.

În prima noastră expediţie am cules vreo două pahare de fragi şi, fiindcă ne era sete, am mâncat tot ce adunasem. Mai târziu s-a copt zmeura, dar la zmeură am renunţat de la bun început, deşi în „Râpa lui Kuzka”, cam la vreo şapte kilometri de casă, era „curat o mare de zmeură”, cum spunea posaca noastră gazdă. Dar cum să culegi, când tufele de zmeură creşteau laolaltă cu urzicile, râpa era plină de vipere şi mai ales când te gândeai că acum două sute de ani pe aici hălăduiau tâlharii atamanului Kuzka?

Ne-am dus şi la cules de ciuperci şi am strâns cam vreo douăzeci de vinecioare şi câteva mitărci viermănoase. Tot adunând ciuperci, am nimerit însă într-o baltă, ne-am udat picioarele şi, până la urmă, ne-a prins ploaia la întoarcere, aşa că ne-am înapoiat acasă uzi leoarcă şi supăraţi foc.

În cele din urmă, am hotărât să aşteptăm înapoierea gazdei de la nuntă, şi să cumpărăm fructele şi ciupercile din piaţă. E drept că dulceaţa şi ciupercile marinate, uscate şi murate n-ar fi fost astfel realizate în cadrul planului nostru de explorare, dar cel puţin ne vom fi îndeplinit misiunea pe care ne-o încredinţase mama.

Nici cu însărcinarea primită de la Mişa n-o prea scoteam la capăt. Auzisem, e drept, că ar exista nişte cariere de piatră la o distanţă de cinci kilometri de Zolotoi Bor şi era posibil ca acolo să se fi găsit fosile şi minerale rare… Dar era atât de departe! Şi să mergi pe căldura asta

cu atâta încărcătură! Nu, numai asta nu…

Rămânea cea de-a treia misiune – să găsim portretul misterios.

Mărturisesc că mă gândeam în fiecare zi la portret, dar nu ştiam de loc cum trebuie să procedez ca să pornesc în căutarea lui.

— Spuneţi-mi, vă rog, unde opreşte autobuzul pentru Liubeţ? mă hotărâi eu într-o zi s-o întreb pe gazdă.

— Spre Liubeţ nu pleacă niciun autobuz.

— Atunci, cum am putea ajunge acolo?

— Cu autostopul.

— Adică cum cu „autostopul”?

— Simplu. Vă duceţi până-n piaţă, pe urmă ieşiţi la şosea, ridicaţi mâna, şoferul opreşte maşina, voi vă urcaţi în spate şi porniţi spre Liubeţ. Oraş bun, vechi. Ăsta e oraşul în care m-am născut. Dar prea multe necazuri am avut acolo, de asta am venit aici.

Cu siguranţă că, de când era, gazda mea nu rostise niciodată o tiradă atât de lungă. În ce priveşte necazurile, m-am jenat să-i pun vreo întrebare. Însă chestia cu autostopul nu mi-a plăcut de loc.

— Şi dacă şoferul nu opreşte şi trece mai departe?

— Aştepţi altă maşină.

— Adică cum, să tot ridic şi să cobor mâna până-n seară? Asta nu, asta n-am s-o fac! Doar sunt şi eu cogeamite medic de copii, am şi eu amor propriu… Unde mai pui că în spate te zdruncină şi înghiţi tot praful de pe drum…

Aşa că am renunţat şi la cea de-a treia misiune de explorator.

Trebuie să mărturisesc că, la un moment dat, şi eu şi Sonia am început să ne cam plictisim. Sonia n-a reuşit să-şi găsească nicio prietenă. Dimineaţa şi după-amiaza ne duceam la râu; Sonia se scălda, iar eu mă mulţumeam să

fac plajă. Apa era prea rece şi apoi s-ar fi putut să calc în apă pe o piatră ascuţită, să-mi tai piciorul…

Dar ce minunat era râul! Apele lui îmbelşugate, liniştite, păreau acoperite cu solzi argintii de peşte şi curgeau molcome, închizând ca într-un chenar lunca verde şi însorită; în mijlocul chenarului, lunca se retrăgea şi făcea loc unei fâşii nisipoase de un auriu intens – plaja.

Pe celălalt mal al râului se întrezărea vag, printre arbuştii de anini, gura unui pârâiaş. În stânga pârâiaşului, de sus, din deal, cobora spre râu o pădure întunecoasă de pini, iar în dreapta, dincolo de fâşia îngustă a unei păşuni, se întindea un sătuc vesel, scăldat în verdele livezilor de meri.

Malul nostru forma o luncă imensă, smălţată cu flori. Iarba era înaltă, mai înaltă decât Sonia. În spatele luncii, dincolo de livezile de meri, casele din Zolotoi Bor de-abia se mai vedeau; ceva mai departe se aliniau maiestuos corpurile fabricilor de textile şi de cărămidă…

În zilele noastre. Zolotoi Bor face parte din regiunea Moscova; pe vremuri însă, „cocoşul cânta pentru trei gubernii”, după cum spusese într-o zi gazda noastră cea posacă, şi râul, împreună cu pârâiaşul, alcătuiau graniţele guberniei.

După vreo două săptămâni, ne obişnuisem cu pădurea de pini, cu lunca, cu râul…

Într-o zi, pe când ne îndreptam amândoi spre plajă „atenţia mi-a fost atrasă nu de râul inundat de soare, nici de lunca înflorită, ci de o găină mare, moţată, care zburătăcea neliniştită, cotcodăcind zgomotos de-a lungul malului. Puii ei, nişte răţuşte galbene, înotau de zor şi făceau tumbe prin stufăriş, spre marea groază a mamei adoptive.

Sonia mea înainta atât de apatică, încât nici măcar găina asta cu bobocii ei de raţă nu-i stârni curiozitatea…

Deodată observai că ochii i se înviorează. M-am întors şi i-am urmărit privirea. Un grup de vreo treizeci de băieţi şi fete, arşi de soare şi cu picioarele goale, veneau spre noi. În urma lor, păşea o femeie în vârstă, cu ochelarii încălecaţi pe un nas lung şi coroiat, urmată de o tânără cu părul bălai, înaltă şi subţire, îmbrăcată într-o rochie albastră. Cum au zărit râul, băieţii au început să ţipe, să fluiere şi s-o ia la goană. Fetele după ei.

— Mai încet, copii! Unde vă grăbiţi? strigă supărată femeia cu ochelari şi iuţi pasul, poticnindu-se de bolovani.

Tânăra în rochia albastră se repezi să le taie calea.

— Nu cumva să intraţi în apă! N-aveţi voie! Întâi ţinem lecţia! strigă fata cea tânără apucându-i pe copii de mânecile cămăşilor.

Vocile amuţiră. Fata reuşi să-i strângă pe toţi la un loc, dar nimeni n-avea chef să se aşeze pe iarbă, ci stăteau abătuţi, ca nişte găini plouate.

În clipa aceea se apropie şi conducătoarea grupului, căreia copiii îi spuneau Magdalina Haritonovna.

— Aşadar, copii – îşi începu ea lecţia – azi vom studia fauna râului, adică acele mici vietăţi care… Vocea ei amintea sunetul strident al unui ferăstrău care taie un butuc noduros. Sonia se apropie de grup.

— În râul nostru trăiesc diferite crustacee… – continuă cu o voce tărăgănată Magdalina Haritonovna.

Dar ziua era atât de călduroasă, soarele ardea atât de puternic, luciul argintiu al râului scânteia atât de îmbietor! …

Sonia scoase un oftat plin de tristeţe, apoi văzui cum în ochii-i şireţi încep să-i sclipească luminiţe vesele. Îşi strânse la repezeală cozile în jurul capului, îşi scoase tenişii şi rochiţa într-o clipă, apoi, în costum de baie, sări în apă. Văzând în râu o fetiţă, doi băieţaşi negricioşi, cu năsucurile ascuţite şi care semănau între ei ca două

picături de apă, crezură că Sonia face parte tot din grupul lor şi săriră după ea în apă.

Până să se dezmeticească Magdalina Haritonovna, toţi copiii se bălăceau în râu, râzând şi chiuind.

Tânăra zâmbi. În ochii ei mari, cenuşii, licări aceeaşi luminiţă şireată pe care o văzusem în ochii Soniei. îşi scoase fără grabă rochia albastră şi, numai în costum de baie, fugi bucuroasă spre râu.

Magdalina Haritonovna începu să alerge de-a lungul malului, aşa cum făcea şi găina cea albă pe care o întâlnisem în drum spre plajă. Până şi şuviţele cărunte, spălăcite, ale părului ei prins într-o plasă, stăteau zbârlite pe frunte ca moţul unei găini.

În urma ei păşea, cu un aer important, un băieţaş bălan, slăbănog şi cu picioare lungi, care semăna leit cu un pui de curcan jumulit.

Deodată, Magdalina Haritonovna se năpusti spre mine agitând braţele:

— Uitaţi-vă ce copii insuportabili! Dau peste cap tot programul Casei Pionierilor! Conform planului, azi trebuia să capete câteva cunoştinţe elementare despre fauna râului. Întâi lecţia, şi după aceea, poftim, scăldaţi-vă după pofta inimii! Scăldatul tot pe răspunderea mea îl luam. Ştiţi, probabil, că în conformitate cu ultimele instrucţiuni, cel mult cinci copii au voie să intre concomitent în apă. Şi numai pentru cinci minute. Ceilalţi să binevoiască să stea liniştiţi pe plajă şi să-şi aştepte rândul. Numai

Volodecika este un băiat model – adăugă ea, oftând.

Băieţaşul bălan, care semăna cu un pui de curcă, îşi strânse buzele şi şopti încet:

— Uitaţi-vă, Magdalina Haritonovna, uitaţi-vă, Vitka cel mare a pornit-o înot spre malul celălalt.

— Sunt absolut incapabilă să întreprind ceva! De când sunt n-am întâlnit copii mai neascultători! se supără

Magdalina Haritonovna. Dar, la urma urmei, e şi Liusia în apă, dacă o fi vorba să se înece cineva, îl salvează ea.

— Poate că ar fi fost mai potrivit să puneţi în plan întâi scăldatul şi apoi lecţia – îndrăznii eu să observ.

— Programul stabilit trebuie respectat întocmai – mi-o reteză scurt Magdalina Haritonovna. Aşa, de pildă, lunea trecută am făcut o excursie „topografică” în pădure, iar pentru miercurea viitoare am proiectat una cu caracter etnografic în oraşul Liubeţ, care va da posibilitate copiilor noştri să-şi cunoască regiunea.

— Cum, vă pregătiţi să plecaţi la Liubeţ?! Pe jos?! Asta-i minunat! Fără îndoială că are să fie un adevărat marş turistic! exclamai eu entuziasmat… Dacă s-ar putea, şi eu şi fetiţa mea ne-am alătura excursiei dumneavoastră.

— Dar dumneavoastră cine sunteţi? mă întrebă ea cu severitate.

— Eu sunt medic de copii, am venit de la Moscova să-mi petrec aici concediul…

— Hm-m-m… eu n-am căderea să hotărăsc de una singură o problemă atât de importantă. Dar, fiţi fără grijă, doctore, voi face tot posibilul ca să puteţi veni cu noi. Am să vorbesc cu directorul Casei

Pionierilor şi pentru prima oară o văzui că zâmbeşte. Ne-aţi fi de real folos în excursie. Pentru moment, asistenţa medicală în aceste cazuri este efectuată de cadre cărora le lipseşte calificarea necesară… Gândiţi-vă şi dumneavoastră cam ce fel de asistenţă medicală poate asigura Liusia, instructorul nostru de pionieri? şi Magdalina Haritonovna făcu un semn cu capul spre tânăra fată, a cărei basma albă se mai zărea vag lângă malul opus al râului. O fetişcană copilăroasă şi nimic altceva. Ştiţi, într-o excursie se pot întâmpla îel de fel de traume, de accidente, luxaţii, fracturi, insolaţii, sufocări, înecuri, muşcături de şerpi veninoşi…

M-am mirat.

— Cum, se întâmpla şi din astea în timpul marşurilor? Şi eu care credeam că cel mai grav accident ar putea să fie o înţepătură în călcâi!

— Vreau să vă avertizez de pe acum că veţi avea obligaţia să transportaţi o trusă medicală „calibru mare”, care cântăreşte zece kilograme.

— Cu multă plăcere – am răspuns eu şi am început să tuşesc...

— Dar câţi ani are fetiţa dumneavoastră?

— Doisprezece ani şi jumătate.

Cât ai clipi din ochi, zâmbetul dispăru de pe faţa Magdalinei Haritonovna.

— În cazul acesta, nu văd ce-aş putea face pentru dumneata. Fetiţa dumitale intră în categoria pionierilor de gradul unu, iar la drumurile care depăşesc distanţa de doisprezece kilometri se permite numai participarea pionierilor de gradul doi şi trei, adică de la treisprezece ani în sus.

Între timp, după ce se scăldaseră după pofta inimii, copiii săreau pe rând din apă şi se apropiau în fugă de noi – uzi, cu apa şiroind şi cu ochii arzând de fericire. Ultima ieşi Liusia, la fel de fericită şi de veselă ca toţi ceilalţi.

— Dar uitaţi-vă ce mare e fata mea, ce înaltă e! E mai înaltă decât mulţi dintre copiii dumneavoastră.

— Îmi pare rău, dar n-am ce să vă fac. Instrucţiunile sunt categorice în privinţa asta. Totuşi, dacă directorul Casei Pionierilor va face o excepţie pentru dumneavoastră... în orice caz, veniţi neapărat deseară la Casa Pionierilor – adăugă ea – unde va avea loc o şedinţă lărgită de pregătire a excursiei. Eu una vă voi susţine rugămintea. Am avut totdeauna o simpatie deosebită pentru medici – Magdalina Haritonovna îmi zâmbi din nou, apoi întoarse brusc capul spre copii. Să vă fie ruşine? Aţi

întrerupt lecţia! Aşezaţi-vă în cerc şi fiţi atenţi! Ochii copiilor se întristară, iar Liusia oftă prea zgomotos.

— Tăticule, hai să mergem – îmi şopti Sonia. Şi am pornit-o amândoi pe poteca bătută care şerpuia prin lunca proaspăt cosită. Din urmă, un vânt uşor aducea până la urechile noastre vocea scârţâitoare a Magdalinei Haritonovna.

Capitolul III. URA, PLECĂM ÎN EXCURSIE!

Am examinat cu interes prosoapele şi batistele brodate, colecţiile de fluturi şi de insecte din cutii, ierbarele, diferitele obiecte din placaj şi carton, colorate în tot felul de culori, care atârnau pe pereţi sau erau aranjate în dulapuri şi rafturi.

O femeie înaltă, slabă, de vârstă mijlocie, intră în încăpere. Uneori, întâlneşti în viaţă oameni pe care, de la prima vedere, îi simţi că sunt foarte, foarte buni. Când am privit-o, am avut impresia că o cunoşteam de când lumea.

Elena Ivanovna, directoarea Casei Pionierilor din Zolotoi Bor, care-şi potrivea mereu cu mâna părul negru şi

des, îmi zâmbi amabil numai din ochii mari şi negri, îmi întinse o mână subţire şi albă, după care îmi rezolvă pe loc cererea. Din clipa aceea, Sonia şi cu mine deveneam participanţi cu drepturi egale la excursia proiectată. Elena Ivanovna se aşeză în capul mesei ocupând locul de preşedinte al adunării noastre.

— Linişte, copii! spuse ea cu severitate. Sprâncenele sale drepte, bine conturate şi buzele fine exprimau numai seriozitate.

Am luat loc într-un colţ şi Sonia s-a ascuns timidă în spatele meu. Nu-i prea plăcut să te simţi privit de atâta lume. Îţi dai seama că toţi te studiază şi te gândeşti că poate caută să-ţi descopere defectele. Din când în când, îmi ridicam ochii şi examinam capetele blonde şi brune ale copiilor. Îl recunoscui pe Volodea – băiatul acela bălan care semăna cu un pui de curcă şi care acum şedea lângă Magdalina Haritonovna, apoi îi observai pe cei doi băieţaşi negricioşi, cu năsucurile ascuţite, care, fără doar şi poate, erau gemeni. Se aşezaseră pe un singur scaun şi se tot împingeau.

Prima problemă care s-a discutat a fost cea a înzestrării materiale a excursiei. Elena Ivanovna întrebă pe câte rucsacuri se poate conta.

Înainte de a veni la Zolotoi Bor, nu-mi luam rucsacul în spate decât pentru excursiile de achiziţionare de cartofi. De altfel, în ultimii ani cedasem această plăcere lui Mişa.

Totuşi, la Zolotoi Bor venisem cu trei rucsacuri, printre care şi al lui Mişa – „rucsacul geologic” – cu şase buzunare şi o perniţă de cauciuc care se umfla, aşa că am avut cu ce mă lăuda, vă închipuiţi. Casa Pionierilor avea doar câteva rucsacuri, pe celelalte s-au obligat copiii să le procure. S-a hotărât ca pentru drum să se cumpere concentrate de mei şi gelatină de fructe. Masa de prânz urma s-o luăm la cantina din Liubeţ. Fiecare copil trebuia

să ia cu el câte cinci ouă, zahăr, sare, pâine, o cană, o lingură, o farfurie şi o pătură. Doi copii au primit sarcina să vină cu două căldări. E adevărat că nu-i prea plăcut să cari căldările, dar ce să-i faci, le duce toată lumea cu rândul. Mie mi s-a încredinţat o mică trusă medicală care, spre fericirea mea, cântărea numai trei kilograme. Băieţii au mai promis să ia cuţite şi două topoare, iar fetele – aţă şi ace. Deoarece e obositor să umbli ziua pe căldură „am hotărât să pornim la ora şase seara.

— Cel mai bine ar fi să înnoptăm în sat, în localul şcolii – declară Magdalina Haritonovna.

— Ce-ar fi să înnoptăm în pădure? Facem nişte colibe şi dormim în ele – propuse Liusia.

— În colibe! Ura! exclamă, plin de bucurie, unul din băieţi.

— Da, da, e bună propunerea! Să înnoptăm în colibe! îl sprijiniră ceilalţi.

„În pădure, în colibe?” am făcut o strâmbătură neîncrezătoare, dar am tăcut. Elena Ivanovna spuse cu un zâmbet blând:

— Foarte bine, să înnopteze în pădure.

Liusia propuse să se repartizeze între copii diferite sarcini. Trei fetiţe şi doi băieţi urmau să facă pe bucătarii, alţi băieţi, care aveau undiţe, urmau să fie pescari. Două fetiţe au primit harta regiunii, cu obligaţia de a trasa itinerarul excursiei şi de a face, după ochi, schiţa topografică a împrejurimilor. Fetele acestea au căpătat titlul de topografi. Volodea, care avea aparat de fotografiat, a fost numit fotograful expediţiei. În continuare, pe listă au fost trecute croitoresele, responsabilii cu cazarea şi cu aprinsul focului, sanitarii…

— Dar cine din voi vrea să fie scriitor? întrebă zâmbind Magdalina Haritonovna şi puse pe masă un elegant album albastru.

Mai târziu am aflat că Magdalina Haritonovna pregăteşte pentru o revistă pedagogică un studiu extrem de interesant: „Perceperea realităţii înconjurătoare de către copii”, prescurtat „P.R.I.D.C.”, şi că, pentru această lucrare, are nevoie de jurnale de drum autentice, scrise de copii.

— Eu vreau să ţin jurnalul! strigă unul din gemeni, sărind de la locul lui.

— Şi eu! sări celălalt.

Alţi câţiva băieţi şi câteva fete, printre care şi Sonia, şi-au exprimat dorinţa să fie şi ei „scriitori”.

— Bine, bine – îi împacă Elena Ivanovna pe toţi – în cazul acesta veţi ţine pe rând jurnalul expediţiei. În sfârşit, a venit şi rândul meu să iau cuvântul.

M-am ridicat în picioare şi, puţin emoţionat, am început să vorbesc despre exploratori. Le-am arătat că exploratorii sunt oameni curajoşi şi întreprinzători, care se interesează de toate fără să se teamă de greutăţile ce întâmpină, că ajută pe alţii şi, ceea ce e esenţialul, caută noul pe pământ şi sub pământ, pe apă, sub apă şi în văzduh. Am amintit şi de mototoli. Probabil că vorbeam pe un ton destul de convingător şi cu multă căldură, pentru că toate capetele se întorseseră spre mine şi copiii mă ascultau cu atenţie.

Inima a început să-mi bată de bucurie: aha, aşadar copiii mă luau şi pe mine, şi pe Sonia mea, drept exploratori. Perfect! Lasă-i să creadă. Apoi am trecut la însărcinările mele de explorator. În treacăt fie zis, despre ciuperci şi dulceaţă n-am scos niciun cuvinţel.

Le-am povestit că Mişa al meu aducea rucsacuri pline de „trofee”, că de data asta îşi petrece vacanţa la Moscova şi învaţă, iar spre sfârşit i-am rugat să mă ajute şi dânşii să adun vreo două rucsacuri cu pietricele.

— Două? O să vă umplem şase rucsacuri! exclamă

băiatul negricios.

— „Şase” a spus el? Zece! Douăsprezece! completă unul din gemeni.

— Într-adevăr – confirmă Magdalina Haritonovna. „Călăuza turistului” recomandă insistent strângerea mineralelor. Iată anexat aici şi desenul ciocanului. Ar trebui să includem neapărat cercetările geologice în planul excursiilor noastre de studiere a regiunii. Sunt de părere totuşi că în primul rând ar trebui să strângem o colecţie pentru colţul naturaliştilor de la Casa Pionierilor, şi numai exemplarele duble le-am putea eventual dărui…

— Gândiţi-vă că n-aş avea nevoie de prea multe exemplare – m-am rugat eu cu timiditate.

— Bine, bine – spuse Elena Ivanovna. Sunt convinsă că veţi umple un camion întreg cu pietricelele strânse. Aşa că, vă rog, nu mai polemizaţi!

Atunci am trecut la cea mai dragă dintre misiunile mele de explorare. Am început să povestesc că în Ural, cu puţin timp înainte de izbucnirea războiului, s-a găsit un tablou al marelui pictor italian Rafael, dispărut cu o sută cincizeci de ani în urmă. Tabloul se compunea din două bucăţi. Una din ele acoperea un butoi cu castraveţi muraţi, cealaltă era aruncată undeva, prin pod. Apoi am început să le povestesc despre portretul tinerei în rochia liliachie cu dantelă, portret care pare să fie ascuns undeva, în Liubeţ. E adevărat că portretul acesta a fost pictat pe pânză şi că nu puteai să acoperi un butoi cu el, în schimb, putea fi distrus de şoareci sau deteriorat de umezeală. De aceea trebuia găsit cu orice preţ. E posibil ca şi acest portret să fie o valoroasă operă de artă. Şi, apoi, ce însemnau aceste cuvinte enigmatice scrise pe pânză?: „Eu n-am dreptul nici măcar să semnez”.

— Toate astea sunt braşoave – declară Volodea, puiul de curcă cel exemplar.

— Tu, Volodea, eşti un mototol, de-aia vorbeşti aşa! i-o reteză Liusia.

— Eu nu văd cu ce şi-ar îmbogăţi cunoştinţele copiii noştri apucându-se să caute portretul; dar dacă aceste cercetări nu vor stânjeni îndeplinirea sarcinilor planificate… – începu Magdalina Haritonovna cu o voce impasibilă.

Liusia îşi scutură părul blond şi se aprinse în obraji.

— Magdalina Haritonovna, se poate ca tocmai dumneavoastră să…

Elena Ivanovna puse încet mâna pe umărul Liusiei.

— Mai încet, mai încet, draga mea! Linişteşte-te! spuse ea blând.

Liusia şi Magdalina Haritonovna tăcură.

În clipa aceea, un băiat înalt, blond, cu o cută pronunţată pe frunte, cu ochi mari, cenuşii, serioşi sări ca un arc de pe scaun. Cu un ton profesoral şi sever, băiatul începu să-mi pună o sumedenie de întrebări: – E o poveste interesantă!… Dar spuneţi-mi, vă rog, când a fost pictat acest portret? Ce dimensiuni are? Cine era tânăra? Dar pictorul?

La toate aceste întrebări am fost nevoit să răspund cu tristeţe: „nu ştiu”, în timp ce simţeam plutind în aer nota doi pentru asemenea răspunsuri.

— Tovarăşi – începu examinatorul meu şi-şi încruntă sprâncenele stufoase – am citit undeva că în Egipt s-a căutat multă vreme mormântul unui faraon, care până la urmă a fost găsit. Trebuie să recunoaştem că tovarăşul doctor nu ne-a dat prea multe indicii, totuşi, detaşamentul nostru… Băiatul mă privi întâi pe mine, apoi îşi întoarse ochii spre ceilalţi copii şi le făcu ştrengăreşte cu ochiul. În concluzie, vom căuta portretul! exclamă el cu o voce sonoră.

— O să ne strecurăm în nişte găuri – continuă unul

din băieţii negricioşi – în care cei mari nici nu visează că am putea pătrunde, dar, până la urmă, tot o să găsim portretul!

Capitolul IV. PRIMELE NEPLĂCERI, PRIMELE GREUTĂŢI

Era şase seara. Băieţii şi fetele, cu tichii şi tricouri confecţionate din ziare, pantaloni de trening albaştri şi rucsacuri îndesate, stăteau cuminţi pe băncile din faţa Casei Pionierilor. Numai Sonia mea purta o rochiţă scurtă, roz.

Băieţii şi fetele mă examinau cu respect.

În pantalonii de trening ai lui Mişa, cu pălărie de paie cu boruri largi pe cap, în spate cu rucsacul imens din care ieşea coada ciocanului, semănăm, probabil, cu cine ştie ce explorator sau călător experimentat.

Cel mai mic dintre turişti, un băieţaş slăbuţ, costeliv, ars de soare, cu ochii negri, cu faţa, braţele şi picioarele de culoarea unei nuci prăjite, se apropie de mine.

— Nene, n-aţi vrea să facem schimb de rucsacuri? Eu duc rucsacul dumneavoastră şi dumneavoastră pe al meu. Băiatul mângâie cu dragoste mândreţea mea de raniţă cu

şase buzunare. Ăsta-i un rucsac celebru! Probabil că aţi făcut înconjurul pământului cu el. O să ne povestiţi odată, nu?

— Bine, fie şi aşa, să facem schimb – am răspuns eu, prefăcându-mă că nu i-am auzit întrebarea relativă la înconjurul pământului.

„Numai că trusa medicală are să fie grea pentru el” – gândii eu şi scoţând-o, am mutat-o în rucsacul posesorului ochişorilor negri.

Am observat că şi alţi băieţi îşi luaseră ciocane geologice. De fapt, numai cozile lor erau „geologice”, în unele cazuri fiind mai lungi chiar decât stăpânii lor, încolo, ciocanele acestea erau fie de tâmplărie, fie de cizmărie, adică ceea ce reuşise fiecare să adune de acasă. Băieţii le mânuiau cu atâta dibăcie, de parcă ar fi jucat crochet.

Liusia alerga de colo până colo. Magdalina Haritonovna bombănea mereu câte ceva, iar Liusia îi răspundea în şoaptă. După ce totul şi toate au fost numărate de nu ştiu câte ori, Liusia a dat comanda de aliniere a detaşamentului.

— Un! Doi! Trei! Patru!... strigau copiii de la dreapta spre stânga.

Liusia prezentă raportul Elenei Ivanovna, rostind răspicat, milităreşte:

— Tovarăşă directoare, detaşamentul de pionieri al Casei Pionierilor din Zolotoi Bor, cu un efectiv de douăzeci şi şapte de pionieri, este gata de plecare. Ordonaţi începerea marşului!

Elena Ivanovna se mulţumi să zâmbească şi cedă locul Magdalinei Haritonovna, care începu să explice pe îndelete şi într-un mod foarte plicticos că trebuie să-i asculţi pe cei mari, să nu alergi, să fii prudent, să nu te zbengui, să nu mănânci prea mult, să nu te baţi, să nu râzi prea tare, să nu bei apă nefiartă, să nu mănânci fructe

crude, să nu te scalzi în râu, continuând astfel cu vreo alte cincisprezece recomandări nesuferite.

Copiii n-aveau astâmpăr. În timp ce vorbea, se împingeau uşor cu coatele, iar picioarele lor nu voiau cu niciun chip să stea locului.

Volodea, care fusese numit fotograf, ieşi din rând şi se depărta de grup. Apoi se apropie din nou de noi, când lăsându-se pe vine, când urcându-se pe gard, pentru a căuta locul cel mai bun ca să ne fotografieze.

— Ce faci, mototolule?! îi strigă Liusia.

— Atenţiune, încep – spuse Volodea imperturbabil şi important – vă rog nu râdeţi! Fetelor, priviţi în sus!

— Volodea, dacă nu termini… Volodea declanşa o dată, se dădu înapoi şi mai declanşa o dată.

* * *

Alinierea s-a păstrat numai pe străzile oraşului. Cum am trecut de grădinile de zarzavat, băieţii au iuţit pasul şi, puţin câte puţin, au început să se depărteze de noi. Magdalina Haritonovna le făcea semn cu mâna, îi striga, ba chiar încerca să-i ajungă pe fugari.

— Totdeauna fac aşa! îmi spuse ea jignită, căutând să găsească la mine o cât de mică dovadă de înţelegere. „Călăuza turistului” indică limpede că trebuie să mergi cu pas egal şi măsurat. Când colo, poftim! Ia uitaţi-vă cum au pornit-o, se grăbesc şi asta e strict interzis!

Am înţeles imediat tactica băieţilor. O porneau repede, aproape în fugă, apoi se aşezau undeva pe iarbă şi începeau să povestească despre căpitanul Nemo, sau despre cei trei muşchetari, despre Valeri Cikalov sau alţi exploratori celebri. De îndată ce apărea Magdalina Haritonovna, săreau în sus şi dispăreau iar după cotitura drumului.

Până la urmă, m-am plictisit şi eu să tot merg alături de stimata noastră conducătoare şi am încercat să-i ajung

din urmă pe băieţi.

Îi observam mereu pe tinerii mei tovarăşi de drum, dar erau atât de numeroşi, încât nici până la sfârşitul peregrinărilor noastre n-am reuşit să memorez numele tuturor. Spre surprinderea mea însă, Sonia a reuşit de la bun început să-i cunoască pe toţi şi acum o vedeam discutând plină de însufleţire cu noile sale prietene.

Totuşi, cum să mi-i întipăresc în minte? Iată-l, de pildă, pe Volodea – fotograful. La drept vorbind, nici până azi nu înţeleg de ce a venit Volodea cu noi în excursie. Umbla tot timpul îmbufnat, cu sprâncenele sale albicioase încruntate; ori de câte ori cineva scotea vreo exclamaţie sau izbucnea în râs, strâmba dispreţuitor din buze şi din când în când se apropia de Magdalina Haritonovna, ca să-i şoptească ceva la ureche. Ceilalţi copii îl evitau şi-i trăgeau adesea câte un ghiont.

Pe băiatul acela înalt, care mi-a pus o sumedenie de întrebări în legătură cu tabloul, îl chema Vitea cel mare. Se pare că printre copii era socotit un fel de căpetenie. Ceilalţi băieţi se lipeau de el ca albinele de nectar, ascultându-i cu nesaţ povestirile. Aceste povestiri erau probabil foarte interesante, pentru că, din când în când, din grupul băieţilor izbucnea elte un râs sonor sau exclamaţii pline de admiraţie sau de mirare.

Numele băieţaşului costeliv care-mi târa rucsacul era Perţov. N-am auzit niciodată pe copii să-i spună Vitea, ci pur şi simplu Pere (1, Ager, veşnic agitat, cu nasul jupuit şi plin de pistrui, se apropia din când în când de mine şi, fixându-şi asupra mea ochii ca două mărgele negre, îşi ridica sprâncenele mici şi îmi punea cele mai neverosimile întrebări cu privire la explorări sau la medicină, ca, de pildă: „De câte ori aţi fost la Polul Nord?” sau: „Ce vă place mai mult să tăiaţi, picioare sau mâini?”

Spre norocul meu, răspunsurile nu-l interesau de loc.

În clipa când deschideam gura ca să vorbesc, băiatul o lua la fugă, fie că alerga după un fluture, fie că se băga în baltă încercând să prindă vreo vieţuitoare acvatică. Se vede că era peste puterile lui să facă drumul alături de ceilalţi, pe şosea.

În faţă mergeau cei doi gemeni negricioşi. Erau cei mai îndemânatici şi cei mai iuţi la picior din tot grupul nostru. Toate sforţările mele de a-i recunoaşte au dat greş. Asemănarea dintre ei era atât de mare, încât se spunea că până şi tatăl lor nu-i distinge decât după culoarea curelelor de la pantaloni. Singurul lucru pe care nu-l admiteam la ei era că se certau tot timpul.

La excursie lua parte şi Galia, o fetiţă subţirică, cu pielea de culoarea laptelui, fragilă, cu ochi imenşi şi gânditori şi cu părul prins într-o fundă uriaşă. Galia era, ca şi noi, o cetăţeană a Moscovei şi era nepoata celor doi fraţi gemeni. Cine va duce rucsacul Galiei – Jenea sau Ghenea? Cine va repara şiretul rupt de la pantofiorul Galiei – Ghenea sau Jenea? Da, trebuie să recunosc că unchii Galiei găseau motive de ceartă din oră în oră. Cât despre Galia, în calitatea ei de adevărată frumuseţe şi fiind o persoană foarte mândră, strângea uşor din buze şi aştepta tăcută ca unul dintre cei doi rivali să-i îndeplinească în sfârşit dorinţa. De la bun început Galia i-a plăcut mult Soniei mele. Mergeau alături, ţinându-se la braţ şi

Sonia povestea ceva cu înflăcărare. Ochii, dinţii, fruntea ei transpirată radiau de fericire, buclele ciufulite şi rochiţa roz fluturau în vânt…

Deodată, grupul de băieţi care mergea în frunte se opri. Ei şi ce?! La urma urmei, nu era prima dată că se opreau şi-i aşteptau pe ceilalţi. Dar de ce mă priveau oare copiii atât de insistent şi de întrebător? Prudent, am încetinit pasul.

Vitea cel mare îmi ieşi în întâmpinare, legănându-se.

— Tovarăşe doctor, băieţii ar dori să asculte câte ceva din istorisirile dumneavoastră – spuse el cu hotărâre, încruntându-şi sprâncenele stufoase.

— Şi fetele – adăugă grăbită Galia.

— Pentru început, v-am ruga să ne povestiţi ceva despre călătoriile la pol – spuse bucuros unul din gemeni.

— Şi pe urmă câte ceva despre ţările calde – continuă celălalt.

Am întors capul cu un gest de neputinţă. Eram prizonierul lor, mă simţeam străpuns din toate părţile de privirile lor sfredelitoare. Până şi Magdalina Haritonovna îşi mijise ochii şi aştepta... Numai Sonia, care se afla la spatele tuturor a, deschise larg gura şi-şi holbă ochii la mine. Era singura care ştia că nu mă depărtasem niciodată de împrejurimile Moscovei.

— Ştiţi, nu e bine să vorbeşti când umbli – începui eu bâlbâindu-mă – asta dăunează organelor respiratorii.

— Copii, nu mai stăruiţi – spuse Magdalina Haritonovna, venind în ajutorul meu cu amabilitate. Aşteptaţi până ajungem la punctul unde vom înnopta şi atunci, lângă focul de tabără...

Buna mea dispoziţie se risipise ca o nălucă. Abia-mi mai trăgeam picioarele, târându-mă în urma tuturor, cu capul în jos şi căutând să-mi reamintesc tot ce citisem în copilărie despre călătorii şi călători celebri.

Mergeam de-a lungul râului. Începuse să se întunece.

Zărind în apropiere un izvor cu apă rece şi limpede, Liusia propuse să poposim aici.

— Da, ai dreptate – consimţi Magdalina Haritonovna – în călăuza turistului se recomandă instalarea taberelor în vecinătatea izvoarelor.

— Popas! Aici instalăm tabăra noastră! comandă Liusia.

Coloana se opri. Cu un oftat de uşurare, copiii îşi

scoaseră rucsacurile şi se apucară de treabă. Gemenii, care aveau sarcina să aprindă focul, începură să şuşotească nişte cuvinte pe care nu le înţelegeau decât ei şi în scurt timp flăcările pâlpâiră. Ceilalţi copii aduceau crengi uscate, aruncate pe mal de revărsarea de primăvară şi în curând focul începu să ardă atât de puternic, încât nici nu te puteai apropia de el.

Liusia prelua comanda bucătăriei. Încă înainte de a se fi aprins focul, Vitea cel mare şi Vitea Pereţ bătură în pământ două crăcane, iar de băţul sprijinit în ele agăţară amândouă căldările pline cu apă.

Vitea cel mare propuse, cu o voce plină de importanţă, care nu admitea nicio contrazicere, să fierbem caşă după o metodă argentiniană, despre care citise el în Mayne Reid şi care consta în a amesteca mai întâi fără apă compoziţia, adăugând apoi lichidul treptat.

Liusia îl ascultă cu răbdare şi izbucni în râs.

— Ei, asta-i bună! mai întâi că aşa arde toată mâncarea şi, în afară de asta, ar ieşi o cantitate foarte mică. Fugi de aici cu caşa ta argentiniană!

— Oameni cu mai multă experienţă decât tine îţi dau sfaturi practice şi tu nu-i asculţi! mormăi el şi se retrase într-un colţ.

Pescarii noştri îşi puseră la punct undiţele şi dispărură dincolo de tufişurile de pe mal. Râme aveau berechet – le aduseseră de acasă în buzunare.

Fetele, care primiseră sarcina de a se ocupa de cazare, rupeau crengi de anini, le aduceau lângă arbuştii cei mai apropiaţi şi, proptindu-le în picioare, le legau vârfurile. În felul acesta construiau mici corturi confortabile, aşternute cu crengi de brad şi cu iarbă. Aşa luară fiinţă cinci corturi destul de încăpătoare.

Sonia şi Galia plecară după frunze de mure şi de zmeură. Se lăsa noaptea şi trebuiau să dea zor ca să pună

ceaiul la fiert.

Într-un cuvânt, nimeni nu stătea cu mâinile în sân. Singur Volodea se plimba ţanţoş de colo până colo, cu aparatul de fotografiat atârnat de gât, cu mâinile în buzunarele pantalonilor, şi nasul cârn ridicat în sus, criticând pe toată lumea. Se înnoptase şi nu mai putea fotografia.

— Aţi adus cartofi? întrebă Liusia.

— Am adus! răspunseră în cor ceilalţi, afară de mine şi de Sonia.

— Dar zahăr?

— Adus!

— Pâine?

— Şi pâine!

— Ceapă?

Numai Galia adusese ceapă verde.

— Eu am adus nişte foi de dafin şi piper negru – spuse cu veselie Magdalina Haritonovna.

Mă gândii: uite, nu mi-a dat prin minte să iau cel puţin nişte bomboane.

Apa începu să fiarbă în amândouă găleţile. Întruna, „bucătarii” turnară concentrate de mei, în cealaltă gelatină de fructe. Vitea cel mare începu să mestece păsatul cu un băţ care servea drept făcăleţ şi fusese croit dintr-o creangă de anin, şi-şi vedea de treabă cu aceeaşi seriozitate cu care ar fi rezolvat nişte ecuaţii.

Atunci am observat că Galia şi Sonia îşi uitaseră lingurile acasă. Da, închipuiţi-vă, pur şi simplu le uitaseră! De ruşine, Galia îşi subţie buzele şi privi cu coada ochiului spre unchii săi, în timp ce Sonia râdea.

— Aţi uitat lucrul cel mai important! se supără Magdalina Haritonovna.

Şi avea dreptate să fie supărate, pentru că amândouă găleţile trebuiau golite cât mai repede, spălate şi puse din

nou pe foc cu apă pentru ceai; într-una avea să fiarbă ceai din frunză de zmeură, în cealaltă din frunze de mure.

— Eh – spuse cu dispreţ Volodea – sunteţi nişte încurcă-lume!

— Aşa-i când ai de-a face cu fete, numai neplăceri ştiu să facă! rosti printre dinţi Vitea cel mare.

— O să vă scoatem imediat din încurcătură! strigă Ghenea.

Făcu un semn cu ochiul lui frate-său şi amândoi o zbughiră spre râu, unde se porniră să caute de zor ceva în apă.

Ceilalţi copii luară loc în jurul găleţilor pline cu păsat de mei subţire şi cu gelatină de fructe, iar Liusia începu să împartă porţiile în căni. În clipa aceea, gemenii ieşiră din tufişuri şi, cu multă solemnitate, oferiră fetelor nişte linguri atât de frumoase, încât, văzându-le, ceilalţi îşi aruncară cât colo tacâmurile de aluminiu şi de lemn.

Noile linguri erau alcătuite din jumătăţi de scoică. La capătul mai ascuţit al fiecăreia, gemenii fixară câte un beţişor, după ce mai întâi îi despicară uşor capătul.

— N-am citit nicăieri despre astfel de dispozitive pentru mâncare – se nelinişti Magdalina Haritonovna.

— Sideful scoicilor nu este vătămător – obiectai eu timid.

Până la urmă, toată lumea, copiii, inclusiv Liusia şi subsemnatul, am început să mâncăm păsatul cu linguri de scoici. Singură Magdalina Haritonovna îşi sorbea mohorâtă păsatul din lingura de aluminiu. Cina se termină. Focul era pe sfârşite când veni rândul pescarilor să se laude cu produsele muncii lor. Băieţii aduseseră nu mai puţin de cincizeci de obleţi, bibani, *răspari* şi ocheane, înşiraţi pe două sfori. Toate cuţitele, dar absolut toate câte adusesem cu noi, intrară în acţiune cu o repeziciune uimitoare. Burţile peştişorilor fură spintecate, înăuntru se

presără sare şi, fără a fi curăţaţi de solzi, fură acoperiţi cu lut ud şi îngropaţi în cenuşa caldă, ca să fie numai buni de mâncat pentru a doua zi dimineaţă, la micul dejun.

— N-am auzit de când sunt că peştele poate fi pregătit astfel! spuse Magdalina Haritonovna, privind pieziş şi cu neîncredere spre cenuşa focului.

— Eu cunosc procedeul din copilărie – răspunse Liusia.

— Parcă-mi amintesc că şi Robinson prăjea peştii tot aşa! adăugai eu cu oarecare nesiguranţă.

Noaptea se lăsase neagră, liniştită şi caldă; şi apa râului, şi tufişurile de pe mal erau negre, ba chiar şi mai negre. Undeva, dinspre malul opus, se auzi plescăitul unui peşte mare, o păsărică zbură dintr-un tufiş, apoi liniştea se aşternu din nou. Călătorii noştri şedeau în jurul focului şi cântau, ori stăteau tolăniţi primprejur.

Erau sătui şi liniştiţi. «Te pomeneşti – îmi spuneam – că, după ce termină cu cântecele, vin iar pe capul meu: „povestiţi-ne, povestiţi-ne despre călătoriile dumneavoastră”.» M-am retras prudent în întuneric, lângă un tufiş. De aici, din ascunzătoarea mea, la lumina portocalie a focului care juca în întunericul de nepătruns, siluetele copiilor se profilau ca nişte umbre fantastice şi tremurătoare, amintind parcă de nişte exploratori misterioşi care caută comori imense în adâncurile pământului.

„Când mă voi înapoia la Moscova, am să le povestesc neapărat lui Mişa şi lui Ivan Ivanovici cum am plecat să strâng minerale şi cum am început să caut portretul. Numai că şi eu şi Sonia o s-o cam păţim când mama are să afle că pentru prima dată în viaţa noastră ne-am permis să înnoptăm în pădure şi să ne culcăm pe pământul gol”.

Cântecul amuţi brusc. Câţiva băieţi şi fete se ridicară de pe locurile lor şi începură să şuşotească între ei,

rotindu-şi privirile în toate părţile. Dar interveni Sonia, trădătoarea, arătând cu degetul în direcţia în care mă aflam, şi copiii se năpustiră spre mine.

— Detaşamentul de pionieri ar dori să asculte conferinţa dumneavoastră despre călătorii şi călători celebri – spuse răspicat Vitea cel mare, apropiindu-se de mine.

— Veniţi lângă foc! şi gemenii mă apucară de mâini.

Şi iată-mă apucat şi târât de braţe, în timp ce eu îmi mişcăm picioarele încet, de parcă m-aş fi dus la dentist.

Deodată, din depărtare, de dincolo de râu, se auzi un bubuit înfiorător, ca şi cum un uriaş ar fi lovit în nişte foi uriaşe de tablă. Un fulger străluci în depărtare. Toată lumea sări în picioare. Era evident că se apropia o furtună. Stelele se făcuseră nevăzute, vântul începu să foşnească în tufişuri şi în jurul nostru se făcu întuneric ca într-o pivniţă.

O furtună noaptea în pădure e ceva teribil! Cu toate acestea, jubilam. Furtuna mă salva pentru cel puţin douăzeci şi patru de ore!

— Aşa-i că am avut dreptate? Dar degeaba am căutat să vă conving că cel mai bine e să dormim la şcoală! spunea agitată Magdalina Haritonovna. Acum ce ne facem?

— Cum ce ne facem?! întrebă mirată Liusia. Trebuie să ne adăpostim. Uite, acolo sunt nişte brazi înalţi cu crengi mari. Să dăm o fugă până acolo!

— Nu, nu! în niciun caz!... Nu-i voie sub brazi! Vai, unde-i „Călăuza turistului”?... Scrie totul acolo... Trebuie să găsim altceva! gemu Magdalina Haritonovna.

Dar un fulger scapără violent şi tunetul se auzi foarte aproape. Copiii puseră mâna pe rucsacuri şi se strânseră în grup, aşteptând dispoziţiile noastre.

Deodată, Vitea cel mare ieşi înainte:

— Când plouă, cowboy-ii îşi fac corturi din pături.

Mai întâi bat doi ţăruşi mari în pământ, apoi pe diagonală…

— Ia mai sfârşeşte cu cowboy-ii tăi! îl întrerupse Liusia. Tovarăşi, după mine, repede! comandă ea.

Şi toată lumea o porni în goană după ea, prin întuneric, spre brazii pe care nu-i vedea nimeni. Magdalina Haritonovna şi cu mine am luat-o la fugă după ceilalţi. Vitea cel mare, care rămăsese pe loc, începu să taie cu toporul nişte crengi mari, dar un nou bubuit de tunet îl hotărî să arunce crengile şi să se grăbească să ne ajungă din urmă.

Copiii se aşezară sub brazii deşi şi negri, se înfăşurară în pături şi se lipiră strâns unul de celălalt. Eu mă gândeam cu jind la colibele noastre confortabile, cu saltele moi din crenguţe de brad. Deodată, se auzi un bubuit de tunet atât de asurzitor, încât am crezut că se despică cerul. Tunetele se urmau la intervale scurte, dar de plouat nu ploua. Vântul bătea rece, în rafale. Copacii se legănau şi trosneau neliniştiţi. Fulgere puternice luminau în fiecare clipă pădurea neagră şi siluetele copiilor, care păreau să stea la pândă.

La început am rămas cu toţii tăcuţi, afară de gemeni, care se certau iar ca să hotărască cine din ei trebuia să-şi ofere haina Galiei. Până una, alta, fata tremura de frig; în cele din urmă, băieţii se-nţeleseră, unul din ei îşi oferi haina Galiei, celălalt Soniei.

Ploaia nu mai începea. Căzuseră doar câţiva stropi mari.

— Volodea, vino încoace! îl chemă Liusia. Fotografiază-ne la lumina fulgerului.

— Volodecika, unde eşti? strigă Magdalina Haritonovna.

Volodea nu răspunse. Unde putea să fie? Pe unde să se fi pierdut băiatul nostru model?

— Volodka! strigară băieţii în cor.

— Iată-l!

Îl descoperiră la lumina fulgerului următor cu capul ascuns sub o pătură, de unde se auzea cum îi clănţăne dinţii de frică.

— Volodea, ce-i cu tine?

— Eu, eu… eu vreau acasă! se auzi vocea plângăreaţă a lui Volodea.

Toţi copiii izbucniră în hohote de râs. Volodea, lăudărosul, se speriase de furtună.

— Ar putea să-ţi fie ruşine! exclamă Liusia, năpustindu-se asupra lui. Şi mai vrei să devii operator de filme! Operatorii sunt oameni curajoşi, se bagă în cuştile tigrilor, filmează urşii în taiga, crocodilii din apă…

Furtuna începea să se depărteze. Fulgerele străluceau tot mai rar. Vântul se liniştise.

— Ştiţi ce, copii? exclamă vesel Liusia, sărind în picioare. Nu mai plouă! Hai să ne întoarcem la corturile

noastre dragi şi să ne culcăm cât mai repede!

Capitolul V. ÎNCEPE O ZI NESPUS DE GREA

În armată există o vorbuliţă care nu prea place ostaşilor şi mai cu seamă recruţilor. Vorbuliţă asta e „deşteptarea”. Plutonierii o pronunţă totdeauna cu o voce nesuferită, stridentă, pe patru note, accentuând silabele de la sfârşitul cuvântului: „ta-rea”.

— Deştep-ta-rea! strigă Liusia, întocmai ca plutonierii, la ora cinci dimineaţa, chiar la urechea mea.

Mi-am scos nasul de sub pătură şi am privit în jurul meu. Copiii începuseră să se mişte. Unii îşi scoteau de sub pătură ba nasul, ba picioarele goale, dar imediat le ascundeau din nou.

Ah, ce n-aş da să nu mă scol!

Umărul şi picioarele mi-au îngheţat dintr-odată. Braţul mi-a amorţit. Undeva, în coapsă, simţeam un junghi şi mai simţeam, fireşte, că nu dormisem destul.

— Deştep-ta-rea! mai strigă o dată Liusia cu o voce

dinadins neplăcută şi fonfăită. Scoală-te mai repede!

Fata trecea în fugă de la unul la altul, scuturând copiii de umeri, trăgându-i de picioare sau de cozi…

— Cine m-a pus să mă fac explorator! gemui eu, întorcându-mă pe partea cealaltă.

Visasem tocmai ceva minunat. Se făcea că mă aflam în cabinetul meu medical atât de plăcut şi strălucitor de curăţenie. Eram în halat alb, cu calota albă pe cap. Unul după altul, timizi şi speriaţi, copiii intrau la consultaţie. În mâini ţineam nu acest baros geologic nesuferit, ci un ciocănaş elegant şi nichelat de neuropatologie.

Am deschis ochii şi în locul tavanului de o albeaţă orbitoare din cabinetul meu medical, am zărit, printre vârfurile brazilor, cerul senin, îndepărtat, pentru care nu găseam niciun termen de comparaţie, atât de pur şi de albastru era. Am sărit imediat în picioare şi am privit în jur. N-ai niciun drept să scânceşti, când dimineaţa este atât de frumoasă. Un abur lăptos se ridica în şuviţe subţiri deasupra apei. Pe crengile brazilor străluceau diamante de rouă…

Unul după altul, copiii săreau în sus. Fiecare se întindea mai întâi, apoi întorcea faţa şi zâmbea soarelui ce răsărea în întâmpinarea dimineţii albastre, îşi scutura capul ciufulit şi o lua la fugă spre izvor, ca să se spele.

— Înviorarea! comandă Liusia.

În chiloţi şi tricouri albastre, copiii porniră spre râu în pas alergător.

Magdalina Haritonovna şi cu mine, zgribuliţi de răcoarea dimineţii, căscam urmărind din depărtare gimnastica de înviorare a tinerilor noştri turişti, comandaţi de Liusia…

Volodea nu lua parte la înviorare: *cinchit* pe iarbă, demonta aparatul de fotografiat care se defectase. Sportivii se întoarseră în pas alergător lângă noi şi se

adunară în jurul focului din ajun, apoi scoaseră din cenuşă cartofii copţi şi peştişorii prăjiţi. Coaja de lut se uscase şi se desfăcea uşor, solzii rămâneau în lut. Peştele era rece, dar gustos şi deşi mirosea puţin a fum, era foarte, foarte comestibil.

Ciufulită, supărată, Magdalina Haritonovna se strâmbă şi începu să ciugulească în silă, cu două degete, dintr-un peştişor.

— Volodea, ne fotografiezi? întrebă Vitea cel mare.

Toată lumea începu să râdă.

— De-al fonfăi jignit Volodea. Anul trecut, când eram la bunica, fulgerul a omorât o capră.

— Ptiu, dar fricos mai eşti! spuse Sonia, cu o bucurie răutăcioasă. Uite, eu nu m-am speriat de loc de tunete, absolut de loc.

— Sanitari, curăţaţi tabăra! comandă Liusia. Hârtiuţele şi cojile de ouă au fost strânse cu grijă şi îngropate. N-am desfăcut corturile, pentru că aveam de gând să înnoptăm în ele şi la întoarcere. Găleţile, topoarele şi celelalte lucruri de prisos le-am ascuns în tufişuri.

Exact în acea clipă constatai că mi s-a întâmplat o nenorocire. Cu prilejul zarvei din timpul nopţii, cineva îmi răsturnase rucsacul. Apoi altcineva se aşeză pe el şi-mi turti trusa de farmacie. Sticluţa cu ulei de ricin se sparse şi lichidul gras murdări fesele, transformă nişte tablete într-o pastă şi se lăţi pe pânza rucsacului, desenând o pată enormă, închisă la culoare şi grasă. Nenorocirea era că rucsacul nu-mi aparţinea, ci era proprietatea statului, a Casei Pionierilor.

— Mda – spuse pe un ton rece Magdalina Haritonovna.

Stăteam tăcut în faţa ei, cu ochii plecaţi în pământ. Mi se mai întâmplase să iau această poziţie cu vreo treizeci de ani în urmă, în faţa profesoarei mele de geografie, după

ce rupsesem harta Australiei, îmi dădeam seama că sunt vinovat şi nu vedeam nicio putinţă de justificare.

Copiii se adunară în jurul nostru şi aşteptară curioşi şi nerăbdători să vadă cum va fi dojenit nu un băiat de vârsta lor, ci un om în toată firea, medic pe deasupra. Am observat că Sonia mă privea cu ochii larg deschişi şi speriaţi, în timp ce dintr-un tufiş, în care se ascunsese principalul vinovat al acestei întâmplări, adică Vitea Pereţ, se strâmba la mine.

Magdalina Haritonovna oftă greu şi-şi începu tirada cu o voce de gheaţă:

— Copiii au mâncat din scoici, au consumat nişte peşti prăjiţi în lut, au băut ceaiuri din nişte ierburi necunoscute. Şi acum cu ce o să le tratăm indigestiile? Dar mai trist e că aţi stricat un bun al statului.

— Bine, ajunge, Magdalina Haritonovna, nu s-a întâmplat nimic deosebit! observă sec Liusia. Trebuie să ne grăbim, şi dumneavoastră ne ţineţi în loc.

Magdalina oftă încă o dată, dar nu mai spuse nimic.

*

* * *

Am căutat s-o iau înainte cu băieţii, părăsind restul grupului. Din depărtare vedeam că Liusia şi Magdalina Haritonovna discută ceva cu înflăcărare.

Mai târziu, Sonia mi-a spus că Magdalina Haritonovna a bombănit tot drumul că se stricase un bun obştesc, în timp ce Liusia căuta s-o liniştească.

Am cotit spre dreapta, într-o vale, şi râul a dispărut după o cotitură a drumului, apoi am urcat un deal şi pădurea s-a sfârşit. Atunci am pornit printre lanuri de grâu.

După ce am depăşit ogoarele de grâu ale colhozului, care unduiau în bătaia vântului, am intrat într-o pădurice de pini. Dincolo de pădurice, în faţa noastră, se deschidea

o altă vale, pe fundul căreia curgea un râu.

Priveliştea se schimba din oră în oră. îţi venea să grăbeşti pasul, doar – doar ai să afli mai repede ce se ascunde dincolo de dealul următor, şi când ajungeai în vârful lui, vedeai altă pădurice, alte sate şi iar te întrebai: oare ce-o fi mai departe?

„Poate că nimic nu-i mai plăcut decât să mergi pe jos – îmi spuneam – mai cu seamă dimineaţa, când nu e încă prea cald”.

E drept că rucsacul îmi încovoia umerii, că ochii mi se cam lipeau pentru că nu dormisem destul şi mă dureau picioarele… Dar, mândru şi mulţumit la gândul că plecasem să îndeplinesc una din cele mai importante sarcini din programul de explorare, înaintam în praful drumului, mereu în fruntea celorlalţi.

Băieţii mergeau pe lângă mine. Vitea cel mare povestea cu înflăcărare o nouă istorie amuzantă. Eu însă nu eram atent la ce spunea. Mireasma subtilă a griului care se cocea se împletea cu aroma îndepărtată, de-abia simţită, a finului proaspăt cosit. Lăstunii iuţi mai fluierau, în locul lor auzeam acum pitpalacii invizibili.

Am urcat dealul următor şi atât eu cât şi băieţii ne-am oprit fără voia noastră în vârful lui. Departe, departe, într-un val transparent de ceaţă, se zăreau contururile oraşului, cu zidurile vechi ale cetăţii bătând în albastru, cu turnurile sale ascuţite. Oraşul părea suspendat în aer. De aici, din vârful dealului, Kremlinul arăta ca un castel misterios. Cât de mult ai fi vrut să crezi că tocmai în acest castel e ascunsă frumoasa fermecată în rochia liliachie, cu dantelă…

Se apropiară şi ceilalţi.

— Ce frumos e! şopti Liusia.

— Nu cred să iasă pata la spălat!

Vocea stridentă a Magdalinei Haritonovna ne readuse

pe pământ din ţara basmelor în care pluteam cu toţii. În aceeaşi clipă mă gândii că în seara aceea voi fi probabil nevoit să povestesc despre „călătoriile” mele şi simţii deodată un nod în gât.

Oftând din străfunduri, am pornit-o mai departe. Când am coborât în vale, «oraşul albastru a dispărut, dar urcând pe colina următoare, l-am văzut mai aproape şi am constatat că-şi pierduse farmecul misterios.

Liubeţul era acum doar pitoresc. Zidurile şi turnurile cetăţii nu mai păreau albastre, erau ziduri de piatră albă. Luminat de razele soarelui în asfinţit, zidul, care coborând puţin pieziş unea turnurile, ieşea puternic în relief. Lângă cetate, se îngrămădeau o droaie de căsuţe, iar în spatele ei se înălţau două coşuri de fabrică. O râpă foarte adâncă şi lată, transformată în grădini, înconjura cetatea. Jos curgea un râuleţ albastru, peste care era aruncat un pod de fier lucrat ca o dantelă; pe el treceau mereu maşini în ambele sensuri. Pe pajişte păşteau vaci. Ţipetele copiilor care se scăldau în râu ajungeau până la noi.

Liusia opri detaşamentul. Copiii îşi vârâră bluzele de trening în rucsacuri, îşi legară cravatele de pionieri la gât, şi se scuturară de praf. Fetele îşi împletiră din nou cozile, apoi detaşamentul se alinie şi începu să coboare spre râu.

Privirile mele făcură ocolul oraşului. O mulţime de căsuţe se piteau printre merii livezilor. Unde, în care parte a oraşului trebuia să caut portretul? Era de la sine înţeles că în anii cincinalelor se construiseră cartiere noi, căsuţa care se afla cândva la periferia oraşului se afla poate acum undeva în centru.

Trecurăm podul şi ajunserăm lângă cetate. Din apropiere, turnurile scunde şi albe, cu ferestre-metereze înguste, cu acoperişurile lor piramidale, păreau impunătoare.

Liusia se apropie de mine.

— Ştiţi? Presimt, ba mai mult, sunt convinsă că portretul se află undeva acolo, în cetate! spuse ea cu pasiune.

Vitea cel mare se apropie şi el, ascunzându-şi cu un gest preocupat mâinile în buzunare şi încruntându-şi sprâncenele stufoase.

— Şi eu bănuiesc că portretul ar putea să fie ascuns undeva, acolo – şi Vitea întinse mâna spre unul din turnurile vechi ale cetăţii.

— Poate că e acolo? şi Galia arătă, timid, cu un deget subţirel, spre alt turn şi mă privi întrebător.

— Poftim ce le trăsneşte! aruncă dispreţuitor Volodea, printre dinţi. Portretul e la muzeu, şi cu asta, basta!

Am pornit-o de-a lungul zidului şi ne-am apropiat de poarta albă, sculptată în piatră. Deasupra ei se putea citi o inscripţie: „Cetate construită în 1531. Potrivit ucazului marelui cneaz Vasili Ivanovici al III-lea fost-a nălţat oraşul din piatră albă pe pământurile lui Nikola din Liubeţ. Începând din secolul al XVI-lea, a devenit oraş de frontieră al cnezatului Moscovei şi a constituit un loc de apărare împotriva invaziei tătarilor din Crimeea”.

Am intrat pe poartă. După zidurile albe se piteau căscioare sumedenie, iar în spatele mestecenilor înnegriţi de timp, cu crengile pline de cuiburi de ciori, se înălţa o catedrală veche, întunecată. Deasupra porţii masive de fier a catedralei era fixată o tăbliţă: „Muzeul istorico-geografic al oraşului Liubeţ”, iar mai sus se găsea o inscripţie ruginită de trecerea anilor: „Ridicată în anul 1661, pe temeiul hrisovului dat de ţarul Aleksei Mihailovici în Palatul mare”.

— Poate că portretul tinerei fete se află într-adevăr în galeria de tablouri a muzeului – mi-am dat eu cu părerea.

— În cazul acesta, n-ar mai fi de loc interesant – oftă

Galia. Aşa n-o să mai ajungem niciodată exploratori!

— Numai să nu puneţi nimănui întrebări – se rugă Liusia. Trebuie să-l descoperim singuri.

Fata se depărta în fugă şi, cu o voce sonoră, complet schimbată, comandă:

— Detaşament, în ordine intraţi în muzeu!

Capitolul VI. EXPLORATORII NUMEROTAŢI

Am pătruns în încăperea răcoroasă a muzeului. Un bătrân înalt şi adus de spate, cu mustăţi de morsă, cu nişte ochelari grei încălecaţi pe un nas gros, se ridică de pe scaun şi tuşi ca să-şi dreagă glasul.

— Cu cine am onoarea? întrebă el.

— Turişti de la Casa Pionierilor din Zolotoi Bor – începu Magdalina Haritonovna – treizeci de persoane. Am venit la Liubeţ pentru a ne îmbogăţi cunoştinţele despre regiunea noastră şi pentru a căuta…

— Magdalina Haritonovna! Liusia o trase de mânecă fără jenă pe vorbăreaţa noastră conducătoare.

— Hm!… hm!… bătrânul tuşi cu gravitate. Tineri pionieri? Ochii săi sfredelitori ne examinară cu o privire bănuitoare pe mine şi pe Magdalina Haritonovna, căutând parcă cravate roşii la gâturile noastre. Hm!… Hm!… tuşi el din nou, se încruntă, apoi începu să numere biletele. Muzeul nostru cuprinde următoarele secţii: secţia de ştiinţe naturale, secţia de istorie, secţia contemporană şi galeria de tablouri. Eu sunt custodele muzeului şi vă voi conduce personal. Să începem cu secţia ştiinţe naturale…

— Muzeul are şi o secţie de geologie? întrebă Vitea cel mare.

— Ce-ar fi să începem vizita cu galeria de tablouri? sări de colo Liusia.

— Aş vrea să comunic tinerei şi tânărului care au pus întrebările – spuse custodele cu un glas tăios – în primul rând că geologia e cuprinsă în secţia de ştiinţe naturale, şi în al doilea rând că ordinea vizitării secţiilor din muzeu a fost stabilită o dată pentru totdeauna.

Liusia se aprinse la faţă şi-şi muşcă buza, iar Vitea cel mare se bosumflă şi se dădu la o parte.

— Ce sunt astea? Ciocane geologice? Puneţi-le imediat aici, împreună cu rucsacurile. Te pomeneşti că mai şi spargeţi ceva cu ele – şi, încruntat, custodele ne arătă cu degetul un colţ unde să ne depozităm ciocanele.

Am intrat în prima sală.

„Ce multe fosile sunt aici! Şi ce frumoase! Ce încântat ar fi fost Mişa al meu!” mi-am spus eu.

— Amoniţi, belemniţi, brahiopozi, briozoare, *fuzuline* – bătrânul rostea cu glas monoton numele misterioase ale unor vietăţi care fuseseră cândva vii, şi erau acum simple pietricele de culoare galbenă sau cenuşie, cu desene dantelate şi culcate cu grijă în cutii de sticlă.

— De unde vi le-aţi procurat? exclamă unul din gemeni.

— Din vechile cariere de piatră – răspunse custodele cu o voce indiferentă – cariere din care constructorii zidurilor cetăţii scoteau calcarul alb. Acolo puteţi găsi asemenea exemplare.

— Şi unde sunt carierele de piatră? întrebară gemenii într-un singur glas.

— Să trecem în sala următoare – aruncă sec custodele, în loc de răspuns.

Pe mese erau aranjate păsări şi animale împăiate mari şi mici – piţigoi şi o gaie, cârtiţe, un lup şi multe, multe altele.

Am examinat camera şi am oftat. Nu, portretul nu putea fi aici!

— Iată un lup – începu custodele cu o voce plictisită (se vedea cât de colo că repeta de mulţi ani aceleaşi şi aceleaşi fraze). În pădurile noastre se mai întâlnesc şi azi aceste fiare care răpesc viţei şi oi. Lupul e o sălbăticiune care face mult rău… Tovarăşi, nu puneţi mina, vă rog, nu puneţi mâna pe exponate!

Unii dintre copii priveau cu interes păsările şi animalele împăiate şi încercau să le mângâie. Ceilalţi erau nerăbdători să viziteze sălile următoare. Liusia nici nu se uita la animale şi la păsări, ci trăgea mereu cu coada ochiului spre camera vecină.

— Ce plictiseală! exclamă ea de câteva ori.

— Toate astea le cunosc de când lumea! mormăia Vitea cel mare, sigur de el.

— Tovarăşi, fără mine nu vă duceţi nicăieri – ne preveni custodele, cu o voce severă. Şi acum veniţi cu toţii lângă mine. Staţi aici! Tinere, dă-te la o parte din lumină! Iată un exponat care nu se găseşte nici în cele mai mari muzee ale lumii specializate în păsări şi animale împăiate.

Nu-l găsiţi nici la muzeul zoologic din Moscova, nici la cel regal din Anglia – şi vocea lui căpătă atâta solemnitate, de parcă ar fi ţinut un discurs la festivitatea de închidere a anului şcolar. Întinse degetul arătător spre un perete pe care era agăţată o etajeră. Pe etajeră se afla un clopot de sticlă, iar sub clopot o aripă de pasăre gălbuie, de culoarea nisipului. Această aripă face parte din penajul păsării măiestre – încheie custodele cu şi mai mare solemnitate.

Am avut impresia că în dosul ochelarilor lui apărură sclipiri tinereşti.

— Imposibil! Astea sunt poveşti! exclamă vehement Vitea cel mare.

— Vitea, te rog să fii cuviincios când vorbeşti cu un om mai în vârstă! îl dojeni Magdalina Haritonovna.

— Din păcate, e posibil – continuă custodele, cu aceeaşi voce impasibilă şi măsurată. În alte oraşe nu găsiţi aşa ceva, nu găsiţi pasărea asta decât la Liubeţ. Avem dovezi incontestabile că aceste păsări foarte rare trăiau altă dată în împrejurimile oraşului nostru. Da, da, în basmul „Căluţul cocoşat”, Ivanuşka cel prost a izbutit să-şi facă rost de o pană a pasării măiestre, iar noi posedăm o aripă întreagă şi de n-ar fi fost o întâmplare nefastă, puteam fi posesorii unei păsări împăiate întregi.

Sonia şi Galia erau de faţă, ţinându-se strâns îmbrăţişate, îşi făcuseră loc printre ceilalţi copii şi apropiindu-se de bătrân îl întrebară, bâlbâindu-se sfioase:

— Bine, dar noi am citit… Şi de ce nu străluceşte?

— În ce priveşte strălucirea aceea, e într-adevăr poveste. Pasărea măiastră are culoarea asta gălbuie, atâta tot.

Privindu-l pe acest bătrân morocănos, mă convingeam că în ochii săi adânc înfundaţi în orbite, jucau luminiţe ştrengăreşti. Ba şi pe faţă i se aşternuse un zâmbet abia văzut.

— Vă rog să mă scuzaţi – i se adresă Magdalina Haritonovna – dar noi ţinem un jurnal al excursiei, unde ne-am propus să notăm tot ce vom întâlni mai interesant. Aşadar, ce am putea nota în legătură cu pasărea măiastră?

— Ar fi o poveste prea lungă – răspunse el – n-am sfârşi niciodată cu vizitarea muzeului. În oraşul nostru locuieşte un bătrânel cam ciudat, un oarecare Numărul Unu, predecesorul meu la conducerea muzeului, astăzi pensionar. El este totodată eroul şi vinovatul acestei epopei nefericite a păsării măiestre. Dacă doriţi, adresaţi-vă Numărului Unu.

— Mă iertaţi, cum aţi spus? întrebai eu mirat. Mi se pare că n-am auzit prea bine.

— Numărul Unu – repetă senin bătrânul, parcă fără să observe mirarea noastră în faţa acestui nume ciudat. Dacă aveţi timp, treceţi neapărat şi pe la el.

— Dar ce dovezi aveţi că pasărea dumneavoastră măiastră a trăit pe timpuri la Liubeţ? întrebă Vitea cel mare, cu o ironie aproape făţişă.

— Iată ce dovadă: când vom ajunge la galeria de tablouri, vă voi arăta o natură moartă, în care, printre alte obiecte, figurează şi o pasăre măiastră.

Din păcate, n-am reuşit să aflăm nici până azi cine e autorul tabloului. În locul semnăturii se poate citi o frază ciudată…

— Ce frază? am întrebat eu şi am simţit cum încep să-mi tremure genunchii.

— Ce frază? repetă bătrânul imperturbabil. „Eu n-am nici măcar dreptul să semnez”.

Liusia scoase un ţipăt, îl apucă de mână şi îndată după aceea se întâmplă ceva de necrezut. Vitea Pereţ băgă două degete în gură şi fluieră asurzitor. Copiii începură să strige în cor.

— Dovediţi-ne! strigă Vitea cel mare.

— Duceţi-ne acolo, duceţi-ne acolo! şi Liusia îl trăgea de mână pe custode.

— V-aţi pierdut minţile? exclamă bătrânul nedumerit, încercând să scape de strânsoarea Liusiei.

— Trebuie să ne înţelegeţi – am spus eu, încercând să domin hărmălaia generală – există şi un portret anonim al unei fete care poartă o inscripţie identică şi care, după toate probabilităţile, este acum pe undeva, în Liubeţ.

Bătrânul sări în sus şi mă apucă de umeri.

Sufocat de emoţie, i-am povestit, cu bâlbâieli, şi despre portretul din cămară, şi despre Roza Petrovna care a făcut blinele, şi despre Ivan Petrovici, totul, totul…

Rigiditatea şi severitatea custodelui dispărură ca prin farmec. În timp ce mă asculta, ba ridica din sprâncene, ba deschidea gura mare. Ochelarii îi săltau pe nas, iar mustăţile dese se mişcau neastâmpărate. Fără să rostească un singur cuvânt, îşi înălţă braţele spre cer şi porni în goană prin sălile muzeului. Ieşi în stradă, apoi, tot în goană, pătrunse pe o alee cu tei, la capătul căreia se vedea o casă albă cu două etaje, ascunsă după nişte tufe de liliac.

Am luat-o şi noi la fugă după el. În urma tuturor alerga cu paşi mici Magdalina Haritonovna, căci îşi tot pierdea pe drum papucii ce-i îmbrăcase la intrarea în muzeu. Scara dudui sub tropotul grăbit al celor treizeci de perechi de picioare. Ne-am oprit într-o sală mare de la etajul doi. În faţa ochilor noştri apărură tablouri şi portrete de toate felurile şi de toate mărimile.

— Iată, priviţi! Custodele se apropie gâfâind de un tablou mic, încadrat într-o ramă masivă, aurită; şi ne arătă spre colţul drept al unei naturi moarte.

Cu respiraţia întretăiată din cauza goanei, ne-am apropiat cu toţii, mari şi mici, ne-am aplecat pe rând în tăcere, şi am citit o inscripţie în litere mărunte, ca nişte mărgele de culoare deschisă, pe fond întunecat, apoi ne-

am retras câţiva paşi, ne-am oprit: şi aşa, nemişcaţi, am contemplat gânditori tabloul…

Pânza înfăţişa o masă simplă de stejar, de culoare închisă, pe care se afla, în prim plan, un pumnal mic cu minerul gravat în argint, cu multă fineţe. Lângă pumnal zăcea o pasăre moartă, mare cât un porumbel şi galbenă ca nisipul, sau mai curând ca paiul. Ciocul ei era deschis, ochiul stins avea culoarea ştearsă a plumbului. În spatele păsării era aşezat un pahar de cristal cu marginea ciobită. Fundalul tabloului era de un albastru-cenuşiu şters.

Ceea ce izbea mai mult la tablou erau trei pete roşii. Una din ele închipuia o mică băltoacă de sânge pe masă, sub pieptul păsării. Cealaltă pată – o piatră preţioasă, probabil un rubin, încrustat în minerul pumnalului. Pata aceasta roşie nu era mai mare decât o alună şi, încadrată de argintul minerului, strălucea şi sclipea în soare mai puternic decât o flacără. A treia pată era paharul înalt de cristal, umplut cu vin roşu-închis, aproape negru. Pictorul sugerase doar cristalul în culori deschise, de aceea strălucirea roşie a paharului era mai aprinsă decât a rubinului.

Copiii erau, se vede, prea obosiţi sau poate că fuseseră într-adevăr atât de vrăjiţi de acest tablou, încât au rămas cu toţii mult timp locului, fără să scoată o vorbă. Ochii Liusiei înotau parcă în lacrimi.

Deodată, cineva se lipi de mine. Am întors capul şi l-am recunoscut pe Jenea după cureaua lui neagră.

— Nene doctore, n-am văzut de când sunt ceva asemănător! exclamă el.

Am simţit că băiatul vrea să spună ceva, un lucru de mare importanţă pentru el, dar, ruşinându-se probabil de ieşirea sa involuntară, s-a retras şi s-a ascuns în spatele celorlalţi.

— Dar spuneţi-ne, unde aţi găsit această natură

moartă? întrebă Magdalina Haritonovna.

Se pare că era şi ea la fel de impresionată ca noi ceilalţi.

— Unde? *În* fostul palat al Zagvozdetkilor, care au fost pe timpuri cei mai bogaţi moşieri de prin partea locului. Noi posedăm dovezi incontestabile că autorul tabloului l-a pictat aici, în Liubeţ. În consecinţă, păsările măiestre au trăit şi înainte prin părţile noastre. Vedeţi? Paharul are marginea ciocnită. Paharul acesta, care în trecut a aparţinut de asemenea familiei Zagvozdetki, se află acum la Numărul Unu, de care v-am amintit adineauri.

— Dar pictorul, cine e pictorul şi de ce n-a putut să semneze? întrebă Liusia cu o voce tremurătoare.

— Noi, adică eu, Numărul Unu şi Numărul Trei – începu imperturbabil bătrânul – am discutat de nenumărate ori această problemă. Întrucât nu există în arhive niciun indiciu că în prima jumătate a secolului al XIX-lea au trăit prin părţile noastre pictori cunoscuţi, am ajuns la următoarea presupunere: această natură moartă a fost pictată de însuşi Zagvozdetki. L-a uimit pasărea pe care n-o mai văzuse şi s-a hotărât s-o imortalizeze în tablou. De altfel, cunoscătorii consideră că natura moartă aparţine penelului unui om de talent, fără îndoială, dar nu a unui pictor profesionist. Culoarea părului e prea vie şi trupul păsării moarte nu-i prea…

— Vai, nu-i adevărat! exclamă fără să vrea Liusia.

Bătrânul păru că nu auzise această replică neaşteptată şi continuă liniştit:

— Zagvozdetki era colonel şi, potrivit obiceiurilor din timpul său, era o ruşine ca un aristocrat să fie pictor, iată de ce a scris „Eu n-am nici măcar dreptul să semnez”. De altfel, priviţi, tabloul acesta e portretul lux.

În apropiere atârna o mică acuarelă. Într-o tunică verde, acoperită de decoraţii cu epoleţi de aur, era

înfăţişat, în bust, un bărbat chipeş şi foarte îngrijit. Ochii săi reci, impasibili şi bărbia pătrată aveau ceva de lup. Nu, omul acesta n-ar fi putut deveni niciodată decembrist. Mai curând ar fi tras în decembrişti sau i-ar fi torturat…

— Nu, mai degrabă aduce a călău – spuse Liusia cu ironie.

— Înflăcărarea dumitale tinerească îmi place. E posibil ca noi să ne înşelăm.

Interlocutorul nostru zâmbi.

„Nu-i chiar atât de arţăgos pe cât mi s-a părut!” gândii eu.

— Socot de a mea datorie să vă comunic – continuă bătrânul – că şi părerea Numărului Şapte e diametral opusă părerii noastre.

— Tată, dar ce mai e şi cu numerele astea ca dintr-o culegere de probleme? îmi şopti Sonia.

— De când mă tot căznesc să ghicesc cam ce-ar putea să însemne numerele astea! spuse cu un aer adânc gânditor Vitea cel mare.

Cât despre mine, îmi frământam şi eu mintea ca să găsesc o explicaţie acestor cifre enigmatice. Nu înţelegeam de ce un bătrân demn de tot respectul vorbeşte despre alţi semeni ai săi, care cu siguranţă sunt tot atât de demni de respect ca şi el, ca despre nişte numere fără însemnătate. Totuşi, nu îndrăzneam să-i cer explicaţii asupra rostului acestei numerotări.

Ne îndreptarăm spre ieşire. Examinam de la distanţă pereţii acoperiţi cu portretele unor demnitari trufaşi, purtând peruci pudrate şi ondulate, panglici de atlaz şi stele pe veste, cusute cu mătase şi fire aurite, şi simţeam că nici mie, nici celorlalţi parcă nu ne mai dădea ghes inima să vizităm mai departe muzeul.

Magdalina Haritonovna înţelese starea noastră sufletească şi interveni:

— Nu vă supăraţi, dar deşi ne-am plătit biletele de intrare, îmi face impresia că pionierii noştri au declarat grevă!

Bătrânul o linişti şi-i promise că data viitoare îi va lăsa să viziteze muzeul fără să le ia bani.

Am ieşit în curte şi ne-am oprit lângă turnul scund şi alb al cetăţii. Acum trebuia, fireşte, să-i mulţumim călăuzei noastre, să ne luăm rămas bun şi să convenim asupra datei viitoarei noastre întâlniri.

— Ce se află în interiorul turnului? întrebă Vitea cel mare şi-mi făcu semn cu ochiul.

— În prezent păstrăm în turn lăzi cu documente vechi, provenind din arhivele fostelor conace boiereşti şi case ale negustorilor din partea locului, şi arhivele instituţiilor publice locale dinainte de revoluţie – răspunse cu indiferenţă bătrânul.

— N-aţi putea să ni le arătaţi? îl rugă Vitea cel mare.

— Nu, tinere! Noi nu deschidem uşile turnului decât celor ce vin să facă cercetări ştiinţifice. În afară de asta, turnul este atât de dărăpănat, încât s-ar putea întâmpla să se surpe zidul. Bătrânul tăcu. Dar ştiţi al cui este portretul, dacă el există într-adevăr? adăugă el gânditor, fără să se adreseze cuiva. E portretul Irinei Zagvozdetkaia, fiica colonelului.

— Dar ce se ştie despre Irina Zagvozdetkaia? întrebă Liusia.

— Se poate să nu fi ajuns legenda ei până la Zolotoi Bor? se miră bătrânul.

Ne-am uitat miraţi unul la celălalt. Nu, nimeni dintre noi nu auzise niciodată despre Irina Zagvozdetkaia.

— Şi când te gândeşti că Numărul Şapte intenţiona chiar să scrie un studiu istoric despre soarta acestei fete, dar, din păcate, a fost nevoit să renunţe, din lipsă de material.

— Mi-e foame – spuse tărăgănat Volodea.

— Într-adevăr, parcă şi mie mi-ar fi foame – îngână Sonia întorcându-şi ochii spre mine.

Nu vă mai spun cum s-au supărat toţi ceilalţi douăzeci şi şase de copii, în cap cu Liusia, când i-au auzit pe cei doi.

Cineva îi trase un ghiont lui Volodea – puiul de curcă – altcineva o smuci pe Sonia de coadă… Toţi începură să strige:

— Să vă fie ruşine! Să vă fie ruşine!

— Sonia! Până şi eu am roşit pentru fiica mea.

— Zău că mi-e tare foame! şi Sonia oftă din greu.

Bătrânul începu să râdă:

— Hai, nu vă pierdeţi vremea, duceţi-vă la restaurant! Cât despre povestea Irinei Zagvozdetkaia, o s-o auziţi de la Numărul Trei, directoarea şcolii de zece ani. Şcoala îşi are sediul în fostul palat al Zagvozdetkilor, unde probabil veţi şi înnopta.

— Permiteţi să vă mai pun o întrebare – spuse Magdalina Haritonovna. Din motive pe care eu nu le cunosc, şi care mie personal mi se par cel puţin ciudate, dumneavoastră vă referiţi la anumiţi cetăţeni, probabil foarte venerabili, numindu-i într-un chip oarecum neobişnuit. Nu vi se pare că acest lucru este antipedagogic, mai ales faţă de copii?

— Nu mi se pare de loc! răspunse tăios bătrânul. Printre oameni se întâlnesc mulţi care sunt, ca să zic aşa, neastâmpăraţi, entuziaşti ai unei cauze, pasionaţi, ba chiar aş spune că, într-un fel, sunt posedaţi de cauza respectivă. Aşa, de pildă, Numărul Patru, care a locuit pe vremuri la Liubeţ, era contabil la fabrica de sticlărie. Vă închipuiţi că în orele de serviciu făcea fel de fel de socoteli. Dar îndată ce pleca de la birou, îşi petrecea tot restul zilei cultivând dălii, dar nu din soiul acela roşu-închis, cărora le spunem

„ţigănci”, nici cele albe ca zăpada, mari cât floarea-soarelui „Arctica Sovietică”. Nu. Într-o bună zi, i s-a năzărit să cultive dălii albastre, adică nişte flori care nu există pe lume şi pe care nu le-a cultivat încă nimeni până acum, în nicio grădină. Dar să vă dau alt exemplu: Numărul Cinci a creat nişte plăcinte. Tot timpul său şi-l întrebuinţa făcând fel de fel de plăcinte, pe care le oferea apoi prietenelor. În cele din urmă, Numărul Cinci a inventat o plăcintă care poartă numele de „înecatul” şi e atât de gustoasă încât, la onomastici şi alte sărbători, tot oraşul face numai plăcinta asta.

— De unde ne-am putea procura reţeta? întrebă Magdalina Haritonovna, fără să se mai poată stăpâni.

„Reţeta asta mi-ar prinde bine şi mie – gândii eu – în loc de dulceaţă şi murături, aş duce nevesti-mii cel puţin reţeta unei plăcinte extraordinare”.

— Bine, dar care este originea acestor numere? întrebă Liusia.

Bătrânul se învioră.

— O, e o poveste întreagă! încă înainte de război a venit într-o zi în oraşul nostru… Se opri brusc, amintindu-şi parcă de ceva, şi-şi întrerupse povestirea. Scuzaţi-mă, dar cred că sunteţi cu toţii flămânzi, nu numai bondoaca asta! spuse el şi arătă spre Sonia, care încremenise locului.

— Nu, nu, povestiţi-ne, vă rugăm povestiţi-ne! Liusia, Magdalina Haritonovna şi copiii se strânseră în jurul bătrânului.

Numai Volodea – puiul de curcă – întoarse capul şi începu să-şi morfolească mohorât mâneca cămăşii.

— Povestiţi, povestiţi, am să rabd şi am să vă ascult – oftă supusă Sonia.

— Desigur că aţi auzit cu toţii de pictorul Sitnikov. Şi bătrânul ne vorbi despre unul dintre maeştrii noştri din secolul trecut. La Galeria Tretiakov o sală întreagă e

rezervată tablourilor lui. Ei, acest Sitnikov are un fiu, care acum e bătrân, aşa-numitul Numărul Şapte. Cu puţin timp înainte de izbucnirea războiului, a venit împreună cu familia sa în oraşul nostru şi ştiţi pentru ce? Numai ca să afle de ce vizitase tatăl său acest oraş acum vreo patruzeci de ani. Nu ne-a lăsat în pace pe niciunul din noi. „Am o scrisoare a tatii adresată mamei mele, ne spunea el. Tata era convins că natura moartă din galeria muzeului e învăluită în mister. O operă de artă atât de minunată şi nimeni să nu-i cunoască autorul! Căutaţi, căutaţi!” ne tot hărţuia Numărul Şapte.

Şi am început să căutăm. Toată vara n-am făcut altceva decât să căutăm. Am răscolit toate lăzile cu hârtii care se păstrează acum în turn, le-am sucit. şi le-am răsucit, doar – doar o să găsim ceva, am întrebat pe locuitorii cei mai vechi ai Liubeţului, dar tot n-am putut afla nimic. Iată de ce m-a mişcat atât de mult povestirea voastră despre portret.

— Poate că n-aţi deschis toate lăzile? întrebă Vitea cel mare.

— Fii pe pace, tinere! Când istoricii caută ceva, nu le scapă nimic! Bătrânul ridică puţin vocea, se simţea că începuse să se enerveze.

— Poate totuşi o să-mi permiteţi numai mie să intru în turn? insinua Vitea cel mare, pe un ton rugător.

— Tinere, nu mă întrerupe când povestesc ceva! îl repezi bătrânul.

Câţiva băieţi se retraseră într-un colţ şi începură să discute în şoaptă, dar cu aprindere…

Deodată, cineva îmi atinse uşor şoldul. Întorsei capul. Gemenii îmi şopteau furioşi:

— Ăsta ţine ascuns portretul în turn şi nouă ne spune minciuni numai ca să nu ne lase să urcăm!

— Fiul pictorului Sitnikov – continuă bătrânul fără să

acorde vreo atenţie şuşotelilor, era şi el un neastâmpărat. A găsit în oraşul nostru încă şase inşi la fel de neastâmpăraţi şi de entuziaşti ca şi el. Din păcate însă, pentru denumirea lor există în limba rusă un cuvânt extrem de lung şi de greoi, cu prefix, sufix şi terminaţie. Şi atunci fiul pictorului ne-a propus să renunţăm la cuvântul acesta greoi şi ca să ne distingem într-un fel unul de altul, să ne dăm fiecăruia un număr de ordine.

— Dar care-i acest cuvânt? întrebă Magdalina Haritonovna, scoţându-şi agenda albastră şi stiloul.

— EX-PLO-RATOR – scanda încet custodele – adică un om care caută ceva.

— Pe pământ, sub pământ, pe apă, sub apă şi în aer – începu Sonia, urmată de ceilalţi copii.

— Absolut exact – spuse bătrânelul, zâmbind pe neaşteptate. Mai adăugaţi: şi în cameră, şi în grădină, şi la locul său de muncă.

Am rămas literalmente uluit de coincidenţa uimitoare între cele ce auzisem de la bătrân şi teoria lui Mişa şi am schimbat o privire plină de înţeles cu Sonia.

— Dar oamenii care nu caută nimic şi nici nu vor să caute, oamenii aceştia sunt mototolii, nu-i aşa? întrebă cu voce subţire Sonia.

— Nu, până la a-i caracteriza pe astfel de oameni drept mototoli nu ne-a dus mintea.

— Mă iertaţi că vă mai întreb ceva. Când aţi vorbit despre exploratori, aţi amintit de Numărul Unu, Trei, Patru şi aşa mai departe. Dar de ce aţi trecut peste Numărul Doi? se interesă Liusia.

— Ei, vezi, cât eşti de… şi bătrânul tuşi nemulţumit, renunţând să completeze caracterizarea Liusiei. După părerea mea, aceasta ar fi singura poreclă nu tocmai reuşită.

— Totuşi, noi vom trebui să face cunoştinţă cu toate

numerele – insistă Liusia. Sunt localnici vechi ai oraşului, sunt convinsă că ne vor da tot ajutorul ca să găsim portretul. Deci, cine este Numărul Doi?

— Vedeţi… la drept vorbind, Numărul Doi sunt eu. Dar eu am încetat de mult să mai caut ceva.

Copiii îşi duseră palmele la gură şi izbutiră cu greu să-şi stăpânească râsul. În schimb, Sonia pufni în hohote care făcură să răsune toată curtea cetăţii.

— Numărul Patru – continuă bătrânul, ca şi cum nu ar fi auzit nimic – a dispărut fără să fi reuşit să obţină dălii albastre. Casa lui a fost demolată când s-a extins fabrica de sticlă şi s-a construit noua secţie de cristale. Asta l-a supărat aşa de mult, încât a plecat Dumnezeu ştie unde. Numărul Cinci, creatoarea plăcintei, este chiar soţia Numărului Şapte. Cât despre Numărul Şase – continuă bătrânul, pe un ton care te-ar fi făcut să crezi că nu vorbeşte despre oameni vii, ci că explică ce tramvai trebuie să iei şi în ce direcţie merge – Numărul Şase este Lariuşa, fiul exploratorului, entuziastul care poartă Numărul Şapte. Numărul Şase era un poznaş insuportabil, în schimb la doisprezece ani picta doar ceva mai prost decât bunicul său.

— Dar ce pozne făcea? întrebă Vitea Pereţ, care nu-şi putu stăpâni curiozitatea.

— Iată ce pozne: când oamenii au inventat lampa de gătit cu petrol, nimeni nu s-a gândit la un amănunt şi anume: ce-i de făcut când fitilul cade în interiorul lămpii? încercaţi să-l scoateţi. Şi iată că Lariuşa s-a strecurat într-o bună zi în bucătăria mea şi mi-a scăpat fitilul înăuntru. Am încercat să-l înfăşor pe un beţişor, să-l agăţ cu o andrea de împletit, dar în zadar. Aşa se face că până-n ziua de azi, lampa mea de gătit are încă fitilul înăuntru. Numărul Şapte e cel mai mare entuziast. Fiindcă veni vorba despre el, pot să vă spun că locuieşte nu departe de Zolotoi Bor, în

susul râului, într-un loc foarte pitoresc. Numărul Şapte e directorul muzeului Sitnikov. Aţi auzit de muzeul acesta?

— Bineînţeles! răspunse Liusia.

— În călăuză există un paragraf întreg care vorbeşte despre el – adăugă Magdalina Haritonovna.

— Lariuşa a ajuns un Ilarion matur şi trăieşte la Moscova. Se spune că e un pictor talentat. Acestea fiind spuse, mi se pare că am terminat. Şi Numărul Doi îşi privi ascultătorii pe sub ochelari, dar fără pic de supărare. Iar acum, tovarăşi, duceţi-vă cât mai repede la masă!

Trebuie să mărturisesc că după drumul parcurs, după vizitarea muzeului, după toate povestirile despre Numere, eram de-a dreptul buimac şi aş fi fost în stare să înghit trei farfurii de ciorbă cu carne de miel.

Capitolul VII. PRIVIM, ASCULTĂM, NE MIRĂM

În timpul prânzului ne-am înţeles că vom încerca să-l găsim pe Numărul Unu, dar vai, uitasem să întrebăm de adresă.

— Eu o ştiu! Eu o ştiu! Şi Vitea Pereţ începu să sară într-un picior. Am întrebat-o pe mătuşica, la restaurant. Da' ea, de colo: „Care Numărul Unu îţi trebuie, bătrânelul sau alimentara?” „Bătrânelul”. „Uite colo”. Şi Pereţ arătă spre un acoperiş verde care se zărea vag în fundul văii, printre tufele de răchită.

Vai, tare nu-mi plac pozele de felul celei prinse în poarta casei Numărului Unu! Un cap înfiorător de câine cu botul căscat, roşu şi colţos, iar dedesubt clasica inscripţie cu litere îngroşate: „Atenţiune, câine rău!”

Ne-am oprit locului nehotărâţi. Gardul era înalt, iar casa tocmai în fundul grădinii.

Deodată portiţa se deschise şi un monstru cenuşiu se năpusti afară, lătrând înfiorător. Era un câine mare, de mărimea unui tigru. Monstrul începu să alerge lătrând şi sărind pe stradă, fetele se porniră să ţipe, băieţii scoaseră nişte mugete. Ne-am risipit cu toţii în diferite direcţii, unii s-au căţărat în pomi, alţii pe gard, în timp ce fiara se apropia în fugă când de unul, când de altul, ne mirosea, dădea din coadă, apoi se depărta.

— Nu vă speriaţi, nu vă speriaţi, ăsta nu-i decât un căţeluş!

Lângă portiţă se ivise un bătrânel mic şi rotofei, îmbrăcat într-un halat lung, albastru. Faţa lui aducea cu un balon pentru copii. Nu am observat pe ea niciun fir de păr – nici mustăţi, nici barbă, iar sprâncenele şi genele păreau să-i fi fost smulse sau arse. Nici pe capul chel şi lucios nu se zărea niciun fir de păr.

— Aici, Michael! Aici! a strigat el.

Din câteva salturi uriaşe, câinele se apropie de bătrân şi-i linse obrăjorii durdulii şi năsucul rotund.

— Bună ziua, copilaşi! Bine aţi făcut că aţi venit! zâmbi bătrânelul făcând un semn cu mâna. Priviţi, jos, lângă poartă, este o bucată de tablă, care funcţionează ca

un semnal. Voi aţi călcat pe tablă şi eu am auzit din casă soneria care a făcut în...! Vedeţi, sus pe poartă e o oglinjoară, în copac o altă oglinjoară şi pe fereastră o a treia. M-am apropiat de fereastră şi v-am văzut venind.

Examinară cu toţii bucata de tablă, apoi oglinzile şi se minunară.

— Veniţi din partea Numărului Doi? El v-a trimis la mine?

— Da.

— Foarte bine! Totdeauna îmi trimite excursionişti interesanţi. Bătrânul îşi plecă într-o parte capul chel şi ne examina pe toţi cu atenţie şi bucurie.

Copiii nu-l ascultau cu prea multă luare-aminte şi se îngrămădiră în jurul lui Michael.

Câinele îşi scosese limba lungă şi roşie, fornăind şi zâmbind parcă bucuros şi fără de grijă, cum ştie să zâmbească numai un câine foarte tânăr şi de rasă pură. Era, cum spune poetul, „o extraordinară frumuseţe canină” – slab şi zvelt, cu picioare înalte şi graţioase. Urechile atârnau ca nişte triunghiuri drepte peste botul lui ascuţit, peste ochii înconjuraţi de cearcăne închise, deasupra cărora se rotunjeau sprâncenele negre.

Fetele începură să-l răsfeţe: „Michaeluşka – spuneau ele – sufleţelule”, îl mângâiau şi-l îmbrăţişau, iar băieţii încercau să-l încalece.

— Staţi puţin, o să-l daţi gata! Bătrânelul dădu pe toată lumea la o parte, îi puse lui Michael zgardă şi îl târî, spre necazul copiilor, în casă.

— Ei, şi acum despre ce să vă povestesc? întrebă el când se întoarse şi privirea lui se făcu mai serioasă.

— Vedeţi – am spus eu – noi am vrea să vă punem câteva întrebări arzătoare.

— O, dacă sunt arzătoare, poftiţi aici! Bătrânul încreţi fruntea şi ne arătă cu un gest masa şi scaunele ascunse de

frunzişul unui ulm mare şi pletos.

Toată lumea se aşeză în jurul mesei, unii pe scaune, alţii de-a dreptul pe iarbă.

— Ei, cu ce-mi ordonaţi să încep? întrebă el.

— Cu pasărea măiastră – suflă Sonia.

— Da, da – se auziră şi alte voci. Povestiţi-ne despre pasărea măiastră!

— Despre care pasăre măiastră? A... a... a, aşa e, despre stăncuţa galbenă! Of, ce ţi-e şi cu Numărul Doi ăsta! Au trecut atâţia ani şi el tot mă mai dojeneşte din cauza ei. Cum de nu s-a plictisit? Bătrânelul zâmbi blând. Am să vă povestesc, lasă că vă povestesc. Şi altceva ce mai vreţi?

— Dumneavoastră păstraţi cumva un pahar? întrebă Vitea cel mare.

— Cel cu marginea ciocnită? Bătrânul zâmbi. Expeditiv mai e şi Numărul Doi! Toate vi le-a spus! mai încolo o să vă iau în casă şi o să vă arăt şi altele, nu numai paharul. Ce mai vreţi să mă întrebaţi?

— Despre portret. Ce ştiţi despre portret? Liusia se uită cu înţeles la Numărul Unu.

— Despre care portret?

Am povestit aceeaşi poveste lungă din nou.

Numărul Unu asculta cu ochii închişi, mângâindu-şi burta rotundă, şi numai din când în când îşi umfla obrajii intercalând câte o exclamaţie: „Ce interesant! Foarte interesant! N-am auzit niciodată despre aşa ceva!”

După ce-am terminat, Numărul Unu a rămas câteva clipe nemişcat, tot cu ochii închişi şi cu obrajii umflaţi.

— În turnul din colţ al cetăţii – începu el cu un aer misterios – se păstrează diferite vechituri din palatul familiei Zagvozdetki, sunt cam vreo douăzeci de lăzi cu scrisori şi documente din arhivele lor. Voi o să vă culcaţi, o să dormiţi, iar eu o să dau o fugă dis-de-dimineaţă până la

cetate, o să mă zăvorăsc în turn şi o să mai citesc încă o dată unele documente.

— Aşadar, vreţi să vă duceţi mâine dimineaţă în turn şi să vă zăvorâţi acolo? întrebă Vitea cel mare privindu-l scrutător. N-aş putea veni şi eu cu dumneavoastră?

— Din păcate, copiii n-au voie să intre acolo. Vitea cel mare păli…

— Nu te supăra, dragă, dar nu se poate, e strict interzis. Sunt cărămizi care abia se mai ţin. Am eu unele presupuneri în legătură cu portretul, dar nu vă spun nimic în privinţa lui decât când o să fiţi gata de plecare. Şi acum, ascultaţi…

Bătrânelul se aşeză mai comod şi începu să povestească cu voce joasă:

— Iată ce s-a întâmplat în oraşul nostru acum vreo treizeci de ani:

Într-o zi însorită de septembrie, un stol de ciori de câmp şi de stăncuţe ciuguleau cu însufleţire, într-un colţ al pieţei, nişte boabe de ovăz. În acest stol, cetăţenii din Liubeţ observară o pasăre ciudată, de un galben ca paiul. Pasărea nu părea să se deosebească în niciun fel de prietenele ei, zbura ca şi ele dintr-un loc în altul, se ciorovăia şi ţipa ca orice stăncuţă.

Trei zile după aceea, pe străzi, în instituţii şi în special în şcoli, toată lumea nu discuta decât despre minunea galbenă.

Dimineaţa pasărea a fost văzută pe turnul cetăţii, spre seară a trecut în zbor şi s-a plimbat pe plajă, în ziua următoare a prânzit iarăşi în piaţă şi a plecat să înnopteze nu se ştie unde.

Băieţii fugeau de la lecţii, trăgeau cu praştia, sau pur şi simplu aruncau cu pietre în ea. Cei mari pregăteau plase şi curse. Toţi căutau să afle unde-şi petrece noaptea.

Ca lucrător în cadrul muzeului, bineînţeles, eram în

primele rânduri ale curioşilor. M-am convins că această pasăre are o asemănare uimitoare cu cea înfăţişată în natura moartă pe care o cunoaşteţi. Era de dorit să prindem viu acest exemplar rar. O săptămână întreagă am alergat cu toţii după ea. Dar directorii de şcoli au început să protesteze. Pe băieţi nu mai era chip să-i ţii în frâu – la dictări făceau câte cincisprezece greşeli pe pagină. Am fost nevoit să-mi iau puşca de calibru mic şi am împuşcat pasărea pe acoperişul cinematografului.

Te uiţi la ea şi vezi că trupul, capul, ciocul şi picioarele sunt ale unei stăncuţe obişnuite, numai că nu e neagră, ci de un galben ca paiul, mai închisă pe cap şi pe spate, mai deschisă pe burtă. Am răsfoit, împreună cu vânătorii şi cu profesorii noştri de naturale, paginile manualelor de ornitologie2 ale lui Breh, Menzbir, Ognev, Bobriński, însă n-am întâlnit nicio referinţă la o astfel de pasăre.

A doua zi am plecat la Moscova, în delegaţie, şi mi-am luat stăncuţa în coş. De la gară m-am dus direct la muzeul zoologic al Universităţii. Acolo am fost înconjurat de tot felul de profesori, graşi şi slabi, cheli şi pletoşi, cu toţii supăraţi şi importanţi, care mi-au luat pasărea, au sucit-o şi au răsucit-o pe toate părţile, au examinat-o cu lupa, au pipăit-o, au mirosit-o, ba unul din ei i-a încercat o pană cu limba. Şi au spus profesorii că există în natură un fenomen rar, când din diferite cauze în pielea, în blana şi în penele unor vietăţi dispar substanţele colorante, adică pigmenţii. Aşa se explică existenţa unor animale şi păsări albe, vrăbii albe, iepuri albi, ciori albe… Există însă în natură un fenomen de o mie de ori mai rar, şi anume cromismul, când aceşti pigmenţi se colorează în galben. Cazurile de apariţie a unor păsări şi animale galbene în decursul secolului al XX-lea se pot număra pe degete. Şi iată că eu adusesem din Liubeţul meu natal tocmai o

stăncuţă gălbuie.

Dar în timp ce profesorii îmi examinau stăncuţa, ziua de lucru a luat sfârşit şi toţi salariaţii muzeului au plecat închizând cămara şi dulapurile.

Chiar în această clipă a trebuit să intervină o pană de lumină, lucru care pe vremea aceea se întâmpla destul de des.

Ne-am sucit încolo şi-ncoace, când deodată am auzit un zăngănit – cineva spărsese vasele de pe masă. Unde să bagi stăncuţa în bezna aceea?

Profesorii m-au rugat să-mi iau comoara înapoi, dar să o aduc din nou în dimineaţa următoare, şi în schimb mi-au promis să-mi dea, pentru muzeul nostru, cincizeci de păsări şi de animale împăiate de tot soiul.

Eu m-am dus la o mătuşă a mea, unde mă gândeam să rămân peste noapte. Nu mai fusesem de mult la Moscova şi voi ştiţi că toate mătuşile se dau în vânt după nepoţii lor. Cum m-a văzut, s-a repezit la mine, m-a sărutat, m-a îmbrăţişat, apoi m-a condus în cameră. Într-un cuvânt, au trecut poate mai bine de cinci minute până să-mi aduc aminte de coşul pe care-l lăsasem pe o ladă în antreu. Mă reped acolo – coşul pe jos, cârpele împrăştiate, iar stăncuţa… ia-o de unde nu-i! Mătuşă-mea avea un ditamai motanul nesuferit, pufos şi roşu, îl chema Barsik. „Barsik, Barsik – a început să se tânguie mătuşa – unde eşti, Barsik?” Dar Barsik dispăruse. L-am căutat sub divan, sub pat, în coridor, în baie, motanul nu era nicăieri, parcă intrase în pământ.

Am aprins o lanternă. Mâinile-mi tremurau, îmi tremura şi bărbia. Am pornit în fugă spre pod… şi acolo, să vezi grozăvie! Tâlharul şedea lângă stăncuţa sfâşiată, în timp ce penele şi puful ei zburau prin tot podul.

„Barsik!” am ţipat ca un nebun. Motanul a zbughit-o pe fereastră şi de acolo pe acoperiş. În dinţi i se bălăbănea

jumătate din comoara mea. Ferestruia era mică, abia am reuşit să mă strecor prin ea, dar motanul se şi plimba pe acoperişul vecin. Cum să ajungi la el? Doar nu eram acrobat. Am adunat o singură aripioară şi am coborât la mătuşă-mea, desperat la culme.

Dimineaţa am telefonat profesorilor şi le-am spus! „Omorâţi-mă, legaţi-mă, exemplarul cel rar a fost sfâşiat de un motan". Profesorii m-au înjurat şi au închis telefonul.

Iată dar cum s-au petrecut lucrurile!

Între altele, la Liubeţ a venit şi un scriitor, şi mi-a luat un interviu special despre stăncuţă. Apoi a tipărit o povestire în revista „Vsemirnîi sledopât". Da, numai că în povestirea aceea a cam exagerat unele lucruri…

Numărul Unu îşi termină istorisirea şi-şi şterse chelia cu batista, oftând din greu.

Deodată, Sonia şi Galia au sărit în sus, au făcut un pas înainte, apoi au roşit, au început să se bâlbâie şi au întrebat:

— Vă rugăm să ne răspundeţi la o întrebare: va să zică o stăncuţă a fost pictată şi pe cealaltă a mâncat-o Barsik, dar s-ar putea să mai vină şi a treia stăncuţă în oraşul dumneavoastră?

— Fireşte! a exclamat bucuros bătrânul. Numărul Doi şi cu mine o aşteptăm de mult. Într-o bună zi, va coborî asupra noastră o primăvară fericită şi o stăncuţă obişnuită, neagră, va oua un ou de aur, din care va ieşi cea de-a treia minune a naturii. Iar acum să mergem în casă, vreau să vă mai arăt câte ceva.

Ne-am ridicat de pe scaune şi am pornit unul câte unul în urma bătrânului, ferindu-ne să călcăm pe straturile din grădină.

Trei camere erau înţesate cu fel de fel de curiozităţi. Bătrânelul trăia absolut singur, cu Michael, cu doi sticleţi într-o colivie şi cu nişte peştişori în acvariu. Pe pereţi

atârnau câteva arme de vânătoare şi nenumărate trofee: picioare de iepuri, aripi de diferite păsări, începând cu cocoşul de munte şi sfârşind cu becaţe, coarne de cerb, de elan şi de capre sălbatice. Separat, într-o ramă aurită, se afla arborele genealogic al lui Michael.

— I-am dat numele de Michael în cinstea câinelui lui Jack London – explică Numărul Unu.

În acest timp, urmaşul unor strămoşi atât de vestiţi sărea în jurul copiilor, lătrând şi schelălăind uşurel, dar cu frenezie.

Copiilor le ardea de joacă, se ocupau mai mult de Michael decât de colecţiile Numărului Unu. Numai când bătrânul le arătă o duzină de pumnale aşezate într-o cutie de sticlă, lăsară câinele în pace.

— Ştiu, ştiu ce căutaţi – oftă el – din păcate, nu ştim unde a dispărut pumnalul care a servit drept model celui din tablou.

— Dar unde e paharul dumneavoastră? întrebă Liusia.

— Priviţi! Numărul Unu se ridică şi dădu la o parte o perdeluţă care acoperea uşiţa de sticlă a unui dulap.

Dincolo de geam, pe rafturi, erau înşirate, în semiobscuritate, pahare şi păhărele, vaze mari şi mici de cristal şlefuit sau pictat, vaze transparente ca apa sau colorate. Pe raftul de sus am recunoscut cupa cu marginea ciocnită.

Numărul Unu a tras de un şnur şi un stor greu s-a lăsat peste fereastră. În aceeaşi clipă, a întors un comutator şi pe peretele din fundul dulapului s-a aprins un bec.

Am rămas cu toţii uluiţi. Nu mai văzusem niciodată atâta strălucire produsă parcă de scânteierea a mii de diamante, nu, nu mai văzusem aşa ceva şi cu siguranţă că nu voi vedea nicăieri şi niciodată.

— Parc-ar fi văpăile lustrelor de la Teatrul Mare din Moscova! exclamă Galia.

Numărul Unu lovi cu un creion o vază mică. Se auzi un sunet fin, ca şi cum undeva, departe, ar fi început să cânte un flaut. Lovi o altă vază şi sunetul izbucni iar, tot atât de cristalin şi de melodios, însă cu două note mai jos. Apoi bătrânelul deschise sertarul biroului şi scoase de acolo o sticlă de culoare închisă.

— Aveţi vin? se alarmă Magdalina Haritonovna.

— E dulce? sări Sonia.

— Nu – spuse încet Numărul Unu – nu e prea dulce. Puse mâna pe paharul cu marginea ciocnită şi întrebă: Vedeţi ce e desenat aici?

— O păsărică! exclamă Sonia. E stăncuţa galbenă?

— Nu, fetiţo – răspunse Numărul Unu cu un zâmbet blând – aici e vulturul cu două capete, o pasăre foarte nesuferită. Ferice de tine că n-ai auzit nimic despre ea! Ia te uită ce ochi răi are! Dar priveşte cu atenţie cu câtă fineţe sunt gravate capetele şi aripile pe sticlă, poţi să numeri toate penele. Din când în când, torn vin în paharul acesta, uneori până la picioruşe, alteori până la aripi şi când sunt foarte obosit, chiar până la capete.

— Turnaţi de data aceasta până sus! se rugă Vitea cel mare.

Numărul Unu zâmbi şi turnă. Vinul din pahar, care era ca roşul coacăzelor, deveni, la lumina electrică, roşu ca sângele.

— E şi mai frumos decât cel din tablou! şopti Liusia. Parc-ar fi din basme!

Numărul Unu puse paharul pe masă:

— Dar de unde aveţi cristalurile acestea atât de preţioase? nu se putu stăpâni să întrebe Magdalina Haritonovna.

— De unde le am? repetă Numărul Unu. Fiecare din

ele îşi are povestea sa. Uite, asta mi-a fost dăruită de colegi în ziua în care am împlinit cincizeci de ani, asta, în ziua când am împlinit şaizeci, cât despre paharul cu marginea ciocnită, l-am găsit în gunoi încă înainte de revoluţie. Boierii voiau să aibă numai lucruri întregi. Afară de asta, trebuie să ştiţi că numai aceste trei pahare sunt vechi, restul sunt de provenienţă recentă, sunt cristale sovietice de un înalt nivel artistic… Ei, v-aţi săturat privind, dragii mei? Şi bătrânul stinse lumina.

Deodată s-a făcut tăcere. Nimeni dintre noi nu duna să se despartă de un bătrânel atât de neobişnuit. Se vede că nici el nu dorea acest lucru. Ne privi pe toţi cu atenţie, mângâindu-şi burticică dolofană, zâmbi şi spuse:

— Copilaşi, am o propunere. Ce-ar fi să organizăm pentru mâine după-amiază o plimbare? La Cinci kilometri de Liubeţ există un loc foarte curios, ceva în genul unei peşteri.

Un vuiet de entuziasm îi acoperi cuvintele.

— O peşteră? E adâncă? E întuneric? Ce se ascunde în ea? îl năpădiră copiii cu întrebările.

— Veţi trăi şi veţi vedea – spuse Numărul Unu şi făcu misterios cu ochiul.

— Daţi-mi voie, daţi-mi voie, de ce să mai coborâm undeva, sub pământ? întrebă Magdalina Haritonovna, care începuse să dea semne de agitaţie. Şi oare sunt luate măsurile de securitate acolo?

— De ce să coborâm? repetă Numărul Unu. Vă repet, veţi trăi şi veţi vedea. Parcă ştiam că vă interesează ciudăţeniile ţinutului nostru natal, nu-i aşa? De altfel, nu vă alarmaţi, eu am intrat de zeci de ori acolo, totul e perfect solid, nicio piatră n-are să vă cadă în cap.

— Magdalina Haritonovna, ţineţi seama că veţi culege un material foarte interesant pentru P.R.I.D.C. al dumneavoastră – spuse Liusia.

— O să umplem trei pagini din albumul albastru – spuneau copiii, pe un ton rugător.

— Mă rog, fie, dacă ne garantaţi că nu se întâmplă nimic – spuse conducătoarea noastră, oftând.

Într-un cuvânt, ne-am înţeles să ne întâlnim a doua zi la ora unsprezece dimineaţa.

Ne am luat rămas bun de la Numărul Unu, l-am mângâiat pe Michael şi am plecat.

Capitolul VIII. UN SFÂRŞIT NEVEROSIMIL PENTRU ACEASTĂ ZI OBOSITOARE

Conacul familiei Zagvozdetki se găsea cândva în afara oraşului. Mai târziu, odată cu dezvoltarea oraşului, parcul vechi, cu bătrânele lui alei de tei şi de ulmi, se transformară în grădină publică. Casa albă, cu etaj şi cu şase coloane, numită, după un vechi obicei, *palat*, se afla în fundul grădinii. De una din coloane era fixată o tăbliţă:

„Şcoala medie nr. 1 din Liubeţ”. În jurul casei erau straturi de brumărele, de mixandre şi de multe alte flori albe, galbene, roz, purpurii şi violete.

Am urcat scara lată de piatră, ne-am oprit sub coloane şi am sunat. A ieşit directoarea şcolii, o femeie foarte înaltă, plină, cu părul complet alb, având pe piept panglica roşie-galbenă a Ordinului Lenin. Copiii respectă şi ascultă cu supunere o astfel de profesoară. Un şcolar care a făcut o greşeală îşi va aminti mult şi bine cele două-trei vorbe aspre spuse de ea, în schimb se va lumina în sinea lui, dacă peste un timp îi va simţi mâna pe umeri şi va auzi un singur cuvânt şoptit de buzele ei: „Bravo!” Era atât de impunătoare, încât mă jenam pur şi simplu s-o numesc „Numărul Trei”.

— Bună ziua, copii – spuse ea cu severitate.

În faţa chipului ei voluntar şi în acelaşi timp fermecător, până şi noi, oamenii mari, Liusia, Magdalina Haritonovna, am avut impresia că suntem nişte copii de şcoală.

— Am primit un telefon, sunt prevenită – continuă Numărul Trei. Veţi înnopta în sala de gimnastică, apă pentru ceai o să găsiţi la bucătărie, paiele vi le veţi aduce singuri din magazie, iar prelata o v eţi găsi în colţul sălii. Numai să nu faceţi niciun fel de pozne! Când veţi pleca, veţi scoate afară paiele. şi veţi spăla podeaua. Mai aveţi ceva de întrebat?

Liusia şi cu mine ne-am privit unul pe celălalt. Copiii au început să şuşotească între ei şi Magdalina Haritonovna a tuşit.

În sfârşit, Liusia îndrăzni să-i vorbească:

— Ni s-a spus... am auzit... Dumneavoastră cunoaşteţi bine povestea fiicei colonelului Zagvozdetki?

— Da, e adevărat, m-am ocupat de istoria oraşului Liubeţ şi am studiat în mod special arhiva familiei

Zagvozdetki. Dacă doriţi, am să vă povestesc tot ce ştiu, numai că azi e prea târziu. Să lăsăm, pe mâine seară. Şi acum rămâneţi cu bine. Vă repet că n-aveţi voie să faceţi pozne.

Şi Numărul Trei trecu încet, parcă plutind, prin faţa noastră, ţinând sus capul ei alb…

Probabil că în urmă cu o sută şi ceva de ani colonelul Zagvozdetki dădea baluri în această sală, pentru fiica lui şi moşierii din vecinătate. Odaia avea şapte ferestre, era înaltă şi spaţioasă.

Credeam că copiii sunt foarte obosiţi şi că, după ce-şi vor face paturile, se vor culca imediat. Iată însă că nu era chiar aşa. Băieţii găsiră o capră de lemn şi se luară la întrecere ca să-şi arate îndemânarea. îşi luau vânt unul câte unul, se apropiau de capra fără cap, se propteau cu mâinile de spinarea ei şi săreau.

Uitându-mă la ei, simţii involuntar un început de admiraţie. Gemenii cu năsucurile ascuţite erau cei mai vioi şi cei care săreau cel mai departe. Vitea Pereţ era cam scund şi, oricât se străduia, nu reuşea totdeauna să sară peste capră. Cu mâinile în buzunare, Vitea cel mare îşi luase un aer important şi prefera să-i instruiască pe ceilalţi, în timp ce Volodea şedea posomorât într-un colţ, cu aparatul lui de fotografiat.

Până la urmă, băieţii se saturară de sărituri şi începură să se caţăre pe prăjina prinsă în tavan. Vitea cel mare continua să umble de colo-colo şi să dea sfaturi. Volodea rămânea în colţul lui. Împletindu-şi picioarele desculţe în jurul prăjinii, băieţii se suiau unul după altul până-n tavan.

Nici fetele nu se ţinură deoparte; se descălţară şi încercară şi ele pe rând să se caţăre. Dar ele ajungeau abia până pe la jumătatea prăjinii, apoi, spre ruşinea lor, alunecau înapoi. Sonia nu se pricepu nici măcar să se

ridice în mâini. Galia singură reuşi să fie egala băieţilor, numai că pe ea o ajutară unchii ei gemeni. Trei fetiţe îmbrăţişate se apropiară de mine.

— Nene doctore, nu cumva aţi uitat ce ne-aţi promis? Acum ar fi momentul cel mai nimerit să ne povestiţi! Vă rugăm foarte mult – spuse Galia, privindu-mă şiret.

„Ce neastâmpăraţi!" mi-am spus eu.

— Băieţi, veniţi încoace! strigă Galia. Tovarăşul doctor ne povesteşte despre călătoriile lui.

Am privit pierdut în jurul meu, încercând să găsesc un pretext plauzibil pentru a refuza.

Toţi băieţii l-au înconjurat pe Vitea cel mare şi au început să şuşotească ceva cu aprindere.

— Băieţi! N-aţi auzit? îi strigă Galia alintându-se.

— Suntem obosiţi! declară unul din gemeni.

— Vrem să dormim! mormăi Vitea cel mare şi ne întoarse spatele.

— „Băieţii cuminţi doresc să facă nani!" începu să cânte a batjocură Galia, pe melodia unui cântec de leagăn.

Dar ei nici nu se sinchisiră, îşi aşternură păturile şi se culcară. „E de necrezut cât de cuminţi sunt băieţii în comparaţie cu fetiţele astea curioase şi cât de devreme se culcă!" mi-am zis eu şi cu un oftat de uşurare, m-am apucat să-mi desfac şireturile ghetelor.

Îmbufnate, fetele mi-au dat pace şi ele, începând să se pregătească de culcare. Liusia a stins luminile.

— Noapte bună! Noapte bună!

Eu unul am adormit foarte repede…

*

* * *

E foarte plăcut să stai de vorbă cu un miliţian când te apropii de el şi-l întrebi:

— „Tovarăşe sergent-major, spuneţi-mi, vă rog, cum aş putea ajunge în strada cutare?"

Iar miliţianul duce mâna la cozoroc şi-ţi răspunde cu însufleţire:

— „Mergeţi drept înainte, apoi o luaţi la dreapta, după aceea la stânga”...

Dar nu-i la fel de plăcut să ai de-a face cu un miliţian când, întârziind la slujbă, încerci să te strecori în ciuda semnalului roşu, printre maşinile în mers. Şi deodată auzi în spatele tău un fluierat şi o voce scăzută, dar care nu admite contrazicere: „Cetăţene, înapoi!”

Am deschis ochii. În odaie era lumină ca ziua, iar în prag stătea un tânăr chipeş, în cizme strălucitoare, cu panglică roşie la chipiu şi cu epoleţi roşii pe bluza albă.

— Cine este mai mare aici? întrebă miliţianul. Primul meu gând a fost să-mi trag pătura peste cap, să-mi strâng picioarele şi să mă prefac că dorm. Văzând-o pe Magdalina Haritonovna atât de îngrijorată, am dat pătura la o parte şi

m-am ridicat.

— Eu sunt mai mare aici – a răspuns Liusia, care sărise din pat cu o clipă înainte.

Am privit spre culcuşurile celorlalţi. Fetiţa mea aţipise liniştită lângă mine, celelalte fete dormeau şi ele împăcate, dar în locul băieţilor, sub pături, se zăreau un fel de păpuşi fabricate din rucsacuri şi paie. Numai Volodea se încolăcise într-un colţ, ca un căţeluş.

— Eu sunt mai mare aici! Dar vocea mea era departe de a fi hotărâtă.

— Eu sunt mai mare aici! Vocea Magdalinei Haritonovna tremura de-a dreptul.

Şi Liusia, şi Magdalina Haritonovna, şi eu am înţeles foarte bine că acest tânăr chipeş, în uniformă de miliţian, se prezentase la noi fiindcă băieţii noştri dispăruseră.

— Cine vine cu mine? întrebă miliţianul, căutând să ia un aer foarte oficial şi foarte hotărât.

— Dacă dumneavoastră, tovarăşe, ştiţi unde sunt copiii noştri... – răsună vocea Liusiei.

— Unde să mergem? gemu Magdalina Haritonovna.

— La secţia de miliţie – rosti răspicat miliţianul.

— Să vedeţi, Magdalina Haritonovna, nu putem lăsa nici fetele singure – Liusia o apucase brusc de mână. Rămâneţi aici, şi nu vă necăjiţi, vă rog. Eu am să merg la miliţie.

„Ce poveste idioată” – am mormăit eu în gând şi, adunându-mi tot curajul, am spus cu glas tare: – Liusia, vin şi eu cu dumneata.

În timp ce Liusia şi cu mine ne împleticeam în urma miliţianului, pe aleea de tei, luminată de felinare, mi s-a părut că întrezăresc în adâncimea neagră a parcului nişte umbre misterioase.

În tot lungul drumului, Liusia a încercat să smulgă de la miliţian măcar câteva informaţii, dar acesta răspundea

mereu rece şi hotărât:

— Veţi afla acolo.

Un căpitan de miliţie, uscăţiv, îmbrăcat foarte îngrijit, şedea într-un fotoliu şi scria.

— Luaţi loc – spuse el scurt. Ne-am aşezat.

— Iată ce este, tovarăşi – începu căpitanul şi îşi aţinti asupra mea o privire pătrunzătoare. Dumneavoastră, care conduceţi acest marş turistic, admiteţi astfel de fapte?!

— Ascultaţi! Vocea Liusiei începuse să tremure. Unde sunt băieţii noştri?

N-am apucat însă să primim vreun răspuns. Am auzit paşi grăbiţi afară şi Numărul Doi a dat buzna în încăpere, pocnind uşa. Dar în ce stare era bietul Numărul Doi! Era ciufulit şi roşu, mustăţile dese îi atârnau în jos, ochelarii săltau pe nas, mantaua de ploaie şi-o aruncase, pare-se, direct peste cămaşa de noapte, pieptul îi era descoperit, iar în picioarele goale şi păroase încălţase numai nişte galoşi.

Căpitanul se ridică în picioare:

— Liniştiţi-vă, luaţi loc şi povestiţi-ne ce s-a întâmplat.

— Nişte bandiţi, asta-i jaf, tâlhărie! ţipa Numărul Doi. Era într-o stare de enervare de nedescris. Paznicul e un gură-cască, a plecat acasă să cineze. „Şi ei au jefuit…

— După câte ştiu, dumneavoastră sunteţi custodele muzeului? întrebă căpitanul.

— Da, da! M-a trezit paznicul… Am fugit până la turn… Gratiile pe ambrazură sunt rupte. Am descuiat uşa… Toate lăzile scotocite… Au devastat totul… Nu ştiu ce s-a furat.

— Liniştiţi-vă, liniştiţi-vă, criminalii sunt arestaţi!

Mă minunam de căpitan că putea să vorbească despre lucruri îngrozitoare cu o voce atât de liniştită.

— Vom începe imediat ancheta – continuă căpitanul.

Luaţi loc, vă rog, şi ascultaţi.

Numărul Doi se aşeză.

— Dar băieţii noştri unde sunt? în vocea Liusiei suna desperarea.

— Aha, şi dumneavoastră sunteţi aici! spuse cu glas tărăgănat şi uimit Numărul Doi, care abia în clipa aceea lua act de prezenţa mea şi a Liusiei.

Căpitanul începu să citească. Înţelegeam cu greu ce spune, până la conştiinţa mea ajungeau doar cuvinte răzleţe care uneori păreau să n-aibă nicio legătură între ele.

— „Noi, subsemnaţii… am întocmit prezentul, proces-verbal prin care se constată că sergentul cutare, trecând la ora douăsprezece şi treizeci de minute noaptea de-a lungul zidului cetăţii, a observat un grup suspect… Cu ajutorul curelelor de la pantaloni, răufăcătorii au pătruns în turn… au rupt gratiile ferestrei… Au fost arestaţi pe loc de sergentul cutare şi de caporalul cutare… Dosarul se va preda organelor procuratorii…”

— Imposibil! strigă Liusia – nu se poate ca băieţii noştri…

— Asta au făcut-o excursioniştii voştri?! Numărul Doi sări în sus şi ochelarii îi lunecară de pe nas.

— Sergent – căpitanul se adresa acum miliţianului care stătea la uşă – adu-l aici pe cel înalt.

Ciufulit, cu o zgârietură pe obraz, desculţ, cu pantalonul rupt, Vitea cel mare se ivi în faţa noastră.

— Poftiţi, admiraţi-l – spuse cu dispreţ căpitanul – dumnealui e preşedintele consiliului de conducere al detaşamentului.

— Eu i-am îndemnat pe băieţi, judecaţi-mă numai pe mine – mormăi posomorât Vitea cel mare, cu ochii aţintiţi în pământ.

— Ia nu te mai lăuda cu poznele tale! îl întrerupse

căpitanul. Ne vom lămuri noi cine-i vinovat şi cine nu-i. Spune-mi, de ce aţi intrat în turnul cetăţii?

— Nu vă pot spune acest lucru şi nu-l voi spune niciodată! Vitea cel mare strânse dinţii şi pumnii.

— Sergent, adu-i pe toţi aici! ordonă căpitanul. Fură introduşi cinci băieţi, printre care Vitea Pereţ, cel mai zdrenţăros din toţi. Vitea îşi ţinea cu amândouă mâinile pantalonii care ameninţau să cadă.

— Dar ceilalţi şase unde sunt? Unde sunt gemenii? Unde sunt băieţii ceilalţi?

— Ei şi acum, vitejilor, mărturisiţi de ce a trebuit să rupeţi gratiile şi să intraţi în turn pe fereastră? Căpitanul îi privi pe rând pe fiecare cu atenţie.

Tăcere…

— Aşa! Nimeni nu vrea să spună? Foarte bine! Aşadar, voi nu sunteţi turişti, nu sunteţi tineri pionieri, sunteţi nişte hoţi adevăraţi.

— Nu suntem hoţi! strigă Vitea Pereţ şi făcu un pas înainte.

Ochii lui negri, larg deschişi, aruncau fulgere. Era o clipă palpitantă şi pantalonii lui fură gata-gata să cadă, abia reuşi să-i prindă din zbor.

— Şi ce sunteţi, mă rog?

— Suntem exploratori! exclamă Pereţ, ridicând capul cu un gest mândru şi provocator.

— Exploratori? repetă mirat căpitanul. Deodată, Numărul Doi se repezi spre masă:

— Tovarăşe ofiţer, am înţeles! Pentru mine totul este clar. Rupeţi acest proces-verbal şi lăsaţi-i pe procurorii dumneavoastră să doarmă liniştiţi. E drept că băieţii aceştia nu sunt hoţi, sunt exploratori adevăraţi. În afară de asta, gratiile crenelurilor datează din prima jumătate a secolului al şaptesprezecelea şi au ruginit complet, e de-ajuns să le atingi cu degetul ca să se prăbuşească. Doctore, explicaţi, vă rog, adevăratul motiv care i-a împins pe copii să intre noaptea în turn.

— Vă rog foarte mult, încă o întrebare – spuse Liusia, făcând un pas înainte – unde sunt ceilalţi băieţi?

— Sergent, explică!

— Ei, tovarăşe căpitan – spuse zâmbind miliţianul acela blond şi înalt – s-au împrăştiat ca potârnichile. Presupun însă că spre ziuă se vor întoarce. Fără acest articol de toaletă, nu vor putea fugi prea departe. Şi puse pe masă o legătură întreagă de curele de pantaloni.

— Bine, vă ascult deci, tovarăşe doctor. Şi căpitanul întoarse spre mine privirea ochilor săi, care nu clipeau.

Din fericire, istorisisem de câteva ori această poveste, astfel încât am putut să spun totul fără să mă poticnesc, am început cu povestirea lui Ivan Ivanovici şi am terminat cu inscripţia misterioasă de pe natura moartă din muzeu.

— În consecinţă, voi aţi căutat portretul în turn, nu-i aşa, copii? întrebă căpitanul.

— Da, portretul – răspunse Vitea cel mare, uitându-se cu curaj în ochii căpitanului.

Numărul Doi, care până acum ascultase tăcut povestirea, sări deodată în sus şi începu să-şi agite pumnii în faţa băieţilor.

— Cum aţi putut să credeţi aşa ceva?! ţipa el; ochelarii, mustăţile, părul lui cărunt, totul tremura în tactul strigătelor sale. Eu sunt un cercetător bătrân, cum aş fi putut ascunde într-un turn vechi o operă de artă atât de preţioasă? Aş fi expus-o în galeria de tablouri, ca să vină turişti din toată ţara s-o admire…

— Noi am crezut… şi Vitea cel mare a crezut, şi toţi băieţii au crezut – începu să trăncănească Vitea Pereţ (pantalonii îi alunecau mereu şi nu-i dădeau răgaz să gesticuleze) – că dumneavoastră ascundeţi portretul în turn şi că Numărul Unu e viclean, că vrea să intre acolo înaintea noastră… Când m-am lăsat prin fereastră şi am luminat cu lanterna de buzunar, era praf în încăpere şi am strănutat… am luminat cu lanterna toate colţurile şi am văzut lăzi, lăzi bătute în foarte multe cuie şi am văzut nişte

bastoane şi scaune rupte şi o masă şi atunci am luminat încă odată cu lanterna peste tot şi, într-adevăr, nu era niciun portret nicăieri. Dar pumnalul? Cine ştie, putea să fie în lăzi. Am strigat: „ridicaţi-mă!” Credeam că sunt băieţii, când colo era miliţianul, el m-a ridicat! Eu, din fereastră, zdup! direct în capul lui! Şi dacă n-aş fi sărit, nu m-ar fi prins pentru nimic în lume... Vitea Pereţ oftă şi adăugă cu glas plângăreţ: Tovarăşe căpitan, daţi-ne drumul, nu mai facem niciodată!

— Ce n-o să mai faceţi? N-o să mai căutaţi portretul! căpitanul zâmbi pe neaşteptate.

Şi noi toţi, copii şi oameni mari, am zâmbit la rândul nostru. Am înţeles că acum ne va lăsa să plecăm.

— Ba vom căuta şi portretul, şi pumnalul, şi pictorul – răspunse cu hotărâre Vitea cel mare şi adăugă încruntându-se: Dar nu cu asemenea mijloace care provoacă atâta agitaţie.

— Just! exclamă Numărul Doi. E într-adevăr foarte necesar să căutăm portretul.

— Şi eu trebuie să caut câteodată – spuse gânditor căpitanul – dar eu caut cu totul altceva. Dacă veţi avea nevoie de sfatul unui specialist, întrebaţi-mă, voi fi întotdeauna gata să vă ajut. Şi acum luaţi-vă curelele şi duceţi-vă la culcare!

Băieţii ieşiră glonţ din localul miliţiei. Eu, Liusia şi Numărul Doi ne-am luat politicos rămas bun şi am ieşit pe strada pustie; în depărtare se stingea tropăitul unei duzini de picioare.

Ne-am înţeles cu Numărul Doi asupra viitoarei noastre întâlniri şi am apucat-o în direcţii diferite. Dar unde rămăseseră ceilalţi băieţi?

N-am participat la niciuna din aventurile lor. De aceea nu voi putea vorbi despre toate ghinioanele care i-au lovit şi nu voi da amănunte despre ele. Din fericire,

Magdalina Haritonovna îi însărcina pe gemeni să noteze pentru P.R.I.D.C. ce se întâmplase cu băieţii care nu fuseseră înhăţaţi de miliţieni.

FRAGMENT DIN JURNALUL GEMENILOR

Miliţienii au apărut toţi odată. Erau patru la număr. Vitea cel mare a căzut primul, fiindcă el ţinea curelele legate la capete şi nu-i vedea pe miliţieni. Noi ceilalţi am putut s-o luăm la fugă, dar doi s-au luat după noi. Tropăiau cu cizmele şi fluierau. E foarte greu să alergi fără curele la pantaloni. Cu o mână ne ţineam nădragii, cu cealaltă ne ajutam la fugă. Şi totuşi miliţienii au rămas în urmă; parcă cine poate să ne întreacă pe noi la fugă?

Ne-am oprit într-o grădină de zarzavat şi ne-am întins printre castraveţi. Ne-am numărat, eram şase. Asta însemna că tot pe atâta rămăseseră prizonieri. Ne-am întrebat dacă nu cumva ar trebui să mergem să-i salvăm, dar ne-am spus că probabil de jur-împrejur sunt santinele. Era mai bine să ne ducem dimineaţa în recunoaştere, fiindcă la ora aceea n-am fi văzut oricum nimic. Grădinile erau cufundate într-un întuneric desăvârşit, numai la ferestre se vedeau luminiţe şi pe cer scânteiau steluţele.

Trebuia să ieşim în stradă şi apoi s-o luăm spre şcoala aceea albă, dar nu ştiam în ce direcţie s-o apucăm. Deodată, am dat peste un gard. L-am sărit şi am nimerit într-o livadă de mere. De atâtea fructe, crengile se plecau la pământ, însă noi ne-am uitat la ele numai cu un ochi. Deodată, un câine negru – mai mare decât Michael, mai mare chiar decât un leu, a început să latre!… Am zbughit-o iar peste gard…

Am rătăcit mult timp prin grădinile de zarzavat, până am dat de o potecă, şi am ieşit în stradă. Am luat-o binişor de-a lungul ei, ţinându-ne departe de felinare. Când ne-am apropiat de parc, îl zărim pe miliţian care venea cu Liusia noastră şi cu doctorul. Liusia se ruga cu un glas jalnic:

„Tovarăşe miliţian, daţi-le drumul!”

Cât despre doctor, se vedea de la o poştă că n-avea chef să meargă la miliţie. Şchiopăta şi ofta întruna.

Intenţia noastră era să ne strecurăm tiptil la locurile noastre şi să ne culcăm. Fetele dormeau, dar Magdalina Haritonovna – şireată cum e – ne-a auzit.

— Unde aţi fost? De unde veniţi? ne-a întrebat ea.

Da’ noi, într-un glas:

— Am vrut să vedem cum trece sputnicul. Ne-am vârât iute sub pături şi am început să sforăim.

Ţi-ai găsit s-o duci pe Magdalina Haritonovna! Cât ne-a mai sâcâit: „Unde aţi fost? Spuneţi, unde aţi fost?”

Noi însă am început să sforăim în mod ostentativ, ca şi cum am fi fost cufundaţi într-un somn adânc, până am adormit de-a binelea. Nici nu i-am mai auzit pe-ai noştri când s-au întors de la miliţie. Aici se încheie însemnările gemenilor din albumul albastru.

Dimineaţa, în timp ce ne spălam şi luam micul dejun, băieţii povesteau în hohote de râs peripeţiile din noaptea trecută. Se împărţiseră în două grupe: unii se lăudau că fuseseră la miliţie, ceilalţi că se pricepuseră atât de bine să scape de miliţieni.

Fetele peticeau în grabă îmbrăcămintea băieţilor, priveau cu admiraţie vădită la ambele serii de eroi şi erau mândre, pare-se, de ei.

Numai Volodea – puiul de curcă, uitat de toţi, pufnea supărat, meşterind la aparatul lui de fotografiat, ceea ce însă nu m-a împiedicat să rămân la convingerea că în sinea lui era foarte gelos pe ceilalţi băieţi.

Magdalina Haritonovna ţinu o conferinţă despre „fapte dezgustătoare, indescriptibile”, ameninţând să povestească totul Elenei Ivanovna, când Vitea cel mare o întrerupse:

— Magdalina Haritonovna, cei de la miliţie ne-au

iertat, iertaţi-ne şi dumneavoastră. Suntem doar exploratori!

— Hai să ne poreclim şi noi cu numere – propuse unul din gemeni, ridicându-şi nasul ascuţit. Care a fost ultimul lor număr? Şapte?

— Straşnic! exclamă Vitea Pereţ şi se apropie de mine în fugă. Dumneavoastră, nene doctore, o să fiţi exploratorul Numărul Opt! E bine?

— Înseamnă că va trebui să-i dăm Numărul Nouă Magdalinei Haritonovna! mormăi Vitea cel mare. Ce zici de asta? Ba să aştepte mult şi bine!

— Lasă, aşa are să se facă mai bună! şopti celălalt geamăn.

Numărul Zece l-a căpătat Liusia. Galia m-a privit cu ochii ei mari şi expresivi, ca ochii unui pui de cerb, şi a spus cu timiditate:

— Numărul Unsprezece… Tare aş vrea… să fie fiul dumneavoastră Mişa.

Copii au împărţit între ei toate numerele, în continuare. Numărul treizeci şi opt l-a primit Galia, iar treizeci şi nouă Sonia, fiindcă era cea mai mică dintre toţi. Şi eu şi Sonia am fost foarte mulţumiţi.

Reuşisem la examenul de exploratori cu nota cinci plus.

— Tii, ce păcat că n-avem destui pionieri pentru o sumă rotundă! Patruzeci de exploratori ar fi mult, mult mai amuzant! exclamă Vitea Pereţ. În clipa aceea intră Numărul Trei, adică directoarea şcolii şi am amuţit cu toţii. „Ştie sau nu ştie?” m-am gândit eu.

— Bună ziua, copii!

Toţi au sărit în picioare şi i-au. răspuns vesel.

— Ei, cum aţi dormit?

— Mulţumim, foarte bine! au răspuns în cor copiii. Niciunul din ei n-a zâmbit măcar, şi nici nu s-a încurcat.

— Sunt foarte bucuroasă că totul e în regulă. Numărul Trei ne-a examinat pe toţi cu o atenţie oarecum exagerată, s-a întors încet şi tot atât de încet a ieşit.

Am oftat cu uşurare. După toate probabilităţile, nu ştia şi nici nu bănuia nimic.

Capitolul IX. ÎNTÂI SUB PĂMÂNT, APOI POATE ÎN MARTE…

Poteca noastră şerpuieşte prin mirişte. Stogurile de fân răspândesc un miros subtil de ceai, un vultur pluteşte în depărtare pe cerul albastru. La dreapta, un pârâu îngust se ascunde în tufişuri dese de anin, apoi vine până la

marginea drumului în meandre adânci şi întunecate. În stânga coboară o pantă abruptă, năpădită de pini şi mesteceni pirpirii, pe alocuri, printre copaci se întrezăresc malurile râpoase şi albicioase de calcar.

Băieţii şi-au scos pantalonii, iar fetele pantalonii de trening.

În chiloţi şi maiouri de un albastru-deschis, zburdă desculţi ca nişte mânji, ţipă şi râd în hohote. Fără să vrei, eşti nevoit să admiri pe aceşti spartani zvelţi şi tineri. Împreună cu ei aleargă, cu limba scoasă de un cot, drăguţul de Michael, la fel de tânăr şi de fără griji.

Dar noi, cei mari – Magdalina Haritonovna, exploratorul Numărul Unu şi cu mine – mergem în urma lor. Avem în spate trei rucsacuri goale, trei ciocane geologice, smoală pentru făclii, şi două lanterne electrice. Suntem oameni mari, se cuvine deci să mergem cu pas domol şi să discutăm despre lucruri grave.

Numărul Unu povesteşte. Povesteşte cu însufleţire, cu aprindere, agitându-şi mâinile scurte şi durdulii, ba încruntându-se, ba ridicând din sprâncenele rare şi incolore, umflându-şi obrajii…

— Vă aduceţi aminte cum se întâmplă la Jack London? Un om se ascunde în pădure, în desişuri de nepătruns, şi spală aur pe malul unui pârâiaş. Munceşte zile întregi şi nu găseşte niciun miligram de aur; şi deodată începe să găsească granule preţioase, când foarte mici, cât bobul de polen al unei românite, când ceva mai mari, cât grăuntele de mei. Căutătorul de aur e tulburat, mâinile îi tremură, uită de toate câte sunt pe lume. Iată, eu sunt asemenea unui căutător de aur. Am intrat azi la şapte dimineaţa în turnul cetăţii, am scotocit prin hârţoage, am căutat, am strănutat fiindcă era praf, am răsfoit şi am citit tot felul de scrisori îngălbenite… Şi am sperat mereu că poate, poate voi vedea strălucind aurul şi voi dibui măcar o

frază privitoare la un fapt istoric interesant, măcar o aluzie cât de tulbure la un asemenea fapt. Şi ce nu găseşti în aceste hârţoage! O moşieriţă oarecare o anunţă pe boiereasa Zagvozdetkaia că şi-a cumpărat o pălărie nouă, administratorul moşiei îi scrie colonelului despre moartea fulgerătoare a unui ogar… încă înainte de război, când Numărul Şapte venea la noi, am examinat toate aceste documente până la ultimul rând. Acum le citesc din nou. Parcă mi-au dat ghes povestirile voastre. Dorinţa mea de a găsi măcar un grăunte de informaţie cu privire la portret şi la pictor e încă mai mare decât a voastră, dar aurul nu apare… La drept vorbind însă, am copiat un extras ciudat dintr-o scrisoare adresată colonelului Zagvozdetki.

Numărul Unu scoase din buzunar un carneţel şi începu să citească din mers:

— „Săvârşind această înştiinţare, se cuvine să mai spun cum că a venit la mine robul măriei-tale, Egorka, pe care măria-ta l-ai dat la învăţătură la Academie, şi că mi-a arătat hârtia. Eu am citit această hârtie şi m-am încredinţat că flăcăul acesta a avut mari izbânzi în ştiinţe şi artă, drept care te sfătuiesc, măria-ta, să nu-l iei acum la fabrica de cristale a măriei-tale, ci să mai aştepţi un an, ca să-şi vadă mai departe de învăţătură. Dar fie după voia măriei-tale şi dacă primesc poruncă să-l trimit de la Sankt-Petersburg la Liubeţ, mă voi supune fără întârziere. Rămân slugă plecată şi supusă a măriei-tale, Panteleimon Semikrestovski, asesor de colegiu în rezervă, 8 ianuarie 1837”.

Deocamdată, nu îndrăznesc să mă pronunţ cu hotărâre despre această scrisoare – spuse Numărul Unu. Ştiţi doar că solzii de mică sclipesc şi ei ca aurul. Cu toate astea, am un nas de cercetător şi cred că am dibuit o urmă… Şi ca să nu uit – adăugă el – cine a făcut pozna acolo în turn?

Vitea Pereţ, care de la o vreme mi se tot încurca printre picioare, simţi primejdia şi o luă la fugă înainte. Dar Liusia şi Vitea cel mare puseră mâna pe el şi-l aduseră înapoi.

— Ascultă, drăguţă – spuse Numărul Unu, privindu-l dojenitor. Ce înseamnă asta? Hai? Lăzile sunt cu fundul în sus, cărţile împrăştiate. Crezi că aşa se poartă cercetătorii cu documentele istorice? Abia am izbutit să fac ordine.

Vitea Pereţ începu să fornăie posomorât, cu ochii ţintă undeva departe, iar când Numărul Unu îşi trase răsuflarea, pregătindu-se să-şi continue predica, o zbughi într-o parte şi se pierdu după tufişuri.

Copiii ne aşteptau lângă o râpă înaltă de calcar, care cobora abrupt spre pârâu. Râpa strălucea atât de violent în soare, încât fără să vreau am închis ochii.

— Vedeţi, copii, cât calcar e aici – explica Numărul Unu. Cândva, în locul acesta a fost o mare. Timp de milioane de ani au murit moluştele şi scoicile lor au căzut pe fund, unele peste altele şi în decurs de milioane de ani s-au adunat atât de multe scoici, şi s-au presat atât de bine, încât resturile lor s-au transformat în calcar. Şi acum priviţi!

Numărul Unu ridică ciocanul şi cu capătul lui ascuţit ştirbi într-un loc calcarul. În spărtura proaspătă am văzut cu toţii un adevărat cimitir de scoici minuscule, străbătute de nervuri.

— Vreţi să vă arăt o scamatorie? Numărul Unu scoase din crăpătură o piatră de culoare închisă care aducea cu un cartof putrezit. Cu o lovitură îndemânatică a ciocanului o despică în două.

— Na-ţi-o bună!

Piatra era goală pe dinăuntru, în interior erau înghesuite unul lângă altul, ca puii de pasăre într-un cuib, cristale minuscule, care străluceau puternic în soare.

— Asta e o *geodă*, adică un vid în calcar, umplut cu cristale de cuarţ sau de calcit. Să căutăm mai departe.

Băieţii se apucară să caute alte *geode* şi găsindu-le, le spărgeau, dar cristalele erau sau abia vizibile, asemenea celor dintr-un pumn de sare de bucătărie, sau tulburi şi gălbui. În sfârşit, fu găsită încă o geodă, transparentă ca o lacrimă. Una din ele am căpătat-o eu, pentru Mişa, cealaltă a luat-o Magdalina Haritonovna pentru Casa Pionierilor.

Rucsacurile ne cam împovărau umerii, dar acum am fi dorit să căutăm mai departe, să căutăm mereu. Băieţii s-au căţărat sus, în timp ce fetele scotoceau jos.

Deodată Liusia, spărgând o geodă, exclamă bucuroasă:

— Ia uitaţi-vă ce minunăţie!

Cristalele aveau o culoare palidă liliachie, semănau cu nişte violete şi sclipeau intens în soare.

— Fetiţo dragă, ai găsit un exemplar foarte rar – exclamă Numărul Unu – ăsta-i un ametist din regiunea Moscovei!

Liusia mi-l întinse zâmbind.

— Nu, asta n-am să admit pentru nimic în lume! şopti înfierbântată Magdalina Haritonovna, aruncând priviri temătoare în jurul ei, nu cumva s-o audă vreun copil. Dă-mi-l mie, imediat! Tu lucrezi la Casa Pionierilor… Şi smulse din mâna Liusiei piatra pe care o băgă repede în rucsac.

— Dar e a mea… eu am găsit-o – răspunse Liusia în şoaptă, cu voce tremurătoare.

Nu ştiu cum s-ar fi terminat cearta între cele două conducătoare, dar în clipa aceea nişte pietre începură să se prăbuşească de sus, şi gemenii făcură un salt zgomotos în râpă, nimerind cam în spatele Numărului Unu.

— Colo sus e cineva! şopti unul din ei.

— Cine să fie?

— Nu ştiu. Un om. E foarte ciudat, ba chiar suspect:

ochelari rotunzi, pantaloni albaştri, faţă roşie. E şi un băiat cu el, măsoară amândoi! rostiră pe-ntrecute dintr-o singură suflare cei doi gemeni cu năsucuri ascuţite.

— Nu mai spuneţi, „om suspect”? întrebă Numărul Unu, izbucnind în râs. Va să zică măsoară? Curios! Cine poate să fie?

— Dumneavoastră luaţi-o înainte şi noi vă urinară, cu ciocanele! Ochii lui Vi tea cel mare straiuri au plini de curaj. La nevoie, îi pocnim în cap.

Gemenii porniră în sus, pe povârnişul abrupt, ca să arate drumul, în urma lor se căţăra Numărul Unu, răsuflând din greu, apoi Liusia cu ceilalţi băuţi, urmaţi de Magdalina Haritonovna şi de fete; ultimul eram eu, care urcam cu prudenţă.

Gemenii ne arătară în tăcere un necunoscut gras, Cărunt, cu ochelari rotunzi, cu o geantă de piele pe umăr, care purta o salopetă albastră cu multe buzunare. Omul se afla la mică depărtare, sub râpă, ţinea un caiet pe geantă şi scria ceva. Avea o faţă arsă de soare. Sus, deasupra lui, un băieţaş slăbuţ, ars de soare ca şi el, se ţinea agăţat de un tufiş. Purta un maiou de sport roşu şi părea ceva mai în vârstă decât Vitea cel mare. Deodată, omul se ridică şi-i întinse tânărului său însoţitor capătul unei rulete. Băiatul apucă acest capăt şi începu să sară de pe un colţ de stâncă pe altul, coborând din când în când ruleta pe piatră şi strigând cifrele. Cel vârstnic, ţinând strâns sub cizmă celălalt capăt al ruletei, nota în caiet.

La fluieratul lui Vitea cel mare, pionierii se ridicară toţi deodată, se aruncară la atac şi-i înconjurară pe „duşmani”, dar aceştia nu le acordară nicio atenţie. Numai băiatul încruntă din sprâncene şi-şi strânse buzele cu mândrie.

La un moment dat, necunoscutul întoarse capul, privi cu indiferenţă pe deasupra ochelarilor la asediatori, apoi

îşi vârî iar nasul în caiet, prinzând cu dinţii capătul ruletei.

— Bună ziua! Numărul Unu se opri faţă-n faţă cu necunoscutul.

— Nu ne deranjaţi! îl repezi acesta cu o voce joasă de bas.

Numărul Unu se simţi jignit, obrajii lui se umflară deodată.

— Cine sunteţi dumneavoastră şi ce faceţi aici?

— Dar dumneavoastră cine sunteţi?

— Eu sunt un cetăţean din Liubeţ – răspunse mândru Numărul Unu. Obrajii îi ardeau, până şi chelia lucioasă i se înroşise; obişnuita expresie blândă a feţei sale dispăruse. Actele dumneavoastră!

O clipă, băiatul cel îngâmfat deschise gura cu un aer perplex. Iar vârstnicul scoase un teanc de hârtii şi le vârî furios în mâna Numărului Unu.

Pe măsură ce citea, obişnuitele sale cute care-i îmblânzeau trăsăturile se adunau tot mai dese pe faţa Numărului Unu.

— Interesant! Foarte interesant! Vă rog să mă scuzaţi. Dar ştiţi, pentru orice eventualitate – bolborosi el.

— Mă rog, mă rog – spuse cu indiferenţă necunoscutul, ascunzând actele în geantă.

— Tovarăşi – ni se adresă Numărul Unu – şi dânsul e un explorator, numai că n-are niciun număr. E geolog şi caută materiale de construcţie. În sfârşit, şi-au dat seama că piatra noastră poate servi şi pentru clădiri, şi pentru drumuri!

Copiii oftară decepţionaţi. Ar fi preferat să întâlnească cel mai autentic spion, să-l prindă şi să-l lege fedeleş.

— Zăcămintele de calcar din ţinutul vostru sunt studiate de mult – declară cu indiferenţă geologul – dar la institut sunt considerate ca fiind de o calitate inferioară.

— „De o calitate inferioară!” exclamă cu aprindere Numărul Unu. Şi creţurile îi dispărură din nou. Dumneavoastră aţi văzut cetatea noastră? Are cinci sute de ani vechime. Şi aţi văzut cum strălucesc în soare turnurile şi zidurile ei albe? Ţineţi minte, la Liubeţ nimic nu e de calitate inferioară, fotul e de foarte bună calitate. Geologii dumneavoastră au cercetat superficial calcarul din muntele acesta şi au scornit că ar fi de calitate inferioară! Veniţi, am să vă arăt de unde scoteau străbunii noştri piatra de construcţie.

Tii, da’ ce înfuriat era Numărul Unu! Chelia, gâtul şi obrajii lui erau acum stacojii. Se apropie în fugă de marginea râpei, îşi trase răsuflarea şi se repezi ca un apucat în jos, urmat de o avalanşă de pietriş.

Ne-am rostogolit şi noi după el, dar nu atât de repede, ci agăţându-ne de pietre, de rădăcini şi de crengile tufişurilor.

— Băgaţi de seamă! se auzea de undeva, de departe, glasul Magdalinei Haritonovna.

Dar noi ne şi aflam la poalele muntelui. Numărul Unu ne-a condus pe o potecă îngustă, care şerpuia de-a lungul râpei. Deodată se opri şi începu să dea la o parte tufişurile de soc.

Pe după tufe se căsca o gură întunecoasă, de parcă era vizuina unui bursuc.

— Al cui e bârlogul ăsta? întrebă neliniştită Magdalina Haritonovna.

— Ăsta nu-i bârlog, e peştera despre care v-am vorbit, mai precis, galeria unei vechi mine – a răspuns Numărul Unu, cu vocea lui obişnuită, subţire, gângurită şi blândă. Era limpede că această rostogolire vertiginoasă de pe munte îi risipise în oarecare măsură furia. Groapa asta au făcut-o oamenii, numai că au făcut-o prea strâmtă. Afară de asta, apa a cărat nisip şi gaura s-a strâmtat de

tot. Până la grota subterană va trebui să ne târâm cam zece metri pe burtă, pe un loc umed. Şi să ştiţi, copiilor are să le fie cam frig în chiloţi.

— Nu – exclamă Magdalina Haritonovna, dând din mâini de parcă s-ar fi apărat de muşte – dacă doriţi s-o vizitaţi cu tot dinadinsul, luaţi-l pe doctor şi pe ea. Aici arătă cu un gest supărat spre Liusia. Dar pe copii nu-i las! Pentru viaţa şi sănătatea copiilor răspund eu! Magdalina Haritonovna îşi ridică cu hotărâre capul, astfel că numai nasul ei coroiat continua să privească în jos.

— Dar puteţi să vă convingeţi – spuse Numărul Unu, încercând s-o înduplece – galeria este săpată într-o stâncă adevărată.

— Magdalina Haritonovna, vă rugăm mult de tot! Toate fetele şi o parte din băieţi făcură roată în jurul conducătoarei lor, care în urma stăruinţelor noastre, acceptă să rămână la intrare şi să păzească rucsacul geologului, ticsit cu pietre.

— Asta-i bună, să-i mai ceri şi voie! mormăi ca pentru sine unul din gemeni.

— Noi ne-am fi dus în orice caz – îi ţinu isonul celălalt.

— Dar cine se ascunde acolo? întrebă Sonia.

— Frumoasa din pădurea adormită – oftă Galia cu un aer visător.

Băieţii muiară în smoală capetele a doua beţe şi coborârea în infern începu. Deşi era gras, Numărul Unu se întinse la iuţeală pe burtă şi tot atât de repede dispăru în întunericul necunoscut. După el se furişă Michael, zâmbind ca de obicei, fără grijă, după Michael se târî geologul cel gras, apoi băiatul îngâmfat, Liusia, toţi băieţii noştri, iar după ei fetele, în ce mă priveşte, m-am hotărât abia cel din urmă să pornesc în această escapadă nemaipomenită.

După soarele orbitor şi căldura de afară, aici ne

aştepta întunericul şi frigul. Mă târam încet pe burtă, mişcându-mi mâinile şi picioarele prin noroiul ud şi lipicios. M-am murdărit din cap până la picioare, noroiul mi-a intrat până şi în nas, în dinţi îmi scârţâia nisip.

Uf, cred că m-am târât aşa aproape o oră. În cele din urmă, de undeva, de departe, a răsunat lătratul plin de bucurie al lui Michael, apoi s-a auzit vocea însufleţită a Numărului Unu:

— Aici, mai la dreapta! Am ajuns!

Am sărit în picioare şi, respirând uşurat, am privit, în jurul meu. Băieţii ridicaseră făcliile aprinse. Brr! Ce frig era!

Ne-am pomenit într-un imens palat fermecat. La lumina inegală şi tremurătoare a făcliilor, pereţii pălii întunecate, aproape invizibile, dispăreau undeva, în înălţimea cernită. În depărtare, picăturile de apă răsunau în cadenţă.

Vitea cel mare a aprins lanterna de buzunar. Geologul a desprins cu ciocanul o bucăţică din perete i u i spărtură piatra netedă a apărut albă ca zahărul. Geologul a încercat s-o fărâme cu degetele, dar n-a reuşit.

— Ei, cum e? l-a întrebat Numărul Unu.

— Trebuie să vedem ce spun expertizele de laborator – a răspuns acesta şi în vocea lui s-a simţit emoţie. Mi se pare că asta e o piatră de construcţie de cea mai bună calitate.

— Ei, vezi?! Şi dumneata care spuneai că-i „de calitate inferioară!” bombăni Numărul Unu.

Cu o îndemânare uimitoare pentru proporţiile lui, geologul începu să se caţăre pe perete, apucându-se de colţurile pietrelor şi desprinzând câte o bucăţică Lei şi colo cu ciocanul. În felul acesta putu să constate că pereţii erau din calcar, dar că se înnegriseră din cauza fumului. De-a lungul a câteva sute de ani, oamenii care au săpat piatra

aici arseseră poate făclii şi funinginea se aşezase pe pereţi. Geologul desprindea cu ciocanul bucăţi la înălţimi diferite. Vitea cel mare ţinea în mână lanterna, care încăpea cu greu în crăpătură şi apropia ruleta de perete la indicaţiile geologului. Cineva apucase capătul inferior al ruletei. Geologul dicta şi băiatul cel îngâmfat, cu cealaltă lanternă în mână, nota. numele complicate ale diferitelor straturi şi rezistenţa lor.

Cu făcliile în mâini, băieţii şi fetele se împrăştiară prin sală, desprinzând bucăţi de perete cu ciocanele şi băgându-le în rucsacuri. Deodată, Liusia observă că Michael miroase stăruitor o piatră mare de culoare închisă care ieşea din perete. Izbi cu îndemânare ciocanul în piatră şi o despică în două. Era o geodă mare, ale cărei cristale interioare sclipeau palid în lumina făcliei.

— Veniţi mai aproape cu lumina, fetelor! Liusia se lăsă în genunchi. Uf, nu pot să-mi dau seama! Poate că e tulbure. Trebuie să vedem cum arată la soare.

Înapoi am pornit în altă ordine: întâi Michael, apoi eu, pe urmă fetele şi pe urmă nu mai ştiu cine. În faţa noastră strălucea un cerc luminos, aşa că m-am târât înapoi cu inima mai uşoară, cu atât mai mult cu cât la fiecare metru de drum aerul se încălzea.

Cei care ajungeau afară erau întâmpinaţi cu hohote de râs. Numai ochii şi dinţii luceau pe feţele noastre; arătam ca nişte purcei amatori de scaldă prin băltoace. Cozile fetelor erau năclăite, hainele, mâinile şi picioarele noastre erau pline de noroi.

— Vai, priviţi, priviţi, vă rog – strigă Liusia – un ametist autentic!

În bătaia soarelui, o duzină de cristale mari scânteiau în cupa geodei ca nişte diamante liliachii.

Toată lumea, afară de Magdalina Haritonovna, se strânse în jurul fetei, admirând şi minunându-se.

— Luaţi-o ca amintire! spuse Liusia fericită şi murdară, şi-mi întinse piatra, apoi se aplecă spre Michael şi-l sărută pe nasul lui negru şi umed. Iată cercetătorul Numărul patruzeci! Căţeluş drag, ai găsit un ametist minunat! adăugă Liusia şi aruncă o privire Magdalinei Haritonovna, care scotocea posomorâtă în rucsac.

— Copii, haideţi să ne scăldăm! strigă Numărul Unu. Şi copiii o zbughiră în jos, strigând cât îi ţinea gura. Am pornit şi noi, cei mari, după ei… De când sunt, mi-a fost urât să mă scald. Chiar pe cele mai mari călduri apa mi se pare rece şi udă. Şi am să mai spun un secret: nici măcar Sonia nu bănuieşte că înot… cum să vă spun… mă rog, ca un bolovan. Până la genunchi mai intru eu în apă, dar mai adânc, nu ştiu de ce, n-am chef, de altminteri ştiu că în acest caz chiloţii mi se udă.

Dar de data asta n-aveam încotro, era atâta noroi pe mine, încât trebuia să intru în apă cu cap cu tot. Ce bine se distrau copiii!

Câţiva băieţi se adunară în jurul Numărului Unu, care intrase în râuleţ cu halatul pe el. Strigând cu frenezie şi izbindu-şi cu toată puterea palmele de u praf aţa apei, îl udau cu o adevărată cascadă de stropi. Numărul Unu nu izbutea decât să pufnească şi să se rotească.

Ceilalţi îl stropeau pe geologul cel gras, care gâfâia caraghios.

Dar asta ce mai era? De unde atâta apă? Eram atacat de fetele astea nesuferite.

— Au, au! am ţipat eu, înecându-mă.

Nu mai vedeam nimic şi mi-era frică, mi se părea că în jurul meu zburdă cel puţin cincizeci de fete. Neruşinata de Sonia râdea în hohote şi făcea să se reverse asupra mea o adevărată cascadă.

Am reuşit să scap de ele, am ieşit din apă curat şi proaspăt şi m-am întins pe iarbă.

Cel mai bine s-a distrat Michael. Sărea în apă, trecea înot râul, ieşea pe celălalt mal, apoi sărea iarăşi în apă, trecea râul înapoi, se apropia de mine, se rostogolea în nisip, se scutura la picioarele mele, mă murdărea, apoi se repezea spre fetele care chiuiau şi o luau la goană.

Al patruzecilea explorator E foarte drag pionierilor cântau de zor copiii un cântec pe care-l improvizaseră chiar atunci.

Singură pe mal, Magdalina Haritonovna examina mineralele, fosilele şi îşi cerceta ametistul; desigur că şi el era foarte frumos, dar era mult mai mic decât al meu şi nu avea o nuanţă liliachie atât de delicată. Îmi dădeam seama

că e supărată pe mine, dar nu mă simţeam cu nimic vinovat.

Nu, eram hotărât să nu-i cedez ametistul meu pentru nimic în lume.

Cel mai mulţumit de rezultatele marşului nostru era geologul. Îl strângea cu amândouă braţele pe Numărul Unu şi repeta cu o voce joasă, de bas:

— Nici nu vă puteţi închipui cât de recunoscător vă sunt! Vom aduce maşini de foraj şi vom începe cercetările pe toată suprafaţa. Am convingerea că rezervele de piatră sunt atât de mari, încât pentru extracţia lor se va construi o cale ferată până în punctul acesta.

— Vedeţi, vedeţi! jubila Numărul Unu. Geologul îşi luă rămas bun de la noi şi nu-i fu lesne să strânga pe rând mâna tuturor; băiatul cel îngâmfat se mulţumi să strecoare printre dinţi: „La revedere”, şi se îndepărtă, ţinându-şi capul sus, ca o cămilă.

— A! trebuie să vă previn – spuse cu o voce de bas geologul – că pe aici, pe aproape, lucrează topograful nostru, ridică planul terenului. Aşa că v-aş ruga să nu-i mai controlaţi actele. Ştiţi câte nu-şi cară fetele în geantă, da’ numai acte nu.

Am luat-o mai departe pe alt drum, de-a lungul malului, şi în curând înaintea noastră a apărut pe neaşteptate ceva cenuşiu şi rotund, care nu semăna a nimic.

Pe măsură ce ne apropiam, contururile obiectului necunoscut se limpezeau, aşa încât eram din ce în ce mai mirat.

Am constatat că obiectul acela ciudat era o umbrelă de o mărime nemaivăzută, un fel de ciupercă gigantică, sub care s-ar fi putut adăposti cel puţin zece copii. Umbrela era prinsă de un băţ lung, înfipt în pământ. Dar lucrul cel mai interesant se afla sub umbrelă, unde se

putea vedea o măsuţă pliantă cu trei picioare, pe care era aşternută o hârtie, iar pe măsuţă se înălţa un tunuleţ mic. M-am apropiat mai mult de ea şi am văzut că nu era vorba de un tunuleţ, ci de o lunetă instalată pe o coloană rotundă, având un postament de forma unei rigle.

Deasupra măsuţei era aplecată o tânără înaltă, cu pielea aproape tuciurie de atâta soare, cu părul bălai, aproape alb, îmbrăcată într-un tricou albastru, cu pantaloni de trening de un albastru foarte închis, de o lărgime excesivă, cu o geantă de piele încărcată până la refuz, aruncată pe umăr. Jumătate din faţa ei era acoperită de nişte ochelari imenşi, verde-închis, cu o ramă groasă, de un alb-lăpos.

Deodată tânăra apropie ochiul de lunetă, apoi se îndreptă brusc, îşi vârî două degete în gură şi fluieră ca un birjar, până începură să-mi ţiuie urechile. Băieţii holbară ochii de invidie.

Ne-am oprit cu toţii şi am privit-o miraţi, dar ea nu ne-a acordat nicio atenţie, s-a aplecat iar asupra măsuţei şi a început să deseneze foarte repede. Ochelarii închişi, pantalonii de trening, geanta imensă, pielea arsă de soare, de culoarea ciocolatei, părul bălai, totul îmi amintea portretul unei marţiene dintr-un roman fantastic.

— Asta-i chiar fata aceea, topografa – îmi şopti Numărul Unu.

— Îmi daţi voie să privesc şi eu prin luneta dumneavoastră? întrebă Sonia, care nu se mai putea stăpâni.

— Bine, apropiaţi-vă, dar băgaţi de seamă! răspunse cu severitate „marţiană” şi întoarse luneta în direcţia râului.

Chiar lângă mal, am observat doi oameni, cu rigle lungi şi înguste în mâini. Pe rigle se puteau distinge liniuţe negre şi roşii şi o serie de cifre. Ne-am înşirat unul câte

unul ca să privim măcar un pic prin sticlă.

— Vai, ce aproape e! Îţi vine să pui mâna pe ei! Şi unchiaşul cu rigla e cu picioarele în sus! strigau gemenii.

— Cerul e jos şi iarba e sus! exclamă Galia minunându-se.

Cei care se saturaseră să privească prin lunetă se apropiară din nou de măsuţă[1].

— Totul se trece pe plan cu multă grijă, creionul se ascute ca un ac – explica „marţiană” cu aplomb.

Îşi deschise geanta, pregătindu-se probabil să scoată briceagul. Deodată, Numărul Unu scoase un ţipăt, de parcă şi-ar fi prins un deget. „Marţiană ” tresări. Nimeni nu se mai uita prin lunetă, toată lumea se apropie de masă.

Fără niciun fel de jenă, Numărul Unu băgă repede mâna în geanta fetei şi scoase din ea...

Da, era chiar pumnalul acela! Dar în ce hal ajunsese! Negru, ruginit, gravura de argint de pe mâner era abia vizibilă, rubinul căzuse şi în locul lui nu era decât o gaură plină de noroi.

— De ce puneţi mâna pe lucruri străine? strigă jignită „marţiană”, care se înroşi, smulse pumnalul din mâna Numărului Unu şi-l aruncă pe măsuţă.

— E-e-e... Vă implor, iertaţi-mă! bolborosea Numărul Unu. E-e-e... Unde l-aţi găsit?

Arătătorul lui grăsuţ tremura atingând obiectul acela extraordinar.

— L-am găsit acum trei zile – răspunse „marţiană”. Făceam tocmai ridicarea în parcul vostru.

Muncitorul a început să bată un ţăruş, dar ţăruşul nu

---

1 Măsuţa se numeşte planşetă, iar luneta — chipreghel. Cu ajutorul acestor dispozitive se execută concomitent atît ridicarea terenului, cît şi desenarea planului, chiar pe loc. În condiţii de campanie. În tuburile instrumentelor, folosite la ridicarea topografică, imaginile sînt inversate, aşa se explică de ce Galia a văzut cerul jos şi iarba sus. (n. a.)

intra şi nu ştiam de ce. Am dat de două ori cu lopata şi deodată am lovit ceva. Când să mă uit, era pumnalul. O seară întreagă m-am chinuit să-l curăţ cu amoniac şi cu şmirghel, apoi l-am ascuţit pe piatră... Ei, acum o să dau o fugă să arăt oamenilor unde să aşeze riglele. Voi, copii, rămâneţi aici, dar nu atingeţi nimic din ce vedeţi pe măsuţă! Şi fata fugi repede la ajutoarele ei.

— E-e-e... Numărul Unu abia vorbea. Se afla într-o stare de agitaţie de nedescris. Eu... eu... eu nu ştiu, să fie ăsta chiar pumnalul acela sau e altul?

— Ba-i chiar acela, chiar acela! afirma cu pasiune Liusia.

— N-avem voie să ne atingem de el – oftă Magdalina Haritonovna.

— Fata a spus: „Copii, nu vă atingeţi”, asta înseamnă că oamenii mari au voie – explică Galia.

— Aşa e, cei mari au voie – confirmă Numărul Unu, clătinând din cap nehotărât. Încercă să-şi întindă gâtul prea scurt şi să examineze desenele de pe mâner. Chiar dacă ar fi altul, e oricum un stilet vechi, turcesc, foarte interesant. Şi dacă a fost executat de celebrul armurier Mahmud Ali din Damasc? Asta ar însemna vechime, nu glumă!

— O să aflăm îndată dacă e sau nu acelaşi – strigă Vitea Pereţ. Volodecika, dă încoace aparatul de fotografiat.

— Ce idee minunată! şi Numărul Unu îl îmbrăţişa pe Vitea Pereţ. Iată ce înseamnă să fii isteţ!

— Volodecika, dă-l mai repede, uite, fata se întoarce – ne avertiză cineva.

Numărul Unu atinse prudent stiletul cu două degete şi-l apucă chiar de vârful tăişului, iar Volodecika potrivi „Leika” şi declanşa de trei ori. Cu cealaltă mână, Numărul Unu îl îmbrăţişa.

— Dragul meu, vino să dormi la mine. Până la miezul

nopţii vom developa clişeele şi le vom copia, iar mâine dimineaţă, ne vom repezi până la muzeu.

Volodea se luminase la faţă. Era atât de obişnuit ea lumea să-şi bată joc de el, încât aceste cuvinte blânde îl mirau.

— N-a-aţi vrea să dăruiţi pumnalul acesta muzeului din Liubeţ? întrebă Numărul Unu, bâlbâindu-se, pe „marţiană” care se apropia.

— Ei, poftim!

— Aş fi dispus să vă ofer în schimb un briceag cu douăsprezece tăişuri.

— Nici nu mă gândesc!

— Atunci vă rugăm să ni-l vindeţi.

— În niciun caz!

— De ce nu sunteţi un om conştient! gemu Numărul Unu. Donaţi pumnalul muzeului, obiectul acesta are o vechime de două sute de ani, e executat din oţel de Damasc.

— Nu, nu şi nu! Tăticul meu adoră obiectele antice. Vreau să i-l ofer de ziua lui de naştere… Şi acum, gata, nu mai mă deranjaţi! Până-n seară trebuie să execut o normă şi jumătate.

Şi „marţiană” fluieră strident. Numărul Unu oftă din greu. Ne-am întors tăcuţi şi am pornit spre Liubeţ.

— Să-l ia dracu’ pe acest tătic topografic, cu ziua lui de naştere cu tot! se văieta Numărul Unu.

Capitolul X. TOT AU AJUTAT LA CEVA CRUCIULIŢELE

Numărul Trei părea azi mai severă şi mai inaccesibilă chiar decât fusese în ajun. Impozantă şi căruntă, şedea în

faţa unei măsuţe înalte în mijlocul sălii de gimnastică, răsfoia un caiet voluminos, gros de trei degete şi vorbea cu voce calmă şi severă.

Am luat loc în jurul ei, pe nişte prelate aşternute pe jos.

— Acest manuscris conţine istoria oraşului Liubeţ din timpuri străvechi. Sunt mai bine de cincisprezece ani de când mă ocup de această problemă. Şi fiindcă veni vorba, cunoaşteţi originea numelui „Liubeţ” 4? Iuri Dolgoruki, fondatorul Moscovei, trecând într-o zi cu ceata lui de oşteni pe malul pârâiaşului nostru, s-a oprit la poalele muntelui acoperit cu păduri de pini, lângă gura râpei şi i-a căzut „drag” locul acesta. Atunci a dat poruncă să se pună aici temeliile unui oraş. La început, cetatea a fost clădită din lemn. N-am de gând să vă povestesc cum în 1238 hoardele tătăreşti au cotropit oraşul şi l-au ars până în temelii, trecând pe toţi locuitorii prin sabie, nici cum a fost durată mai târziu, în secolul al XVI-lea, cetatea noastră de piatră albă, sau cum în veacul al XVII-lea leşii au asediat-o, fără să o poată cuceri însă…

Numărul Trei răsfoia mai departe manuscrisul, până când, în cele din urmă, se opri.

— La începutul veacului al XVIII-lea, ţarul Petru I a dăruit tovarăşului său de luptă, Aleksei Zagvozdetki, ofiţer din regimentul Preobrajenski, pământurile cele mai bogate din Liubeţ, păduri, fineţe şi ogoare. Odată cu pământurile acestea, ţarul i-a mai dăruit şi zece mii de suflete de ţărani iobagi. Mai târziu, fiul lui Aleksei, procurorul cu grad de general Nikita Alekseevici, a construit fabrica noastră de cristaluri.

Colonelul Mihail Zagvozdetki, al cărui portret l-aţi văzut la muzeu, era strănepotul constructorului fabricii. N-am găsit nicăieri vreo menţiune referitoare la participarea colonelului la o luptă anume, deşi în timpul acela, adică la

începutul secolului al XIX-lea, Rusia a luptat cu Napoleon, cu Turcia şi cu Suedia. Colonelul era căsătorit cu o prizonieră tătăroaică, dar despre ea nu se ştie nimic. A murit foarte tânără, lăsând doi copilaşi, o fiică, Irina, şi un fiu, Alexandr. Actul de naştere şi cel de deces al Irinei s-au păstrat. Fata s-a născut în 1820 şi a murit în 1838 de tuberculoză. Aşadar, n-a trăit decât 18 ani şi câteva luni. Călăuzindu-ne după însemnările din registrul de cheltuieli (unde se menţionează lefurile plătite profesorilor ei) ştim că lua lecţii de rusă şi de franceză, de canto, de muzică, şi probabil că a învăţat şi altele. Pentru timpurile acelea, a primit o educaţie strălucită.

Fratele Irinei, Aleksandr, era cu zece ani mai tânăr decât ea; la moartea tatălui său, pe când avea încă o vârstă fragedă, a devenit stăpânul unei averi colosale; în câţiva ani a reuşit să risipească cu chiolhanurile şi la joc de cărţi atât moşia cât şi fabrica.

Totul a încăput pe mâinile negustorilor Cistozoonov, foşti iobagi ai familiei Zagvozdetki, care au transformat fabrica de cristaluri într-o fabrică de sticlă, astfel încât, din acel moment, producţia de cristal a încetat. Abia de curând, şi mai precis înainte de război, a fost reînfiinţată secţia de cristale. Când a murit în 1901, aici, în oraşul nostru, Aleksandr Zagvozdetki era un bătrân cerşetor. Mulţi şi-l amintesc rătăcind pe străzi în zdrenţe, împleticindu-se, totdeauna beat, desculţ, în capul gol, cerşind cu o voce răguşită.

Când a murit, sub salteaua de paie, cu desăvârşire putrezită, din patul lui, a fost găsit încă un document autentic despre Irina, albumul ei de fată, cu următoarea inscripţie pe copertă: „Acest album a aparţinut răposatei mele surioare, preaiubita Irinuşka”.

Asta e tot ce se ştie despre Irina Zagvozdetkaia, cu toate acestea în jurul numelui ei s-a ţesut o legendă

interesantă. Se pare că această fiică a unui moşier foarte bogat, proprietar al celebrei fabrici de cristaluri, nobil şi colonel în garda imperială, s-a îndrăgostit de un iobag al tatălui ei, că a murit din cauza acestei dragoste nenorocite şi că iubitul ei a fost trimis la oaste.

Eram încă foarte tânără când am reuşit să dau peste o bătrână centenară din Liubeţ – Matriona Ivanovna Kocetkova, o fostă iobăgească a familiei Zagvozdetki. Iată povestea pe care am notat-o atunci, aşa cum mi-a spus-o bătrâna.

Numărul Trei îşi puse ochelarii pe nas şi începu să citească:

— „Mult îi plăcea domnişoarei să joace la horă cu noi, fete de ţărani, şi să cânte cântece. Şi avea un glas ca un clopoţel de argint. Când ne jucam de-a prinselea, alerga mai repede decât noi toţi, la joc n-o întrecea nimeni, şi când o podidea râsul, începeam şi noi să râdem în hohote.

Într-o zi am întâlnit-o pe izlaz, lângă un pârâiaş, întovărăşită de flăcăul acela frumos. El umbla îmbrăcat ca la oraş, boiereşte, purta cizmuliţe de lac şi învârtea tot timpul cravaşa între degete, de nici prin gând nu ţi-ar fi trecut că nu-i decât un iobag ca noi toţi ceilalţi.

Ce anume funcţie avea nu-mi aduc aminte, pe noi, fetele, asta nu ne interesa. Îmi amintesc că avea mustăcioară şi cârlionţi negri. Am uitat cum îl chema.

Tatăl domnişoarei era mai rău decât un tigru fioros şi oamenii spun că domnişoara şi drăguţul ei i s-ar fi aruncat la picioare: „Ne iubim, ar fi spus ea, şi dragostea noastră e mai tare ca moartea”. Atunci taică-său a închis-o o săptămână într-o cămară şi a ţinut-o numai cu pâine şi cu apă. Cât despre flăcău, nu ştiu ce i-a făcut, dar nimeni nu l-a mai văzut de atunci.

Pe domnişoara noastră am văzut-o iar în toamnă. Şedea singurică pe deal, sub un mesteacăn, şi purta o

coroniţă din frunze roşii de arţar; n-am recunoscut-o imediat; parcă era străvezie, gâtul i se subţiase tare, degetele mâinilor erau ca de ceară. Stătea acolo tristă şi ţinea capul în jos. Peste puţin a murit…”

Numărul Trei îşi scoase ochelarii şi continuă să vorbească:

— Bătrânii din Liubeţ îşi amintesc şi ei de această poveste, dar o repetă cu unele variante. Nu există însă nicio aluzie la portret nici în ce vorbesc ei, nici în documentele din arhive, nici în scrisori. Nu ştiu ce v-aş putea spune ca să vă dau curaj. S-ar putea ca bibliotecarul acela bătrân să fi văzut la muzeu natura moartă cu inscripţia ei misterioasă şi să fi inventat restul. Bineînţeles că e foarte interesant să cauţi ceva, dar să cauţi un lucru care nu există?…

— Ba eu cred că există! piui deodată Sonia cu o voce subţire de răsună toată sala şi, speriindu-se singură de strigătul ei, se lipi de mine, ca şi cum ar fi căutat apărare.

— Dar de ce eşti tu atât de sigură, fetiţo?

Pe faţa severă a Numărului Trei lunecă o umbră de zâmbet.

Toată lumea îşi întoarse privirile spre Sonia, care roşi violent, de ziceai că are să-i ţâşnească sângele din obraji.

— Hai, răspunde!

Dar Sonia tăcea ruşinată. Toată lumea izbucni

— Vă rog, unde-i albumul acela? întrebă Galia, ridicând ochii ei mari de căprioară. N-am putea să-l răsfoim şi noi?

— Să ştii, fetiţo, că acest album nu conţine nimic interesant – răspunse directoarea – n-ai să vezi decât nişte desene stângace, de copil, şi atâta tot.

— Totuşi, tare am vrea să frunzărim măcar în fugă albumul unei fetiţe care a trăit cu mai bine de o sută de ani în urmă – insistă Galia, ţintindu-şi privirea înduioşată şi

întrebătoare asupra directoarei.

— Albumul e păstrat la muzeu. Dacă doriţi, cereţi să vi se arate... Şi acum, noapte bună. Sper că azi veţi dormi mai adânc şi mai bine decât aţi dormit ieri – spuse Numărul Trei, accentuând semnificativ cuvintele „azi” şi „ieri”.

Ne privi fix pe mine şi pe Magdalina Haritonovna, apoi se ridică şi, înălţându-şi capul cărunt, ieşi cu paşi uşori din sală.

De frică, mi se lipise limba de cerul gurii. Mult după ce lumina se stinse peste tot, eu tot mă mai răsuceam pe o parte şi pe cealaltă. În cele din urmă am adormit.

— Mai repede, hai, mai repede, sculaţi-vă! strigă vesel Volodea, pe la ora şase dimineaţa. Era într-o stare de agitaţie care-l făcea de nerecunoscut. Unde dispăruse puiul de curcă veşnic plouat? Numărul Unu a şi plecat la muzeu! Fotografiile au ieşit splendid!

Se iscă o harababură de nedescris. Unii îşi trăgeau pantalonii, alţii îşi căutau tenişii. Ne-am spălat la repezeală şi, uitând de micul dejun, am pornit într-un suflet spre cetate, unde am ajuns tocmai la timp: ajutat de paznic, un bătrânel mic şi uscat se silea să descuie lacătul greu al uşii ce da spre galeria de tablouri.

Ca şi în ajun, nenumărate perechi de picioare tropăiră pe scară. Iată-ne în sala mare. Aceleaşi portrete de demnitari îngâmfaţi, în peruci şi haine brodate, se perindau prin faţa ochilor noştri. În sala mică ne-am apropiat de natura moartă cunoscută. Numărul Unu apropie fotografia de tablou. Dar vai, ne-am convins imediat că pumnalul „marţienei” nu era cel din tablou: minerul lui era mai gros şi mai masiv, iar rubinul era încrustat ceva mai aproape de lamă.

Mi-am plimbat ochii distrat prin galeria de tablouri şi tot atât de distrat am ieşit în curtea cetăţii, unde se

adunaseră toţi pionierii noştri, posomorâţi şi nemulţumiţi… Şi era firesc să fie aşa: trebuia doar s-o pornim înapoi spre casă. Isprăvisem alimentele şi nu mai aveam bani decât pentru cele mai ieftine feluri de mâncare de la restaurant. Ne dădeam cu toţii seama că marşul nostru nu se termina cu o izbândă. E drept că văzusem o cetate foarte veche, că făcusem cunoştinţă cu cercetători, că vizitasem vechi cariere de piatră şi că adunasem câteva mostre geologice, dar… fiecare din noi înţelegea foarte bine că nu era ceea ce ar fi trebuit să fie…

— Nu mi-a mai rămas decât să vă urez drum bun. Numărul Unu îşi mişcă cu tristeţe sprâncenele. Vă e dor, desigur, de părinţi, de pătucurile voastre. Am tot scotocit noi prin arhive, dar n-am găsit nimic de seamă, n-am dat peste aur, ci numai peste rocă sterilă. Nicio urmă, nicio aluzie la portret şi la numele pictorului.

Am lăsat acestui bătrânel ciudat adresa mea de la Moscova şi, pentru cazul că va veni în capitală, l-am invitat să tragă neapărat la noi.

— Visez de mult să văd universitatea cea nouă, să revăd Kremlinul şi să mă plimb cu metroul. Mulţumesc, voi veni.

— Dar înainte de despărţire n-aţi vrea să ne arătaţi albumul bietei fetiţe? oftă Galia.

Ajutat de paznic, Numărul Unu deschise lacătul greu şi mare al clădirii principale a muzeului şi ne aduse o carte de proporţiile unei valize mici, înfăşurată într-un ziar.

Ne-am înţeles că vom aştepta sosirea Numărului Doi ca să vizităm mai departe muzeul, vizită întreruptă cu două zile în urmă, şi am făgăduit să înapoiem cartea custodelui.

— Probabil că pe voi n-am să vă mai văd niciodată, copii. Vreau să vă spun câte va cuvinte de despărţire. Dragii mei – începu el, încrucişându-şi pe burtă mâinile durdulii – am observat la voi scântei mici dar sigure de

cercetători adevăraţi. Fie ca în viitor ele să se aprindă întocmai ca scânteile pe care le aruncă un cristal vechi. Pe drumurile cercetărilor, vi se va întâmpla adesea să nu izbândiţi. Aşa cum s-a întâmplat, de pildă, acum... Din povestea asta cu portretul se vede că n-a ieşit nimic, dar nu vă necăjiţi, căutaţi altceva. În jurul vostru, în viaţă cât şi în natură, există atâtea lucruri minunate, atâtea lucruri încă nedescoperite, încât puteţi căuta toată viaţa, puteţi găsi şi puteţi porni din nou în căutare, ca să descoperiţi iar ceva. Căutaţi, observaţi, ascultaţi. Descoperirile voastre vor fi de folos patriei. Şi acum, rămâneţi cu bine.

El strânse pe rând mâinile tuturor copiilor, mângâie pe câte unul pe cap, apoi se întoarse brusc şi porni încet spre porţile cetăţii.

Toată lumea îl însoţi cu priviri lungi, în care se citea oarecare tristeţe... Vitea cel mare întrerupse primul tăcerea:

— Şi acum, haideţi să răsfoim albumul!

Băieţii nu se sfiiră s-o ia înaintea fetelor. Examinară cu grijă legătura de catifea albastră, încrustată cu aur, o pipăiră şi întoarseră paginile cât ai clipi din ochi.

— Aceleaşi fleacuri ca şi în albumele fetelor noastre! declară Vitea cel mare, sigur de el.

Albumul trecu în mâinile fetelor, care se aşezară pe iarbă, aşternură alături câteva batiste şi instalară albumul pe batiste. Noi, ăştia mari, ne-am alăturat grupului lor. Fetele răsfoiau albumul fără grabă, întorcând cu atenţie fiecare pagină, scoţând exclamaţii şi oftând.

Unele poezii erau copiate cu un scris rotund, copilăresc. Cunoşteam bine strofele, dar semnăturile erau însoţite de un adaos necunoscut: „domnul Jukovski”, „domnul Puşkin”, „domnul Kolţov”.

Erau şi poze pe unele pagini. Aici, de pildă, o mână nesigură executase cu o pensulă subţire o acuarelă

reprezentând un băiat cârlionţat într-o rubaşcă albastră de mătase, cu o margine argintie, care se continua pe guler şi pe mânecă, un năsturel de argint, care semăna cu un zurgălău, încheia gulerul la umăr. Dedesubt scria: „Frăţiorul meu Saşenka la 5 ani”. Nu-ţi venea să crezi că băieţelul acela drăgălaş devenise un cerşetor bătrân şi zdrenţăros.

Pe pagina următoare era desenată o fetiţă, cu părul împletit într-o bogată coadă, purtând o fustă caraghioasă, foarte largă, de sub care ieşeau pantalonaşi lungi de dantelă; dedesubt am citit: „Azi am împlinit 14 ani”.

Mai încolo erau floricele şi fluturaşi coloraţi cu grijă, o barcă cu pânze trasă pe un mal vopsit într-un galben ţipător, o mare de un albastru-închis, un căţel care semăna cu un miel şi un miel care semăna cu un căţel.

Între pagini erau strecurate plante uscate, care, în decurs de o sută şi ceva de ani, îşi pierduseră culorile naturale. Florile şi frunzele brune şi galbene erau în parte sfărâmate, astfel încât numai după contururile florilor şi forma frunzelor puteam identifica violete, lăcrămioare, piciorul-cocoşului, panseluţe şi altele.

Pe ultima pagină am găsit o acuarelă pictată pe o foaie separată şi lipită mai târziu în album.

Acuarela aceasta nu semăna de loc cu celelalte mâzgăleli neîndemânatice şi copilăroase. Ea reprezenta turnul din colţul cetăţii, chiar acela în care intrase Vitea Pereţ.

Pictorul redase cu efect petele de soare pe piatra albă a zidurilor, norii cumulus pe albastrul închis al cerului, sălciile bătrâne. Într-un colţ al acuarelei am deosebit trei litere: „E.N.S”.

— Ce semnificaţie au aceste litere? întrebă Magdalina Haritonovna.

— Trebuie să fi fost vreun cunoscut de-al casei, un

Iakov Nikolaevici Petuşkov sau Piroşkov, care l-a pictat şi l-a dăruit fetei – am observat eu.

— Priviţi, priviţi! exclamă Liusia. Litera „E” nu are punct! Asta înseamnă... „Eu n-am semnat”...

— ...sau: „Eu nu voi semna” – adăugă Galia.

— Copii, aţi înţeles? Ştiţi unde se află o inscripţie similară? strigă Liusia cu un glas care răsună în toată cetatea. Asta înseamnă că Irina Zagvozdetkaia l-a cunoscut bine pe autorul naturii moarte, deoarece a primit în dar de la el această acuarelă.

— Asta înseamnă că pictorul acesta ar fi putut să facă şi portretul ei. Nu-i aşa, nu-i aşa că ar fi putut? întrebă Galia, zgâlţâindu-mă.

Capetele fetelor se alăturară din nou.

Auzind exclamaţii şi ţipete, băieţii, care până atunci examinaseră cu interes cuiburile ciorilor de câmpie din vârfurile mestecenilor, se apropiară de noi, fără să izbutească însă să ajungă la album, deoarece toate locurile erau ocupate.

Nouăsprezece perechi de ochi, socotind şi ochii noştri, ai celor mari, priveau poza.

— Staţi, mai sunt şi alte litere! strigă Sonia. Sub acoperişul turnului, înfăţişat în album, se desfăşura o bandă sculptată ingenios pe piatra albă. Pictorul se pricepuse să redea foarte bine această fantezie subtilă a arhitectului vechii cetăţi. Pe această bandă, printre triunghiuri şi cercuri, Sonia observă nişte litere ascunse.

— Unde? Unde? Liusia pălise de emoţie. Şi după semnul moale mai este o cruciuliţă! strigă ea.

— Unde? Unde-i cruciuliţa? am întrebat eu cu desperare.

Mă dăduseră la o parte şi nu mai vedeam nimic.

— Fetelor, lăsaţi-mă şi pe mine! stăruia Vitea cel mare.

— Nu, nu! strigau fetele. Aţi spus că albumul e un fleac. Acum lăsaţi-ne-n pace!

Singură Galia îşi cedă locul celor doi unchi, şi capetele lor negre răsăriră de undeva, de jos şi se apropiară de album. Dar în momentul acela se întâmplă lucrul cel mai revoltător: un ţipăt îngrozitor răsună, toate fetele, şi Liusia împreună cu ele, începură să strige ca şi când ar fi fost opărite.

Vitea Pereţ reuşise să-şi strecoare mâna neobservat chiar în mijlocul grupului de fete şi smucise colţul acuarelei. Fila se dezlipise imediat şi el o luă la goană cu trofeul spre colţul curţii. Toată lumea porni după el.

Vitea cel mare îl ajunse, îi smulse fila din mână şi o privi în lumină.

— Am găsit! strigă el deodată sălbatic, şi ne înapoie foaia de bunăvoie.

Cu mâinile tremurânde, am examinat-o pe rând la lumină.

Era o adevărată descoperire! Pe dosul foii era desenată o a doua cruciuliţă. Dacă o priveai în lumină, îţi dădeai seama că această cruciuliţă e aşezată exact în mijlocul turnului, ceva mai jos de meterezul superior, la o distanţă aproximativ egală cu lungimea ferestrei.

Uitând de album, am pornit în fugă spre porţile cetăţii. Alergam într-un suflet, ca la un concurs. Mai repede, mai repede, spre turn!

— Asta-i! strigă Vitea cel mare arătând spre fereastra turnului.

Această fereastră se afla cu un etaj mai sus decât fereastra pe care intrase noaptea trecută Vitea Pereţ.

— Dar cum să ajungem acolo? am întrebat eu mirat.

Dar băieţii, în frunte cu Vitea cel mare, se şi căţărau unul după altul, prinzându-se de pietrele unui zid pe jumătate dărâmat al cetăţii. Zidul era lipit de turn şi copiii

se îndreptau spre meterezul de sus.

Când biata Magdalina Haritonovna sosi la faţa locului, se aflau cu toţii la o înălţime inaccesibilă.

Nu-i mai rămânea decât să geamă şi să se dea la o parte.

— Priviţi, priviţi cu toţii! strigă de sus Vitea cel mare.

Reuşise să se apropie de meterez. Ţinându-se cu o mină de gratiile ferestrei, rămase spânzurat în aer, în timp ce cu cealaltă mână apucase piatra, încercând s-o urnească din loc.

De jos vedeam foarte bine că toate celelalte pietre erau bine fixate între ele cu mortar şi că numai această piatră se mişca. Fisura care înconjura pătratul din jurul ei se vedea limpede. Da, apăsarea cu mâna mişca piatra, dar n-o făcea să cedeze.

Vitea cel mare îşi dădu seama că nu va putea face nimic cu mâna goală. Se ridică în mâini şi se aşeză gânditor pe pervazul meterezului, lăsând să-i atârne picioarele în aer.

Pornind de sub zidul cetăţii, pe povârnişul dealului era aşternut un izlaz bătătorit de vite şi ars de soare, care aparţinea oraşului. Casele cele mai apropiate se aflau la o depărtare de două sute de paşi.

— Să intrăm prin curţi, de undeva o să căpătăm noi o rangă sau o toporişca – i-am sfătuit eu.

— Mai bine să dăm o fugă până la Numărul Unu propuse tacticos Volodea, care se aşezase. El are tot felul de unelte.

— Nu, nu, trebuie să acţionăm singuri – repetă cu încăpăţânare Liusia.

— Se înţelege că da! strigă de sus Vitea cel mare, care rămăsese pe pervaz, bălăbănindu-şi picioarele.

Convinsă că nu poate fi vorba de vreo primejdie iminentă, Magdalina Haritonovna se linişti oarecum şi se

apropie de noi.

— Copii, priviţi ce scrie aici! Era ca şi cum ne-ar fi turnat o găleată de apă rece în cap. Magdalina Haritonovna ne arăta o tăblie de metal fixată pe turn.

Pe tăblie erau săpate următoarele cuvinte: „Monument de arhitectură sub protecţia statului. Stricăciunile aduse clădirii sunt pedepsite prin lege”.

— Dar noi nu vrem să stricăm nimic. Ei au stricat peretele când au fixat tăblia, noi vrem doar să îndepărtăm o clipă piatra şi pe urmă o aşezăm la loc – ne convinse Liusia.

— Facem cercetări arheologice – declară Vitea cel mare pe un ton important.

— Dar cu ce să mişcăm piatra? Trebuie să găsim un drug de fier aruncat pe undeva!

Deodată, privirea Liusiei se opri asupra unei capre albe care afişa o totală indiferenţă faţă de noi. Era legată de un ţăruş de lemn în apropiere de noi şi păştea liniştită iarbă.

Gemenii se repeziră spre capră, întrecându-se unul pe altul în goană. Unul apucă de frânghie, celălalt smulse ţăruşul, apoi o porniră cu capra şi cu ţăruşul după ei. Înnebunită, capra încerca să se smulgă, se zbătea şi sărea în toate părţile, dar era ţinută bine.

Vitea cel mare prinse ţăruşul care-i fusese aruncat şi introduse imediat vârful lui ascuţit sub piatră, apoi apăsă cu toată puterea şi… rupse ţăruşul.

— Săriţi! Săriţi! Mi-au furat capra! Veniţi numaidecât la miliţie!

Din vale se năpustea gâfâind şi pufnind o bătrână ciufulită, transpirată, stacojie la faţă.

Bătrâna apucă prima mână pe care o nimeri. Nimeri mâna subţire a Galiei, şi fata se sperie.

— Nici de la bunica mea n-am furat vreodată ceva,

nici măcar dulceaţă! strigă cu lacrimi în ochi fata.

— Lăsaţi mâna şi daţi-vă la o parte! spuseră gemenii, apropiindu-se ameninţători de bătrână.

— Cetăţeano, n-am vrut să-ţi furăm capra! Am avut nevoie doar de ţăruş. Aici se află o comoară… înţelegi? Aici e ascunsă o comoară! încercă s-o convingă Liusia.

— Comoară?! întrebă bătrâna interesată şi cu vocea complet schimbată.

Liusia arătă spre vârful turnului. Bătrâna se întreba dacă acolo sus se afla într-adevăr o comoară sau îşi băteau joc de ea.

— Ştrengari! bodogăni femeia, trase capra spre ea şi începu să ne privească de departe.

Totuşi, cu ce să mişcăm piatra?

În clipa aceea, de după colţ apăru „marţiană” în pantalonii de trening de un albastru ţipător, cu ochelari de culoare închisă şi cu geanta ei imensă la şold. În mână purta umbrela de uriaş pe care o închisese şi care semăna cu spada unui cavaler. În dreapta şi în stânga ei, cu lăzile în spate, cu riglele pe umeri, ca doi scutieri cu suliţe, veneau cele două ajutoare, nişte flăcăi foarte înalţi.

— Ajutaţi-ne! Ajutaţi-ne! am strigat cu toţii. Am înconjurat-o pe „marţiană” şi am început s-o rugăm, s-o implorăm, să apelăm la bunătatea, la conştiinţa, la nobleţea ei, nu-mi mai aduc aminte încă la ce.

La început „marţiană” a refuzat cu hotărâre. Era grăbită, întârzia de la lucru… Până la sfârşit însă, din exclamaţiile noastre fără legătură se lămuri că în dosul pietrei se ascundea ceva de un interes excepţional. Curiozitatea, firească la o fată, se dovedi şi la ea foarte puternică.

— Puteţi fuma câte o ţigară deocamdată – spuse” marţiană” însoţitorilor ei, apoi deschise geanta, scoase pumnalul şi ni-l întinse.

Din mână în mână, am transmis pumnalul lui Vitea cel mare.

— Ei, vezi să nu-l rupi! strigă „marţiană”. Vitea se aplecă pe spate şi rămase suspendat cu capul în jos, ţinându-se cu picioarele de gratiile meterezului. În felul acesta avea cel puţin mâinile libere şi putu să introducă pumnalul în fisura de deasupra pietrei.

Noi ceilalţi aşteptam în tăcere, cu gurile căscate şi cu privirile în sus.

Vitea apăsă pe mâner, fisura se mări, piatra se mişcă puţin din loc şi molozul începu să curgă.

Ne dădeam foarte bine seama că Vitea cel mare trebuia să lucreze într-o poziţie imposibilă.

— Aşa! încă o dată! Apasă în partea asta!

Tricoul acrobatului nostru era ud leoarcă în spate. Vitea introduse pumnalul pieziş şi piatra ieşi încă puţin în afară.

— La o parte! strigă Vitea.

Ne-am dat în lături. Pumnalul se mai răsuci o dată şi piatra se rostogoli cu zgomot în iarbă. Îndată după aceea Vitea aruncă şi pumnalul. În locul pietrei din turn se căsca acum o gaură întunecoasă.

— Viktor, fii mai prudent! am strigat eu. Citisem undeva că arheologii care fac săpături într-o movilă, când dau de un schelet, îşi stăpânesc până şi răsuflarea, şi, cuprinşi de o emoţie puternică, despart cu pense şi cu pensule staturii; unul de altul, şi abia îndrăznesc să sufle praful antic de pe el…

Acum însă era prea târziu. Vitea băgă mâna în gaură şi un sul de pânză mic şi lunguleţ căzu pe jos. Ne-am năpustit cu toţii asupra sulului şi pânza aproape putredă care-l învelea a fost imediat sfâşiată cu sălbăticie în bucăţi. Un strigăt de triumf asemănător cu cel ce l-ar fi scos un trib de mohicani ieşi deodată din gâtlejurile cercetătorilor

noştri. Gemenii ridicară mâinile. Unul din ei ţinea pumnalul „marţienei”, în mâna celuilalt se găsea tot… un pumnal.

— Dă-mi-l! a strigat Liusia cât o ţinea gura. Fata îşi smulse basmaua de pe cap şi, fără s-o cruţe, şterse cu ea al doilea pumnal. În razele soarelui, rubinul roşu încrustat pe mâner străluci cum străluceşte vinul în pahar.

Nu mai încăpea nicio îndoială, era adevăratul pumnal, cel autentic, chiar acela…

Băieţii şi-l smulgeau unul altuia, îl mângâiau, suflau peste el, îi încercau cu degetele tăişul, fetele admirau ornamentele desenului de pe argintul minerului. Galia merse până acolo încât sărută rubinul.

— Haideţi la Numărul Unu, să ne lăudăm cu el! spuse triumfător Vitea cel mare, ştergându-şi sudoarea de pe frunte.

— Acesta e un adevărat dar pentru muzeul din Liubeţ! exclamă Liusia.

„Marţiană” mă luă deoparte.

— Vreţi să dăruiţi această splendoare muzeului?! mă întrebă ea în şoaptă, ruşinată.

— Fără îndoială.

— Atunci dăruiţi şi pumnalul meu. Vai, când mă gândesc că eu am vrut să procedez ca o proastă, ca o inconştientă! Fata îmi întinse pumnalul, se întoarse repede şi plecă însoţită de cei doi scutieri.

— Priviţi! Priviţi! strigară deodată, într-un glas, Sonia şi Galia.

Pe iarbă zăcea un plic deschis, mic şi îngălbenit, care căzuse probabil din sulul de pânză. Toţi se repeziră asupra acestei noi descoperiri.

— Nu-l atingeţi! strigă Liusia.

Din fericire, nimeni nu îndrăznise să ia plicul în mână. Am băgat sub el blocnotesul meu, l-am ridicat şi l-

am întors prudent cu degetul mic… Nu scria nimic pe el. Ţineam plicul de un colţ, în timp ce Liusia încerca să scoată uşurel, cu două degete, scrisoarea pe care o conţinea. Până la urmă, izbuti să pună mâna pe o foaie de hârtie, pe care o desfăcu. Foaia era acoperită cu un scris foarte mărunt, dar din cauza umezelii literele se topiseră şi nu puteam descifra nimic; în loc de cuvinte, vedeam doar rânduri drepte, de culoare închisă, lăţite pe hârtie.

— Să ne întoarcem la muzeu. Numărul Doi trebuie să fi sosit la slujbă – porunci Liusia. Şi tu – spuse ea adresându-se lui Volodea – du-te la Numărul Unu şi adu-l în cetate!

Am pornit cu toţii într-un suflet. Bătrâna cea posomorâtă, tot ţinându-şi capra de frânghie, ne petrecu cu o privire bănuitoare.

*

* * *

Numărul Doi era aşezat în faţa unei mese şi părea supărat de ceva. Dar când i-am aşternut în faţă trofeele, şi-a scos ochelarii, şi-a deschis ochii mari, dar mai ales a căscat gura. Tăcea, însă până şi sprâncenele dese, până şi mustăţile lui de morsă zâmbeau.

Numărul Unu sosi în galop. Gras cum era, se vede că-i venise foarte greu să alerge, fiindcă acum gâfâia ca o locomotivă.

— Unde-i? Unde-i? Zări pumnalul şi-l luă în mână. Numai un pescar care a prins în undiţă un somn de douăzeci de ocale, numai un vânător care a ucis cu un singur foc de puşcă o pereche de raţe, numai ei ştiu să se bucure cum se bucura Numărul Unu privind pumnalul şi examinând cu lupa, în cele mai mici amănunte, gravura filigranată de pe mâner. Cutele de pe fruntea lui se mişcau, se mişcau şi cele de pe obraji şi din jurul gurii.

— Da, copii, ceea ce aţi găsit voi nu-i un grăunte de

aur, ci o adevărată pepită! spuse el, înecându-se de preamarele belşug de sentimente care-l copleşea şi luă pumnalul „marţienei”. Ei, ăsta-i mai puţin grozav, are şi un defect, fireşte. Dar halal de ea! Se vede că a început să-i vorbească conştiinţa dacă vi l-a dat!

— Povestiţi totul în ordine – spuse cu seriozitate Numărul Doi, îndreptându-şi ochelarii pe nas.

Bâlbâindu-se şi încurcându-se, Liusia povesti totul, începând cu semnul lipsă de pe litera E.

— Ce simplu a fost! Şi ce genial! Numărul Unu se aplecă asupra albumului şi-şi duse o lupă mică la ochi. Iată literele „Caută aici”. îl apucă de umăr pe Numărul Doi. Să ştii că noi amândoi, şi tu şi eu, suntem nişte gură-cască! N-am observat ceea ce era mai interesant. Niciodată nu m-am gândit că albumul fetiţei poate să ascundă un astfel de mister. De altfel, noi nici n-am considerat albumul drept un document istoric. Şi uite, copiii ăştia au observat totul în cinci minute! Cine a fost primul?

— Nimeni n-a fost primul, toţi suntem primii! strigau copiii.

— Tot detaşamentul a participat! declară bucuroasă Magdalina Haritonovna, făcând astfel o aluzie clară că şi ea personal ar fi luat parte activă la dezlegarea misterului din turnul cetăţii.

— Cu un singur lucru nu sunt de acord – şi Numărul Doi îşi reluă tonul arţăgos: cum aţi fost în stare să aruncaţi în iarbă un album preţios şi să vă cătaţi de treburi? Credeţi că aşa procedează un explorator?

— Lasă, lasă! mai bine te-ai ocupa de scrisoare! îl întrerupse Numărul Unu. Nu vezi că e ininteligibilă? Ce ne facem? Când eroii lui Jules Verne au pornit în căutarea căpitanului Grand, descifraseră măcar o parte din cuvinte.

— Ştiu ce-i de făcut! Ştiu ce-i de făcut! Vitea Pereţ sărea într-un picior ca un nebun şi cele două pumnale

zăngăneau pe masă. Să-l rugăm pe tovarăşul căpitan de la miliţie să ne dea o mână de ajutor. Când prindea câte un spion, citea orice hârtiuţă, cât ar fi fost ea de neclară. Mi se pare că le băga în petrol.

— Ei poftim, în petrol! Era vorba de o soluţie chimică complexă – explică Vitea cel mare cu condescendenţă.

— E drept! confirmă Numărul Doi. Căpitanul e foarte amabil şi ne-a promis să ne ajute. Se pare că ei încearcă dezlegarea oricăror mistere. Să mergem.

— Dar n-am aşezat încă la loc piatra din turn – îşi aminti Vitea cel mare.

Într-un cuvânt, la miliţie n-am mers cu toţii. Băieţii care mai dăduseră pe acolo plecară să aşeze piatra la loc.

…Noi ceilalţi am năvălit în biroul căpitanului.

Căpitanul a zâmbit cu oarecare îngăduinţă, ne-a spus că a doua zi pleca la Moscova şi, luând scrisoarea, ne-a

promis s-o predea, pentru descifrare, Institutului de expertize judiciare din capitală.

Capitolul XI. CUM SE FACE CA SONIA A ADORMIT ÎN PICIOARE

Grupul nostru de exploratori păşeşte pe drumul mare. Un vânt răcoros ne suflă în faţă.

Mergem cu uşurinţă, nu mai avem mare lucru în rucsacuri. În ce mă priveşte, afară de o haină mai groasă, nu mai duc în spate decât geoda de ametist. Celelalte mostre geologice le-am împărţit între pionieri.

Magdalina Haritonovna s-a împăcat de mult cu Liusia. Acum merg împreună în urma convoiului şi discută despre redactarea raportului asupra excursiei la Liubeţ. Raportul trebuie să conţină un mare număr de cifre; au participat atâţia pionieri, s-au parcurs atâţia kilometri, atâţia pionieri au vizitat muzeul şi cetatea, s-au găsit atâtea mostre geologice. Sonia şi cu mine ne-am pomenit şi noi în raport. În felul acesta numărul de pionieri a crescut.

Ne-am mâncat ultimii bani la restaurant şi acum nu mai avem cu noi decât două pâini mari de secară.

— Haideţi să ne oprim puţin şi să ne odihnim – ne propuse Liusia.

Ne-am aşezat pe o movilă la marginea drumului. Liubeţul se zărea vag în depărtare. Razele apusului colorau turnurile cetăţii în tonuri delicate, trandafirii. De pe movila noastră înaltă vedeam conturându-se cu precizie pe cerul liliachiu-palid vârfurile ascuţite ale turnurilor, ale clopotniţei, cele două coşuri înalte ale fabricii de sticlă, verdele grădinilor…

Jenea, unul din cei doi gemeni, cel cu cureaua neagră, se târî până la mine.

— Credeţi că s-ar putea picta un tablou în care cetatea să fie toată trandafirie şi nouraşii aurii? mă întrebă

el în şoaptă.

— Da, s-ar putea – răspunsei eu. Ai vrea tu să faci aşa ceva?

— Nu, am întrebat doar. Băiatul părea vădit intimidat.

Liusia tăie pâinile în porţii egale. Viitoarea masă trebuia s-o luăm abia acasă.

Apoi am pornit iar la drum. Rămâi cu bine, Liubeţ, rămâi cu bine, oraş trandafiriu! Vântul ne sufla iar în faţă. Vântule, vântule, spune-ne unde e ascuns portretul!

Am intrat într-o pădurice de pini. Îndată am simţit răcoarea serii şi în jurul nostru a început să se întunece. De marginea poieniţelor şi de tufişurile de salbă se agăţau fuioare aproape străvezii de ceaţă. Unul câte unul, copiii încetineau pasul şi scoteau din rucsac câte o vestă sau o bluză. Sonia ar fi trebuit să-şi îmbrace puloverul.

— Sonia, unde eşti? Fetelor, n-aţi văzut-o pe Sonia?

— Nu.

— Băieţi, unde-i Sonia?

Mi-au răspuns doar cu un smiorcăit. Unul din gemeni mormăi ceva celuilalt care se oţărî la el.

— Dar Galia unde-i? strigară după aceea amândoi deodată.

Şi s-au zbârlit, şi s-au năpustit ca nişte cocoşi unul asupra celuilalt, învinovăţindu-se reciproc de dispariţia nepoatei lor de la Moscova.

Toată lumea se opri. Atunci se putu constata că dispăruse şi Bela, o altă fetiţă negricioasă, cu picioare lungi, aceea care poartă ochelari şi seamănă cu o capră. Şi nimeni din noi nu-şi amintea unde, cum şi când rămăseseră fetele în urmă.

— Fetelor, rămâneţi aici! Băieţi, tovarăşe doctor, după mine! porunci Liusia. Mai repede, mai repede!

— Am o rosătură la picior! bombăni supărat Volodea

– puiul de curcă, şi se aşeză pe un butuc cu spatele la noi.

— Numai neplăceri îţi fac fetele astea! bombăni şi mai supărat Vitea cel mare, totuşi porni în fruntea echipei.

Cu pas repede, Liusia, băieţii şi cu mine ne-am luat după Vitea. Mi-am amintit de lupul împăiat din muzeu şi de vocea monotonă a Numărului Doi: „În pădurile noastre se mai găsesc şi azi uneori fiare de acest fel”. Ce grozăvie! Nu, nu, lupii nu avuseseră încă timp să-mi înfulece fetiţa cea grăsuţă şi, cu siguranţă, bună la gust.

Trecu o oră chinuitoare. Mergeam repede, în tăcere, spatele şi tâmplele mele erau leoarcă de sudoare… Se întunecase complet. Scrutam cu atenţie întunericul tăcut al pădurii, aşteptând din clipă în clipă să zăresc o pereche de ochi siniştri aruncând văpăi.

Drumul ieşi din pădure. În lanul de grâu era mai multă lumină. Geana aurie a asfinţitului ce se stingea se întrezărea încă sub norii lungi, liliachii…

*

* * *

Iertaţi-mă, dragi cititori, dar am suferit atât de mult din cauza dispariţiei Soniei, încât vă mărturisesc că nu sunt în stare să povestesc mai departe. Sunt nevoit să las jos condeiul şi să-i cedez ei locul, să relateze singură ce s-a întâmplat în seara şi în noaptea aceea. Iată ce a notat Sonia în P.R.I.D.C.-ul albastru: «Bela şi-a pierdut ochelarii, şi-a adus aminte că i-a scos când şedeam pe movilă şi admiram cetatea şi oraşul.

„Fetelor, să mergem să-i căutăm, vă rog” – ne-a spus ea Galiei şi mie.

Şi am plecat tustrele să-i căutăm fără să spunem nimănui nimic.

Am găsit ochelarii pe şosea şi deodată am văzut că soarele apune şi că începe să se întunece. Ne-am grăbit să-i ajungem pe ceilalţi. Nu eram de loc speriate, ştiam că nu-

i decât un singur drum, că nu se deschide altul lateral. Cum era să ne rătăcim? Dar lupii? Lupi nu există decât în basmele cu Scufiţa Roşie sau cu Capra cu trei iezi, în parcul zoologic şi în desişul pădurilor. În pădurea asta pinii sunt foarte mici, lupii nu ajung până aici…

De altfel, inventasem o poveste minunată şi anume că noi n-am fi nişte fetiţe, ci trei muşchetari cu mustăţi şi cu spade. Ne-am luat de mâini şi am compus chiar un cântec:

Noi suntem trei muşchetari!

Ghiciţi care din noi e Athos, Porthos şi Aramis.

Ne-am luat de mâini… Dar, deodată, i-am văzut alergând în întâmpinarea noastră pe băieţi, pe tata şi pe Liusia. Alergau şi strigau cu glas tare. Pe biata Galia, unchii ei Jenea şi Ghenea au apucat-o de mâini şi au început s-o zgâlţâie, să râdă în hohote şi să sară în jurul ei. Liusia o îmbrăţişa pe Bela şi tata mă sărută în creştet.

Liusia ţipă:

„Unde aţi dispărut, fetiţe rele ce sunteţi?”

După aceea, am pornit cu toţii împreună, vorbind şi râzând. Ne-a întâmpinat Magdalina Haritonovna, care a uitat să ne certe şi ne-a sărutat.

Fetele ne-au înconjurat şi ne-au povestit că toată lumea s-a speriat grozav văzând că nu suntem nicăieri.

Vitea Pereţ – ce băiat bun e! – m-a privit, mi-a făcut semn cu ochiul şi mi-a şoptit:

„Fetele noastre sunt nişte exploratoare adevărate, nu se tem de nimic”.

Iar Vitea cel mare s-a apropiat de noi şi a spus:

„Din cauza lor am pierdut trei ceasuri preţioase!”

Am început să ne întrebăm cu toţii ce să facem. Puteam să ne oprim şi să înnoptăm în fostele noastre colibe de lângă râu. Dar eram flămânzi cum nu mai fusesem niciodată şi nu mai aveam nimic de mâncat. Ce-ar fi să ne luăm găleţile şi topoarele ascunse în tufişuri şi să

ajungem neapărat, încă în noaptea asta, la Zolotoi Bor? Dar ştiţi cam ce ar însemna asta? Douăzeci de kilometri. Şi unde mai pui că ne zbenguisem prin Liubeţ, că făcusem cale întoarsă după ochelari! Am putea ajunge oare până la Zolotoi Bor, sau nu?

Desigur că am putea! Şi toată lumea hotărî în unanimitate că vom ajunge. Nu eram noi exploratori? Atunci tata spuse:

„Eu ştiu de ce vreţi să mergem acasă. Vă amintiţi ce-a spus Numărul Unu: „Vi s-a făcut dor de pătucurile voastre”?”

Magdalina Haritonovna luă cuvântul: „Instrucţiunile interzic”...

Dar noi am răspuns:

„Nu, nu, vom ajunge totuşi!”

Se întunecase de-a binelea. Mergeam prin pădure, ne împiedicam de rădăcini, crengile ne biciuiau obrajii. Ni se părea mereu ba că vedem un urs, ba că vedem un lup, deşi nu vedeam de fapt decât simple tufişuri întunecate.

Am început să coborâm colina şi ne-am apropiat de râu. Vai, ce frig s-a făcut deodată! Brr!

De după tufişuri, vedeam râul negru ca peştera în care intrasem. Undeva, departe, departe, începură să latre nişte câini. Apoi din nou s-a lăsat o linişte desăvârşită. Pe cerul întunecat, stelele păreau scânteile unui foc care se stingea.

Deodată, chiar lângă mal, ceva a foşnit în stuf şi am văzut aprinzându-se o luminiţă. Ne-am oprit deodată. Crezusem că erau nişte tâlhari, dar nu erau decât pescari cu undiţele.

Magdalina Haritonovna s-a neliniştit:

„Dar vom găsi oare locul unde am înnoptat atunci?”

Vitea Pereţ ţine minte totul.

„Îl vom găsi. În locul acela e un butuc despicat şi un

pin strâmb” – spuse el.

Liusia, care mergea înainte, spuse:

„Eu nu-mi văd nici mâinile”.

Deodată, Vitea Pereţ făcu un salt într-o parte. E foarte isteţ Vitea Pereţ.

„Aici, iată butucul!” spuse el şi îl lovi cu piciorul.

După părerea mea, Vitea e cel mai drăguţ, cel mai minunat băiat din lume.

Am găsit în tufişuri topoarele şi găleţile şi am pornit din nou mai departe. Nimeni n-avea chef nici de poveşti, nici de glume.

Tata mi-a şoptit că duce în rucsac nu trei kilograme, ci trei maşini de călcat grele. „Curelele astea parc-ar fi de fier – spunea el – mi-au strâns umerii, şi picioarele parcă sunt de lemn şi nici nu sunt ale mele”.

Dar eu i-am răspuns că nu sunt de loc obosită.

În sfârşit, am trecut podul de lemn şi am văzut în depărtare luminile din Zolotoi Bor. Acum, eram aproape, nu ne mai rămâneau decât doi kilometri, înaintam cu multă greutate pe şoseaua pietruită. Galia mi-a mărturisit în şoaptă că, dacă mai ţine puţin, are să se prăbuşească.

În piaţă ne-am oprit. Vitea cel mare a aprins lanterna de buzunar. Tata s-a uitat la ceas şi a spus: „E ora două!”

Iar Magdalina Haritonovna şi-a dus mâna la frunte şi a spus:

„Îmi vine să leşin!” Dar nici gând să leşine.

Ne-am împrăştiat cu toţii pe diferite străzi.

Tata şi cu mine am bătut multă vreme ca să ne deschidă gazda noastră cea posacă. În cele din urmă ne-a auzit. Ceilalţi copii trebuie să fi bătut cu siguranţă foarte tare în poarta părinţilor lor, cu pumnii şi cu călcâiele, dar noi ne-am jenat să procedăm în felul acesta.

În sfârşit, gazda a auzit, a tras zăvorul, a deschis-portiţa şi a spus:

„Noctambulilor!”

Ce s-a mai întâmplat după aceea, nu-mi amintesc…»

E firesc ca Sonia să nu-şi mai amintească ce s-a întâmplat după aceea, fiindcă a adormit stând în picioare. A trebuit să-i scot puloverul şi rochia şi s-o culc în pat.

Magdalina Haritonovna a scris cu un creion roşu în albumul albastru: „Expunerea este bună. Propoziţia secundară se desparte prin virgulă. Şterg elogiul inutil la adresa lui Vitea Pereţ, cel mai nedisciplinat băiat din detaşament, nota 8”.

*

* * *

În ziua următoare ne-am adunat cu toţii la Casa Pionierilor, în jurul mesei mari. Mie mi s-a făcut cadou un rucsac încărcat până la refuz cu mostre geologice.

Minunat! Măcar una din sarcinile mele de explorator să fie îndeplinită sută la sută!

Şedinţa a fost deschisă de Magdalina Haritonovna.

— Aşadar, putem să tragem unele concluzii asupra activităţii noastre turistice. Şi, conform obiceiului ei, ne-a privit pe toţi dojenitor pe deasupra ochelarilor.

După aceste cuvinte, gemenii şi-au concentrat atenţia asupra muştelor din tavan, Vitea Pereţ asupra porumbeilor de pe acoperişul vecin, în timp ce ceilalţi s-au mărginit să ofteze şi au coborât ochii în pământ.

Liusia a sărit în sus:

— Magdalina Haritonovna, iertaţi-mă, dar am să vă întrerup. Copii! exclamă ea. Voi credeţi că noi trebuie să stăm şi să aşteptăm cu mâinile în sân răspunsul Numărului Unu după descifrarea scrisorii? Copiii începură să ţipe care mai de care:

— Nu, să căutăm singuri, singuri să căutăm!

— Eu nu văd ce metode am putea folosi ca să ne sporim şansele – spuse Magdalina Haritonovna dând din

umeri; întreruperea Liusiei o jignise.

— Ascultaţi – spuse Liusia – vă aduceţi aminte că există un cercetător cu Numărul Şapte, care voia să afle de ce a venit la Liubeţ tatăl lui, celebrul pictor Sitnikov? Poate că Numărul Şapte ne-ar putea povesti ceva despre portret?

— Asta-i o idee! exclamă Vitea cel mare. Hai să plecăm cu vaporul la Numărul Şapte, vom vizita astfel şi muzeul Sitnikov.

Nu ştiam încă dacă vom găsi sau nu în acest muzeu urmele portretului, dar călătoria în sine, cu vaporul în susul râului, era atât de atrăgătoare!

— „Plecăm, plecăm, plecăm în ţări îndepărtate!” începu să cânte şi să danseze Vitea Pereţ.

— Să plecăm mâine, mâine! exclamă unul din gemeni.

— Desigur că mâine, de ce să mai aşteptăm? întări celălalt.

— Statutul indică trei zile de odihnă – spuse Magdalina Haritonovna.

— Dar acum suntem exploratori, nu ne mai odihnim – insistară gemenii. Ne vom odihni după ce vom găsi ce căutăm.

— Magdalina Haritonovna, vă rugăm să vă învoiţi! Plecăm doar cu vaporul! Nu vom obosi de loc – spuse şi Liusia, căutând s-o înduplece.

Magdalina Haritonovna se cam strâmbă, oftă, dar până la urmă îşi dădu consimţământul.

— Faceţi rost de ouă, lapte şi pâine şi mâine dimineaţă la şase veniţi fără alt bagaj! declară veselă Liusia.

Dis-de-dimineaţă, prin lanul cosit, mărşăluiam cu toţii – treizeci şi unu de exploratori – spre râu.

Soarele strălucea pe cerul senin, râul şi depărtările împădurite erau ascunse în valurile albicioase ale ceţei.

Ura! Asta înseamnă că vom avea timp frumos!

Un vaporaş mic şi alb, de ziceai că tocmai atunci fusese spălat, purtând numele „Racheta”, pufăind şi ridicând valuri înspumate în jurul lui, se apropia de debarcader. Am urcat în fugă scara de lemn, împingându-ne unul pe altul, şi ne-am instalat pe punte la prova.

Un căpitan impozant, cu mustaţă uriaşă, neagră ca pana corbului, stătea în cabina de la timonă. Pe cap, căpitanul purta un adevărat chipiu marinăresc cu emblemă aurită. Colacii de salvare şi găleţile vopsite în alb atârnau de-a lungul punţii. Chiar la prova erau încolăcite frânghii de o grosime neobişnuită. Matrozi în tricouri vărgate treceau preocupaţi pe punte.

Capitolul XII. ENIGMA E PARCĂ ŞI MAI DE NEPĂTRUNS

— Parc-am fi pe mare! exclamă Vitea Pereţ, care izbutise să inspecteze întregul vapor şi tocmai fusese dat afară din sala maşinilor.

— Halal mare! N-are tangaj şi malul e chiar sub nasul tău! observă cu dispreţ Volodea.

Vântul sufla uşor. Vaporaşul plutea despicând râul, iar noi ne plimbam privirile pe ambele maluri şi vedeam când tufişuri, când o plajă lată sau o râpă înaltă şi galbenă apropiindu-se brusc de apă şi în spatele ei un sat cu căsuţe care abia se zăreau de sub livezile de meri, când o pădure de pini oglindindu-se în apă, sau vaci dormitând lângă vadul de adăpare...

Dar râul? în fiecare clipă aspectul lui se schimba: era când albastru-palid, când sidefiu, când scânteietor în soare ca mii de pene strălucitoare, când verde-închis, asemenea

malurilor acoperite de păduri care se reflectau în el. Pescăruşi albi zburau în imediata apropiere a apei; pescari singuratici stăteau nemişcaţi în luntre. Un remorcher harnic trăgea deodată patru şlepuri lungi…

Numai regulamentul uimitor al vaporului ne strica dispoziţia. Cine o fi inventat asemenea lucruri? îndată ce depăşeam treizeci de kilometri, însemna că am sosit, trebuia să coborâm de pe vapor şi s-o luăm la goană pe chei, până la casă, după bilete noi. Dar casierul nu-ţi elibera biletele aşa, pur şi simplu, adică nu le rupea doar ca să ni le întindă. Nu, el scria ceva, tăia cu foarfecele şi numai după aceea ni le dădea. Vaporul următor pleca abia după zece minute şi tu aveai nevoie de treizeci de bilete, iar în spatele tău era un rând lung care începea să se neliniştească.

Se înţelege că după atâtea emoţii, când Magdalina Haritonovna şi cu mine apucam să ne aşezăm pe noul vapor în câte un loc ferit, ne ştergeam frunţile năduşite cu batistele.

În sfârşit, după ce am schimbat vaporul de patru ori, am ajuns spre seară cu bine. Scara vaporului a fost aruncată şi am coborât pe malul de piatră. O săgeată albastră, prinsă de un stâlp, ne-a arătat că trebuie să urcăm un drum împădurit.

În spatele tufelor de liliac, acoperită în întregime cu viţă sălbatică, se afla o casă verde, cu etaj, cu chenare sculptate în jurul ferestrelor, şi o dantelă sculptată în lemn de jur-împrejurul streaşinei. I-am dat ocol ca să ajungem pe terasă, unde am văzut o tăbliţă: „Muzeul A.K. Sitnikov, pictor, artist al poporului al U.R.S.S”. În faţa terasei se întindea o minunată grădină de flori…

Uşa terasei se deschise şi în prag se ivi, proptindu-se greoi în baston şi şchiopătând, un bătrân îndesat, în halat alb, cu mustăţi dese şi stufoase, cu o claie de păr alb

deasupra unei frunţi înalte. Ochii negri, expresivi, nasul fin, buzele subţiri şi bărbia bine conturată erau de o rară frumuseţe.

L-am recunoscut imediat, aşa de bine semăna cu tatăl său, de al cărui autoportret îmi aminteam perfect, fiindcă-l văzusem la Galeria Tretiakov. Pictorul avea ochi negri şi veseli, purta acelaşi halat alb şi ţinea o pensulă în mână.

Mi-am adus aminte şi de un mic portret al fiului său, un băieţaş cu ochi negri, în cămaşă brodată, cu o undiţă în mână. Şi iată că acum, după şaizeci de ani, acest băieţaş s-a transformat într-un cercetător cărunt, în Numărul Şapte.

Bătrânul ne privea cu ochi tot atât de negri ca şi ai tatălui său, dar ochii săi păreau vinovaţi.

— Ce-i cu voi, dragii mei? Muzeul s-a închis acum o oră şi jumătate. Dacă vreţi să ne vizitaţi, trebuie să veniţi cu vaporul de dimineaţă. Luaţi-o pe-aici – şi ne arătă un drum cu mâna – mergeţi trei kilometri şi ajungeţi în sat, veţi putea înnopta la şcoală, iar mâine dimineaţă înapoiaţi-vă la muzeu. Careva dintre copii oftă cu tristeţe.

— Ce oftaţi aşa din greu? Ori vă dor picioarele de atâta umblet? spuse Numărul Şapte, drept răspuns.

Sonia mea, care e o fetiţă foarte neastâmpărată, interveni:

— Ba n-am umblat de loc, am venit doar cu vaporul, dar suntem mult mai obosiţi decât după marşul la Liubeţ. Şi ne e aşa de foame!

Ochii vioi şi inteligenţi ai bătrânului străluciră deodată atât de veseli, de parcă s-ar fi ivit soarele de după nori.

— Aţi fost la Liubeţ? întrebă el. De unde sunteţi?

— Suntem exploratori de la Casa Pionierilor din Zolotoi Bor. Vitea cel mare înălţă cu mândrie capul. La Liubeţ am căutat un portret.

— Exploratori? întrebă mirat bătrânul.

— Dumneavoastră sunteţi Numărul Şapte? Nu, Sonia mea e pur şi simplu imposibilă cu întrebările ei!

— E foarte just, fetiţo. Dar spune-mi, te rog, aţi făcut cunoştinţă la Liubeţ cu celelalte Numere?

— Cum să nu, cu Unu, Doi şi Trei. Sonia îi numără pe degete.

— Numărul Patru a plecat în altă parte – continuă Galia. N-a putut să cultive nişte gherghine albastre.

Bătrânul căzu pe gânduri şi-şi potrivi mustăţile lungi şi cărunte.

— Suntem cu toţii vechi prieteni... Sufăr de reumatism şi din cauza lui nu mai pot pleca să-i vizitez – oftă ei şi se întoarse greoi spre mine. Aveţi ţigări?

— Oh, ce rău îmi pare că nu vi le pot oferi, dar nu sunt fumător!

— Dacă aţi fi avut, vi le-aş fi confiscat odată cu chibriturile. Iată – şi bătrânul arătă spre o magazie solidă din trunchiuri groase – asta e tânăria noastră, veţi înnopta aici. Cum staţi cu alimentele?

— Nu vă deranjaţi, avem hrană rece – răspunse Magdalina Haritonovna.

— Foarte rău că aveţi hrană rece! Katiuşa! Katinka! chemă bătrânul.

Din casă se rostogoli un adevărat cocoloş. N-am văzut de când sunt o bătrânică atât de mică şi de rotunjoară; era pur şi simplu o bilă, numai că purta rochie şi şorţ.

Am ghicit cu toţii că era vorba de Numărul Cinci, inventatoarea plăcintelor.

— Katiuşa – spuse bătrânul – închipuie-ţi că băieţii şi fetele au fost de curând la Liubeţ şi au făcut cunoştinţă cu scumpele noastre Numere.

Şi ce-a mai zâmbit Numărul Cinci! îi zâmbeau ochii albaştri şi strălucitori, îi zâmbeau obrajii bucalaţi şi rumeni

ca merele, îi zâmbeau chiar şi gropiţele din obraji...

— Am să le dau cartofi, ceaun, samovar, pături, perne, paltoanele noastre şi cojocul. Sunteţi obosiţi, dragii mei? Bătrânica privi cu blândeţe copiii, apoi îşi încrucişa iar mâinile durdulii pe burtă.

Treaba merse strună. Fetele aşternură păturile pe fânul din magazie şi începură să cureţe cartofii. Băieţii aprinseră focul la oarecare distanţă, aduseră apă, puseră conuri de brad în coşul samovarului. Vitea Pereţ se zbenguia în fân, iar Volodea fotografia de zor. Peste puţin, cartofii erau fierţi, samovarul gata şi el, şi ne-am aşezat cu toţii la cină.

După cină, cei doi onorabili soţi, adică Numerele Şapte şi Cinci, s-au arătat din nou.

— V-am adus şi ceva dulce – spuse bătrânica, zâmbind ca şi înainte, şi ne întinse un platou cu nişte plăcintă de culoare închisă, presărată cu zahăr. Numai să mă iertaţi că sunt cam puţine.

Celebra plăcintă „înecatul" fusese tăiată în treizeci de bucăţi microscopice, care pur şi simplu ţi se topeau în gură; în ce mă priveşte, abia dacă i-am simţit gustul.

Magdalina Haritonovna se aşeză să scrie, după dictarea Numărului Cinci, reţeta „înecatului"[2].

Am notat şi eu această reţetă, ca să i-o dăruiesc soţiei mele. În timp ce o copiam, Liusia povestea Numărului Şapte, în amănunte, istoria portretului ascuns.

— Aşa, aşa, aşa! Vra să zică, în două zile aţi realizat mai mult decât am realizat eu în două luni! Aţi găsit

---

2 Iat—o : se amestecă trei pahare de faină albă şi 200 grame de unt, se bat cu cuţitul, se adaugă un ou, jumătate de pachet de droj die şi jumătate pahar de lapte şi se bate din nou cu cuţitul. Aluatul se îneacă în apă rece ca gheaţa. Peste 45 de minute, aluatul iese la suprafaţă. Se presară pe masă 250 grame de zahăr tos şi 200 grame nuci şi se tăvăleşte aluatul în acest amestec. Sulul obţinut se taie în bucăţi, se pune pe tavă şi se bagă la cuptor timp de 15 minute. (n. a.)

pumnalul! Minunat! zâmbi el. Numai că aţi cam luat-o razna cu cercetările, pare-mi-se. Fiindcă despre portret n-a vorbit şi n-a scris nimeni, niciodată şi nicăieri, afară de bibliotecarul vostru… Linişte, linişte, nu mă întrerupeţi! Povestea Irinei Zagvozdetkaia, care s-a îndrăgostit de un iobag, este, desigur, o poveste destul de interesantă şi romantică, dar ea nu are nicio legătură cu cercetările voastre şi, afară de asta, este binecunoscută. Numele artistului talentat care a pictat natura moartă e o enigmă pe care n-a dezlegat-o încă nimeni, nici tatăl meu cu o jumătate de secol în urmă, nici noi, cercetătorii. Să aşteptăm să vedem ce cuprinde scrisoarea pe care aţi găsit-o. Când o să vizitaţi mâine muzeul, o să vă arăt o altă scrisoare, care se referă la această natură moartă. Şi acum, noapte bună!

E foarte plăcut să dormi în fânul moale şi aromat, atâta numai că era o înghesuială îngrozitoare – copiii se rostogoleau la vale pe fân.

Dimineaţa, Numărul Şapte ne-a condus la muzeu.

Pictorul construise cândva această casă aici, pe malul înalt al râului, şi aici trăise toată viaţa, rătăcind prin păduri şi pe câmpiile de pe malul râului. Aici îşi pictase şi tablourile…

Fără să vreau, mi-am adus aminte de Galeria Tretiakov…

De două-trei ori pe an dau pe acolo, dar mă opresc numai în faţa câtorva tablouri.

Oricum, nu poţi vedea totul într-o zi, sunt prea multe comori în cele şaizeci de săli ale acestei galerii. Ce bine că petrecusem de curând o oră întreagă în sala pictorului Sitnikov!

Preferinţele mele se îndreaptă spre două din peisajele lui: unul reprezintă un iaz întunecat, îndărătul căruia se văd nişte pini aspri şi nişte mesteceni aurii,

înclinaţi şi luminaţi de apusul soarelui, celălalt – un râu rece, albastru, cu malul înalt, pe care se vede o pădure de mesteceni toamna.

Ai zice că pictorul n-a zugrăvit nimic deosebit, dar când îi priveşti mai atent tablourile, te minunezi ce bine s-a priceput să redea frumuseţea naturii ruse!

...Iubesc bogata veştejire a firii şi-al codrului tomnatic veşmânt...

declamă cu o voce sonoră Numărul Şapte. Tatii îi plăcea să repete versurile acestea ale lui Puşkin în zilele senine de toamnă.

Mi-am adus aminte de peisajul acela cu râu de la Galeria Tretiakov. Pe fereastra muzeului vedeam şi eu râul. Numai că acum pădurea nu era veştedă şi nici aurie cum fusese cu mulţi ani în urmă, ci verde şi scăldată în strălucirea soarelui.

În camerele muzeului se găseau multe lucrări personale interesante ale pictorului – masa de scris, colecţiile arheologice, un număr foarte mare de diferite vase, portretele bunicelor şi bunicilor, arme vechi... Pe pereţi erau agăţate tablourile şi peisajele lui. Privirea mea luneca distrată peste obiecte şi peste mobilă. Ceea ce mă interesa pe mine personal şi ceea ce mi se părea mai important în muzeu şi în jurul lui. erau peisajele de pe pereţi şi această minunată natură pe care pictorul o imortalizase în pânzele sale.

Sitnikov a murit după revoluţie. O cameră întreagă din muzeu era închinată lecţiilor pe care le preda elevilor săi. Iată-l învăţându-i să deseneze pe copiii din şcoala sătească locală, corectându-le desenele neîndemânatice, desenând decoruri pentru spectacolele lor. Pe doi băieţi i-a trimis la Moscova la Şcoala de arte.

— Ca să vedeţi, un pictor celebru ca el, şi s-a ocupat de copii! mi-a şoptit Jenea geamănul.

— Mi se pare că şi tu ai vrea să te faci pictor? l-am întrebat eu.

— Foarte mult – mărturisi el – dar tăceţi, nu spuneţi la nimeni...

După ce am vizitat muzeul, ne-am adunat în fostul birou al lui Sitnikov.

— Ne-aţi promis că ne arătaţi o scrisoare – a spus Liusia nerăbdătoare.

— Mai întâi am să vă arăt o carte – răspunse Numărul Şapte.

Se apropie fără grabă de o bibliotecă imensă, o deschise şi scoase un volum mic şi gros, cu legătură albastră: „Indicatorul localităţilor şi al locuitorilor judeţelor din gubernia Moscova, 1852”.

Am răsfoit cartea. Era împărţită în capitole, câte judeţe atâtea capitole. Fiecare capitol conţinea lista „persoanelor care locuiesc în oraş şi în judeţ”. Erau liste pe oraşe ale funcţionarilor şi negustorilor, liste pe judeţe ale localităţilor, se indica numărul sufletelor de sex masculin din fiecare sat (se vede că femeile nu erau trecute la socoteală), precum şi numele, prenumele şi titlul moşierului stăpân peste aceste suflete bărbăteşti.

— Nu-i o carte interesantă – observă Volodea.

— Eu cred că ne poate folosi pentru cercetările noastre – declară Vitea cel mare, sigur de el.

— Luaţi-o, luaţi-o, o să vă fie de folos! spuse zâmbind Numărul Şapte. Sunteţi exploratori, aproape că sunteţi nişte istorici, şi ăsta-i un îndreptar, care cuprinde şi judeţul Liubeţ. V-o dau cu o singură condiţie: după ce veţi termina cercetările, cu sau fără succes, să mi-o trimiteţi prin poştă înapoi. Şi acum, ascultaţi. Bătrânul scoase din aceeaşi bibliotecă o mapă şi luă din ea o foaie de hârtie îngălbenită. Iată o scrisoare pe care tata a adresat-o mamei mele din oraşul Liubeţ, în vara anului 1901.

Bătrânul îşi puse ochelarii şi începu:

— „Nepreţuita mea prietenă, dragă Naştenka! În sfârşit, am ajuns în celebrul oraş Liubeţ. E un oraş vechi, *nu* o cetate de piatră albă...”

Urma descrierea amănunţită a cetăţii şi a oraşului şi descrierea hotelului în care locuise pictorul.

— „... După o conversaţie de vreo jumătate de oră cu amabilul patron al hotelului – citi mai departe Numărul Şapte – am aflat de la el despre existenţa mai multor lucruri interesante şi vechi, păstrate de o oarecare doamnă Cistozvonova, negustoreasă din localitate, proprietara unei moşii întinse şi a fabricii de sticlă.

Am pornit imediat pe jos. În drum am văzut corpurile unor clădiri de cărămidă, cu două etaje, care poartă numele de cazărmi. Aici locuiesc claie peste grămadă muncitorii care lucrează la fabrica de sticlă, câte două-trei familii în fiecare odaie.

Cete de copii care scormoneau în praful drumului alcătuiau un spectacol jalnic. Am observat imediat că erau foarte slabi şi că erau îmbrăcaţi în zdrenţe.

Muncitorii vârstnici, bărbaţi şi femei, pe care-i întâlneam, erau toţi slabi şi ofticoşi, cu hainele numai găuri şi petice, arse probabil la focul cuptoarelor de sticlă.

Am urcat treptele palatului care aparţinea doamnei Cistozvonova. Un lacheu în livrea albastră, cu fireturi de argint, cu mustăţi stufoase pe obrazul buhăit, mi-a ieşit în întâmpinare.

M-am străduit îndelung să-i dau a înţelege că venisem s-o văd pe doamna Cistozvonova. În cele din urmă se depărta, apoi se întoarse foarte repede, mă salută înclinându-se adânc şi spuse:

— Doamna vă aşteaptă cu multă plăcere. Am străbătut cinci odăi şi în a şasea, dragă Naştenka, am dat peste o femeie tânără încă, aşezată într-un fotoliu,

elegantă, trandafirie şi înfoiată, ca plăcinta pe care o faci tu de ziua onomastică. Mi-a întins mâna cu degetele încărcate de inele scânteind de pietre preţioase. I-am sărutat-o şi am pocnit din cizme. Dar poftim poznă: un nouraş de praf s-a ridicat de pe cizmele mele.

— Ce doriţi? m-a întrebat femeia aceea. Pot să vă ofer o cafea?

I-am explicat că mă interesează obiectele vechi. Atunci mi-a răspuns:

— Am să vă rog să luaţi întâi o cafea şi după aceea am să vă arăt eu însămi totul.

Lacheul mustăcios de adineauri ne-a adus cafea în ceşcuţe de porţelan de mărimea unui degetar şi a aşezat întâi o ceşcuţă în faţa stăpânei sale. Dar ea a şuierat deodată:

— Tâmpitule! Nu ştii că trebuie să serveşti întâi pe musafiri?

Lacheul a făcut o plecăciune adâncă şi s-a grăbit să iasă din cameră.

În momentul acela am comis o greşeală imensă, am pus mâna în buzunar ca să-mi iau batista, dar am scăpat-o pe covor. Am vrut să mă aplec ca s-o ridic, dar cucoana m-a apucat de mână:

— Aşteptaţi!

M-am speriat şi m-am întrebat de ce trebuia să aştept.

Atunci ea a luat de pe masă un clopoţel de argint şi a sunat. Lacheul a venit într-un suflet. Cucoana i-a arătat cu degetul batista şi i-a spus:

— Ridic-o şi dă-o domnului!

Am rămas cu gura căscată şi mi-am spus: grozavă cucoană, mai mândră decât o ţarină! Cu siguranţă că pe vremuri, când era fetiţă şi trăiau foştii boieri Zagvozdetki, umbla în praf şi desculţă…

Cucoana m-a plimbat multă vreme prin săli. Într-adevăr, în palatul ei se aflau mulţime de lucruri minunate. Are în special nişte cristaluri vechi remarcabile, dar mai extraordinar decât totul e un tablou, o natură moartă.

Ori de câte ori o întrebam: „Ce reprezintă acest obiect?” sau: „De unde îl aveţi?” cucoana îmi răspundea:

— Nu ştiu, mi-a rămas de la boierii Zagvozdetki… Mă întrebam în gând cu necaz: „Ce-ţi trebuie ţie, dolofană cum eşti, toate aceste antichităţi preţioase, şi natura asta moartă anonimă, uimitor de frumoasă, când tu nu înţelegi nimic din ele?!” Şi am plecat de la ea fără să aflu nimic”…

— Eu i-aş fi dat acestei cucoane o mătură în mână şi aş fi făcut-o femeie de serviciu la noi, la Casa Pionierilor! exclamă Vitea Pereţ.

— Dragă băiete, revoluţia a măturat pe această cucoană fără ajutorul tău – spuse râzând Numărul Şapte.

— Citiţi, citiţi mai departe! îl îndemnă Liusia.

— „Am auzit că domnul Zagvozdetki mai trăieşte şi azi la Liubeţ şi m-am dus la el. Voiam să văd dacă ştie cumva cine este autorul acestei naturi moarte excepţionale.

Şi închipuie-ţi, Naştenka, sufleţelule, că l-am găsit cu greu pe domnul Zagvozdetki într-o cămăruţă nenorocită, sub o scară. Am dat peste un bătrân, care şedea pe pat, nepieptănat de multă vreme, cu o barbă căruntă, beat, cu ochii roşii şi umflaţi, îmbrăcat cu o haină ruptă şi soioasă.

I-am spus:

— Noroc bun, Înălţimea Voastră, mă interesează foarte mult întâmplări de altă dată. Nu mi-aţi putea povesti câte ceva?

Bătrânul mi-a răspuns:

— Dacă-mi daţi o rublă, vă povestesc.

Cum a pus mâna pe bani, ochii au început să-i sticlească. Mi-a povestit câteva lucruri interesante despre

fabrica de cristaluri şi şi-a adus aminte ce chefuri grozave făcea pe vremuri.

I-am pus o întrebare:

— Iertaţi-mă, Înălţimea Voastră, aţi putea să-mi spuneţi, dacă nu-i un secret, cam cât aţi cheltuit pe chefuri şi cât aţi pierdut la cărţi? Un milion?

— Nu, mai mult – a spus el râzând.

— Două milioane?

— N-aş putea să spun.

Atunci l-am întrebat despre pictor, dar mi-a părut rău că am adus vorba despre asta.

Bătrânul acela teribil s-a ridicat în picioare şi, cu o voce schimbată, a zbierat:

— Luaţi-vă rubla şi plecaţi imediat!

— Dar de ce? Iertaţi-mă, nu înţeleg!

— Nu mă întrebaţi! îl urăsc pe omul acela, e un criminal, a distrus pe unica fiinţă care m-a iubit! Nu vă spun nimic, plecaţi!

Îşi acoperi faţa cu mâinile şi începu să plângă în hohote.

Am fost nevoit să plec fără să fi aflat ceva!” De fapt, cam asta-i toată scrisoarea – spuse Numărul Şapte, încheindu-şi lectura. De aici eu trag concluzia că autorul naturii moarte şi ultimul dintre Zagvozdetki au iubit una şi aceeaşi femeie. Se vede însă că ea l-a preferat pe pictor. Între ei s-a născut o dramă puternică, necunoscută nouă. Dar cine a fost această femeie nu ştim. Este posibil ca autorul naturii moartei să fi fost un moşier din apropiere sau un funcţionar din Liubeţ. Vedeţi această cărticică albastră?... Numărul Şapte ridică deasupra capului „Indicatorul localităţilor şi al locuitorilor din gubernia Moscova”. Cu siguranţă că în ea e trecut şi numele lui... Din păcate, mai sunt trecute în ea şi alte zeci de mii de nume! Ei, dacă aş putea întineri cu cincisprezece ani, cu

cât elan şi cu câtă căldură aş căuta alături de voi! şi Numărul Şapte oftă din greu. Am să vă dau adresa fiului meu Ilarion, care locuieşte la Moscova şi e pictor. Într-o zi, mi-a spus ce rău îi pare că eu am renunţat atât de repede să-l caut pe autorul naturii moarte. N-are decât s-o facă el în locul meu. Dar acum – Numărul Şapte se uită la ceas – acum a sosit timpul să plecaţi la debarcader.

Ne-am luat rămas bun de la amândoi aceşti bătrâni ospitalieri şi am pornit în grabă spre chei. Era timpul să ne întoarcem acasă.

În drum spre Zolotoi Bor, am schimbat din nou vaporul de patru ori.

Călătoria noastră a fost desigur foarte interesantă, însă nu ne-a ajutat să facem niciun pas înainte în descoperirea portretului. Ba mai mult „misterul se aduna ca un ghem şi se încurca din ce în ce mai rău.

Un singur lucru mă consola: toţi exploratorii; erau atât de preocupaţi de misterele din Liubeţ, încât nimeni nu se mai gândea să insiste pe lângă mine să-mi povestesc călătoriile.

Capitolul XIII. CÂND NU AUZI BINE CE ŢI SE

SPUNE LA TELEFON

Vremea se stricase de tot. Ploua zilnic; era o ploaie măruntă, cenuşie şi caldă. Sonia mergea în fiecare zi la Casa Pionierilor unde, împreună cu celelalte fete, broda, colora poze sau moţăia, în timp ce Magdalina Haritonovna citea ceva cu glas monoton.

Cât despre mine – preferam să rămân acasă, de teamă ca nu cumva să-mi ceară iar cineva să povestesc despre „vestitele” mele călătorii. Nu m-am dus la Casa Pionierilor decât în ziua când a sosit în sfârşit din Liubeţ mult aşteptata scrisoare de la Numărul Unu. În plic era anexată o tăietură din ziarul local cu o notiţă intitulată: „Descoperiri interesante”.

„Un grup de tineri turişti – pionieri din Zolotoi Bor, care au vizitat recent oraşul nostru...” – aşa începea notiţa. Mai departe, se povesteau amănunţit împrejurările în care grupul nostru pe de o parte, şi „marţiană”, pe de altă parte, găsiseră cele două pumnale. Notiţa se termina cu

următoarele rânduri:

„Redacţia ziarului exprimă, în numele cetăţenilor oraşului Liubeţ, o adâncă recunoştinţă pionierilor din Zolotoi Bor şi tehnicianului-topograf Ekaterina Veselovskaia. În cursul unei convorbiri avută cu corespondentul nostru, custodele muzeului regional din Liubeţ a comunicat că speră să poată da în curând cititorilor ziarului nostru noi informaţii referitoare atât la descifrarea scrisorii, cât şi la pumnalele găsite”.

„Bună ziua, dragii mei! scria Numărul Unu. Vă trimit tăietura din ziar. Faceţi un album special şi lipiţi-o pe prima pagină. Doresc foarte mult ca această excursie la Liubeţ să însemne pentru voi începutul unei adevărate activităţi de exploratori. Nu ştiţi unde se află acum doctorul acela simpatic şi fata lui cea cârnă? La Zolotoi Bor sau la Moscova? Doctorul m-a invitat cu multă amabilitate să-l vizitez la Moscova, şi eu am tocmai de gând să plec într-acolo în delegaţie pentru descifrarea textului acelei scrisori misterioase. Vă promit să vă ţin tot timpul la curent cu evenimentele. În timp ce vă scriu aceste rânduri, inima mea tresare de nerăbdare. Visez să-l vizitez la Moscova pe pictorul Ilarion, cercetătorul Numărul Şase. Michael vă trimite salutări. Vă doresc toate cele bune. Al vostru, Numărul Unu”.

Sosind la Casa Pionierilor, i-am găsit pe copii în mare fierbere şi agitaţie şi am aflat că se pregătesc să plece la Moscova.

În ce mă priveşte, eram şi eu foarte mulţumit să plec acasă pentru trei-patru zile. Şi nu numai din cauza portretului. Vream să-mi văd soţia şi să-i dau puţin curaj bietului Mişa, torturat de grija examenelor care se apropiau.

Răspunsul către Numărul Unu a fost redactat în colectiv şi exprima dorinţa noastră de a ne întâlni cu el la

Moscova. La sfârşitul scrisorii am adăugat câteva rânduri, precizând în ce zile voi fi foarte bucuros să-l văd la mine acasă.

Formularea adresei pe plic a fost oarecum stranie:

„Numărul Unu, la Muzeu, Liubeţ”. Nimeni dintre noi nu cunoştea numele, ba nici măcar prenumele neastâmpăratului bătrânel.

Ne-am apucat să discutăm amănuntele unei excursii de trei zile la Moscova. Ne interesa nu numai căutarea portretului, ci şi descifrarea scrisorii. Cei mai mulţi dintre copii nu fuseseră încă niciodată în Capitală, astfel că mi-am luat obligaţia să fiu principalul lor sfetnic şi chiar viitor ghid. Metroul, Kremlinul, Expoziţia realizărilor economiei naţionale, Grădina zoologică, Parcul central de cultură şi odihnă, clădirea nouă a universităţii şi apoi, pur şi simplu, plimbări pe străzile Moscovei… totul avea să fie atât de interesant!

Din păcate, Magdalina Haritonovna a întrerupt discuţiile noastre pasionante despre Moscova.

— Directoarea vă roagă să poftiţi până la ea. Elena Ivanovna şedea în faţa mesei de scris, având în dreapta pe Magdalina Haritonovna şi în stânga pe Liusia.

Am luat loc pe scaunul din faţa mea. Toate trei mă examinau cu atenţie. Elena Ivanovna avea un zâmbet imperceptibil, dar celelalte două femei mă priveau cu multă seriozitate. Cât despre mine, nu mă prea simţeam în apele mele.

— Doctore, n-aţi putea să ne daţi o mână de ajutor? Suntem în mare încurcătură.

Elena Ivanovna mă lămuri că toţi pionierii din Zolotoi Bor sunt copii de textilişti, muncitori şi funcţionari ai fabricii din oraş. Şi la Moscova există o fabrică de acest gen. Altă dată, tinerii turişti din localitate plecau în fiecare vară la Moscova şi erau cazaţi la clubul fabricii. Potrivit

planului excursiilor din vara aceea, pe care Elena Ivanovna şi Magdalina Haritonovna îl alcătuiseră încă în primăvară, sosise tocmai timpul pentru plecarea copiilor la Moscova. Elena Ivanovna expediase o scrisoare către directorul clubului care ţinea de fabrica de la Moscova, rugându-l să-i cazeze acolo.

În sfârşit, a sosit şi răspunsul şi Elena Ivanovna îmi întinse o hârtie cu antetul fabricii.

„*Directoarei Casei Pionierilor din Zolotoi Bor*

Prin prezenta vă comunicăm că clubul fabricii noastre este în reparaţie. Conform motivului de mai sus, în momentul de faţă nu avem nicio posibilitate să-i cazăm pe pionierii turişti. Vă propunem să ne telegrafiaţi peste două săptămâni, pentru că în cazul că reparaţia va fi terminată, problema cazării va fi rezolvată probabil pozitiv. Director” – un cârlig în loc de semnătură şi gata.

— Cât de necăjiţi vor fi bieţii copii! I-am compătimit şi am înapoiat această hârtiuţă neplăcută. Aşadar, din cauza acestei reparaţii, plecarea noastră cade – am spus eu.

— Cel mai îngrozitor e că nu ne vom îndeplini planul de activitate pentru vara asta! oftă Magdalina Haritonovna.

— Mi-e tare milă de copii, şi apoi presimt că portretul va fi descoperit fără noi! exclamă Liusia cu aprindere.

Cele trei conducătoare continuau să mă privească într-un mod foarte elocvent.

De ce mă priveau oare aşa? Ochii negri ai Elenei Ivanovna mă hipnotizau pur şi simplu.

— Spuneţi, doctore, nu cunoaşteţi vreun director de club, un director de şcoală, un administrator de bloc? Poate ar fi posibil să-i cazăm la policlinica dumneavoastră… Sau poate în altă parte?… Elena Ivanovna tăcu.

— Dar dacă… – am început eu şi m-am oprit.

— Ce „dacă”? întrebă Liusia.

— Foarte simplu, s-ar putea la mine acasă. Avem două camere… – am spus eu şi imediat m-am speriat de propriile mele cuvinte.

Elena Ivanovna ridică întrebător sprâncenele ei subţiri.

— Nu, nu! protestă Magdalina Haritonovna dând din umeri. E imposibil. Ar însemna să vă deranjăm.

— E puţin probabil ca soţia dumneavoastră să consimtă aşa ceva – spuse gânditoare Elena Ivanovna – dar poate că ne-ar da un sfat practic.

— Hai să chemăm Moscova, să dau un telefon acasă – am propus eu.

Elena Ivanovna ridică receptorul.

Până să ne dea legătura, am început să mă laud cu locuinţa mea minunată de la Moscova şi cu simpaticii mei vecini – Stamină şi Gazela.

Deodată, Elena Ivanovna mă privi cercetător şi mă întrebă:

— Dar dacă într-adevăr, în caz extrem… şi numai pentru o singură noapte, şi s-ar culca pe jos… Copiii ar umbla toată ziua prin oraş şi, la drept vorbind, nu v-ar deranja chiar aşa de mult. Într-un cuvânt, spuneţi sincer, ce i-am putea duce soţiei dumneavoastră, ca să-i facem o deosebită plăcere?

Şi aici mă fulgeră gândul celei de-a treia dintre sarcinile mele de explorator, sarcină pe care nici nu începusem s-o duc la îndeplinire: uscarea şi marinarea ciupercilor, a fructelor, precum şi prepararea dulceţii.

Şi le-am explicat ce ar putea să îmbuneze fără greş o gospodină pricepută cum era soţia mea.

— Numai atât? exclamă Liusia, sărind de pe scaun.

— Păi asta-i specialitatea mea! exclamă Magdalina

Haritonovna.

Am aflat atunci că în domeniul dulceţurilor Magdalina Haritonovna nu avea egal în Zolotoi Bor, în timp ce Liusia era o tot atât de mare specialistă în culegerea ciupercilor, cunoscând cele mai tainice locuri unde cresc aceste plante.

— Priviţi! Liusia se apropie de fereastră. Spre apus s-a înseninat de tot. După ultimele ploi, vom găsi *mânătărci* pretutindeni. Chiar mâine plecăm cu tot detaşamentul la cules de ciuperci!

— Fiecare cetăţean din Zolotoi Bor posedă o minunată grădină cu fructe. Doriţi un chintal din fiecare? mă întrebă Magdalina Haritonovna şi, scoţându-şi ochelarii, încercă să-mi zâmbească fermecător.

— Care chintal? făcui eu, fiindcă nu înţelesesem ce vrea să spună.

— Adică o sută de kilograme de fructe din fiecare soi, de la pepenii galbeni atât de mari, până la o coacăză minusculă – şi Magdalina Haritonovna îmi demonstra toate astea cu gesturi elocvente. Copiii îmi vor aduce mâine fructele, dumneavoastră îmi daţi zahărul şi restul mă priveşte. Am să fierb personal dulceaţa şi n-am să las pe nimeni să se apropie; altfel, mai ştii, vor linge spuma şi or să strice dulceaţa.

— Vai de mine! Un chintal?! îmi ajung vreo trei kilograme din fiecare!

Aproape că mă speriasem, îmi dădeam seama că sărisem peste cal.

— Ei, asta o să vedem noi – răspunse misterios Magdalina Haritonovna şi-i făcu Liusiei cu ochiul.

O sonerie stridentă de telefon întrerupse discuţia noastră. Am luat receptorul şi am auzit din depărtare, ca din fundul unei fântâni foarte adânci, vocea soţiei mele.

— Ascultă-mă – am urlat eu – sosesc poimâine, aduc

foarte multă dulceaţă şi ciuperci. Aduc şi musafiri, dar. nu prea mulţi… pionieri…

Am tăcut şi am ascultat cu atenţie. În receptor s-a auzit un pârâit neplăcut de parcă mi-ar fi intrat o omidă în ureche, iar soţia mea a răspuns ceva care suna: „tum-tum-tum”, după care a întrebat: „Cât?” Dar ce anume însemna acel cât, dacă se referea la ciuperci, la dulceaţă sau la pionieri, n-am mai înţeles, de aceea am inventat cel mai fantastic răspuns pentru toate variantele posibile de întrebări:

— Dulceaţă – zece borcane, ciuperci – cinci coşuri, şi copii… copii… M-am silit să-i număr: da, da, Galia se duce la părinţii ei, îşi va lua unchii cu ea. Cu siguranţă că şi ceilalţi au rude la Moscova. Cam doisprezece pionieri cu două conducătoare. Eşti de acord? am ţipat eu.

În telefon s-a stârnit iar un pârâit insuportabil, de data asta nu ca dintr-o fântână, ci ca dintr-o mină fără fund, şi am auzit întâi „mulţumesc”, iar după un timp – „poftim”.

— Ce, ce mulţumesc! Şi ce poftim? am strigat eu. Tum-tum-tum!… apoi vocea implacabilă a telefonistei:

— Terminaţi convorbirea, au trecut cinci minute! Am pus receptorul jos.

— Ce se aude? au întrebat toate trei cu nerăbdare.

— Soţia mea a spus: „Pentru ciuperci şi dulceaţă, mulţumesc”, şi pentru rest… – am adăugat eu fără prea multă siguranţă – „poftim, voi fi foarte bucuroasă”.

— Atunci totul este în ordine! a spus zâmbind Elena Ivanovna. Ce drăguţă e soţia dumneavoastră, ce femeie de treabă!

— Magdalina Haritonovna! exclamă Liusia. Să trecem la acţiune! Dumneavoastră, pe frontul dumneavoastră, iar eu pe frontul meu. Să ne înţelegem: la ora patru dimineaţa copiii vor fi la locuinţa dumneavoastră cu fructele şi cu

poamele. Tovarăşe doctor, veniţi cu un coş şi cu Sonia. Dumneavoastră, Magdalina Haritonovna, faceţi dulceaţa, noi pornim la atac după ciuperci.

— Numai, vă rog, nu prea multe! m-am rugat eu, dar am avut impresia că nimeni n-a acordat nicio atenţie rugăminţii mele.

Am pornit spre casă în tovărăşia Liusiei.

— Tovarăşe doctor – mă întrebă ea – nu vă temeţi că-l vom împiedica pe Mişa să se pregătească pentru examene?

M-am luat cu mâinile de cap. Cum putusem uita că aceste zile erau hotărâtoare pentru soarta fiului meu?! „Oare am auzit bine răspunsul maică-sii?” m-am întrebat cu groază. Dar era prea târziu ca să mai bat în retragere.

Căsuţa Magdalinei Haritonovna se ascundea îndărătul unui desiş nestăvilit de liliac, pe o străduţă liniştită. Soarele răsărea străbătând tufişurile cu sute de raze subţiri şi oblice. De pe acoperişul ud de tablă se ridicau aburi, diamante de rouă străluceau pe frunze, pe măturicile de firuţe şi pe spicele pirului… Nu era încă ora patru dimineaţa când Sonia şi cu mine, în pantaloni de trening şi pulovere, nedormiţi, ciufuliţi, zgribuliţi de frig, ne-am apropiat de această casă ducând două coşuri împletite, goale şi un sac greu de zahăr pudră.

Cu un aer important şi mândru, Magdalina Haritonovna fierbea dulceaţă în cerdac. Ea apropiase trei lămpi de gătit şi instalase pe ele un imens lighean de aramă, de o strălucire orbitoare, amintind de scutul unui legionar roman. Asemenea preoţilor din antica Romă, Magdalina Haritonovna oficia; aburi uşori se înălţau ca nişte nori deasupra „trepiedului”, răspândind un miros dumnezeiesc. Mă văzu şi-mi îngădui cu bunăvoinţă să urc până în cerdac şi să mă uit la lichidul trandafiriu care fierbea în lighean. Sonia primi o lingură cu spumă.

— Renglote din grădina mea – declară cu mândrie

Magdalina Haritonovna. Daţi-mi repede zahărul. Să ştiţi că am pus de la mine un kilogram şi şase sute de grame, ne vom socoti mai târziu.

Băieţi şi fete, tot atât de somnoroşi şi în aceeaşi ţinută de excursie, veneau purtând coşuri ca ale noastre, numai că ei nu aduceau coşuri goale.

Fiecare se apropia pe rând, zâmbea, spunea un „ 'neaţa" în chip de salut, apoi întindea coşul Magdalinei Haritonovna, care, cocoţată pe treapta de sus a cerdacului, nu permitea nimănui să urce până la ea.

Făcusem rău spunând că vreau dulceaţă şi acum îmi era ruşine. Coşurile copiilor conţineau fructele şi poamele cele mai variate. Fireşte, Vitea Pereţ adunase chiar în ziua aceea, înainte de răsăritul soarelui, mere galbene ca ceara, cu vinişoare roşii, umede încă. Tot atât de proaspete şi de neatinse erau merele mărunte şi roşii ale gemenilor. Vitea cel mare se prezentă cu un coş de coacăze negre, mari cât vişinele. Volodea aduse nişte prune căzute din pom, care începuseră să putrezească şi pe care mişunau furnicile.

Sus, în cerdac, Magdalina Haritonovna lua coşurile, le mirosea, le scutura, se încrunta sau zâmbea şi sorta produsele, apoi ne întorcea spatele şi amesteca sfânta compoziţie.

Liusia sosi gâfâind cu un minunat pepene galben vărgat.

— Bună dimineaţa, copii! Bună dimineaţa, tovarăşe doctor! Asta e pentru dumneavoastră personal – îmi şopti ea. Toată lumea e aici? Alinierea!

Înarmaţi cu bastoane şi coşuri goale, am plecat după ciuperci. După vreo cinci kilometri, ne-am apropiat de pădure. Trunchiurile albe ale mestecenilor începeau chiar la lizieră şi se pierdeau în adâncul fără de sfârşit al pădurii. Am cotit pe potecă, am călcat pe iarba umedă de rouă şi ne-am apropiat de mesteceni.

— Am găsit! strigă Vitea Pereţ cu un glas care răsuna în toată pădurea, şi ridică mâna în care ţinea două mitărci mici, cu pălărioare galbene şi cu picioruşe groase.

Toată lumea se năpusti spre el şi îl înconjură.

— Să ne înţelegem – porunci Liusia – nu culegem nicipitarei, nici mitărci, nici alte soiuri de ciuperci. Ne trebuie numai *mânătărci*!

Deşi cele două ciupercuţe erau foarte drăgălaşe, Pereţ le înşiră pe un beţişor şi le aruncă, fără nicio părere de rău, în sus, spre vârfurile copacilor.

— Mi se pare că asta-i o *mânătarcă* – şopti Galia, cu o bucurie tainică.

Eram gata să alerg şi eu după ceilalţi, să casc gura la ciuperca găsită, când, deodată, am observat, sub frunzele unei ferigi, o pălărioară de culoare cafeniu-închis. M-am aplecat repede şi am cules o mândreţe de *mânătarcă*. Am privit cu plăcere carnea ei albă şi curată dinăuntrul pălărioarei, piciorușul puţin gălbui, liniat parcă în pătrăţele, gros şi vârtos, am mângâiat uşor pălărioara catifelată şi i-am simţit mirosul puţin acrişor şi înţepător. Dar nu-mi venea să strig: „Am găsit!” Nu, ci binişor, fără să vadă cineva, am început să caut lângă buturugă, sub muşchi, în desişul de ferigi şi de afine şi am observat că într-un loc cetinele păreau ridicate. Am atins cu degetele această mică umflătură şi am simţit deodată ceva tare. Aşezându-mă în genunchi, am dat cu prudenţă la o parte aşternutul de cetini şi am văzut o pălărioară rotundă, de culoarea nisipului palid, în toată prospeţimea ei, care nu văzuse niciodată razele soarelui. Vă dau cuvântul meu de onoare că această ciupercuţă mică şi grăsuţă îmi amintea de Sonia mea... Şi abia atunci am strigat cu un aer de triumf: „Mânătarcă!”

La început, copiii căutau ciupercile cam la întâmplare, se îmbulzeau toţi în acelaşi loc şi dacă cineva

găsea vreuna, începea să strige tare: „Mânătarcă!” Toţi ceilalţi se repezeau spre el şi bineînţeles că pierdeau minute preţioase.

Eu, însă, căutam altfel. Nu aveam timp să admir mestecenii, soarele, iarba proaspătă – ochii mei căutau sub tufişurile alunişului, în desişul liliachiu de iarbă neagră, prin frunzişul lucios de merişor. Ridicam prudent crengile de brad, dădeam la o parte iarba, pipăiam muşchiul şi căutam, căutam până la uitare de sine pălărioarele închise sau deschise. De altfel, aveam grijă să număr toate ciupercile pe care le găseam.

Copiii îşi schimbară şi ei tactica. În dreapta şi în stânga mea, strigându-se şi fluierând din când în când, ei căutau cu tot atâta febrilitate şi cu tot atâta grabă. Coşurile începură să se îngreuieze văzând cu ochii. În coşul meu se aflau cincizeci şi două de *mânătărci*, Sonia avea treizeci!

Am străbătut pădurea de mesteceni şi am intrat într-o pădurice de pini tineri, unde am văzut ghebe fără număr, dar aceste ciuperci erau socotite de calitate inferioară şi de altfel erau complet viermănoase. Le călcam cu dispreţ în picioare. Era de ajuns însă să sapi o movilită ieşind din cetinile roşcate de anul trecut, ca să dai peste un râşcov îndesat, cu o picătură de apă în adâncitura din mijlocul pălărioarei.

După ce am adunat o cantitate destul de mare de râşcov, am trecut dincolo de o baltă ruginie, din care ieşeau mesteceni piperniciţi şi pinişori, am ieşit la drum şi ne-am aşezat să ne odihnim. Abia aici ne-am dat seama că se făcuse cald şi că ne udasem picioarele, ne-am amintit că suntem obosiţi şi am simţit că ne e foame. Era timpul să ne întoarcem acasă.

Capitolul XIV. ÎN ACEST CAPITOL NU SE EXAGEREAZĂ NIMIC, TOTUL S-A PETRECUT AŞA CUM

AM SCRIS

Cum s-au mai dichisit toţi! Băieţii nu îndrăznesc să facă un pas, stau nemişcaţi ca nişte santinele. Dungile pantalonilor par trase cu rigla, pantofii lustruiţi strălucesc ca soarele. Atât băieţii cât şi fetele au cravate roşii şi cămăşi sau bluze cu mâneci scurte, de o albeaţă orbitoare. Fetele poartă fuste albastre şi şosete albe. Liusia are o rochie nouă din fibră sintetică şi o basma colorată de mătase. Dar cel mai elegant e, bineînţeles, Volodea, puiul de curcă. Până şi veşnicul moţ, uns din belşug cu o briantină foarte parfumată, e lins cu multă grijă, iar pantalonii de covercot albastru-fumuriu sunt pur şi simplu culmea perfecţiunii. Dar bum să nu fie cu toţii gătiţi! Ne aflăm doar pe peronul gării, gata să ne urcăm în tren şi să plecăm pentru trei zile la Moscova.

Zolotoi Bor este punctul terminus al unei linii de cale ferată secundară. Vagoanele locale aduc a cutii verzi cu ferestrui. Sunt treizeci de kilometri până la linia principală şi trenul nostru îi parcurge destul de repede.

Avem multe bagaje: cinci coşuri cu ciuperci, acoperite cu grijă cu crengi de mesteacăn, borcane de dulceaţă, fructe proaspete, mostre geologice şi, în afară de

asta, fiecare din noi are o sacoşă sau o geantă cu alimente pentru drum – plăcinte, gogoşi, roşii, mere, ouă…

La gară ne-au condus Elena Ivanovna împreună cu mamele copiilor, care erau încântate.

Cu zece minute înaintea plecării trenului, Magdalina Haritonovna începe să numere copiii.

— Dar Vitea Pereţ unde e?

— Pereţ, Pereţ, unde eşti?

— Curios, unde a putut să dispară? se miră Elena Ivanovna.

Aflăm că băieţii l-au văzut dis-de-dimineaţă străbătând în goană piaţa ca un aiurit. Şi acum e ora două după-amiază.

— Dacă nu vine, ce ne facem? se văicări Magdalina Haritonovna.

— I s-a întâmplat ceva? întrebai eu.

— Nu e el un copil care să se piardă – spuse Liusia.

Copiii se urcară în vagon, deschiseră imediat ferestrele şi începură să privească afară, împingându-se unul într-altul. E foarte interesant să-ţi priveşti părinţii la gară, de la fereastra vagonului, şi, afară de asta, nu trebuie să-l scapi nici pe Pereţ.

Impiegatul de serviciu al gării, cu un chipiu roşu pe cap, se apropie de locomotivă.

Un fluierat strident, apoi o sirenă, vagoanele zăngănesc, gem, scârţâie, şi se urnesc din loc.

Mamele fac semne cu batista şi se silesc să bage în cap copiilor lor care pleacă ceva care nu se aude, dar care e, desigur, foarte important.

Două sute de metri mai departe, şoseaua asfaltată spre Moscova întâlneşte calea ferată.

— Pereţ, Pereţ! strigă cineva.

I-am dat la o parte pe copiii care se îmbulzeau la fereastră şi am văzut în depărtare, pe şoseaua asfaltată,

silueta firavă a lui Pereţ care alerga cât îl ţineau picioarele.

— Pereţ! Pereţ! mai iute, mai iute! Trenul merge din ce în ce mai repede, vagonul nostru depăşeşte pasajul de nivel şi Vitea Pereţ aleargă, aleargă mai departe. Toată lumea se apleacă pe fereastră...

— Nebunul! Are să se omoare! exclamă Magdalina Haritonovna împreunând mâinile ca pentru rugăciune.

— S-a agăţat! Bravo! Ura!

Prin nu ştiu ce minune, Vitea a izbutit să se agaţe de scara ultimului vagon şi două minute mai târziu, victorios şi transpirat, se iveşte în mijlocul nostru. Ochii lui negri ca nişte coacăze strălucesc cu însufleţire.

— În ce hal e! Doctore, doctore, mai repede! strigă Magdalina Haritonovna.

M-am apropiat.

Dar, vai! îmi uitasem trusa cu medicamente!

Pielea de pe braţul lui Vitea era complet jupuită de la palmă până la cot şi sângele curgea din belşug. Trebuia neapărat să torn imediat iod peste rană şi să-l bandajez. Eu ştiu că băieţilor nu le prea place iodul, dar trebuia să procur măcar nişte pansamente.

Toate fetele şi-au oferit cravatele şi batistele. Sonia şi-a scos prosopul şi l-a rupt în fâşii.

I-am făcut lui Vitea un pansament, urmărit de privirile tuturor, concentrate asupra mâinilor mele. În fruntea tuturor stătea Sonia. Faţa ei exprima o compătimire fierbinte, ar fi fost gata să dea cu mărinimie tot ce avea, ca să curme suferinţa rănitului.

Conştient că se prezintă ca un erou, Vitea se aşeză pe bancă, ne privi pe toţi cu multă siguranţă; dar deodată se aprinse la faţă şi se strânse ghem. Avea pantalonii rupţi, era desculţ şi picioarele îi erau mai negre decât cărbunele, de parcă nu le-ar fi spălat de o lună de zile.

Sonia îşi încreţi fruntea.

— Când o să ajungem acasă, o să-ţi dăm o cămaşă, o cravată şi pantofi, dar acum trebuie să rabzi până la Moscova. Tată, de unde luăm pantaloni?

Într-adevăr, într-o astfel de împrejurare, Sonia era incapabilă să-i dea vreun ajutor, căci în pantalonii lui Mişa, Vitea s-ar fi putut îneca, nu alta…

Dar ce se întâmplase cu Vitea? De ce era cât pe-aci să piardă trenul?

Maică-sa îi călcase pantalonii şi cravata încă din ajun. Vitea îşi prinsese cinci insigne în cămaşă, îşi făcuse ghetele cu cremă şi le lustruise de se putea oglindi în ele, dar totul rămăsese în camera lui, unde se aflau fără niciun rost în momentul de faţă.

Vitea e un mare amator de porumbei: are trei porumbei şi două porumbiţe pe care le ţine în coteţul de găini, le dă hrană, le curăţă coliviile, câteodată îi lasă în libertate… Un oarecare Kolka Svistun i-a rămas dator pentru porumbei o sumă însemnată de bani. Când pleci la Moscova îţi trebuie un ban în buzunar – pentru îngheţată sau sifon. Dis-de-dimineaţă, Vitea s-a dus la Svistun după datorie, şi s-a îngrozit aflând că acesta plecase după nuci, încă din zorii zilei. Fără să stea mult pe gânduri, Vitea a dat o fugă în pădure, l-a găsit pe Svistun, l-a luat pe sus, şi-a primit banii şi, fără să mai treacă pe acasă, a alergat la gară.

Trenul merge încet, vagoanele oftează, gem, trosnesc, se leagănă. Copiii s-au lipit de ferestre. Fiecare canton, fiecare stog de fân şi fiecare copac rămuros le provoacă exclamaţii de bucurie. Trecem mai mult pe lângă păduri de mesteceni. Eu stau lângă fereastră şi aspir cu nesaţ mirosul de pădure, proaspăt şi înviorător. Pete de soare joacă pe trunchiurile albe ale mestecenilor, pe verdele intens al frunzişului şi pe iarba cosită egal.

În sfârşit, când ajungem la punctul terminus al liniei

secundare, trimitem părinţilor lui Pereţ o telegramă ca să nu fie îngrijoraţi din cauza ştrengarului lor de băiat, apoi ne îndreptăm spre autobuzul care face cursa până la Moscova. Drumul pe şosea are să fie mult mai interesant decât cel cu trenul. Autobuzul se apropie complet gol. Toată lumea ia loc pe scaunele moi de lângă ferestre.

Până la Moscova avem o bucată bună de drum, o sută douăzeci de kilometri.

E o adevărată plăcere să călătoreşti pe şoseaua netedă, asfaltată: trec în goană în sens invers maşini, turisme şi camioane; după sate vin ogoare şi după ogoare păduri, apoi o fabrică, un sanatoriu, un sovhoz, şi drumul se vede drept înainte, până departe, departe. Şoseaua e ca o panglică cenuşie şi strălucitoare, care ici urcă şi colo coboară spre râu, tăind păduri şi ogoare.

Toată lumea priveşte drumul, nimeni nu se dezlipeşte de lângă fereastră. Pietrele kilometrice, vopsite negru şi alb şi purtând cifre pe ele, trec în goană. Până la Moscova mai sunt o sută de kilometri! Până la Moscova încă nouăzeci de kilometri… optzeci, cincizeci!…

Mai repede, mai repede! De ce mergem atât de încet? Depăşim camioane grele, dar la rândul nostru suntem depăşiţi de turisme, Pobede cenuşii şi cafenii de formă aerodinamică, *Zil-uri* negre şi graţioase, Volgi şi Ceaika diferit colorate. Un Moskvici isteţ, de culoare cafenie, ne însoţeşte câteva minute.

În Moskvici, lângă şofer, e instalat un bărbat bărbos, cu un aer de profesor; la spate şade nevasta profesorului, o femeie dolofană, cu un băieţaş cârlionţat în braţe. Moskviciul rămâne în urmă. Profesorul se înfurie, îşi scutură barba, băieţaşul cârlionţat face semne cu mâna şi zâmbeşte. Ura, ura, am depăşit Moskviciul!

Mai repede, mai repede! Maşinile, atât cele care vin cât şi cele care pleacă din Moscova, sunt din ce în ce mai

numeroase, aşa că trebuie să încetinim viteza. Trecem prin faţa catargelor imense, dantelate ale liniei de înaltă tensiune; trecem prin faţa unei uzine cu nemaivăzute turnuri strălucitoare, de metal. Dar ce case înalte şi frumoase au început să apară! Unele sunt încă în construcţie. Sonia şi Galia, moscovite cu experienţă, explică celorlalţi că elevatoarele înalte ridică ziduri întregi gata fabricate.

Până la Moscova mai sunt patruzeci de kilometri! Oprire! Semnalul roşu. Trebuie să aşteptăm, înaintea noastră sunt o mulţime de maşini. Din dreapta vine o altă şosea care se uneşte cu a noastră.

Moskviciul cafeniu se opreşte alături de noi, profesorul zâmbeşte în barbă, soţia profesorului explică ceva băiatului cârlionţat, care ne priveşte serios şi ne face semn cu capul. Se aprinde întâi lumina galbenă, apoi cea verde şi Moskviciul cel nesuferit porneşte brusc chiar sub nasul nostru şi ne depăşeşte.

Până la Moscova mai sunt treizeci de kilometri! Lateral, goneşte un tren electric, ticsit de pasageri, şi chiuie cu o voce subţire şi răguşită.

Până la Moscova mai sunt douăzeci de kilometri! Câte maşini vin în întâmpinarea noastră şi câte maşini depăşim! Spre Moscova se transportă cărămidă, varză, saci cu făină, vite… Din Moscova vin maşini încărcate cu maşini-unelte, cu lăzi, basculante goale, cisterne grele; un miliţian pe motocicletă a trecut în goană; şi câtă lume merge în ambele sensuri în autobuze, camioane, în turisme!…

Până la Moscova mai sunt zece kilometri!

— Priviţi, priviţi! Sonia arată ceva pe fereastră. Departe, pe fondul trandafiriu al apusului, cerul e străpuns de vârful de cristal al clădirii trandafirii, ca din basme, a Universităţii cu cele treizeci şi unu de etaje ale ei.

Iar în dreapta şi în stânga se înalţă case cu şase, opt, douăsprezece etaje. Asta înseamnă că am intrat în Moscova. Autobuzul şi-a încetinit viteza. Strada are o lăţime neobişnuită, parc-ar fi râul din Zolotoi Bor, şi pe ea circulă o mulţime de maşini şi de oameni. Magazinele au firme mari, colorate, afişe şi anunţuri... Din timp în timp, autobuzul se opreşte, şi atunci pe strada perpendiculară pe a noastră trec pe două-trei rânduri şiruri nesfârşite de maşini.

S-a întunecat. Sute de mii, milioane de lumini albe, roşii, verzi – pe străzi, în ferestre, pe firme – ard, sclipesc, strălucesc...

În sfârşit, ajungem într-o piaţă şi ne oprim lângă o clădire mare, cenuşie, sub al cărui acoperiş e un „M” mare, roşu ca focul. Suntem într-o staţie a metroului.

— Ura! Am ajuns!

— Încolonaţi-vă, copii! Cine rămâne în urmă se pierde! strigă Magdalina Haritonovna.

Copiii s-au liniştit, sunt nespus de ascultători, se aşază imediat pe două rânduri şi pornesc în urma Liusiei. Magdalina Haritonovna încheie procesiunea.

Toată lumea admiră interiorul staţiei metroului. Ce tavan înalt! Ce multe coloane albe! În faţa escalatorului – năzdrăvana scară rulantă – te opreşti fără să vrei, parcă ţi-ar fi teamă că te rostogoleşti undeva, în prăpastie... Totuşi, sunt oameni care coboară discutând foarte liniştit.

Coborâm şi noi. Câtă lumină e jos! Becurile au abajururi de un alb mat, care seamănă cu nişte crini; coloanele de marmură au aplicaţii de bronz... Nu-ţi vine a crede că acest palat e ascuns adânc sub pământ.

E ora zece seara.

„Bine că sosim acasă târziu – mă gândesc eu – Ivan Ivanovici şi Gazela trebuie să se fi culcat”. Deodată, Sonia mă trage de mânecă:

— Tată, vreau să-ţi vorbesc foarte serios.

— Bine, spune!

— Şi Galia doarme la noi.

— Dar părinţii Galiei sunt la Moscova!

— Da, numai că are să-i facă mai multă plăcere să stea la noi. Şi apoi, să-ţi mai spun ceva. M-am şi înţeles cu Magdalina Haritonovna ca toţi copiii să rămână la noi cele trei zile. Da, da, da, nu mai discuta! Mama are să doarmă la Ivan Ivanovici, Mişa are să se culce pe patul pliant în bucătărie, Liusia cu Magdalina Haritonovna pe divan. Bela cu Galia în patul meu, eu cu celelalte fete în camera mare, pe jos, iar băieţii în cea mică, tot pe jos; tu ai să iei trei băieţi cu tine în pat: unul alături de tine şi doi la picioare… aşa are să fie comod şi vesel pentru toată lumea.

Sonia trăncănea atât de repede, încât nu era chip să intercalez un cuvânt ca s-o contrazic. De altfel, îmi dădeam seama că era prea târziu pentru aşa ceva.

Trenul se opri. Uşile se deschiseră singure şi lumea năvăli în vagon, îmbulzindu-se. O fată tânără, cu chipiu roşu, ridică mâna cu bastonaşul. Uşile se închiseră iar, şi trenul se năpusti în tunel.

Noi locuim lângă staţia Maiakovski. Am ajuns şi am urcat escalatorul. Moscova apăru în faţa ochilor noştri sub un cer negru, înstelat, strălucind în miliarde de lumini multicolore. Copiii se liniştiseră cu desăvârşire şi înaintau în rând, nimeni nu se zbenguia, nimeni nu vorbea. Singur bietul Vitea Pereţ se târa amărât la o parte, desculţ, cu pantalonii peticiţi şi decoloraţi.

Gânduri negre mă năpădiră. Ce se va întâmpla dacă administratorul casei va afla că în locuinţa mea înnoptează douăzeci şi nouă de cetăţeni neînscrişi în cartea de imobil? Cum vor privi Ivan Ivanovici şi Roza această invazie? Ce urmări va avea ea asupra examenelor lui Mişa? Şi ce va spune maică-sa, adică soţia mea?

De altfel, în privinţa soţiei nu prea eram îngrijorat, fiindcă ospitalitatea e una din caracteristicile ei. Eram convins că va primi pe musafiri cu deosebită amabilitate. Cu atât mai mult cu cât aceşti musafiri îi aduceau daruri atât de gustoase.

Am intrat în curte unul după altul şi am urcat scara la etajul trei.

Sonia a apăsat pe butonul soneriei şi mama a deschis uşa, apoi s-a rezemat de pervaz şi a rămas nemişcată, aşteptând ca toţi copiii să treacă prin faţa ei. Când i-am văzut faţa palidă, împietrită şi ochii speriaţi, mi-am pierdut capul.

Abia după aceea am aflat de ce se înspăimântase aşa de tare. Auzind în curte tropăit de picioare, Mişa se aplecase pe fereastră şi strigase: „Mamă, sunt vreo şaizeci!”

Mai important era că în cursul conversaţiei telefonice pe care o avusesem din Zolotoi Bor cu soţia, ea îmi poruncise: „Niciun fel de ciuperci, niciun fel de dulceaţă şi cel mult şapte copii! Dacă vin mai mulţi, Mişa n-o să aibă unde să înveţe şi n-o să intre la facultate”.

Dar eu nu auzisem niciuna din aceste recomandări.

— Ei, am sosit şi noi! i-am spus cu o veselie nefirească, şi am sărutat-o pe obraz.

— Trei la compunere – mi-a şoptit mama.

În prima clipă n-am înţeles grozăvia acestor cuvinte. Mişa, vesel şi ciufulit, mi-a urat bun venit, ca şi cum nu i s-ar fi întâmplat nimic.

În clipa aceea eram incapabil nu numai să iau parte la nenorocirea lui Mişa, dar chiar să mă gândesc la ea. În primul rând, trebuia să-i ducem pe copii din vestibul în camere şi să-i instalăm. Ce-i drept, cele două conducătoare atâta îi hărţuiseră cu disciplina, încât mergeau numai în vârful picioarelor şi nu îndrăzneau să schimbe vreo şoaptă.

Le-am prezentat mamei pe Magdalina Haritonovna şi pe Liusia. Mama a zâmbit politicos, dar când a văzut coşurile încărcate cu ciuperci, cu fructe şi borcanele uriaşe cu dulceaţă, a zâmbit din toată inima şi a sărutat-o pe Liusia.

— Vai de mine! Mă simt prost, zău aşa! Nu trebuia să aduceţi atâta! oftă mama.

Şi se grăbi să pună pe sobă toate trei ceainicele.

Mişa izbuti să facă imediat cunoştinţă cu băieţii. Dezlegară împreună raniţele şi începură să scoată din ele, cu grijă, şi să despacheteze mineralele şi fosilele, purtând totodată discuţii aprinse.

Examinarea colecţiilor mineralogice ale lui Mişa a fost amânată, dat fiind că avea examen la chimie a doua zi şi trebuia să meargă în bucătărie, ca să se pregătească.

Am instalat copiii în jurul mesei, pe ferestre, pe divan şi pe pat… în calitatea ei de gazdă, Sonia se ocupa de fete, le arăta albumele noastre cu fotografii, cărţile cu poze şi păpuşile ei.

Mama, Mişa şi cu mine ne-am retras în bucătărie.

— Ei, ce se aude? am întrebat eu.

— Ce să se audă? spuse mama cu o adâncă tristeţe. A făcut o compunere foarte bună, dar pe altă temă decât cea dată, şi a scris cuvântul „umanism” cu doi de „m”.

Mişa, care avea cartea în mână, s-a întins şi a căscat.

— Ei, dacă nu trec anul ăsta, intru în producţie, şi peste doi ani am să reuşesc – spuse el cu indiferenţă.

— Mişa, cum se poate să nu ştii atâta lucru? Umanism se scrie de când lumea cu un singur „m”. E posibil ca pentru o singură literă să-ţi distrugi viitorul? Ţi-ai făcut-o cu mâna ta – m-am răstit eu la el – trebuia să înveţi, nu să hoinăreşti prin râpe şi coclauri, cu raniţe încărcate de pietre de nu le puteai ridica! Ce fel de explorator eşti tu? Exploratorii aduc numai cinci!

— Aşteaptă, tată! Nu mă mai certa! N-am dat decât primul examen, şi mai am alte cinci – spuse Mişa, ridicând vocea.

— Mai bine să ne gândim cum să-i instalăm pe toţi – ne întrerupse mama.

Ne-am hotărât să-i culcăm întocmai după socotelile Soniei, numai că mama a trebuit să-şi pună aşternutul pe un cufăr în baie. Ivan Ivanovici şi Roza dormeau şi uşa lor încuiată amintea de porţile unei fortăreţe duşmane.

Ceaiul s-a băut din ceşti, căni, pahare, farfurioare, sosiere, solniţe, cănite, ceainice, borcane goale de conserve, vaze pentru flori, păhărele, păhărelul pentru ras, scrumiere. Mama a adus la masă câteva borcane foarte mari de dulceaţă. Niciodată până atunci n-aş fi crezut că e posibil să înfuleci atâta dulceaţă! Copiii au mâncat-o cu lingura de supă, aşa cum se mănâncă grisul, şi cu atâta poftă, că toate nasurile şi toate mâinile erau mânjite.

După ceai, masa de sufragerie a fost răsturnată pe o latură, iar scaunele şi fotoliul au fost urcate pe biroul meu – acelaşi în care Mişa îşi ţine pietrele. Cele două hârdaie cu palmieri au fost transportate în bucătărie. Numai de sacrosancta măsuţă de toaletă a mamei, cu sticluţele şi cu oglinda ei, nu s-a atins nimeni.

Sonia trebăluia de zor: a deschis bufetul, comoda, şifonierul şi a scos lucruri de iarnă şi diferite vechituri.

— Mamă, *asta* se poate aşterne?… Mamă, uite, asta s-ar putea pune sub cap… şi asta la picioare, mamă…

S-a făcut o mobilizare generală: şube, paltoane, pături, pilote, perne, saltele, preşuri, feţe de mese, cearşafuri, covoare, cuverturi… Cu ajutorul Liusiei şi Soniei, soţia mea a alcătuit cu multă ingeniozitate nişte paturi în care li. s-a părut tuturor că e şi moale, şi cald, şi comod.

Poate că numai eu aş putea spune că mi-a fost mai

greu. Băieţii care dormeau cu mine se suceau, se învârteau şi făceau mereu tot posibilul ca să-şi bage picioarele în nasul meu.

Deodată, în mijlocul nopţii, am auzit nişte lovituri teribile, care zguduiau uşa. Era vorba chiar de lovituri insistente şi prelungite, şi nu de ţârâitul soneriei. Bătea un străin.

Desculţ, numai în chiloţi, m-am înfăşurat într-un cearşaf şi am ieşit în vestibul, convins că mă voi pomeni cu administratorul blocului, însoţit de miliţie.

— Cine-i acolo?

— Eu sunt, fiţi amabil şi deschideţi – rosti o voce foarte cunoscută şi dulce.

Am deschis. În prag se afla Numărul Unu, rotunjor şi rumen la faţă, ţinându-l de lanţ pe Michael cel zâmbitor.

— Am venit la dumneavoastră. Sper că o să găsiţi un locşor pentru mine şi pentru căţeluşul meu.

— Am să găsesc – i-am răspuns, şi mi-am dres glasul de emoţie.

În timp ce-şi scotea paltonul şi galoşii, şi-l elibera pe Michael de botniţă, Numărul Unu povestea fără încetare şi explica mereu. Eu mă mărgineam să-l ascult.

— Închipuiţi-vă ce neobrăzare: iau două bilete le metrou, pornesc, şi când colo, nu mă lasă: „Cetăţene, nu e voie cu câinele!” Eu spun: „Câinele e de rasă. Are medalie de argint”. Dar controloarea aceea cârnă de colo: „Nu-mi pasă că e de rasă!” A trebuit s-o iau pe jos din piaţa Komsomolului prin Sadovaia... Ştiţi, eu am fost ultima oară la Moscova înainte de război. Am umblat şi am căscat gura mereu. Ce clădiri sunt acum... au şi douăzeci şi două de etaje! Pe timpuri erau străzi înguste şi tramvaie cât o gâză, care zdrăngăneau şi sunau, şi acum nici nu vezi cine-i pe trotuarul celălalt. Şi câte lumini! E târziu, dar totul străluceşte, e atâta lumină! Vezi troleibuze, autobuze,

semnale luminoase, pietonii care forfotesc încolo şi încoace... dar mai ţineţi minte pentru ce am venit? Mâine merg la institut, ca să iau scrisoarea descifrată. Vă daţi seama cât interes prezintă?

— Da, da, un interes foarte mare, într-adevăr – mormăiam eu cu jale, mutându-mă de pe un picior pe altul. Tremuram de frig înfăşurat în cearşaful meu ca într-o togă romană. Intraţi în odaie – am adăugat eu nehotărât.

Am intrat şi am întors întrerupătorul. În ambele camere podeaua era acoperită cu trupuri. Numărul Unu a rămas multă vreme nemişcat, cu capul plecat într-o parte.

— M-mda! a mugit el, şi-a băgat mâna în sacoşă şi a scos un borcan de sticlă cu nişte conserve de peşte. „Poftim, priviţi!”

M-am aplecat şi am văzut peştişorii din borcan strâns lipiţi unul de celălalt...

— Citiţi: „Scrumbii în saramură condimentată, Fabrica de conserve de peşte din Riga”. Comparaţi! Numărul Unu întinse degetul arătător întâi în direcţia băieţilor care dormeau, apoi în direcţia felelor care dormeau şi ele. Şi ăştia sunt o saramură condimentată.

Pe Michael îl uitasem. Câinele a profitat de neatenţia noastră, s-a scuturat de zgardă şi a pătruns în prima cameră. A mirosit gurile căscate ale băieţilor care dormeau, apoi a trecut în camera următoare. Fetele se culcaseră pe două rânduri – unui spre uşă, celălalt spre fereastră.

Michael a păşit cu prudenţă peste „cadavrele” fetelor, ferindu-se să le atingă ori să le atingă măcar cozile, ba chiar şi panglicuţele din cozi, apoi s-a băgat sub masă şi s-a culcat acolo. În zadar l-am tot chemat, Numărul Unu şi cu mine, în zadar am încercat să-l ademenim; s-a mulţumit doar să ne zâmbească politicos de sub masă, dar nu s-a apropiat de noi.

L-am culcat pe Numărul Unu în locul meu în pat, preferând ca neastâmpăraţii mei vecini să-i bage lui picioarele în nas, apoi mi-am ales un locşor liber între doi băieţi, şi m-am culcat direct pe podea.

Capitolul XV. CÂTĂ ÎNGHEŢATĂ POATE MÂNCA CINEVA?

Niciodată nu prilejuisem vecinilor noştri neplăceri atât de mari. Mişa, care se culcase în bucătărie, pe patul pliant desfăşurat de-a curmezişul ei, invadase astfel teritoriul neutru. Acest singur fapt constituia o crimă, fiindcă în felul acesta Ivan Ivanovici nu mai putea ajunge până la termometru.

Dimineaţa l-am zărit pe vecinul meu de departe, în treacăt. Abia am apucat să ies în vestibul, că Ivan Ivanovici a şi dispărut în camera lui. Nu apucasem să văd expresia ochilor lui, ascunşi după sticlele groase ale ochelarilor.

Sonia s-a apropiat de mine şi mi-a spus cu un aer jignit:

— Tată, i-am dat bună ziua lui Ivan Ivanovici şi el a întors capul!

Îndată ce copiii s-au trezit, au început să umble şi deşi păşeau în vârful picioarelor, se mişcau totuşi prin bucătărie şi vestibul. Trebuia să te înghesui în baie şi să te

speli la chiuvetă? Trebuia. A te instala la rând lângă o anumită uşiţă, era de asemenea absolut necesar. Mi se pare că Ivan Ivanovici a plecat la lucru fără să se spele.

Înainte de a porni la drum prin Moscova, am băut repede un ceai. Mişa a plecat să-şi dea examenul de chimie şi mama s-a apucat să facă ciuperci în saramură.

De la locuinţa mea şi până la Institutul de expertiză judiciară se poate ajunge şi cu metroul, şi cu troleibuzul, dar noi am hotărât să mergem pe jos, deşi nu era un drum scurt. Cine doreşte să vadă Moscova cu adevărat trebuie să umble numai pe jos.

Magdalina Haritonovna a adunat copiii în jurul ei şi i-a convins să se poarte exemplar, adică să ne asculte pe ea, pe Liusia şi pe mine fără să crâcnească, să meargă numai în rând, să nu se depărteze pentru nimic în lume, să se oprească numai pentru a vizita monumentele oraşului.

— Dar cum rămâne cu îngheţata? exclamă Vitea Pereţ.

Gătit cu o bluză brodată a Soniei, broderie ascunsă cu grijă sub cravata roşie, purtând pantofii ei şi pantalonii băiatului unui vecin, Vitea era tot atât de fercheş şi de vesel ca şi toţi ceilalţi.

— Dar cu sucul? întrebă cu glas tărăgănat şi Galia.

Am hotărât să ne oprim în locurile interesante, fără să neglijăm totuşi cărucioarele cu îngheţată şi cu suc.

*

* * *

Despre peregrinările noastre prin Moscova vor povesti mai bine foile interesante găsite mult timp mai târziu într-un buzunar de la pantalonii băiatului vecinului. Aceste foi nu purtau semnătură, dar şi eu şi Sonia ne-am convins imediat că autorul lor nu putea fi decât Vitea Pereţ şi, bineînţeles, aceste însemnări în ciornă erau destinate cunoscutului caiet albastru „P.R.I.D.C”.

Prima noastră oprire e Piaţa Maiakovski. Când să ne uităm, o vânzătoare de îngheţată. Pornim spre ea în fugă. Ce gustoase sunt păhărelele astea din foaie de napolitane! De când sunt n-am mâncat ceva aşa de bun!

Şi ce largi sunt străzile! Strada Gorki merge drept înainte, Sadovaia o ia de-a curmezişul ei. Troleibuze albastre, autobuze roşii cu galben, turisme multicolore gonesc pe Sadovaia pe şapte rânduri şi plonjează în tunel, care e în întregime din piatră cenuşie, luminat electric, foarte larg şi foarte frumos. Pe strada Gorki, maşinile trec pe deasupra tunelului. Oamenii traversează şi ei sub pământ. Un unchiaş într-o cămaşă albă a vrut să treacă strada, strecurându-se printre maşini, şi miliţianul a fluierat după el. Deodată, dă peste un alt miliţian; gesticulează, îşi întoarce buzunarele pe dos, iar miliţianul scrie ceva în carneţel.

Noi am luat-o pe strada Gorki. În frunte mergea doctorul, Numărul Unu şi Michael, apoi veneau băieţii, câte doi în rând, apoi fetele, şi la urmă Liusia cu Magdalina Haritonovna. De ce s-or fi înghesuind aşa trecătorii! Ce zor au?

La parterul fiecărei case sunt magazine. Cele mai interesante sunt „Alimentarele”, unde vezi munţi întregi de sticle, de fructe, de borcane de conserve.

Numărul Unu a spus:

„Cum s-a schimbat totul! Câte case noi! M-aş tot plimba prin Moscova şi aş admira-o!”

Am mai întâlnit o vânzătoare de îngheţată şi am cumpărat iar câte două păhărele de fiecare, i-am dat şi lui Michael, care a apucat paharul cu două labe, şi-a băgat botul în el şi a lins tot conţinutul.

Apoi am privit monumentul cenuşiu al lui Puşkin. Clădirile din jur sunt înalte, faţă de ele, Puşkin e mic de tot. Monumentul a fost ridicat într-o grădiniţă plină de

verdeaţă. Puşkin ţine mâna în haină şi se uită de sus la trecători.

Deodată, o fetiţă se apropie în fugă de monument, depune un bucheţel de garoafe albe pe o treaptă şi o ia la fugă.

Uf, ce păcat că n-avem flori cu noi! Mă apropii şi eu de Puşkin, scot din buzunar un măr mic, roşu, şi-l ascund chiar în mijlocul buchetului fetiţei. Volodka a început să râdă, şi eu m-am supărat teribil, mi-a venit să-l pocnesc. Numai că pe străzile Moscovei e interzis să te baţi. Şi iar am cumpărat îngheţată şi am pornit mai departe.

Doctorul ne-a spus:

„Am să vă conduc prin străduţe laterale, are să ne vină mult mai aproape şi o să ajungem mai repede”. Şi aşa a făcut. Pe străduţele laterale se văd foarte puţini trecători. Casele sunt şi aici foarte înalte, dar străduţele cam strâmbe. Doctorul coteşte ba ici, ba colo. Şi noi, după el.

Numărul Unu îi strigă:

„Ai cam încurcat-o, doctore!”

Mă uit şi văd că doctorul s-a făcut roşu ca racul şi-l aud că mormăie:

„Ulicioarele astea sunt imposibile! De o viaţă întreagă locuiesc la Moscova şi tot nu le pot ţine minte!” Numărul Unu se făcu foc:

„Eu vreau să ajung cât mai repede la institut; poate că scrisoarea a şi fost citită, şi-mi pierd timpul din cauza dumneavoastră”.

Şi noi voiam să aflăm cât mai repede dacă scrisoarea s-a citit sau nu.

Şi apoi, pe aceste străduţe nu vezi nicio vânzătoare de îngheţată.

Dar doctorul nu vrea să recunoască că s-a rătăcit, merge mai departe, tace şi-şi muşcă buzele. Mie mi-ar fi

fost de ajuns să locuiesc o singură lună la Moscova, că îndată aş fi găsit drumul cel bun. A trebuit să întrebăm nişte trecători, ca să constatăm că am cotit cu totul în altă direcţie. În sfârşit, am ieşit pe o stradă lată.

Doctorul s-a bucurat şi a spus:

„Aş putea să vă povestesc câte o anecdotă lungă şi nostimă despre fiecare din aceste case. Vreţi să încep?

Dar Numărul Unu ne zorea mereu:

„N-avem timp, n-avem timp, presimt că scrisoarea aceea conţine foarte multe lucruri interesante. Să mergem mai departe!”

În sfârşit, am văzut iar o vânzătoare de îngheţată, am cumpărat iar păhărele, i-am dat şi lui Michael. Doctorul ne-a întrebat:

„Nu credeţi că mâncaţi prea multă îngheţată?” Dar noi i-am răspuns: „N-am mai mâncat de o veşnicie!” Doctorul a spus:

„Mi-e tare frică să nu cumva să vă doară burta!”

În momentul acela am zărit zidul înalt şi roşu al Kremlinului. Am început să privesc şi m-am prefăcut că nu aud cuvintele doctorului. Am străbătut o grădiniţă şi ne-am apropiat de râul Moscova. La Zolotoi Bor râul e mai lat decât aici. Am trecut podul pe partea cealaltă.

Când am ajuns aici, Numărul Unu ne-a spus: „La revedere”, şi a pornit în grabă cu Michael, să afle ce cuprinde scrisoarea.

În timp ce umblăm, mă tot întreb şi eu ce cuprinde această scrisoare.

Ne-am oprit la capătul podului. Ce frumos este Kremlinul privit de aici! Dar noi îl cunoaştem de mult. îmi aduc aminte de poza din abecedar, dar poza aceea nu era colorată. Deasupra râului, se ridică zidul zimţat de cărămidă al Kremlinului şi turnurile lui cu vârfurile ascuţite. În spatele zidului e o ridicătură verde, iar pe

ridicătură, un palat mare, alb, cu steag roşu şi alături biserici albe. Ce puternic strălucesc în soare cupolele aurite! Dar stelele roşii de pe turnuri strălucesc şi mai tare.

Din nou o vânzătoare de îngheţată. Am înconjurat-o cu toţii.

„Ajunge! Ajunge!” strigau doctorul şi Magdalina Haritonovna.

Dar noi urlam: „Ni s-a uscat gura!” şi ne îmbulzeam să cumpărăm.

Deodată, Volodka începu să ţipe şi se rostogoli pe asfalt, dând din picioare. Am simţit şi eu în burtă o durere de parcă m-ar fi străpuns cineva cu un ţăruş. Un văl întunecat mi s-a lăsat deodată pe ochi, am căzut, am închis ochii şi n-am mai auzit nimic. Magdalina Haritonovna ţipa de răsuna strada: „Doctore, doctore, salvaţi-i!”

Am izbutit cu greu să deschid un ochi, dar l-am închis la loc – voiam să-i las să creadă că am murit. Doctorul mi-a ridicat cămaşa şi a început să-mi apese şi să-mi frământe din răsputeri burta cu pumnul. Exact aşa face şi mama când frământă coca de cozonac în lighean. La început mă durea foarte tare, după aceea n-am mai simţit decât un fel de gâdilătură şi durerea a început să mă lase. Atunci am deschis iar cu multă greutate un ochi.

În jurul nostru se adunase o mare mulţime. Era şi un miliţian, care nu lăsă pe nimeni să se apropie…

Trecătorii întrebau:

„A călcat doi băieţi? Cine i-a călcat? Unde e maşina? A fugit? Aţi putut să notaţi numărul? Aţi chemat Salvarea?”

Deodată a răsunat o sirenă îngrozitoare! Am privit iar printre gene şi am văzut o maşină de culoare cenuşie, din care au coborât doi doctori cu bonete şi halate albe. Vai! Era Salvarea!

„Unde sunt răniţii? Pune mâna, Kostea!”

Dar Volodka a scos un urlet: „Nu vreau Salvarea!” şi a început să zvârle din picioare.

Eu am sărit în picioare, mi-am ridicat pantalonii şi pe-aici mi-a fost drumul. Aşa am scăpat. Maşina Salvării a plecat goală, lumea din jur s-a risipit, eu m-am apropiat de ai noştri şi am aflat că Volodka se cinstise cu opt păhărele de îngheţată. Câte am mâncat eu n-aş putea spune.

Magdalina Haritonovna ne-a adunat pe toţi şi ne-a poruncit cu severitate:

„Fetele nu vor mânca mai mult de cinci şi băieţii mai mult de patru porţii pe zi. Vedeţi cum şi-a stricat bietul Volodka hăinuţele din cauza îngheţatei!”

Doctorul a spus:

„O să vă pomeniţi la spital din cauza îngheţatei şi portretul are să se găsească fără voi. Să ştiţi că există o boală teribilă, care se numeşte „glaţionit”. „Glaţio „înseamnă gheaţă; dacă cineva mănâncă prea multă îngheţată, îi degeră intestinele. De aceea, doare burta aşa de tare. În asemenea cazuri se face o operaţie urgentă, dar dacă apeşi pe burtă, gheaţa se fărâmă, se topeşte şi totul trece foarte repede”.

Nu ştiu dacă există cu adevărat o astfel de boală, sau dacă a inventat-o doctorul anume ca să ne sperie, dar eu am hotărât să nu mai cumpăr niciun păhărel.

Liusia a spus:

„Până vine Numărul Unu cu scrisoarea, hai să vizităm Grădina zoologică”.

Doctorul a clătinat din cap:

„Animalele nu mă interesează”.

Şi a plecat acasă cu metroul, în timp ce noi am luat troleibuzul până la Grădina zoologică.

Capitolul XVI. DEOCAMDATĂ ISTORICII NU FAC DECÂT SĂ NE ÎNCURCE

Am deschis uşa locuinţei mele şi am văzut-o pe soţia mea în bucătărie, aşezând cu grijă ciupercuţe albe în borcan, pentru murat. Ochii ei erau plânşi.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat cu un tremur în glas.

— Michael era s-o sfâşie pe Roza – a şoptit ea, acoperindu-şi faţa cu mâinile.

— Cum s-o sfâşie?! Când? Unde? Şi am aflat următoarele:

Pe la ora douăsprezece, Numărul Unu s-a întors împreună cu Michael. Părea foarte amărât. Mama le-a dat la amândoi să mănânce. În curând s-a întors şi Ivan Ivanovici pentru pauza de prânz. Bătrânii au făcut cunoştinţă şi au discutat ceva multă vreme şi cu multă aprindere în bucătărie. Apoi Ivan Ivanovici a plecat şi Numărul Unu a început să citească. Apoi…

Ultimul câine a trăit în această locuinţă înainte de căsătoria mea.

Stimabila Gazelă, adică Roza Petrovna, obişnuia să se răsfeţe în timpul zilei pe trei pilote. Moţăia şi azi fără grijă, când deodată a auzit zgomotul pe care-l făcea un scaun dat

la o parte. A deschis ochii şi – oricât de neverosimil vi s-ar părea acest lucru în centrul capitalei – aşa cum văzuse şi bunica Scufiţei Roşii, văzu şi ea o gură de lup rânjind cu ferocitate. Monstrul acela dezgustător s-a repezit lătrând spre patul ei. Roza Petrovna n-a avut putere să strige şi a piuit doar, exact ca un pui, astfel că nimeni n-a auzit-o. Monstrul a mirosit pătura şi pernele, a mârâit cu răutate şi a ieşit din odaie.

Cam pe la ora două, Numărul Unu a anunţat că pleacă pentru o chestiune foarte importantă, l-a legat pe Michael de curea şi a plecat cu el. Pentru ce venise acasă şi pentru ce plecase iar, soţia mea nu ştia.

Era nerăbdătoare să-i arate Rozei Petrovna darurile aduse din Zolotoi Bor, dar aceasta parcă ar fi îngheţat în camera ei. Până la urmă, soţia mea a găsit suspect acest lucru şi a bătut uşor în uşă, dar n-a auzit niciun răspuns. Atunci s-a hotărât să intre şi a găsit-o pe biata Roza în pat, cu ochii închişi. Un geamăt imperceptibil ieşea din gura bolnavei.

Auzind o poveste atât de tragică, am pătruns hotărât în odaia Rozei. „Sunt doar medic – mi-am spus – îi voi ajuta bietei mele vecine, care s-a îmbolnăvit pe neaşteptate”. Când m-a văzut, a gemut cu durere şi m-a urmărit cu o privire încărcată de o tristeţe neomenească. Ce grozăvie! Ştia că are un infarct şi că trebuie să moară! I-am luat pulsul, am pus stetoscopul în regiunea inimii… dar, din fericire, am găsit că e perfect sănătoasă.

— Roza Petrovna – am spus eu – liniştiţi-vă! Nu vă găsesc nimic grav, a fost doar o spaimă. Vă promit că acest căţel nu va mai păşi niciodată pragul camerei dumneavoastră. Dar vă implor, răbdaţi încă două zile şi două nopţi, căutăm un lucru foarte important.

Blinda Roza Petrovna mă privi cu ochii ei nespus de trişti de gazelă muribundă, şi consimţi din cap cu

docilitate. Am înţeles că era de acord să treacă peste tot felul de neplăceri, numai ca să nu strice relaţiile de bunăvecinătate cu mine. Bineînţeles că ce anume era atât de important pentru noi n-o interesa câtuşi de puţin.

Am mâncat bine, apoi m-am culcat să mă odihnesc. Când m-am trezit, am aflat că nu se întorsese încă nimeni.

Cu siguranţă că exploratorii mai căscau şi acum gura în faţa vreunei cuşti, în care se afla cine ştie ce animal exotic pe care nu-l văzuseră încă. Dar unde putea să fie Mişa? Unde era Numărul Unu cu scrisoarea misterioasă? De ce nu se întorsese încă? Sau poate că Michael mai făcuse vreo poznă?

În sfârşit, exploratorii şi-au făcut apariţia ciufuliţi, transpiraţi, râzând, cu, ochii aprinşi… Apoi a venit şi Mişa, care căpătase un cinci la chimie.

Mama şi Magdalina Haritonovna s-au antrenat într-o discuţie culinară.

Mişa a început să-şi arate colecţia lui mineralogică. Trăgea afară şi deschidea nenumărate lădiţe, rostind numele complicate ale mostrelor de diferite culori şi provenind din toate colţurile lumii. Fiecare piatră era aşezată într-un cuib de vată şi purta o etichetă, indicând unde şi când fusese găsită, ca şi numele ei.

Mândria colecţiei lui Mişa era o eprubetă mică, pe fundul căreia abia se distingeau nişte grăunţe minuscule de culoare închisă. Era aur curat, spălat personal de Mişa. Da, da, dacă speli o zi întreagă nisipul scos dintr-o râpă mică, de pe fundul unui pârâu din apropiere de Moscova, dacă-l speli deci într-un lighean, obţii grăunţele acestea.

Băieţii făceau un cerc compact în jurul lăzilor. Bineînţeles că mostrele acestea de roci îi interesau foarte mult, totuşi am observat că întorceau mereu capul spre uşă. Am înţeles că şi ei îl aşteptau cu nerăbdare pe Numărul Unu.

Dar unde putuse oare să dispară omul ăsta?

Ziua de lucru se terminase de mult. Am început să mă nelinişteasc de-a binelea. Măcar să fi dat un telefon!

Mai trecu o oră.

„Există trei variante – gândeam eu. Prima: cei de la institut n-au început încă să descifreze documentul şi i-au propus să treacă peste o săptămână. A doua: i s-a spus că literele s-au diluat şi că e imposibil să mai descifrezi un singur cuvânt. Dar dacă o fi a treia variantă?”

Sonia se duse cu fetele în baie. Nu ştiu ce făceau acolo, dar ştiu că ţipau îngrozitor, fie din cauză că apa era rece, fie că era prea caldă.

Roza Petrovna bătu în uşă şi mă chemă în vestibul. Adunându-şi probabil ultimele forţe, se ridicase din pat şi acum mă privea cu un aer încărcat de mustrări...

— Părerea mea e că n-au o purtare prea frumoasă – spuse ea, şi oftă adânc.

Înţelegeam ce se petrece în sufletul bietei Roza Petrovna, dar cum puteam să liniştesc paisprezece fete care intraseră deodată într-o singură cadă?

— În special băieţii! spuse Roza Petrovna şi oftă mai adânc.

— Băieţii? am întrebat eu mirat. Dar băieţii tac. Şi m-am repezit în bucătărie.

Acolo am constatat că cei care tac sunt mult mai periculoşi şi fac mult mai mult rău.

Există un metal numit bariu şi un altul numit stronţiu. Dacă apropii piatra care conţine bariu de foc, ea se înfierbântă şi produce o flacără de un verde strident, în timp ce piatra care conţine stronţiu produce o flacără roşie. Mai întâi însă trebuie să stropeşti aceste mostre cu câteva picături de acid clorhidric. Oamenii folosesc de mult proprietăţile extraordinare ale celor două substanţe, fabricând din ele rachete luminoase pentru semnale.

Mişa avea o cantitate suficientă de bariu şi de stronţiu. Băieţii intraseră binişor în bucătărie şi, deodată, pe toate cele şase arzătoare ale plitei de gaz pietrele au început să ardă.

Era un spectacol foarte frumos şi de mare efect; în bucătărie se auzeau din când în când exclamaţii înăbuşite.

Dar pe Roza Petrovna n-o interesau micile explozii verzi şi roşii, ea nu vedea decât acul contorului de gaz care se învârtea cu repeziciune şi nu simţea decât fumul usturător şi neplăcut.

A trebuit să intervin cu hotărâre şi fără să ţin seama de fizionomiile întristate ale băieţilor, să interzic categoric experienţele.

În sfârşit, s-a auzit soneria. Câţiva s-au repezit să deschidă.

Era el, Numărul Unu, cel mult aşteptat. Figura lui era serioasă, buzele strânse, obrajii umflaţi.

— Am adus – spuse el cu glas surd şi misterios, ştergându-şi sudoarea de pe faţă şi de pe chelie.

— Dar unde aţi dispărut? l-am întrebat eu.

— Dimineaţa nu l-am găsit pe director – explică el gâfâind – şi secretara, o fiinţă nesuferită şi pudrată, a refuzat să stea de vorbă cu mine din cauza lui Michael. Mă rog, o speriase. Abia spre seară mi-au dat în sfârşit scrisoarea şi atunci am alergat la Numărul Şase, la pictorul Ilarion, ca să mă sfătuiesc cu el. L-am aşteptat două ore în pragul uşii şi tot n-a venit. Afară de asta, ştiţi ce distanţe trebuie să parcurg cu Michael prin Moscova? E o nedreptate, câinii nu sunt admişi nici în autobuze, nici în metro.

— Dar povestiţi-ne, ce cuprinde scrisoarea? întrebă Liusia, care nu mai putea să rabde.

— Cinci zile s-au chinuit oamenii cu ea şi abia-abia au descifrat-o. În afară de faptul că literele se lăbărţaseră, era

un scris deosebit de neciteţ. Autorul scrisorii era într-o stare de agitaţie extremă, aşa mi-au explicat cei de la institut.

— Citiţi, citiţi odată! începură să-l roage cu lacrimi în ochi cei mai nerăbdători dintre copii.

Ivan Ivanovici se strecurase şi el printre noi şi, fără să dea bună ziua, se aşeză binişor într-un colţ. Era ultimul om pe care m-aş fi aşteptat să-l văd printre noi! După invazia exploratorilor, după grozăviile prin care trecuse Roza Petrovna, credeam că Ivan Ivanovici nu-mi va mai adresa cuvântul trei ani de zile.

Până să-şi strângă batista, să-şi pună ochelarii pe nas, trecură alte două minute chinuitoare. Şi iată ce ne citi în sfârşit Numărul Unu:

— „Draga mea Irinuşka, s-ar putea să nu ne mai vedem, rămâi cu bine, am să-mi aduc aminte de tine şi am să te iubesc veşnic. Fii liniştită. Obiectul este ascuns la Prohor. Îţi las pumnalul, poate că are să-ţi fie de folos. Egor, 1838, iulie 18”.

Am tăcut mult timp şi am aşteptat să auzim continuarea.

— Asta-i toată scrisoarea? a întrebat Liusia.

— Da! răspunse Numărul Unu.

Am rămas pe gânduri. Nu mai înţelegeam absolut nimic. Poveşti atât de încurcate nu se întâlnesc decât în romanele poliţiste.

— Prin „obiect” se înţelege orice lucru de gen masculin, feminin sau neutru – emise o cugetare Magdalina Haritonovna.

— Acest obiect este fără îndoială extrem de preţios, dacă e amintit în momentul despărţirii definitive – observă prudent Ivan Ivanovici.

— Trebuie să fie un inel – îşi dădu cu părerea Magdalina Haritonovna.

— E o puşcă! izbucni Vitea Pereţ.

— Nu, trebuie să fie portretul! spuse Liusia, ridicându-se brusc.

— Scrisoarea de adio este adresată Irinei Zagvozdetkaia, asta-i indiscutabil. Amintiţi-vă de album. Dar cine să fie Egor? Nu e oare acel elev al Academiei, pe care colonelul Zagvozdetki l-a chemat din Petersburg? îşi exprimă părerea cu şovăială Numărul Unu.

— Cheia secretului e în mâinile noastre. Ia să începem nu cu Egor, ci cu Prohor. Ivan Ivanovici îl apucă brusc pe Numărul Unu de mână. Dumneavoastră aţi locuit toată viaţa la Liubeţ. Deseori nou-născuţii capătă din generaţie în generaţie acelaşi nume în cinstea taţilor şi a bunicilor lor. Amintiţi-vă dacă nu cumva locuieşte astăzi la Liubeţ un oarecare Prohor sau Prohorovici?

În clipa aceasta se auzi o bătaie în uşă şi Roza Petrovna intră în cameră. Ivan Ivanovici făcu un gest de nerăbdare cu mâna.

— Vaniuşecika, vino la masă!

— Lasă-mă în pace! Nu mă deranja! zbieră el. Nenorocita se agăţă de tocul uşii, probabil gata să leşine, apoi dispăru în tăcere.

Am rămas pur şi simplu încremenit: Ivan Ivanovici, fiinţa aceasta atât de punctuală şi de echilibrata, Ivan Ivanovici să recuze cina la ora nouă şi treizeci de minute, ba să mai şi ţipe la nevastă-sa!

— Nu vă aduceţi aminte? repetă Ivan Ivanovici sâcâindu-l mai departe pe Numărul Unu.

— Nu, nu-mi amintesc de niciun Prohor – răspunse acesta lovindu-se peste chelie.

Faţa lui congestionată şi umflată exprima o tensiune extremă.

— Am putea, bineînţeles, să răsfoim toate registrele de stare civilă – comentă Ivan Ivanovici, şi să-i alegem pe

toţi Prohorii care s-au născut la Liubeţ în douăzeci… nu, e puţin, în treizeci de ani.

— Dar asta ar fi o muncă infernală. Aşa putem căuta toată viaţa! gemu Numărul Unu.

— Aş putea să spun şi eu ceva? Vitea cel mare se sculă şi îşi scutură moţul. Când l-am vizitat pe Numărul Şapte după plimbarea cu vaporul, ne-a dat o cărticică albastră – vorbi el, vădit emoţionat.

— Ce fel de cărticică? întrebă Ivan Ivanovici, cu o strâmbătură dispreţuitoare.

— „Indicatorul localităţilor şi locuitorilor din judeţele guberniei Moscova. Călăuza pe anul 1852” – scanda cu însufleţire Vitea cel mare.

— Ah, da, există o astfel de călăuză – spuse Ivan Ivanovici, zâmbind cu condescendenţă. Dumneata, tinere, dai dovadă de aptitudini pentru cercetări istorice.

Vitea cel mare se aşeză la loc, radiind de fericire.

— Poftim, asta e! spuse Sonia, care aduse repede cărticica din bibliotecă şi i-o dădu Numărului Unu.

Acesta se ridică numaidecât, apucă volumaşul albastru şi începu să-l răsfoiască în grabă:

— Aşa, uite! „Judeţul Liubeţ, Scurtă istorie a oraşului. Lista funcţionarilor şi persoanelor oficiale din oraş şi judeţ. Primarul oraşului, judecătorul, şeful de birou, casierul…” Nu există niciun Prohor! „Persoanele care locuiesc în oraş şi în satele judeţului Liubeţ”… nici aici nu există vreun Prohor. „Fabrici şi uzine”: „Fabrica de stofă pentru veste a negustoresei Beleankina”, „Atelierul de basmale orientale al negustorului de rangul trei Naşivocinikov Prohor Andreevici…” Aţi auzit, a lui Prohor! E un nume care nu se întâlneşte prea des. Fără îndoială că el e!

— Să presupunem că-i el – îl corectă Ivan Ivanovici abătut.

— Naşivocinikov este un nume vechi la Liubeţ. Au

mai rămas câteva familii cu acest nume – observă Numărul Unu.

— Dar poate că unii dintre ei au plecat din oraş – insistă Ivan Ivanovici.

— Unii au plecat, Ivan Pavlovici prinde crabi în Kamciatka. Piotr Haritonovici lucrează la ambasada noastră din Afghanistan, Semion Petrovici cred că e la Moscova, alţi doi sunt în Donbas, mai sunt şi cei care au plecat nu se ştie unde. Unul din ei îşi făcuse chiar o oarecare faimă ca explorator. Dar unde anume s-or fi aflând, pe cuvânt de onoare că nu ştiu.

— Oare e posibil ca portretul să fi ajuns în Afghanistan sau în Kamciatka? exclamă cu desperare Liusia.

— Răbdare, fetiţo, răbdare! Pentru cercetări istorice ai nevoie de multă răbdare – o consolă sau o întrista Ivan Ivanovici. Nu uitaţi că e prea devreme să căutăm portretul. Despre portret nu ştim încă nimic. Deocamdată vrem doar să găsim informaţii despre un anumit obiect, dat în păstrare cu o sută şi ceva de ani în urmă de un Egor necunoscut unui Prohor necunoscut.

— Ecuaţie cu cinci necunoscute – oftă Magdalina Haritonovna.

— Ei bine – se adresă el din nou către Numărul Unu – să presupunem că acest obiect necunoscut se află până în prezent în posesia unui Naşivocinikov, care locuieşte în momentul de faţă la Liubeţ.

— Nu-mi vine a crede – răspunse Numărul Unu dând din mâini. Unul e agronom la sovhoz, celălalt contabil la bancă, al treilea e cizmar, al patrulea…

— Poate că nepotul are alt nume – interveni nehotărâtă Magdalina Haritonovna.

— Pe vremuri, casele se moşteneau de obicei din tată în fiu. Fiicele căpătau mai rar casă – remarcă Ivan

Ivanovici – lor li se dădea dotă. Dacă-i vorba de un portret, cred că el n-ar avea ce căuta într-o zestre.

— Dar dacă-i vorba de un inel sau de o broşa, orice tată ar dărui această bijuterie numai unei fiice – răspunse Magdalina Haritonovna.

Stamină nu acordă nicio atenţie cuvintelor ei.

„Orice s-ar spune, dar am ajuns la un punct mort cu cercetările. Aici e buba! m-am gândit eu. Naşivocinikov, Naşivocinikov" – mormăiam eu. Numele acesta neobişnuit şi lung mi se tot învârtea tot timpul pe limbă. Oricât de ciudat suna, îmi era, nu ştiu de ce, foarte cunoscut. De unde? Poate că aşa se numea unul din tinerii mei pacienţi? Nu, nu! Am închis ochii şi am văzut limpede o inscripţie făcută cu litere înalte şi subţiri: „Naşivocinikov". Am privit-o pe Sonia, care şedea în faţa mea. Fata fixa un punct, era încruntată şi tot şoptea ceva cu un aer foarte concentrat.

— Să rezumăm, deci. Stamină căzu pe gânduri şi-şi duse degetele la frunte. Proprietarul fabricii de basmale asiatice din Liubeţ, menţionat în „Călăuza anului 1852", negustorul de rangul trei Prohor Andreevici Naşivocinikov, şi un oarecare Prohor, la care în 1838, băgaţi de seamă, anul morţii Irinei Zagvozdetkaia, un oarecare Egor a ascuns un obiect necunoscut, ar putea să fie una şi aceeaşi persoană. Dacă nu-i aşa, nu văd prin ce mijloace s-ar mai putea continua azi cercetările. Mai există încă o presupunere: se vede că acest obiect a rămas la nepoţii sau la strănepoţii care poartă numele de Naşivocinikov. Desigur, toate acestea sunt presupuneri, dar de ce să nu-i facem o vizită acelui strănepot care locuieşte la Moscova? Asta nu ne va răpi mai mult de două ore, de altminteri există unele şanse ca acest obiect necunoscut să fie chiar portretul.

Exploratorii au hotărât în unanimitate să pornească în căutarea acestui Semion Petrovici chiar a doua zi

dimineaţă şi după aceea să meargă la Numărul Şase, pictorul Ilarion, pentru a face cunoştinţă cu el şi a-l invita să intre în asociaţia noastră de exploratori.

— Dar acum, luaţi loc şi beţi ceaiul – spuse soţia mea cu glas hotărât.

Şi iar s-a băut ceai din aceleaşi vase originale, i-ar s-a înfulecat o cantitate nemaipomenită de dulceaţă şi de fructe.

După ceai am început pregătirile pentru culcare. Sonia se agita şi mai mult decât în seara trecută, şi controla personal aşternuturile.

Toată lumea şi-a reluat locurile din ajun. Eu am preferat să mă culc pe jos, împreună cu băieţii. Stamină l-a invitat pe Numărul Unu să doarmă la el.

Cei doi istorici n-au putut să se liniştească mult timp. S-au năpustit, cum s-ar zice, unul asupra altuia, au adus din bucătărie taburete, le-au aşezat în mijlocul vestibulului şi i-am tot auzit, prin somn, discutând despre diferite evenimente istorice.

Lângă ei, pe podea, erau aruncate câteva cărţi vechi, nişte îndreptare şi, fireşte, cărticica albastră. Din timp în timp, când unul, când altul apuca una din cărţi, o răsfoia febril şi după ce găsea rândul necesar, îl arăta cu vehemenţă cu degetul şi se silea să dovedească ceva.

Nu mai ştiu când s-au despărţit, fiindcă am adormit.

Capitolul XVII. CE ÎNSEAMNĂ „A PLECA PENTRU TOTDEAUNA”.

A doua zi dimineaţă, spălatul şi plimbările prin bucătărie au dat loc la aceeaşi înghesuială ca în ajun. De data asta însă, Stamină era atât de prins de interesul general al cercetărilor, încât urmărea cu un zâmbet condescendent agitaţia copiilor, şi plecă la lucru uitând probabil neplăcerile din casă.

Stimabila Roza Petrovna nici n-a ieşit din camera ei.

Cea mai simplă metodă de a afla adresa omului de care ai nevoie este să-i găseşti numele în cartea de telefon. Nu era încă ora opt când ne-am strâns la oficiul telefonic.

Mi-am plimbat degetul pe rândurile cărţii.

Naşkinshon, Naşifkin, Naşivocikin… Iată, Naşivocinikov. Vai, fraţilor! Sunt doi Naşivocinikov! Despre cetăţeanul din Liubeţ, S.P., adică Semion Petrovici, Numărul Unu îşi amintea ceva foarte vag. Dar de unde

apăruse absolut necunoscutul A. M? Am hotărât să începem cu el.

Ca fiind mai experimentat în convorbiri telefonice, am intrat în cabină, am băgat moneda şi am format numărul.

— Vă ascult, dragul meu – a spus o voce masculină cam arogantă, după părerea mea.

— Aş dori să vorbesc cu tovarăşul Naşivocinikov.

— La aparat.

— Trebuie să vă văd într-o problemă excepţional de importantă. Vă rog să-mi permiteţi să vin la dumneavoastră peste o oră.

— Peste o oră nu voi mai fi aici. Grăbeşte-te! Te previn, frăţioare, că peste o jumătate de oră plec, plec pentru totdeauna.

— Cum pentru totdeauna? am repetat eu.

— Uite aşa: înseamnă că n-am să mai vin niciodată aici şi că vorbesc pentru ultima dată în viaţa mea de la acest telefon. Ai înţeles? Hai, aleargă, mai ai timp să ajungi, camioanele n-au sosit încă.

Am trântit receptorul. N-am înţeles prea bine ce înseamnă „pentru totdeauna”. Ştiam un singur lucru: că trebuie să pornim cu toate pânzele sus, fiindcă altfel nu vom ajunge la timp. Necunoscutul A.M. va dispare pentru totdeauna şi toate urmele lui se vor şterge.

Am copiat în fugă numerele de telefon şi adresele celor doi Naşivocinikov şi am pornit în goană. Din fericire, nu trebuia să alergăm prea departe. Am dat buzna pe Sadovaia izbind trecătorii, speriind maşinile, fugind de fluierul miliţienilor. Auzeam în spatele meu respiraţia accelerată a Numărului Unu, a lui Michael şi a tuturor copiilor. Biata Magdalina Haritonovna a rămas din nou în urmă, o vedeam agitându-şi desperată mâinile în depărtare.

— Se vede că întârzie la tren! spunea lumea în spatele nostru.

Iată străduţa pe care o căutam! Asta-i poarta! Ne-am pomenit în mijlocul unei curţi mari.

Case întortocheate, vechi, din lemn, se înghesuiau într-o dezordine desăvârşită, scorojite, aplecate, proptite pe alocuri. Rânduri de magazii proaste de lemn şi de fier se înşiruiau de-a lungul gardurilor. Rufe multicolore erau atârnate la uscat prin toată curtea. Copiii zburdau, bătrânii se încălzeau la soare.

— Şi acum, încotro? Care-i casa?

Apariţia detaşamentului de exploratori produse senzaţie: copiii ne înconjurară, bătrânele îşi întrerupseră discuţia însufleţită şi începură să ne examineze cu nelinişte.

— Vă rog, care-i apartamentul douăzeci şi doi? am întrebat pe nişte bătrâne, abia trăgându-mi sufletul.

— Am întârziat sau n-am întârziat? se agită Liusia.

Bătrânele au început să vorbească toate odată. Una ne-a arătat casa cutare, alta casa vecină, apoi au început să se contrazică una pe cealaltă şi s-au luat la ceartă.

Eram cu desăvârşire dezorientaţi. Unde să mergem? În cele din urmă, am avut fericita idee să rostesc numele lui Naşivocinikov.

— A! Aleksandr Maksimovici! Bătrânele aproape că au sărit de pe scaun de bucurie şi ne-au arătat cu amabilitate casa cea mai veche şi cea mai depărtată din curtea aceea.

Lângă prispă aşteptau două camioane, dar noi n-am putut intra în locuinţă.

În mijlocul unei scări vechi şi strâmte se înţepenise un dulap. De fapt, n-am văzut din acest dulap decât dreptunghiul bazei lui. De marginea inferioară atârna crispat un omuleţ slab şi ciufulit, într-o haină sfâşiată,

îndoit sub greutatea dulapului. Care putea să fie lungimea dulapului şi câte persoane îl ţineau la capătul celălalt, rămânea o taină pentru noi.

M-am aplecat spre omuleţul ciufulit şi l-am întrebat:

— Dumneavoastră sunteţi tovarăşul Naşivocinikov, Aleksandr Maksimovici?

— Eu, eu... Pleacă de-aici, cetăţene, nu mă mai încurca! răspunse el supărat şi îndată după aceea începu să ţipe cu desperare în direcţia unei fiinţe invizibile: Vaska, mişcă, mişcă într-o parte! Ridică mai sus!

— Se mută în altă locuinţă! se dumeri Liusia. Omuleţul dindărătul dulapului înţepenit scrâşnea din dinţi, ofta şi se silea din toate puterile să mişte din loc greutatea neascultătoare.

— Băgaţi de seamă, copii! O să vă murdăriţi! Dar vorbele Magdalinei Haritonovna veneau prea târziu: urmată de băieţi, Liusia dispăruse îndărătul dulapului şi o clipă mai târziu dulapul se urni din uşă şi începu să plutească încet prin aer. Cercetătorii noştri, laolaltă cu Aleksandr Maksimovici şi cu Vaska, flăcăul cel înalt, se aşternuseră asupra dulapului, aşa cum furnicile se aştern peste o omidă moartă, îi ridicaseră şi acum îi transportau pe camion.

— Unu, doi, dă-i! Dă-i! răsună comanda rostită de vocea sonoră a lui Vitea cel mare şi dulapul fu instalat cât ai clipi din ochi lângă cabină.

Cât despre fete, ele cărau între timp din locuinţă boccele, cărţi, scaune. Băieţii nu-şi pierdeau timpul degeaba. Dulapul fu urmat de un bufet la fel de masiv, după care veni rândul mesei. Numărul Unu îl legă pe Michael de un stâlp al cerdacului şi, respirând din greu, dădu şi el o mână de ajutor băieţilor, cărând, ridicând şi trăgând mobila.

Micul Naşivocinikov, care era cocoţat în vârful

camionului, abia pridideea cu primirea şi sortarea lucrurilor.

Magdalina Haritonovna şi cu mine am preferat să urmărim toată această agitaţie de departe. Alături de noi se plictisea şi Volodea – puiul de curcă, care izbutise, cu ajutorul Soniei, să-şi cureţe şi să-şi calce pantalonii de culoarea cerului fumuriu.

Aşteptam cu răbdare clipa când voi putea în sfârşit să mă adresez neastâmpăratului Naşivocinikov şi să-i expun problemele mele atât de importante.

— Am dat dispoziţie să se cerceteze discret toate vechiturile – îmi şopti Liusia – dar deocamdată nu se vede nimic.

— Au primit o locuinţă într-o casă nouă, toate căsuţele astea vor fi dărâmate – îmi declară Sonia.

— În locul lor se construieşte o şcoală nouă – adăugă Galia.

— Şcoala va avea o sală de sport, mare cât un teren de fotbal – continua Vitea Pereţ. Mă întreb doar cum vor fi ferestrele.

— Vor fi de sticlă incasabilă – explică Vitea cel mare cu seriozitate.

În clipa aceea, gemenii îşi făcură apariţia din casă, purtând un obiect greu. Mi s-a părut la început că transportă o oglindă mare, înfăşurată într-o plapumă vătuită, alcătuită din bucăţi multicolore şi legată cu grijă cu o frânghie.

— A-a-a! exclamă Liusia, arătând povara grea a celor doi fraţi.

Am înţeles deodată cu toţii că gemenii nu duceau o oglindă, ci poate… portretul.

— Fiţi atenţi! strigă Naşivocinikov – vedeţi să nu-l spargeţi! Şi o oglindă se poate sparge, dar şi geamul unui portret…

Obiectul necunoscut fu instalat pe al doilea camion, între picioarele mesei de bucătărie.

Exploratorii se căţărau pe cele două camioane şi legau cu grijă lucrurile.

Agerul Naşivocinikov, transpirat, mai ciufulit şi mai murdar ca oricând, sărea şi se agita jos.

Mi-a fost cu neputinţă să pun mâna pe el şi să-l întreb ce anume era învelit în plapumă.

— Aruncă capătul aici! Prinde de piciorul mesei! striga Naşivocinikov.

Sus, în camion, Vitea cel mare arunca frânghia de la o margine la cealaltă, fixa şi lega…

Ultima persoană care a ieşit din casă a fost o bunică antică, semănând cu o salcie noduroasă. Patru fete o ţineau de subsuori.

— La etajul zece! Nici stăncuţa nu zboară până acolo, fiul meu iubit, păcatele mele! oftă bunica.

— Nu te teme, mamă. La etajul zece aerul e mai curat. Şi dacă o să vrei să te plimbi, faci cinci secunde cu liftul până jos, sau îţi scot un fotoliu pe balcon – o consolă fiul ei iubit, instalându-şi cu grijă mama în cabină.

— Acum pleacă! am spus eu îngrozit.

Fără multe fasoane, băieţii îl apucară pe Naşivocinikov de poalele hainei.

— Nene, ce-i acolo? piui Vitea Pereţ, arătând obiectul necunoscut învelit în plapumă.

— Portretul, un portret – îi răspunse din mers Naşivocinikov, căutând să scape de ei. Vocea lui era cât se poate de indiferentă şi de impasibilă.

Cât despre noi… Noi rămăseserăm aşa de uluiţi» că n-am putut să deschidem gura. Şoferii porniră motoarele camioanelor.

— Nu plecaţi! Mergem cu voi! Venim să descărcăm! Vă ajutăm să căraţi lucrurile! începu să strige Liusia în

gura mare.

Naşivocinikov se întoarse mirat:

— Mergeţi cu noi?

— Da, da! repetă Liusia. O să vă fie greu singuri.

— Ce copii drăguţi! Vă sunt foarte recunoscător! Naşivocinikov îmi strânse mâna cu putere. Mulţumesc, tăticule! Luaţi loc mai repede! Mătuşica, urcă în cabină! spuse el dând din cap către Mag-dalina Haritonovna.

N-avem timp să ne supărăm pentru denumirea aceasta atât de nepedagogică. Copiii se căţărară în camioane, ridicându-l şi pe Michael, complet buimăcit. Şi Volodea se caţără cu băgare de seamă, căutând să nu se murdărească. În ce mă priveşte, pentru prima dată în viaţă am pus piciorul pe roata unui camion. Tras de mâini şi împins de jos, am luat loc alături de Numărul Unu lângă marginea din spate, pe un butoi cu varză acră, şi m-am agăţat de capătul plăpumii care ascundea misterul cel mare.

Amândouă maşinile au ieşit din străduţă în Bolşaia Sadovaia. Am trecut prin faţa Planetariului, a Grădinii zoologice, a clădirii cu multe etaje din Piaţa Insurecţiei. Casele noi, aurii, cu nenumărate etaje, străluceau intens în soare. Exploratorii din maşina din faţă au început să cânte. Călare pe un dulap, micul Naşivocinikov dirija cu mâinile şi cu picioarele.

Scumpa mea capitală.

Moscova mea de aur!…

Noi, cei din a doua maşină, tăceam şi trăgeam din când în când cu coada ochiului la plapumă. Jenea şi Ghenea încercaseră să dezlege din mers frânghia cu care era legat portretul, dar nu izbutiseră decât să strângă nodul până la refuz.

— Lăsaţi-l, îl dezlegăm când ajungem – le spuse Liusia.

Am cotit la dreapta şi am trecut de cealaltă parte a râului Moscova.

— Aha, au căpătat locuinţă în raionul nou din sud-estul Moscovei! am ghicit eu.

Am străbătut mai multe cartiere de case în construcţie. Asemenea unor monştri antediluvieni, ici şi colo se înălţau macarale. Mai departe, după cotitură, casele erau gata construite. Cu ajutorul troliului, o maşină specială planta scuarul cu tei de o grosime respectabilă. Un compresor se mişca încet pe o alee neagră de asfalt.

În sfârşit, am ajuns şi am început să descărcăm lucrurile. Dulapul nu încăpu în lift. Nenumărate furnici intrară din nou în acţiune şi-l transportară pe scări.

Liusia şi cu mine am luat portretul şi am urcat cu liftul la etajul zece.

— De când sunt n-am fost atât de emoţionată – mi-a şoptit ea.

Uşa locuinţei era deschisă. Am intrat înăuntru şi am pus portretul în colţul celei mai mari dintre camere.

Pe pervazul ferestrei şedea o femeie tânără, cu ochii plânşi, ţinând un prunc în braţe. Copilul urla ca o mie de purcei…

— De ce ai întârziat aşa de mult? întrebă femeia supărată.

Naşivocinikov scoase cu băgare de seamă o crăticioară cu griş din sân.

— L-am păstrat cald – se dezvinovăţi el. Copilul tăcu imediat.

— Vino să vezi ce frumuseţe! spuse femeia zâmbind; îşi ştersese lacrimile şi acum hrănea copilul cu linguriţa.

— Am văzut totul de trei ori până acum, dar hai să mergem să ne mai uităm o dată.

Micul Naşivocinikov ne-a condus prin toată locuinţa, lovindu-se peste genunchi şi bătând vesel step. Erau două

camere goale, mari şi luminoase.

În bucătărie, Naşivocinikov ne arătă tacticos podeaua multicoloră de mozaic, o plită cu gaz scânteietoare, două mese albe cu nenumărate dulăpioare şi rafturi, frigiderul şi crematoriul pentru gunoi.

Am trecut în baia care strălucea de albeaţă şi de curăţenie. Politeţea ne impunea să admirăm robinetele mari şi mici, ţevile şi alte minuni edilitare. Dar, după feţele copiilor, vedeam că exploratorii mei sunt pe punctul de a plesni de nerăbdare.

Bunica a venit şi ea în bucătărie, a privit în dreapta, a privit în stânga şi a şoptit:

— Ca în rai!

— Vă mulţumim foarte, foarte mult! Veniţi când o să inaugurăm casa – ne mulţumeau soţii zâmbind.

„E timpul!” mi-am zis şi, prinzând prilejul, l-am apucat pe Naşivocinikov de mână.

— Acum, după ce am vizitat minunata dumneavoastră locuinţă, vă rugăm să ne arătaţi portretul – am spus eu, şi am simţit deodată că inima începe să-mi bată foarte tare.

— Portretul? a repetat Naşivocinikov. Într-adevăr, merită să-l vezi.

Toată lumea s-a adunat în jurul lui. Cu câteva lovituri de cuţit, băieţii au tăiat fără milă frânghiile. Plapuma a căzut…

Dar nu era un portret, era o fotografie imensă, fotografia mărită a unui unchiaş cumsecade, cu papion, cu uriaşe mustăţi răsucite şi cu păr des, ondulat. Mustăciosul stătea în picioare, rezemat de speteaza unui fotoliu luxos.

— Tatăl meu – proclamă solemn Naşivocinikov. Timp de vreo două minute am contemplat cu toţii fotografia în tăcere; prima care a început să râdă a fost Sonia, Galia i-a urmat exemplul, apoi, într-un mod cu totul nereverenţios, au izbucnit şi ceilalţi în hohote. Numai Numărul Unu şi

Magdalina Haritonovna au încruntat supăraţi din sprâncene. Naşivocinikov a început şi el să râdă în hohote.

— Vă miraţi că pe vremuri se purtau mustăţi răsucite de cinci ori? Tatăl meu a fost frizer timp de şaizeci de ani, eu sunt coafor.

— Povestiţi-ne în amănunt tot ce ştiţi despre strămoşii dumneavoastră şi despre obiectele vechi ascunse în oraşul Liubeţ – şi-a început interogatoriul Numărul Unu cu o voce severă.

— Liubeţ?! repetă mirat Naşivocinikov. Dar unde-i acest Liubeţ? Parcă n-am mai auzit de el.

— N-aţi auzit de Liubeţ? întrebă cu indignare Numărul Unu.

— Nu, n-am fost niciodată acolo. Probabil că m-ai confundat cu cineva, tătucule…

Magdalina Haritonovna s-a indispus foarte tare:

— Şi când te gândeşti că am pierdut degeaba două ore!

— Asta nu înseamnă degeaba! exclamă Vitea cel mare.

— M-mda!… îngăimă Numărul Unu – câteodată istoricii o apucă pe un drum greşit. Ei, să plecăm, să mergem să-l căutăm pe celălalt Naşivocinikov – adăugă el grăbit.

Am strâns mâinile fericiţilor locatari, am coborât şi ne-am îndreptat spre cel mai apropiat telefon.

Capitolul XVIII. DEOCAMDATĂ NUMAI LIUSIA E MULŢUMITĂ

Am aruncat o monedă de cincisprezece copeici în deschizătura automatului şi am format numărul.

— Alo! a răspuns o voce de femeie la capătul firului.

— Vă rog, cu Semion Petrovici.

— Cine întreabă?

Ce puteam să răspund la această întrebare care, după toate, mai era pusă pe un ton atât de enervat?

— Ştiţi, ar fi prea lung ca să vă explic. Aţi putea să-l chemaţi pe Semion Petrovici la telefon?

Eram foarte emoţionat şi, nu ştiu din ce motiv, gesticulam energic.

— Vă repet că vreau să ştiu cine întreabă!

Am simţit că femeia de la celălalt capăt al firului începe să se înfurie din ce în ce mai tare.

— Pentru dumneavoastră sunt un necunoscut, dar am neapărată nevoie să-l văd pe Semion Petrovici, vă rog *să-i* chemaţi.

Probabil că rugăminţile mele, precum şi dorinţa originală „de a vedea” la telefon pe Semion Petrovici şi-au făcut efectul, pentru că vocea din receptor s-a îndulcit

puţin.

— Semion Petrovici nu poate să vină la telefon. Ce să-i transmit?

— Atunci vă rugăm să ne permiteţi să venim noi la el. Nu-l vom reţine mult timp. Suntem exploratori. Dacă aţi şti despre ce lucru important este vorba şi pentru noi şi pentru el personal!

— Dar câţi sunteţi? Vocea din receptor dădea iar semne de enervare.

De ce n-am minţit? De ce am spus adevărul?

— Nu suntem decât treizeci şi două de persoane şi un căţel.

— Aţi înnebunit! Semion Petrovici zace în pat de trei ani! începu să urle vocea din telefon şi se auzi cum o mină pune în furcă receptorul.

S-au dus cincisprezece copeici!

— Ei, cum a rămas, v-aţi înţeles? întrebă Numărul Unu.

— Nu prea – am răspuns eu cu îndoială şi i-am redat întocmai convorbirea noastră telefonică.

— Ce-i de făcut? Numărul Unu îşi frecă gânditor chelia.

— Iată ce-i de făcut – spuse Liusia. Să mergem acolo şi să sunăm. O să ne deschidă răutatea aceea şi n-o să ne lase să intrăm. Voi o să începeţi tratative cu ea, eu o să mă strecor singură şi neobservată la bătrânelul acela bolnav şi am să-i spun: „Bunicule dragă, nu te speria, iartă-mă!”, apoi am să-i explic totul la repezeală.

— Nu, nu! Când pătrunzi cu forţa în locuinţe străine, poţi să te pomeneşti cu un scandal în regulă – protestă Magdalina Haritonovna.

— Nimeni nu pătrunde cu forţa. Numai Liusia are să intre. Şi ce-i cu asta? am spus eu.

— N-avem altă soluţie! a adăugat Numărul Unu

oftând.

Din fericire, Semion Petrovici locuia în apropiere, aşa că am pornit spre el tot pe jos.

Michael a fost totdeauna un câine excepţional de politicos. În zilele din urmă văzuse mulţi câini pe stradă şi le spusese tuturor a bună ziua cu amabilitate, dând din coadă în semn de salut.

De data asta, în timp ce ne apropiam de casa lui Semion Petrovici, am întâlnit o doamnă în vârstă, cu o pălărioară roşie pusă strâmb pe cap. Doamna ţinea de zgardă un căţel negru, cu picioare subţiri şi ochi holbaţi.

Fără niciun fel de motiv, căţelul acesta se năpusti lătrând furios asupra lui Michael, care, luat prin surprindere, încremeni şi-şi arătă colţii.

— Trilbi, înapoi!

Doamna îşi stăpâni căţelul, Numărul Unu îl stăpâni pe Michael, ne-am despărţit cu bine şi am uitat imediat şi de doamnă, şi de căţelul Trilbi.

Ne-am apropiat de casa unde locuia Semion Petrovici şi am urcat scările la etajul doi. Spre mulţumirea noastră, uşa apartamentului nu era încuiată. La uşă era fixată o plăcuţă de aramă, pe care am citit cu mirare numele unui scriitor cunoscut, autor a câteva romane istorice despre trecutul îndepărtat al patriei noastre.

Există romane pe care le citeşti foarte repede şi cu o aparenţă de interes, dar uiţi de ele chiar a doua zi. Odată, însă, mi-a căzut în mâini una din cărţile acestui scriitor, am început s-o citesc şi, cu toate protestele soţiei mele, n-am lăsat-o din mână toată noaptea, n-am putut să mă despart de ea. După aceea, i-am văzut în vis pe eroii ei viteji şi glorioşi, luptele cumplite, victoriile, marşurile, asediile şi alte tablouri eroice din trecutul îndepărtat al patriei noastre.

— Copii, iar n-am nimerit unde trebuie! exclamă cu

groază Magdalina Haritonovna.

Dar era prea târziu. Primii care s-au strecurat în vestibulul întunecos au fost gemenii, după ei au intrat şi ceilalţi. Noi, cei mari, n-am avut timp să-i reţinem, astfel încât am pătruns după ei în bezna aceea. Dar încotro s-o luăm? Deodată, un obiect metalic s-a rostogolit pe jos cu zgomot. Vitea Pereţ a pufnit într-un râs înăbuşit şi ceilalţi i-au urmat exemplul.

— Cine-i acolo? am întrebat.

— Cine-i acolo? răsună de undeva, din întuneric, vocea spartă a unui bătrân.

— Noi suntem – piui Sonia. Şi toată lumea începu să râdă.

— În stânga uşii de la intrare e un întrerupător – continuă aceeaşi voce invizibilă.

Un bec se aprinse sub tavan şi lumină un vestibul spaţios în care se vedeau cuiere, dulapuri şi o oglindă imensă. Două uşi înalte, vopsite într-o culoare închisă, duceau spre camere.

— Acum veniţi încoace – ne invită vocea misterioasă.

Am deschis uşa din dreapta şi am închis involuntar ochii din cauza luminii intense a soarelui.

În această cameră mare şi ciudată nu se vedea nicio bucăţică de perete, ba aş putea spune că nu se vedea nici podeaua. Şi orice fărâmă de loc, cât de cât liber, era acoperit cu cărţi. De-a lungul pereţilor, pe zece rânduri, din podea şi până-n tavan, se întindeau rafturi cu cărţi; dincolo de geamurile bibliotecii se aliniau volume cu coperte viu colorate, încrustate cu aur. Pe mese, sub mese, pe fotolii, sub fotolii, direct pe covor, se vedeau în grămezi ordonate cărţi de toate mărimile.

Iar în mijlocul camerei, pe un divan, acoperit cu o blană albă şi lăţoasă de urs, era culcat un fel de moş Gerilă bătrân, bătrân, cu părul alb şi lung, cu o barbă albă şi

lungă. Mâinile lui albe, brăzdate de vinişoare albastre, ţineau o carte. În jurul lui, pe pernă, pe pătură, pe măsuţă, între sticluţele cu doctorii, erau împrăştiate cărţi. Picioarele mesei aveau formă de lebădă, iar deasupra divanului erau agăţate o tolbă veche tătărească, cu săgeţi imense, şi coiful vreunui viteaz. îl priveam pe moş Gerilă tăcuţi şi speriaţi, în timp ce el se uita la noi cu curiozitate şi zâmbea.

M-a cuprins groaza. Aveam nevoie de un Naşivocinikov oarecare şi nimerisem la un scriitor celebru. Magdalina Haritonovna m-a tras de mânecă. Starea ei de spirit era identică cu a mea.

— Ei bine, băieţaşi şi fetiţe, cine sunteţi şi de unde veniţi? Luaţi loc şi povestiţi!

De sub sprâncenele albe, stufoase, ne priveau doi ochi blânzi, albaştri-cenuşii.

Silindu-ne să nu facem zgomot şi să nu ne atingem de nimic, ne-am aşezat cu băgare de seamă în fotolii, pe grămezi de cărţi sau direct jos, pe covor.

Magdalina Haritonovna făcu un pas înainte şi spuse:

— Am făcut o confuzie foarte neplăcută. În cartea de telefon e o greşeală, noi nu vă căutăm pe dumneavoastră, ci pe Semion Petrovici Naşivocinikov.

Bătrânul râse multă vreme cu blândeţe.

— Păi, acesta e numele meu adevărat, tăbliţa de pe uşă poartă pseudonimul meu literar.

O tăcere încordată se aşternu în cameră. Îmi era imposibil să încep discuţia.

— De ce tăceţi? Ochii pe jumătate închişi ai lui moş Gerilă continuau să ne privească blând şi cu oarecare ironie.

— Ce multe cărţi aveţi! Nu vă temeţi să nu vă strivească? Vitea Pereţ pusese prima întrebare.

— Oare e posibil să le fi citit pe toate? întrebă Galia.

Moş Gerilă zâmbi:

— Da. Ca să scrii o singură cărticică subţire trebuie câteodată să citeşti o mie de volume groase.

Degetele albe ale bătrânului începură să bată toba pe pătură.

— Cu siguranţă că aveţi şi cărţi foarte rare? întrebă Vitea cel mare.

— Da, iată aici. Moş Gerilă se învioră şi arătă cu capul spre podea, lângă căpătâi. Astea sunt imensele mele bogăţii: „Discursurile lui Cicero”, un manuscris francez din secolul al paisprezecelea, „Rossiiskaia Vivliofika”, „Pildele lui Esop”[3]. Toată viaţa am strâns cărţi.

În această clipă, doamna de adineauri intră val-vârtej în cameră, cu javra ei de căţel cu zgardă. Ochii bulbucaţi şi înlăcrimaţi ai căţeluşului se aţintiră din nouă furioşi asupra lui Michael. Trilbi tremura şi mârâia. Cât despre stăpână-sa, ochii ei negri şi bulbucaţi îi priveau pe copii cu o duşmănie evidentă.

— Aşadar, la noi veneaţi cu dulăul ăsta oribil? Şi la telefon cu dumneavoastră am vorbit, nu-i aşa? Ascultaţi, soţul meu are nevoie de linişte, e un om bolnav! şuieră doamna.

— Linişteşte-te şi linişteşte-l şi pe Trilbi! Dar cel mai bun lucru ar fi să te duci în bucătărie şi să nu mă mai deranjezi când stau de vorbă cu musafirii mei – spuse cu glas măsurat şi ferm moş Gerilă.

— În niciun caz să nu rămâneţi mai mult de zece

---

3 Scriitorul enumera diferite cărţi rare — Cicero Marcus Tullius (106—43 î.e.n.) — orator celebru, scriitor şi om politic al Romei antice. Discursurile lui sînt un model de stil şi de limbă literară latină. „Drevniaia Rossiiskaia Vivliofika" (Antică bibliotecă rusă), culegere de diferite opere antice, ceva asemănător cu o scurtă enciclopedie ; a fost editată în 1773—1775 de către cunoscutul iluminist, publicist şi scriitor N. I. Novikov (1744—1818). Esop (sec. VI—V î.e.n.) — fabulist semilegendar din Grecia antică, (n. red. ruse.)

minute! şuieră doamna lângă urechea mea, apoi dispăru împreună cu căţelul.

— Ei, stimabilii mei musafiri, spuneţi-mi, în sfârşit, de unde sunteţi! întrebă moş Gerilă continuând să zâmbească amabil.

— Suntem din Zolotoi Bor – răspunse Liusia.

— Şi eu sunt din Liubeţ, aşadar aproape concetăţeanul vostru! exclamă bătrânul şi se bucură aflând că fusesem de curând în oraşul său natal. El plecase din Liubeţ încă în anii tinereţii şi nu se mai întorsese pe acolo, dar îşi amintea bine de zidurile albe ale cetăţii. Şi palatul familiei Zagvozdetki a rămas intact? Ce bine-mi pare că aud că a fost transformat în şcoală!

Aflând că pornisem în căutarea portretului Irinei Zagvozdetkaia, el se ridică în coate.

Liusia povesti totul în ordine, precis, repede şi fără întreruperi, ca şi cum ar fi spus o lecţie.

Doamna cu căţelul cu ochii bulbucaţi se ivi de vreo trei ori în uşă, dar de fiecare dată moş Gerilă, cu o mişcare voluntară a mâinii, o trimise la bucătărie. Nu-şi desprindea privirea de la Liusia şi respira din greu, în timp ce degetele lui lungi mângâiau cu nervozitate barba.

— Ştiţi voi ce mi-aţi povestit, copii? Uite, eu păstrez un manuscris vechi, pe care l-am considerat totdeauna drept rodul imaginaţiei străbunicului meu, Prohor Ivanovici. Străbunicul văzuse la Liubeţ celebra natură moartă, a cunoscut legenda Irinei Zagvozdetkaia, care s-a îndrăgostit de un iobag, şi ca să înfrumuseţeze această poveste lirică, a pus-o în gura acestui iobag. În ce mă priveşte, am intenţionat chiar să public această povestire. Dar n-am bănuit niciodată că evenimentele relatate sunt adevărul curat. Într-adevăr, manuscrisul aminteşte despre cele două pumnale, despre natura moartă şi despre portret.

— E la dumneavoastră? Unde e ascuns portretul? exclamă Liusia.

Ceilalţi exploratori săriră în sus şi se adunară în jurul divanului.

— Unde-i portretul? repetă consternat bătrânul. Nici eu nu ştiu. N-am auzit niciodată despre un portret ascuns, nici acum, nici în copilărie. Nu ştiu decât ce conţine manuscrisul. De altfel am pierdut de mult legătura cu rudele mele.

— E-e-e-e… n-aţi vrea să ne permiteţi să citim manuscrisul? se bâlbâi Numărul Unu.

— Iată-l acolo. Bătrânul întinse mâna lui albă şi arătă sus de tot, spre peretele din dreapta. Puneţi scăricica şi citiţi indicatorul – „Raftul şapte, secţia D”. Căutaţi dosarul cu inscripţia „Hârtiile străbunicului meu”.

Vitea cel mare se urcă pe o scăricica mobilă până sus de tot.

Stăpâna casei intră, însoţită de nesuferitul ei Trilbi. Ducea un platou strălucitor de nichel, pe care se aflau două castronaşe la fel de strălucitoare, cu apă caldă.

— L-aţi chinuit o oră întreagă! spuse ea. Trebuie să-ţi faci tratamentul!

— Mai târziu, mai târziu, te implor, aşteaptă puţin! îi răspunse moş Gerilă respingând-o.

În continuare, evenimentele se desfăşurară cu o repeziciune uimitoare.

Trilbi se strecură printre picioarele noastre şi-l apucă pe Michael de coadă.

Oare putea nobilul nostru câine să suporte o astfel de jignire?! El se repezi la Trilbi, care-i scăpă şi se rostogoli sub scăriţa mobilă. Michael se repezi îndărătul ei, Vitea cel mare, care ajunsese pe treapta cea mai de sus, nu izbuti să se ţină de ceva şi zbură jos, odată cu un dosar foarte gros: „Hârtiile străbunicului meu”. Doamna scoase un ţipăt de

spaimă, sări la o parte, tava şi cele două castronaşe căzură pe jos, cu un zgomot asurzitor, apa caldă se vărsă pe covor… deşi tot pe covor, la picioarele divanului, se aflau cărţile cele preţioase ale lui Semion Petrovici.

Moş Gerilă începu să se vaiete, arătând neputincios spre şuvoiul de lichid, care ameninţa să-i distrugă rarităţile bibliofile. Michael mârâia şi încerca să se năpustească asupra lui Trilbi. Vitea cel mare îl trăgea înapoi, doamna căuta să-l salveze pe Trilbi, şi noi ceilalţi ne agitam fără rost prin cameră.

Între timp, apa ajunsese aproape de cărţi…

Cu un gest de abnegaţie, Liusia îşi smulse din cap basmaua colorată de mătase şi se repezi să şteargă băltoaca. Şi doar basmaua aceasta era mândria ei, şi-o aranja în faţa fiecărei oglinzi.

— Nu s-a udat Cicero? gemu moş Gerilă.

— Nu, nu, nu vă neliniştiţi!

— Dar Esop?

Din fericire, Liusia salvase toate rarităţile.

— Fetiţo dragă – i se adresă moş Gerilă – îţi mulţumesc foarte, foarte mult! Dar ce ţii în mână? întrebă el deodată speriat.

Liusia aruncă o privire tristă spre basmaua ei, iremediabil stricată.

Moş Gerilă se întoarse repede spre soţia lui.

— Adu numaidecât cele două sariuri. Doamna se uită mirată la soţul ei.

— Adu-le, te rog, adu-le! Doamna ridică din umeri şi ieşi.

Toată lumea se linişti foarte repede. Băltoaca a fost uscată cu nişte ziare vechi. Trilbi s-a băgat între teancurile de cărţi. Vitea cel mare nu mai slăbea cureaua cu care era legat Michael.

Soţia lui Semion Petrovici se întoarse cu două suluri

de ţesături şi o rugă pe Liusia s-o ajute. Astfel, desfăşurară împreună, în toată camera, cele două bucăţi lungi de mătase. Am rămas toţi cu gurile literalmente căscate.

Unul din sariuri era de culoarea aurorei, cu franjuri de aur şi desene bizare brodate cu aur. În mâna tremurândă a Liusiei mătasea sclipea în nuanţe roşii, portocalii, galbene şi purpurii.

Cealaltă era de un liliachiu pal, brodată cu argint. Nici liliacul nu are chiar această nuanţă. Numai pe un cer de primăvară, înainte de răsăritul soarelui, poţi surprinde câteodată astfel de tonuri.

— Acestea sunt nişte sariuri, veşminte ale femeilor hinduse – explică moş Gerilă. Mi-ai salvat cărţile favorite, fetiţo, şi drept mulţumire îţi dăruiesc unul din ele…

— Nu se poate! izbucni doamna involuntar.

— Nicio vorbă! Oricum zac fără niciun rost în dulap. Nu discuta, te rog, fiindcă atunci n-am să iau medicamentele. Mai bine ajut-o să se îmbrace. Alege, fetiţo!

— Dar nu se poate, nu se poate! bolborosea Liusia înmărmurită.

— Încă o dată, te rog să alegi! stărui moş Gerilă. Cu răsuflarea tăiată, Liusia alese sariul liliachiu. Stăpâna casei o învârti pe Liusia într-o parte, în alta, o înfăşură din cap până la mijloc, şi-i aruncă restul de material peste umăr.

— Mai întoarce-te o dată, draga mea – spuse dânsa, şi, vai, câtă otravă era în vorbele ei!

— Există treizeci şi două de moduri de a îmbrăca un sari – explică bătrânul.

În sfârşit, Liusia apăru în faţa noastră graţioasă, subţirică, îmbujorată de bucurie.

— Nu-i mai rămâne decât să-şi fixeze un punct roşu în frunte – spuse Magdalina Haritonovna pe un ton mai

mult decât amabil.

Chiar înainte ca noi ceilalţi să ne fi potolit, Numărul Unu luase în primire dosarul „Hârtiile străbunicului meu”, dezlegase şireturile şi, retrăgându-se într-un colţişor ferit, începuse să răsfoiască paginile îngălbenite. Acum se apropie de moş Gerilă:

— Vă rog foarte mult… pentru noi este atât de important! Numărul Unu aproape că plângea de emoţie. Vă rog, daţi-ne acest manuscris pentru un timp.

— Vreţi să luaţi dosarul cu dumneavoastră?

— Vă dau cuvântul meu de onoare că o să vi-l înapoiem repede! O să avem grijă de el – imploră Numărul Unu.

— Bine, luaţi-l, dar pe răspunderea dumneavoastră. Numai să aveţi grijă de el. Mi-l veţi înapoia, după ce… după ce totul se va termina.

Am plecat în sfârşit, însoţiţi de zâmbetul blând al lui moş Gerilă şi de privirea neprietenoasă a soţiei lui. Numărul Unu ducea sub braţ dosarul preţios şi Liusia îşi purta sariul înfăşurat într-un ziar. Ne miram cu toţii văzând că o bucată de material de şase metri încăpuse într-un pachet mare cât o pâine albă de dimensiune mijlocie.

Unde să ne instalăm ca să citim manuscrisul cu glas tare? în scuarul din Piaţa Insurecţiei? Acolo fiecare bancă e ocupată sau de vreun bătrân, sau de vreo bătrână, sau de mame cu copii mici. Să ne fi aşezat în cerc pe iarbă? Nu e voie. Să ne strângem grămadă pe trotuar? Trecătorii curioşi ne vor asalta cu întrebări.

— Haideţi să-i facem o vizită Numărului Şase, pictorul Ilarion – propuse Numărul Unu.

Şi de data asta am hotărât să mergem pe jos. De altfel, pentru un explorator o jumătate de oră de mers pe jos e un fleac.

„Naşivocinikov, Naşivocinikov!” murmuram eu.

Unde şi când auzisem acest nume? Era ca şi cum un sfredel mic încerca să-mi străpungă fruntea. Veneam în urma tuturor şi mă căzneam să-mi amintesc. Sonia mergea alături de Galia. Sprâncenele ei erau încruntate, mormăia ceva şi încerca, probabil, să-şi amintească şi ea.

Capitolul XIX. ÎN CARE ARE LOC LECTURA VECHIULUI MANUSCRIS

Ne-a deschis uşa un tânăr înalt, adus de spate, pletos, slab, cu nas mare şi ascuţit, cu gâtul lung împodobit de un măr al lui Adam proeminent. Faţa lui nerasă era barată de nişte ochelari a căror ramă fusese prinsă stângaci în două locuri cu aţă groasă. Purta un halat larg, verde, în întregime pătat de vopsele.

Pe părul de culoare deschisă purta, aşezată pe o parte, o beretă albastră. Numai ochii mari, cenuşii... dar despre ochii lui prefer să vă povestesc mai târziu.

Tânărul acesta rămase în prag examinându-ne cu

mare mirare pe sub ochelari şi neputând înţelege nici în ruptul capului cine eram şi de unde veneam.

— Lariuşa! Cym, nu mă mai recunoşti? exclamă Numărul Unu.

Amândoi se aruncară unul în braţele celuilalt şi se sărutară de mai multe ori.

— Dar cine sunt ăştia? Sunt toţi copiii dumneavoastră?

— Chiar ai mei nu – răspunse Numărul Unu – nu sunt decât bunii mei prieteni.

— Intraţi, vă rog – spuse gazda noastră cu un aer cam buimac.

Locuinţa care ni se înfăţişa era ciudată: o bucătărie, un vestibul şi o singură cameră imensă, cu cinci ferestre, mare cât o sală de sport dintr-o şcoală.

Examinam cu toţii încăperea aceea cu multă curiozitate, în colţ se afla un pat pliant acoperit cu o plapumă veche, vătuită; restul camerei aducea mai curând cu subsolul unei şcoli de arte, unde se aruncă diferite cioburi de statui, trunchiuri de ipsos, capete, bucăţi de mâini şi de picioare din ipsos.

Mobila avea o înfăţişare oarecum ciudată: erau acolo taburete vechi mâncate de carii, o bancă verde scorojită, adusă probabil pe timpuri imemoriale din vreo grădină publică, o masă de scânduri negeluite aşezate pe capre de lemn şi alături un birou de o rară frumuseţe, în stil baroc din secolul al XVIII-lea. Biroul era de lemn de trandafir, încrustat cu paiete de sidef şi pe birou se afla un ceas vechi de bronz cu un şarpe încolăcit la bază. Lângă fereastră, un fotoliu sculptat, contemporan cu biroul, era tapiţat cu brocard aurit cam murdar. Şevalete mari şi mici, întregi şi rupte, având dispozitive tainice, erau împrăştiate ici şi colo…

Iar pe jos… Dumnezeule! Când oare fusese măturată

podeaua ultima oară? Nenumărate pânze strânse sul, bucăţi de carton, vrafuri de hârtiuţe, de ziare vechi, de cărţi rupte, relativ noi… în gunoi găseai cârpe, cioburi de vase, coji de pâine, schelete de scrumbii, borcane goale de conserve şi nu mai ştiu ce, fiindcă era imposibil să recunoşti ceva sub stratul de praf.

Ne-am înghesuit în uşă şi, neputându-ne hotărî să luăm loc, examinam cu curiozitate interiorul. Mi-am dat seama că aici nu vom avea unde să citim manuscrisul.

Michael fu singurul care nu-şi pierdu cumpătul: scoase din gunoi un os imens şi începu să-l roadă cu poftă. După Michael, a prins curaj şi Jenea – unul din cei doi gemeni, singurul dintre copii care s-a apropiat binişor de mormanul de gunoi, a început să scormonească în el şi a scos pe rând o paletă plesnită, pensule vechi, tuburi cu vopsele uscate. Apoi le-a adunat pe toate la un loc.

Originala noastră gazdă nu părea că observă mirarea ce ne stăpânea. îşi scoase ochelarii şi începu să ne privească. M-au uimit ochii lui cenuşii, plini de neastâmpăr, care ne priveau de parcă ar fi vrut să găsească ceva la noi. Atunci am înţeles: aceşti ochi nu erau interesaţi de persoanele noastre, ci căutau pe figurile oacheşe ale copiilor, pe cămăşile lor albe, pe cravatele roşii jocuri de umbră şi lumină, ne examinau în vederea unui tablou, a unor schiţe sau a unor crochiuri pe care ar fi izbutit să le facă.

Mi-am adus aminte de un articol despre tinerii pictori, apărut recent în Komsomolskaia Pravda. Autorul pomenise în câteva cuvinte foarte calde pe omul acesta şi-i prevestise un mare viitor, cu condiţia să lucreze neîncetat, pentru a-şi desăvârşi talentul.

— Ia arată-ne ce ai lucrat tu în anii aceştia, Lariuşa! spuse Numărul Unu şi se întoarse spre mine: Va trebui să citim manuscrisul la dumneavoastră acasă – îmi şopti el.

— Aici n-am mare lucru, nu pot să vă arăt decât ultimul tablou – răspunse Lariuşa.

El dădu la o parte cuvertura care acoperea pânza instalată pe şevaletul cel mare. Un tânăr bălai, tractorist probabil, îmbrăcat într-o bluză unsuroasă, încălţat cu cizme şi având o cheie în mână, stătea alături de o fată arsă de soare, cu o băsmăluţă albă pe cap şi o bluză uşoară, cu o fustă de un albastru-închis, cu pantofi de pânză în picioarele goale. Era limpede că tânărul o surprinsese aici, pe potecuţă, pe când se întorcea de la iaz, cu găleţile pe cobiliţă. Fata părea gânditoare, puţin ironică, şi ronţăia un firicel de iarbă cu un zâmbet abia schiţat pe buze şi în ochi. Se vedea că în sinea ei se bucură văzând că flăcăul acela vajnic e intimidat în faţa ei şi că-i declară dragostea cu atâta stângăcie. În spatele lor se îmbulzeau mesteceni scunzi, veseli şi verzi, viu luminaţi de razele oblice ale unui soare de dimineaţă; de după mesteceni se vedea capătul unei uliţe din sat, două case de bârne cu grădiniţe.

— Dumneavoastră… dumneavoastră aţi desenat asta?

Jenea izbutise să pună mâna pe o pensulă, să stoarcă pe paletă vopselele şi acum se oprise în faţa lui Lariuşa, cu ochii mari ţintă la buzele lui.

— Da, eu – răspunse mirat Lariuşa.

— Tabloul ne-a plăcut mult tuturora.

— Numai că… – începu Liusia, şi se întrerupse.

— Ce anume? Spuneţi, spuneţi, ascult totdeauna cu atenţie ce mi se spune.

— Să fie oare adevărat că fetele sunt totdeauna atât de bucuroase când li se fac declaraţii de dragoste? După mine, ar trebui să se simtă stingherite – spuse Liusia şi roşi, ruşinată.

— Aşa credeţi? întrebă Lariuşa, cu multă seriozitate, în orice caz, vă mulţumesc foarte mult pentru sfat. Am să

mă mai gândesc. E posibil să nu cunosc destul de bine psihologia unei fete tinere – adăugă el.

— Aţi lucrat mult la acest tablou? îl întrebă Jenea.

— Mai bine de doi ani.

— Vai de mine, chiar atât?

— Am să v-o dovedesc imediat – spuse pictorul zâmbind.

Se aplecă şi începu să aleagă din mormanul din colţ pânze şi bucăţi de carton, apoi ne arătă schiţele şi crochiurile sale.

— Iată-l pe tractorist: aici ţine mâna în şold, colo a lăsat-o jos. Iată şi fata: aici e desculţă, colo poartă pantofi, dincolo roade un firicel de iarbă, dincoace îşi răsuceşte băsmăluţa… Apoi urmau detalii: o tufă de iarba-dracului în prim-plan, separat – cizmele tractoristului, două cartoane pentru schiţa potecii, câteva pânze pentru case, pentru rufele ude din lighean, pentru găleţile cu apă şi pentru cobiliţele rămase alături, pe jos. Probabil că pictorul a colindat peste tot, a observat, a studiat, a căutat şi când în sfârşit a găsit, s-a năpustit şi a desenat după natură ceea ce i s-a părut că-i poate folosi pentru realizarea tabloului proiectat.

Toată lumea a admirat tablourile lui Lariuşa. Jenea – geamănul – părea însă că a uitat şi pe ce lume e, aşa se crampona de desene şi le examina cu atenţie în cele mai mici amănunte.

În sfârşit, ajunsesem să-i disting pe cei doi gemeni negricioşi nu numai după culoarea curelelor lor. Ghenea, cel cu cureaua roşcată, era un băiat ca oricare altul – alerga, sărea, râdea laolaltă cu ceilalţi, în timp ce ochii lui Jenea – pictorul, erau când prea gânditori, când, dimpotrivă, nefiresc de strălucitori de prea multă însufleţire.

— Dar unde sunt găleţile pe care le-aţi redat atât de

bine? întrebă Liusia zâmbind.

— Găleţile? Aici, în bucătărie.

Pe neaşteptate, Liusia se aşeză în front în faţa pictorului, duse mâna la tâmplă şi raportă:

— Tovarăşe Numărul Şase! Detaşamentul de pionieri al Casei Pionierilor din Zolotoi Bor vă roagă să-i permiteţi să facă curăţenie în atelierul dumneavoastră.

— Vai de mine, cum se poate! murmură Lariuşa jenat. Aveam o bătrânică, venea să-mi facă curăţenie, dar s-a îmbolnăvit. Şi eu călătoresc foarte mult şi muncesc fără răgaz la tablouri, mă gândesc la ele de dimineaţă până seara şi probabil că uneori uit de curăţenie. Dar ce, e chiar aşa de murdar la mine?

— Îngrozitor de murdar! exclamă Liusia.

— Avem nevoie de o lopată şi de o targă – adăugă cu seriozitate Vitea cel mare.

— Unde-i lada de gunoi la dumneavoastră în curte? întrebă Galia.

Atunci am putut constata că Lariuşa cel fără griji nici nu ştia unde se aruncă gunoiul, dat fiind că el personal nu arunca niciodată nimic.

— Bine, o s-o găsim – spuse Vitea cel mare. Din cartoane vechi şi din stinghiile şevaletelor neîntrebuinţate, băieţii confecţionară nu chiar o lopată, ci un făraş, şi ceva care semăna cu o targă.

— Fetelor, băgaţi de seamă, sunt cioburi de sticlă pe jos, şi cioburi de vase! îi preveni Magdalina Haritonovna înainte de a ieşi în curte cu noi, bărbaţii, cu Volodea şi cu Michael.

Noi, cei mari, am hotărât să ne plimbăm pe trotuar, de-a lungul şirului de tei mici şi pipernicişi. Volodea – puiul de curcă, se oprise sub copac şi se plictisea în pantalonii lui de culoarea cerului fumuriu. Între timp, copiii transportaseră prin faţa noastră cel puţin zece tărgi cu

gunoi.

Numărul Unu începu să-i povestească în amănunte lui Lariuşa despre cercetările noastre, despre descifrarea scrisorii şi despre manuscris.

Lariuşa asculta, deşi fără prea multă atenţie, după cum mi s-a părut. Ochii lui alunecau cu indiferenţă în lături.

Liusia apăru în prag.

— Suntem îndată gata şi o să ne putem apuca de citit! ne strigă ea veselă.

Lariuşa se înfiora numaidecât şi eu am înţeles de ce se schimbase şi se înseninase la faţă.

Aşa cum o vedeam acolo, în prag, viu luminată de soare, subţirică, plină de viaţă, îmbujorată de muncă, cu părul ei blond ciufulit, Liusia merita să fie pictată.

Deodată se auzi ţipătul desperat al lui Volodea – puiul de curcă.

Gemenii m-au asigurat după aceea că s-au împiedicat de largă şi că fără să vrea – şi-au dat cuvântul de onoare că fără să vrea – au scăpat un borcan de conserve, plin cu vopsea galbenă, tocmai lângă Volodea, care stătea rezemat de gard. Că a fost sau nu aşa, nu ştiu, în orice caz, pe pantalonii de culoarea cerului fumuriu ai lui Volodea au apărut câteva pete de un galben viu.

— Altă dată să nu stai în drum fără să faci treabă! îi spuse Vitea cel mare. Noi facem curăţenie şi dumnealui stă cu mâinile în buzunare!

— I-am îmbrăcat pentru prima dată! se văieta Volodea cu lacrimi în ochi.

În sfârşit, copiii ne-au chemat în casă. Podeaua odăii era încă udă, mobila la locul ei strălucea, cărţile erau aşezate în grămezi, sulurile de pânză fuseseră adunate într-o stivă.

— Vă sunt nespus de recunoscător, nespus de

recunoscător! repeta Lari uşa cu oarecare jenă şi-şi ducea mâna la inimă. Dar, vai de mine! nu v-am oferit încă nimic! exclamă el, părând că se trezeşte deodată şi fugi în bucătărie.

Puse pe plita de gaz un ceainic imens de tablă fără mâner şi scoase din biroul în stil secolul al XVIII-lea câteva legături de covrigi uscaţi, rămaşi probabil de un an acolo. Eram cu toţii atât de flămânzi, încât ne-am năpustit îndată asupra trataţiei, şi în câteva clipe n-au mai rămas decât sforile din legăturile cu covrigi.

Cât despre Numărul Unu, s-a aşezat în sfârşit pe marginea băncii de grădină şi şi-a băgat nasul în dosarul „Hârtiile străbunicului meu”. Era instalat picior peste picior şi toată atitudinea lui exprima o nemaipomenită satisfacţie, astfel încât nările şi obrajii i se umflau de plăcere.

Am început să protestăm cu toţii.

— Cititţi cu voce tare!

— O clipă! Lariuşa se ridică. Aş dori… – se adresă el Liusiei care rămăsese buimacă. Aş dori… foarte mult să vă pictez.

— Pe bine?! Liusia se miră, se înroşi şi începu să se pieptene în grabă.

— Să n-o pictaţi în rochia asta! spuse Sonia sărind de la locul ei. Are una mult mai frumoasă.

Fetele desfăcură imediat pachetul şi începură s-o înfăşoare în sari pe Liusia, care era tare intimidată.

— Ce frumos e! Ce tonuri delicate! Ce mult se armonizează cu nuanţa fetei dumneavoastră! repeta Lariuşa încântat.

Fetele nu mai isprăveau cu îmbrăcatul Liusiei.

— Mai ţine mult? întrebam noi nerăbdători.

— Îndată, îndată! Lariuşa se repezi să dea şi el o mână de ajutor.

O aşeză pe Liusia, mulţumită şi radioasă, în fotoliul stil secolul al XVIII-lea, şi începu să-i potrivească faldurile sariului.

Liusia se aşeză, pe jumătate întoarsă, şi-şi rezemă braţele goale de speteaza fotoliului.

Lariuşa răsuci încă o dată franjurile de la capătul sariului, se dădu la o parte, închise pe jumătate ochii, luă pensula şi paleta… Din clipa aceea uită cu desăvârşire pe ce lume e.

— Îmi daţi voie? îmi daţi şi mie un carton şi un şevalet?

Cum ar fi putut Lariuşa să respingă aceste rugăminţi ale lui Jenea?

— Crezi că ai să poţi? întrebă el zâmbind.

— Am să încerc… numai puţin.

Lariuşa dădu băiatului cele necesare. Amândoi, unul înalt, celălalt mic, stăteau alături, în faţa şevaletelor lor.

— Şi acum citiţi – îl rugă Liusia pe Numărul Unu – vă ascultăm!

— Atunci, încep! spuse acesta, se întoarse cu faţa la fereastră, îşi puse ochelarii şi începu să citească: „*Scurtă notiţă despre viaţa mea*.

M-am născut în familia unui plugar, în apropiere de vechiul şi gloriosul oraş Liubeţ.

Boierul meu, moşierul şi colonelul în rezervă Zagvozdetki, avea în oraşul Liubeţ o fabrică de cristaluri, unde am intrat şi eu la vârsta de doisprezece ani.

În primul an trebăluiam prin curtea fabricii şi pe lângă cuptoare, cu o mătură în mână. Mai târziu, unul din meşteri, observând interesul meu pentru desen şi gravură, a început să mă înveţe seara cum se mânuieşte creionul şi dalta. Tot el m-a învăţat şi carte.

Şi atât de mari erau aptitudinile mele pentru învăţătură şi pentru desen, încât după trei ani puteam să

citesc şi să scriu cu uşurinţă, la aritmetică calculam dobânzi compuse şi la desen executam de mână orice lucrare pe sticlă şi pe hârtie, cu acul sau cu peniţa.

Administratorul principal îi suflă boierului că în loc să plătească bani grei pictorilor nemţi aduşi din străinătate, ar fi fost mai bine să aleagă un om cu pricepere dintre propriii săi iobagi şi să-l trimită să înveţe la Sankt Petersburg. Şi administratorul mă indică pe mine pentru acest scop.

Boierul dădu ordin să mă prezint imediat în faţa lui. Am venit şi boierul a binevoit să mă lase să-i sărut mâna. În clipa aceea, copila boierului, o fetiţă de vreo doisprezece ani, într-o rochiţă albastră împodobită toată cu dantele, a venit în zbor din parc, ca o păsărică azurie, şi a început să se alinte pe lângă taică-său. M-a privit şi ochii ei erau ca două mure coapte. Nu voi uita în vecii vecilor ochii aceia. Boierul a mângâiat-o pe obraz, ea a râs şi iar a zbughit-o în grădină.

Atunci boierul m-a ameninţat cu pumnul şi mi-a spus: „Bagă de seamă, să înveţi şi să nu-ţi pierzi timpul! Dacă ai să ştii lucruri multe, am să fac om din tine”. Şi pumnul boierului era cât o copită de cal. Cu pumnul acela fărâmase zeci de dinţi în gura slugilor sale.

Aşa am reuşit să ajung la Sankt Petersburg. Aveam paisprezece ani. Locuiam în casa boierului, la administratorul său de acolo, Panteleimon Petrovici Semikrestovski. Omul acesta era foarte cumsecade. Panteleimon Petrovici m-a mângâiat pe cap şi a mers cu mine ca să mă înscrie la secţia pregătitoare de pe lângă Academia de arte.

Am învăţat acolo vreme de patru ani. Cât de fericită şi de plină de bucurie era viaţa mea pe atunci!

Şi azi, când îmi amintesc de anii aceia, simt cum mi se umplu ochii de lacrimi amare. Mă sculam devreme,

mâncam pâine cu ceapă şi alergam pe ger până la palatul acela cu coloane. De dimineaţă şi până seara târziu învăţam la diferite materii: religie, istorie, geometrie, astronomie, anatomie, mitologie, învăţam să pictez, să desenez, să gravez. Uneori rămâneam multă vreme şi după plecarea colegilor mei, ca să desenez după natură o statuie de ipsos. Laolaltă cu mine învăţau acolo copii de nobili, de preoţi, de funcţionari; mai erau şi alţi copii de iobagi ca mine. M-am împrietenit cu fiul unui ţăran din Ucraina – îl chema Taras... Mi-a povestit multe despre patria lui, despre Nipru, fluviul cel albastru, despre căsuţele albe, despre grădinile cu vişini; cânta cântece ucrainene, cântece frumoase şi triste. Se vede că şi soarta iobagilor din Ucraina era grea. Acest Taras îmi citea şi poezii compuse de el, cu un talent tot atât de mare pe cât era şi talentul lui de pictor.

Vai, Taras, Taras! Unde te-a aruncat soarta? Mulţi ani mai târziu, un soldat, fost locotenent de gardă degradat, mi-a povestit că doi oameni mari s-au interesat de darurile tale, domnul poet Jukovski şi domnul pictor Briullov. Domnul Briullov a pictat cu penelul lui miraculos portretul domnului Jukovski. Portretul acesta a fost jucat la loterie şi cu banii obţinuţi prietenii lui Taras l-au răscumpărat de la stăpânul lui[4].

Între timp, stăpânul meu renunţă să mai aştepte sfârşitul studiilor mele şi-mi ordonă să mă prezint la Liubeţ; era grăbit să-mi folosească măiestria la fabrica lui de cristaluri. Panteleimon Petrovici, binefăcătorul meu, i-a scris atunci boierului, sfătuindu-l cu tot respectul să aştepte măcar încă un an şi să mă aducă abia atunci înapoi”.

---

4 Este vorba de Taras Grigorievici Şevcenko, cunoscut poet ucrainean şi pictor de talent totodată, răscumpărat într—adevăr în acest fel în anul 1838, de la stăpînul lui — Engelhardt, (n. red. ruse.)

Aici, Numărul Unu îşi întrerupse lectura şi-şi băgă nervos mâna în buzunarul interior al hainei.

— Vă aduceţi aminte de scrisoarea aceea pe care am găsit-o în arhivele familiei Zagvozdetki? V-am mai citit-o. Administratorul scria din capitală colonelului, încercând să-l convingă să nu-l cheme pe un oarecare Egor la Liubeţ, ci să-i îngăduie să-şi continue studiile la Academia de arte. Iată, aşa restabilesc istoricii adevărul, cărămidă peste cărămidă, bucăţică peste bucăţică. Cât despre mine, ştiu că până la urmă vom ajunge şi noi la acest adevăr – încheie cu solemnitate Numărul Unu şi reluă lectura manuscrisului.

„Boierul porunci într-o nouă scrisoare să fiu trimis imediat la Liubeţ. Şi iată că, după cinci ani de despărţire, m-am pomenit din nou acasă, am sărutat crucea de pe mormântul lui taică-meu, răposatul, şi am îmbrăţişat umerii mamei mele îndurerate.

Cât de grea mi s-a părut acum viaţa întunecată a ţăranilor! Dormeam împreună cu fraţii şi surorile mele pe vatră; viţeii şi mieii se înghesuiau pe jos, fereastra era mică numai cât să scoţi mână prin ea, fumul din sobă se împrăştia în casă şi abia pe urmă ieşea prin tindă pe uliţă.

În fiecare dimineaţă plecam la fabrică unde munceam în colţişorul care mi se dăduse.

În primăvara aceea s-a întâmplat la noi la Liubeţ un eveniment neobişnuit: a apărut o pasăre rară, cu pene galbene ca nisipul. Zbura fără nicio teamă, laolaltă cu ciorile şi cu stăncuţele, prin grădinile locuitorilor din oraş şi prin parcul boierului.

Boierul nostru şi domnişoara cea tânără au văzut această minune şi au dat ordin să fie prinsă. Boierul făgăduise o rublă de argint cui i-o va aduce, dar fiindcă nimeni nu reuşea s-o prindă vie, boierul a împuşcat-o.

Pe urmă am fost chemat la castel şi boierul m-a

întrebat dacă aş putea imortaliza această pasăre într-un tablou, în care să înfăţişez şi alte obiecte. I-am răspuns că aş face acest tablou în genul naturilor moarte olandeze, dar am îndrăznit să-i mai spun că numărul de obiecte pe care vrea el să le reprezinte în acest tablou e prea mare.

Boierul a bătut cu pumnul în masă şi mi-a poruncit să tac.

— Ai să faci cum vreau eu, robule! mi-a spus el.

În clipa aceea a sosit domnişoara cea tânără, alese personal obiectele, şi din voinţa ei trebuia să le zugrăvesc în tablou.

Boierul avea două pumnale turceşti preţioase, cu minere de argint încrustate cu rubine. Le adusese din ţările dunărene, unde-l întovărăşise pe generalul Kutuzov în anii aceia în care încheiase pace cu turcii. Domnişoara aşeză unul din pumnale pe masă, în dreapta păsării.

Cu vreo două zile înainte, administratorul adusese de la fabrică un pahar cu un model nou desenat de mine. Domnişoara aşeză paharul acesta în spatele păsării. Boierul protestă şi vru să-l împingă mai spre dreapta, domnişoara i-l smulse din mâini, dar făcând o mişcare neîndemânatică, scăpă din mână paharul, care se rostogoli pe covor şi marginea lui se ştirbi”.

Ajuns aci, Numărul Unu tuşi, ca să-şi dreagă glasul, apoi se stăpâni şi continuă să citească:

— „Aşa s-a făcut că am început să execut natura moartă folosind numai trei elemente: pasărea, pumnalul şi paharul cu marginea ciobită.

Ce desfătare este să pictezi! Nu mai ai niciun fel de gânduri, niciun fel de griji. Contururile obiectelor pe tablou sunt încă neprecise, petele de culoare sunt încă difuze, dar tu ai uitat ce e în jurul tău şi cu o pensulă subţire treci culorile de pe paletă pe pânză. Multă vreme n-am izbutit să redau strălucirea paharului şi abia târziu,

după ce am adăugat două pete de vopsea albă, mari cât bobul de hrişcă, abia atunci a început să strălucească paharul cum străluceşte roua în soare.

Domnişoara venea în fiecare zi, se aşeza tăcută în colţ, pe un taburet, şi mă urmărea cum pictam. Şi tot mai des şi tot mai îndelung vorbea cu mine despre pictură şi despre cărţi… Odată am îndrăznit să-i povestesc despre soarta grea a muncitorilor din fabrica noastră. Habar n-avea că aceşti nenorociţi suflau sticlă câte şaisprezece ore în şir, într-un subsol strâmt, înăbuşitor şi întunecos, plin de aburi otrăvitori de plumb.

Când am terminat tabloul a venit boierul şi a binevoit să-mi întindă mâna să i-o sărut, dar când a văzut că semnasem în colţul tabloului, s-a înroşit şi mi-a dat poruncă să şterg semnătura fiindcă, spunea el, nu se cuvenea ca un rob să-şi pună numele pe un tablou. Dar eu am fost mai şiret decât boierul:

am pus un fel de semnătură-ghicitoare, pe care el nici n-a observat-o.

A doua zi, boierul m-a chemat iar şi m-a întrebat dacă pot să pictez portretul fiicei sale…”

Numărul Unu se opri, îşi turnă ceai şi bău.

— Aţi auzit? strigă el, ridicând mâna în sus. Asta înseamnă că portretul Irinei Zagvozdetkaia există!

— Şi că noi o să-l găsim cu orice preţ! continuă Vitea cel mare.

— Înainte de sfârşitul vacanţei şcolare – adăugă Magdalina Haritonovna.

— Aţi obosit? o întrebă Lariuşa pe Liusia.

— Nu, nu! se împotrivi fata. N-am obosit de loc! Dar citiţi, citiţi mai departe!

Numărul Unu continuă:

— „Mi s-a tăiat respiraţia de fericire şi capul a început să-mi plutească în nori. Ce puteam visa mai mult

decât să văd şi să pictez trei luni în şir chipul cel mai minunat pe care l-am întâlnit vreodată? auzisem că mama domnişoarei fusese o prizonieră tătăroaică. Toată frumuseţea plină de parfum a Orientului i-o transmisese fiicei sale.

Domnişoara şi-a ales singură o rochie liliachie într-o nuanţă palidă, împodobită cu dantele scumpe, franţuzeşti. S-a aşezat în fotoliu şi şi-a aplecat uşor înainte bustul subţire; braţele ei goale, sculptate, parcă în marmură de marele Fidias8, s-au rezemat pe braţele fotoliului…

Aşa hotărâsem s-o pictez, şezând în fotoliu. În trei zile am schiţat cu cărbune contururile corpului şi am început să lucrez. Lucram zilnic trei ore dimineaţa şi trei ore după-amiaza. În tot acest timp, nu mă gândeam la nimic altceva, nu mai cugetam; erau zile când uitam să pun o bucată de pâine în gură. Dormeam prost. Faţa şi în special privirea nu-mi reuşeau de loc. De trei ori am început, de trei ori am ras vopseaua. Faţa ei ieşea ca de piatră, lipsită de viaţă.

Se vede că domnişoara moştenise şi ochii maică-sii. Marginile exterioare ale pleoapelor de sus alcătuiau un semicerc şi acopereau uşor pupilele căprui, astfel încât crăpăturile ochilor arătau ca două semilune.

Domnişoara îşi dădea seama cât de greu îmi vine, dar tăcea şi rămânea mai departe răbdătoare în fotoliu. La un moment dat, am fost nevoit să întrerup zugrăvirea feţei şi am pictat rochia, braţele, planul posterior…

Odată, domnişoara m-a poftit să mă plimb cu ea. Aşa s-a făcut că am început să vorbesc cu tot mai mult curaj stăpânei mele.

Într-o zi, boierul a plecat la Moscova. Am ajuns să prânzim la aceeaşi masă, îndrăzneam chiar să mănânc în prezenţa ei.

Mi-a înjghebat o locuinţă la palat, într-o cămăruţă de

lângă bucătărie. Eram toată ziua împreună, lucram la portret, când era timp frumos ne plimbam împreună pe câmp şi în parc, sau făceam peisaje în acuarelă, desenam râuleţul nostru, cetatea. În zilele ploioase şi seara stăteam de vorbă în bibliotecă şi citeam.

Domnişoara avea un frate mai mic, care era grozav de gelos pe mine. Mă privea ca un pui de lup şi simţeam că mă urăşte cum ar urî un duşman. Într-o zi, s-a apropiat de mine şi a vrut să-mi muşte degetul, ca să mă împiedice pesemne să lucrez mai departe portretul. Probabil că el i-a povestit lui taică-său ce se întâmplase între mine şi domnişoara.

Boierul mi-a ordonat să mă prezint la el în birou, a bătut cu pumnul în masă şi mi-a interzis s-o mai văd pe fiica lui altfel decât în timpul cât poza pentru portret.

I-am povestit domnişoarei ce se întâmplase şi ea mi-a răspuns:

„Nu te teme. îmi va fi de ajuns să rostesc un singur cuvânt pentru ca tatăl meu să-şi plece capul şi să se supună voinţei mele. Vom fi totdeauna împreună”.

A rostit de două ori cuvântul „totdeauna”, subliniindu-l în mod special şi m-a privit.

Un simţământ puternic, cumplit a pus stăpânire pe mine, sentiment la care mă temeam să mă gândesc măcar. Şi atunci am înţeles că ea nutrea un sentiment asemănător pentru mine.

Atunci am pus mâna pe pensulă şi timp de trei ore am pictat faţa şi ochii ei în semilună. Portretul era terminat. Ar fi fost mai bine dacă nu l-aş fi putut face. Domnişoara rămase multă vreme îngândurată în faţa portretului.

„Sunt oare cu adevărat atât de frumoasă?” întrebă ea încet.

„Nu, sunteţi mult mai frumoasă!” am răspuns.

„Dar de ce-mi sunt ochii atât de trişti?”

Am tăcut.

Ne-am dus să ne plimbăm în parc.

„Ascultă, Egor – spuse ea – mulţi tineri de familie nobilă mi-au cerut mâna, dar eu n-am dat atenţie nici unuia dintre ei. În tine însă am găsit ceea ce n-am găsit la ei, şi anume, un suflet viu”.

Vai, dacă aş fi avut un strop de minte, i-aş fi răspuns: „Dar eu sunt un rob, un iobag, tu eşti stăpâna mea şi eşti nobilă, zidul care ne desparte e mai înalt decât zidul cetăţii. Cum aş putea să te iubesc?” Dar eu am sărutat-o şi am îmbrăţişat-o, şi ea şi-a lipit buzele de buzele mele… Aceasta a fost singura sărutare între noi…

„Să mergem împreună la tata” – spuse ea.

Dar mândria aristocratului s-a dovedit mai puternică decât dragostea părintească. Imediat ce ne-am aruncat la picioarele boierului, el a târât-o pe domnişoara în camera ei şi a încuiat uşa. De mine a uitat, cel puţin în momentul acela. Şi atunci am ieşit cu paşi repezi din birou, fără ca cineva să mă urmărească. Primul lucru pe care trebuia să-l fac era să ascund portretul cât mai departe, de teamă ca nu cumva, în furia lui, boierul să-l sfâşie în bucăţi. L-am făcut sul şi l-am dus prietenului meu Prohor, fiul negustorului. Apoi m-am ascuns până-n seară în zmeurişul din grădina lui. Odată cu lăsarea nopţii, am pătruns în palat. Câinii mă cunoşteau şi n-au lătrat; bătrânul paznic m-a strigat, am schimbat câteva cuvinte cu el şi mi-am dat seama că nu ştie nimic despre nenorocirea noastră, nu ştia nici că domnişoara era încuiată în camera ei. Doream cu patimă să văd prizoniera, dar n-am putut ajunge decât până la uşa ei, care era încuiată cu un lacăt greu. Atunci am trecut în vârful picioarelor în salon, am bâjbâit în întuneric până am găsit dulăpiorul de sticlă, l-am deschis, am luat pumnalul şi am pătruns încet în dormitorul

boierului. Boierul dormea culcat pe spate, cu gâtul descoperit şi sforăia uşor. M-am oprit la căpătâiul lui. Nu-i desluşeam bine faţa în lumina candelei. Ar fi fost destul să ridic mâna şi să înfig pumnalul cu toată puterea, dar mi-am amintit că era părintele domnişoarei şi mâna mea nu s-a ridicat. Am aruncat pumnalul prin fereastra deschisă, departe în parc, şi am ieşit din dormitor cu paşi repezi...

M-am întrebat cum să-i transmit domnişoarei ultima mea scrisoare, în aşa fel ca paznicii să n-o oprească. Mi-am amintit că în turnul din colţul cetăţii, sub fereastră, era o ascunzătoare pe care o cunoşteam din copilărie şi la care ajungeai urcând o scară interioară. Domnişoara cunoştea şi ea această intrare. Desenasem împreună locul cu o săptămână în urmă. Am luat din dulăpior al doilea pumnal, ca să mişc piatra cu el şi am ieşit din palat. Nicio slujnică nu se va teme să-i transmită desenul, va crede că i l-am trimis ca amintire. Şi aşa se face că n-am aflat niciodată dacă domnişoara a ghicit, dacă a primit ultima mea scrisoare şi pumnalul depuse în ascunzătoare.

Cât despre mine, soarta a vrut, pare-se, să-mi târăsc existenţa nenorocită de iobag, trimis din voinţa stăpânului ca soldat în acest Caucaz distrugător. Sunt cinci ani de când n-am mai ţinut o pensulă în mână, de când n-am mai văzut vopsele şi o pânză bună. Cel mai mare chin pentru un pictor e să nu lucreze.

Probabil că viaţa mea se va sfârşi aici, la poalele munţilor albaştri ai Caucazului, pe malul fierbinte al Mării Negre fără de sfârşit.

Şi nu voi afla niciodată dacă Irinuşka mea iubită m-a uitat, dacă s-a mângâiat cu alt tânăr, sau dacă-mi duce mereu dorul şi-şi plânge toate lacrimile.

Aceasta e povestea mea.

Mă aflu într-un bordei umed, culcat pe paie şi acoperit cu o manta soldăţească cenuşie. Soarele arde, o

febră rea mă scutură, mâinile şi picioarele îmi amorţesc…

Rog ca după moartea mea caietul acesta să fie expediat în oraşul Liubeţ, lui Prohor, fiul lui Andrei Naşivocinikov, care locuieşte peste drum de foişorul de foc.

Egor S".

— Păcat că nu şi-a scris şi numele… Numărul Unu terminase de citit, închise caietul şi băgă manuscrisul în buzunar. Ce timpuri îngrozitoare au fost acelea! spuse el, gânditor.

— Dar unde este portretul? exclamă Liusia.

— Am aflat foarte multe, afară de lucrul cel mai important. Nu ştim unde-i portretul şi nici care e numele pictorului Egor – răspunse Numărul Unu. Şi, totuşi, până la urmă vom afla adevărul! încheie el, lovind cu palma în lemnul băncii.

Ne-am pregătit de plecare. Atunci Lariuşa se apropie de Liusia şi-i spuse:

— Pe dumneavoastră vă rog să rămâneţi.

În loc de răspuns, Liusia a dat tăcută din cap şi s-a înroşit. Jenea a rămas şi el. Nici el, nici Lariuşa n-au acceptat pentru nimic în lume să ne arate cum le reuşea portretul Liusiei.

— O să vedeţi când o să fie gata – spuneau ei. Lariuşa ne-a condus până în prag.

— Am uitat să vă întreb… – spuse el. Ca de obicei, discuţiile cele mai importante se înfiripă abia după ce ţi-ai luat rămas bun… Ce mai face Numărul Patru, fosta noastră gazdă? încă n-a reuşit să cultive dălii albastre?

— Cine, Ivan Tihonovici? întrebă Numărul Unu. Închipuie-ţi, Lariuşa, că a dispărut, habar n-am unde e. A, dar şi el e un Naşivocinikov.

— Am găsit! strigă Sonia cu un glas care răsună în toată strada, şi se repezi spre mine. Am găsit! Ăsta-i Naşivocinikov al nostru, cel bosumflat! în aceeaşi clipă mi-

am dat şi eu seama că el era.

Sub acoperişul casei gazdei noastre din Zolotoi Bor era fixată o tăbliţă: „Strada Bielorodnicinaia, numărul cinci, Naşivocinikov I. T”.

Numărul Unu mă înhaţă de mână:

— Îl cunoaşteţi? Unde se află acum?

— Ivan Tihonovici, un om posomorât, tăcut, păros? Şi dumneavoastră îl cunoaşteţi? Era rândul meu să-l apuc pe Numărul Unu de mână.

— Cu nişte sprâncene atâta, cu mustăţi şi barbă uite atâta!... striga Sonia cât o ţinea gura.

— Asta-i Numărul Patru! Exploratorul Numărul Patru! Dintr-un prea mare belşug de sentimente, Numărul Unu ţipa şi mai tare decât Sonia.

— Hm, hm! mormăi Lariuşa semnificativ. Dar eu n-am văzut niciodată un portret la iubita noastră gazdă. Niciodată nu s-a discutat despre acest portret.

— Şi nici la gazda mea nu l-am văzut, deşi am fost şi în odăi, şi în cămară – am confirmat eu.

— Credeţi că dacă acest portret se află la el, are să-l atârne în perete? întrebă Numărul Unu cu aprindere. L-o fi ascuns în subsol, l-o fi încuiat în vreun cufăr cu şapte lacăte. Aşadar, iată unde a dispărut Ivan Tihonovici! Prin urmare, bârlogul lui este Zolotoi Bor! Şi tot n-a reuşit încă să cultive gherghine albastre? L-au înnebunit gherghinele astea! E un celebru horticultor! Lariuşa, tatăl tău i-a conferit gradul de explorator din cauza acestor flori, dar asta se cheamă explorator? E ca un melc, s-a ascuns în cochilia lui şi nu vrea să aibă de-a face cu nimeni! Cu ce se ocupă la Zolotoi Bor? V-a arătat grădina?

Numărul Unu scotea tot felul de exclamaţii şi de întrebări agitate.

— E drept că nu m-a lăsat niciodată să intru în grădină – am răspuns eu buimăcit.

— M-am uitat odată prin crăpătura gardului, dar m-a gonit – spuse Sonia.

— Nimeni şi niciodată pe lume – povesti Numărul Unu – n-a putut să obţină gherghine albastre, numai el e convins că le va obţine. Într-o bună zi s-a hotărât renovarea fabricii noastre de sticlă şi crearea unei secţii de cristaluri. Dar încotro putea fi extinsă? într-o parte ar fi trebuit să se demoleze o stradă întreagă, în altă parte era vorba doar de o singură casă. Atunci i s-a oferit lui Ivan Tihonovici o parcelă la alt capăt al oraşului, de două ori mai bună decât cea pe care o avea. Dar el n-a vrut să se mute, s-a plâns tuturor a şi fiecăruia, a mers până la Moscova. „Gherghinele mele, spunea el, sunt o realizare pe scară mondială, mi-am consacrat toată viaţa lor”. Şi aşa a plecat din Liubeţ fără măcar să-şi ia rămas bun de la cineva. Când colo, s-a mutat foarte aproape… Ştiţi ceva? Hai să plecăm chiar mâine la Zolotoi Bor şi să-i picăm pe cap ca un trăsnet din senin!

— Merg şi eu cu voi. O să căutăm împreună! exclamă Lariuşa şi se întoarse repede spre Liusia: Acolo am să termin şi portretul dumneavoastră. Sunteţi de acord? o întrebă el încet.

— Da – şopti Liusia.

Am strâns mâna lui Lariuşa. Eu i-am dat adresa mea, ca să vină a doua zi dimineaţă la noi şi să plecăm după-amiază cu toţii la Zolotoi Bor.

Trebuie să vă spun că după toate cele văzute şi auzite în cursul zilei, îmi vâjâia capul şi picioarele abia le puteam mişca. M-am urcat într-un taxi cu Numărul Unu şi cu Michael, şi am plecat acasă să mâncăm, în timp ce neobosiţii noştri exploratori au pornit cu troleibuzul şi cu metroul spre Expoziţia realizărilor economiei naţionale.

După ce am mâncat bine, atât eu cât şi Numărul Unu ne-am culcat ca să dormim puţin. M-am trezit abia către

seară. Musafirul nostru nu era în cameră. Numai Michael, legat de piciorul scaunului, mă privea cu tristeţe. Din bucătărie venea un murmur stins de voci. Se vede că amândoi bătrânii discutau iar pe tema lor preferată.

Copiii s-au întors târziu şi atât de obosiţi, încât n-au mai mâncat şi nici ceaiul nu şi l-au băut. Nu doreau decât să doarmă, să doarmă şi iar să doarmă.

Liusia şi Jenea s-au întors şi mai târziu.

Noaptea a trecut fără niciun fel de incident deosebit. A doua zi dimineaţă, Stamină m-a luat de braţ şi mi-a comunicat în şoaptă o noutate atât de extraordinară încât, de mirare, am început să mă clatin.

— Mă duc repede la lucru, dar îmi iau chiar azi un concediu şi plec cu voi la Zolotoi Bor.

Stamină, care nu mergea niciodată, nici măcar la cinema, nici măcar la teatru, pentru că era „departe", Stamină care nu se mai urnise de douăzeci de ani din Moscova, acest Stamină bine intenţionat şi punctual se hotărâse deodată să vină cu noi!

Cu toate că era dis-de-dimineaţă, Roza Petrovna a ieşit pe neaşteptate din camera ei şi mi-a comunicat, cu o voce îndurerată şi tremurătoare că, deoarece nu-şi părăsise niciodată soţul în clipe de primejdie, pleacă şi ea cu noi în călătorie. Ochii bietei Roza exprimau o tristeţe deznădăjduită, de parcă ar fi fost dusă la locul de execuţie şi călăul ar fi aşteptat-o cu securea ridicată. Nu avea să stingherească pe nimeni, nu avea să împiedice pe nimeni cu nimic, voia numai să vegheze asupra iubitului ei Vaniuşecika. Aveau de gând să tragă la hotelul din Zolotoi Bor.

N-aveam încotro, nu-mi rămânea decât să spun cu o voce în care nu răsuna prea multă veselie:

— Ce bine-mi pare că ne veţi da şi dumneavoastră o mână de ajutor!…

Lariuşa îşi făcu apariţia ducând o valiză, o cutie cu vopsele, un şevalet şi un scăunel pliant şi se instala numaidecât împreună cu Jenea, ca să lucreze mai departe la portretul Liusiei înfăşurată în sari.

După-amiază, vesela noastră asociaţie de exploratori, la care se alipiseră Stamină şi Roza Petrovna, s-a urcat în tren şi a plecat spre Zolotoi Bor. I-am privit pe rând pe exploratorii noştri, după ce au luat loc în vagon. Unde era ţinuta lor fercheşă? Cămăşile erau şifonate şi prăfuite, pantalonii şi fustele mototolite. În schimb, ce râsete vesele şi câtă însufleţire în discuţiile purtate în faţa ferestrelor deschise! Liusia şi Lariuşa se retrăseseră în capătul vagonului şi discutau ceva cu multă aprindere. Singur, Volodea – puiul de curcă, se aşezase cu o mutră acră lângă Magdalina Haritonovna şi-şi examina pantalonii de culoarea cerului fumuriu, iremediabil distruşi.

Capitolul XX. ESTE LA EL, SAU NU ESTE LA EL?

Grupul celor mai iubitoare mame ne făcu o primire triumfală pe peronul gării din Zolotoi Bor, cu mâinile încărcate de buchete de flori. Am plecat cu toţii în direcţii diferite. La Zolotoi Bor n-a existat niciodată hotel, astfel

încât Stamină, soţia sa şi cele două valize grele s-au îndreptat spre Casa Colhoznicului. Sonia şi cu mine i-am condus pe Numărul Unu şi pe Numărul Şase (Lariuşa) la Numărul Patru (gazda noastră).

Mărturisesc că am fost mirat văzând că Numărul Unu, care încă azi-dimineaţă vorbea cu atâta dezaprobare despre Naşivocinikov din Zolotoi Bor, l-a îmbrăţişat când l-a văzut şi l-a sărutat ca pe un vechi prieten. Sau poate că în momentul acela Numărul Unu era înfierbântat şi a cam sărit peste cal, sau poate acum punea la cale cine ştie ce intrigă fină, diplomatică. Cu aceeaşi energie o sărută Numărul Unu şi pe soţia gazdei noastre, care se întorsese în sfârşit acasă după ce petrecuse o lună la nuntă.

Din înaltul staturii lui de struţ, Lariuşa se aplecă şi ciuguli cu tandreţe întâi creştetul soţului, apoi al soţiei sale.

Ospăţul, care cuprindea omletă, clătite, o vişinată celebră de anul trecut, dulceagă, întrebări exclamaţii şi amintiri, se întinse până noaptea târziu.

Bineînţeles că nimeni nu pomeni nimic despre portret.

Samovarul îşi mai cânta cântecul subţirel de ţintar, când, asudaţi şi roşii la faţă, ne-am ridicat şi, clătinându-ne puţin, ne-am dus la culcare, eu în camera mea, iar Numărul Unu cu Lariuşa pe pilotele şi pernele moi ale unei camere răcoroase, în care plutea un miros înviorător de răşină.

Dimineaţa, după un ceai savuros cu caimac, brânzoaice şi dulceaţă, am încercat să începem cercetările.

— Ei, Ivan Tihonovici, acum arată-ne domeniile tale! spuse Numărul Unu.

Cu gazda noastră în frunte şi cu Michael în coadă, procesiunea porni din cameră în cameră. Pe pereţii sălii erau atârnate afişe cu tractoare şi cu porumb; un tablou în

ulei – singurul – reprezenta două frumuseţi cu ochi holbaţi, care pluteau într-o barcă pe un lac de un albastru viu, mărginit de copaci, care semănau cu coceni de varză. În camera mea şi a Soniei nu era în orice caz nimic, afară de paturi, masă şi o oglindă mare, veche.

Am străbătut o cămăruţă, două încăperi care miroseau a şoareci, încă o cameră şi tinda; una din cele două încăperi era mai murdară şi ticsită cu diferite vechituri pline de praf; scaune rupte, un ham vechi, o rangă de metal ruginită, paturi, oale găurite şi alte fleacuri. În cealaltă încăpere, mai curată, se aflau trei cufere imense, ferecate. Numărul Unu şi cu mine ne-am îndreptat atenţia spre aceste cufere, apoi am schimbat în tăcere priviri grăitoare.

În cămară, un colţ era ocupat de o ladă masivă cu făină. Pe rafturi erau aliniate nenumărate borcane cu dulceaţă, pe pereţi atârnau site, ciururi, un cântar din aramă, iar pe jos se vedeau găleţi, bidoane, ceaune.

Procesiunea ieşi în curte, vizită grajdul de vaci, purceluşul, coteţul de găini, pivniţa, examina exteriorul casei, se uită sub cerdac. Numărul Unu aprecia cu seriozitate buna calitate a dependinţelor, a bârnelor casei, le ciocănea cu degetul, căuta să desprindă bucăţele de lemn. Privirea lui Lariuşa rătăcea distrată în lături.

Până la urmă, ne-am apropiat de portiţa care ducea spre grădină. Numărul Unu întinse mâna ca să tragă zăvorul, când deodată gazda mă dădu la o parte, se aşeză în faţa portiţei şi ne tăie drumul.

— Acolo nu se poate! spuse el şi degetele scurte se agăţară cu putere de zăvor.

— De ce? întrebă Numărul Unu cu o seninătate prefăcută.

— Vă temeţi să nu vă fur mere, cum făceam acum douăzeci de ani? glumi Lariuşa.

— Ei, lasă, ia arată-ne ce ai acolo! spuse Numărul Unu, şi fără multe mofturi îl apucă pe Ivan Tihonovici de mână.

Dar omul ţinea zăvorul cu hotărâre. Ai fi zis că mai curând s-ar smulge porţile din ţâţâni decât ne-ar lăsa el în grădină.

— Nu se poate, şi gata! repetă de două ori cu încăpăţânare Ivan Tihonovici.

Nu ne mai rămânea decât să ridicăm din umeri şi să ne întoarcem în casă.

— Am descoperit două locuri foarte suspecte – ne comunică în şoaptă Numărul Unu, gâfâind de emoţie. Ar trebui să cercetăm aceste cufere sau edificiul acela misterios din grădină.

— Sunt cu totul de acord – am spus eu. Dar cum să organizăm cercetările? Trebuie să ne gândim, să ne sfătuim cu exploratorii, cu Ivan Ivanovici al nostru.

— Da, da, să mergem la el. Vom vedea cu acest prilej cum s-au instalat – propuse Numărul Unu.

Pe Roza Petrovna am întâlnit-o pe stradă. Privirea ei tristă spunea că i s-a întâmplat o nouă neplăcere. Cu o voce de muribundă ne povesti o lungă şi tristă istorie.

Casa Colhoznicului avea patru camere mari, trei pentru bărbaţi şi una pentru femei, fiecare cu câte şase paturi. Neplăcerile începură chiar din prima clipă când, neînduplecata femeie de serviciu despărţi perechea de soţi iubitori.

— E pentru prima dată în patruzeci de ani! se plângea blinda Roza Petrovna. Bietul Ivan Ivanovici e complet extenuat. El nu ascultă decât muzică simfonică clasică, nu suportă armonica… Or, în momentul de faţă are loc adunarea tinerilor colhoznici, care se întorc seara târziu, fac gălăgie, râd, trântesc uşile…

Acum Roza Petrovna era în căutarea unei locuinţe

particulare, aşa încât intra pe rând în toate curţile, dar vai! fără succes. Într-o curte au atacat-o nişte gâşte, în cealaltă o împroşcase cu noroi un camion cu lemne, în a treia a lătrat la ea un câine…

— Nu vă necăjiţi – o consolă Sonia – am să vă găsesc eu o odaie minunată la părinţii unuia dintre pionieri.

Mândră de sarcina pe care şi-o luase şi cu nasul pe sus, Sonia plecă, întovărăşită de Roza Petrovna. Jenea-gemenul veni în fugă şi începu să şoptească ceva cu înflăcărare lui Lariuşa. Luându-şi şevaletele şi celelalte ustensile de lucru, plecară amândoi s-o picteze pe Liusia. Michael se ţinu după ei.

Numărul Unu şi cu mine ne-am grăbit spre Casa Colhoznicului. În clipa aceea, tinerii locatari se aflau la adunarea lor. Stamină era întins pe pat cu un prosop ud pe frunte. Strigăte răguşite ieşeau din difuzorul agăţat deasupra capului său: „Ridicaţi piciorul stâng! Jos! Ridicaţi piciorul drept! Jos!” Dar slăbit cum era, Ivan Ivanovici nu putea să ridice şi să coboare în tactul muzicii decât pleoapele lui înroşite de insomnie. Văzându-ne, se ridică într-un cot şi, cu un zâmbet de suferinţă, ne mărturisi că de dragul artei era gata să îndure până şi lecţiile de gimnastică transmise de acest difuzor stricat.

L-am luat imediat cu noi. Lângă prispa casei se adunaseră toţi exploratorii de sex masculin, dintre fete era numai Sonia. Fiica mea ne declară că găsise o cameră la părinţii gemenilor şi că Roza Petrovna era tocmai pe punctul de a se instala. Sonia îl conduse şi pe Stamină la noua locuinţă.

Vitea cel mare începu să povestească cu o voce tremurândă de emoţie:

— Noi, băieţii, ştim de mult cine-i gazda dumneavoastră. Nimeni nu-i intră în casă şi nici el nu se duce la nimeni. Înainte era un tâlhar. Ştiţi câte lucruri

furate se află la el? Ştiţi că are trei cufere bătute-n ţinte de argint? Cu siguranţă că portretul e ascuns în cufere! Noi elaborăm un plan ca să le deschidem.

Numărul Unu şi cu mine am avut o presimţire rea şi ne-a cuprins neliniştea. Şi atunci am obiectat băieţilor că singurul element autentic din această poveste era existenţa celor trei cufere, deşi nu de argint, ci de lemn, ferecate cu benzi de fier. Nu puteam şti însă dacă în aceste cufere se află sau nu portretul. În concluzie, i-am sfătuit pe băieţi să aibă răbdare, doar – doar vom reuşi s-o convingem pe gazdă să ni-l arate de bunăvoie.

Nu prea credeam însă că sfaturile noastre îi satisfăcuseră. Vitea cel mare îşi privi însoţitorii, fluieră, apoi plecară cu toţii în trap mărunt.

Seara, Stamină şi Roza Petrovna îşi luară ceaiul la noi. Lariuşa nu venise încă. Numărul Unu hotărî să dea atacul asupra gazdei noastre din altă direcţie.

— Spune-mi, Ivan Tihonovici, cum eşti tu rudă cu Prohor Andreevici Naşivocinikov, cel care a trăit la Liubeţ cam acum vreo sută de ani?

Gazda ne privi bănuitor pe sub sprâncenele ţepoase:

— Era străbunicul meu.

Numărul Unu luptă cu el două ore în şir, ştergându-şi mereu chelia cu batista. Ai fi zis că scoate cu cleştele de la tăcutul Ivan Tihonovici fiecare frază, fiecare biată informaţie despre străbunicul lui.

Şi iată ce am aflat în felul acesta:

Despre tinereţea străbunicului său, Ivan Tihonovici nu putu să ne spună nimic, îşi amintea numai că după moartea tatălui său Prohor Andreevici moştenise atelierul de basmale orientale, lucrate manual cu desene din fire multicolore, pe războaie de lemn, în satele din împrejurimi şi în subsolul casei familiei Naşivocinikov. Aceste basmale erau revândute de achizitori în Asia Centrală, în Persia

(Iran), în Turcia. Mai târziu, fabricile noi cu războaie mecanice au distrus producţia meşteşugărească manuală şi Prohor Andreevici a dat faliment. Totuşi, gazda noastră îşi mai amintea că în copilărie se găseau în podul bunicului nişte războaie de lemn rupte. Numărul Unu nu se linişti:

— Spune-mi, Ivan Tihonovici, nu ţi-au rămas unele obiecte din vremea aceea? Ar putea avea o valoare istorică.

Am tăcut toţi şi am aşteptat răspunsul. Numai glasul Rozei Petrovna şi al soţiei gazdei care discutau probleme culinare se auzeau în surdină. Cele două femei reuşiseră să se împrietenească.

— Am să vă arăt o basma orientală – spuse scurt Ivan Tihonovici, care se ridică şi ieşi.

În momentul acela mi-a fost necaz pe mine însumi că sunt atât de moale. Sonia a ieşit repede afară, dar era prea târziu.

Basmaua se afla doar într-unul din cuferele la care visam noi. Am auzit undeva, departe, că gazda noastră deschide repede, cu un sunet melodios, un cufăr, şi-l închide apoi la fel de repede. Dar ce se mai afla în cufăr, în afară de basma, Sonia nu apucase să vadă.

Basmaua era colorată foarte strident, în dungi vii, piezişe, şi avea franjuri lungi, roşii. Era însă veche, cu stofa rărită în multe locuri şi găurită de molii.

— E un exponat preţios pentru secţia de istorie a primei perioade de dezvoltare a capitalismului rus – observă Stamină.

— Poate că mai ai şi alte obiecte de muzeu? întrebă Numărul Unu, mirosind basmaua.

Gazda se încruntă şi nu spuse nimic. Nu, nu reuşisem să-l înduplecăm pe acest îndărătnic.

Ne-am ridicat tăcuţi de la masă, i-am condus pe Stamină şi pe Roza Petrovna acasă şi ne pregăteam tocmai

să ne culcăm, când deodată, pe la orele unsprezece, am auzit o bătaie uşoară în geam.

*

* * *

Evenimentele acestei nopţi sunt povestite în mod pitoresc în jurnalul lui Vitea Pereţ. În consecinţă, am hotărât să-mi întrerup povestirea şi să copiez un fragment din acest jurnal pe care, de altfel, băieţii n-au îndrăznit să-l arate Magdalinei Haritonovna. Din jurnalul lui Vitea Pereţ: Am stat la sfat în tufişurile din spatele Casei Pionierilor.

Vitea cel mare a spus:

„Cu siguranţă că portretul e într-unul din cufere, dar doctorul şi Numărul Unu au să stea pe gânduri toată săptămâna şi au să se întrebe cum să le deschidă şi cum să pună mâna pe portret. Ba or să-l mai şi roage pe tâlharul acela: «Arată-l, te rugăm arată-ni-l!» Ia haideţi să deschidem singuri cuferele, băieţi, că omul ăsta o să ascundă portretul în altă parte”.

Deodată, Volodka s-a ivit de după colţ: „Am auzit totul şi am să vă spun Magdalinei Haritonovna!” Vai, ce l-aş mai fi aranjat în clipa aceea! Dar Vitea cel mare s-a apropiat de el şi i-a şoptit: „Dacă-i spui ceva, te tăiem în bucăţele! Te băgăm în maşina de tocat carne şi te trecem de trei ori prin ea cu ceapă. Ai înţeles? Ia spune, ne mai pârăşti?”

„Nu, n-am să vă părăsc!”

Volodka a luat-o la fugă şi noi am pornit spre casa tâlharului. Am bătut în fereastra camerei doctorului, care a ieşit împreună cu Numărul Unu în fundătura întunecoasă unde ne aflam.

Vitka cel mare le-a spus:

„O să ne întoarcem aici la două noaptea şi o să aducem cu noi două puşti de vânătoare, un pistol de copii, frânghii şi spade. O să batem în uşă, dumneavoastră o să

ne deschideţi şi noi o să vă legăm pe toţi – şi pe doctor, şi pe Numărul Unu, şi pe pictor, şi pe Sonia. Apoi o să mergem drept la tâlhar şi la soţia lui, o să ne repezim la ei, ei au să se sperie şi o să le legăm şi lor mâinile la spate. Cuferele o să le spargem cu toporul".

Doctorul ne asculta şi se vedea că era speriat.

„Curat metodă banditească!" a spus el.

Iar Numărul Unu a început să ţipe:

„Îţi vine să înnebuneşti, nu alta! Asta-i de zece ori mai grav decât atacul turnului!"

Dar Vitea cel mare le-a răspuns:

„Dar să ascunzi portretul e de o sută de ori mai grav decât să faci un act de banditism! Doar nu vrem să-l furăm! Vrem să-l ducem la Casa Pionierilor, ca să-l admire toată lumea. Şi mă gândesc că în cuferele acestui tâlhar s-ar putea ascunde un lucru şi mai preţios decât portretul".

Şiret mai e şi Numărul Unu! S-a prefăcut că-i bun la inimă şi că de asta nu ne ceartă.

„Ştiţi ce, copii? a spus el. Bătrânul ăsta mai are un loc foarte suspect – grădina. Pentru nimic în lume nu-i lasă pe musafiri în grădină. Mai bine v-aţi căţăra mâine dimineaţă în copacii din fundătură şi aţi pune sub observaţie grădina. Pe urmă, o să ne povestiţi ce a construit tâlharul acolo, de ce stă toată ziua în grădină şi ce face".

Vitka cel mare a răspuns:

„Bine, o să punem grădina sub observaţie. Dar să ne înţelegem: dacă până-n trei zile nu aflăm nimic, atacăm în orice caz locuinţa".

Numărul Unu a răspuns:

„Bine, bine. O să vedem noi, acuma plecaţi".

Eh, păcat că nu ne-a reuşit atacul! Pe doctor şi pe Sonia i-aş fi legat cu un nod marinăresc.

Cât despre Jenka-geamănul, e un adevărat trădător.

„Eu, ne-a zis, nu mă pot întâlni cu voi decât noaptea, fiindcă ziua pictez tablouri cu Numărul

Şase, aşa că n-am să vin la punctul de observaţie”. Jenka îşi închipuie că-i pictor! Las că-i amintesc eu asta când s-o începe şcoala! Şi lui Volodka o să-i amintesc. Bine, o să găsim portretul şi fără ei”.

*

* * *

A doua zi dimineaţă, Numărul Unu, Stamină, Roza Petrovna, Sonia şi cu mine şedeam pe bancă în faţa casei. Lariuşa şi scutierul lui l-au luat pe Michael şi au plecat din nou să picteze. Noi, ceilalţi, stăteam de vorbă cu glas scăzut.

— Eu nu văd nicio cale legală pentru a pune mâna pe portret – spunea Stamină, dând din mâini.

— Desigur, când un om are un cap atât de tare, nu poţi să-l convingi – adăugă Numărul Unu, pufnind enervat.

Ne pierdeam cu toţii în presupuneri şi ne întrebam ce să facem mai departe? Numărul Unu era cel mai agitat.

— Să ascunzi un astfel de portret care e un bun al poporului! exclamă el patetic.

— Aş putea să vă ajut şi eu! spuse Roza Petrovna cu o voce impasibilă.

„Să ne ajuţi? Dumneata?! am gândit eu neîncrezător. Poate să ne încurci, asta da”.

Roza Petrovna se ridică, intră în casă, apoi, după vreo zece minute, îşi făcu din nou apariţia în cerdac.

— Rămâneţi deocamdată aici, am să-i ajut soţiei lui Ivan Tihonovici să aerisească în curte lucrurile din cufere, apoi o să le punem la naftalină. Vino, Sonia, ajută-ne şi tu, trebuie să le scoatem afară şi să le întindem.

Vocea indiferentă a Rozei Petrovna răsună pentru noi ca un vesel marş triumfal. Am rămas numai noi, bărbaţii. Eu mă plimbam încoace şi încolo pe potecă. Stamină

desena harnic în nisip cu un beţişor. Numărul Unu îşi freca crispat mâinile dolofane.

Sonia îşi scoase capul pe portiţă:

— Am golit primul cufăr, n-am găsit în el decât paltoane şi şube! apoi dispăru.

Am început să păşesc mai repede, beţişorul din mâinile Staminei trasa desene mai complicate, iar degetele Numărului Unu loveau cu mai multă febrilitate în genunchi.

Sonia apăru din nou: – Am golit şi al doilea cufăr. Erau nişte haine ciudate în el.

Beţişorul Staminei şi mâinile Numărului Unu schiţau acum un dans sălbatic.

Pentru a treia oară se ivi crainica noastră, de data asta tăcută şi cu capul plecat.

Am înţeles toţi ce însemna asta şi, fără să mai spunem ceva, ne-am ridicat şi am intrat în casă. Am aruncat în treacăt o privire asupra tuturor şubelor, scurtelor îmblănite, cojoacelor, şalurilor, paltoanelor, mantalelor şi caftanelor, asupra tuturor celorlalte veşminte călduroase, vechi probabil de un veac, care atârnau întinse pe frânghii în toată curtea.

Dintr-un interes profesional, firesc la un lucrător de muzeu, Numărul Unu a fost atras către aceste vechituri.

— Un cocoşnic! Ia priviţi! şi Numărul Unu m-a făcut să mă întorc din drum. Cu aşa ceva îşi împodobeau capul străbunicile noastre!

Cocoşnicul avea o margine aurie de brocard şi era brodat în întregime cu mătase şi cu mărgeluşe verzi şi roşii.

Numărul Unu puse această podoabă veche pe fruntea Soniei, care era lângă el.

— Bună ziua, Maria Morevna! Unde-i floricica ta purpurie?

Sonia zâmbi cu cochetărie.

— Ivan Tihonovici – spuse Numărul Unu, adresându-se gazdei – uite, noi n-avem la muzeu îmbrăcăminte veche ţărănească. Ne-ar face plăcere s-o cumpărăm de la tine.

— Pentru Liubeţ! Nu vând nimic! bombăni Ivan Tihonovici.

Am mâncat puţin, abia-abia am pus gura pe nişte chiftele şi atât. Înainte de apusul soarelui au venit şi băieţii, necăjiţi şi supăraţi. Toată ziua făcuseră pe rând de pază în doi arţari din fundătură, dar în grădină nu era nimic clădit, nu se vedeau decât meri, peri, pruni, vişini, parcă ceva agrişe, apoi coacăze, straturi de zarzavat şi straturi de flori. Gazda noastră plivea dimineaţa straturile, aduna în coş castraveţi pentru masă, dădea cu sapa şi spre seară stropea cu furtunul.

Într-un cuvânt, băieţii nu observaseră nimic misterios nici în grădină, nici în ocupaţiile gazdei noastre. Toate acestea ne dovedeau că Ivan Tihonovici nu ascundea nicăieri niciun fel de portret.

Singur Numărul Unu mai şovăia. I se păreau ciudate unele reticenţe ale bătrânului, care zvârlea câte o frază scurtă şi apoi tăcea.

I-am spus că Ivan Tihonovici e totdeauna posomorât şi că nu rosteşte mai mult de o duzină de cuvinte într-o zi întreagă.

Băieţii au plecat dezamăgiţi. Lariuşa s-a întors şi de data astă seară târziu.

Trebuie să spun că Numărul Unu şi cu mine eram supăraţi pe el. Noi ne frământam şi ne agitam, în timp ce Lariuşa al nostru, de cum se făcea ziuă, îl lua pe Michael, pleca împreună cu Jenea şi lucra toată ziua sau la portretul Liusiei, sau la diferite peisaje. La întoarcere, Lariuşa ne spunea cu un glas plin de încântare că s-a îndrăgostit de râu. Îl înţelegeam, desigur, era pictor, îl atrăgeau peisajele.

Dar, la drept vorbind, mă îndoiam că Lariuşa era îndrăgostit numai de râu.

Când sosea noaptea, îşi rezema pânzele în cămăruţă, cu faţa la perete şi ne ruga să nu ne uităm la ele. Numărul Unu şi cu mine îi respectam dorinţa, dar Soniei nu-i era lene să sară din pat în fiecare zi dis-de-dimineaţă, să privească şi să ne spună că peisajele sunt foarte frumoase, şi că portretul va fi cu adevărat minunat.

Am constatat însă că Sonia nu era singura care le privea pe furiş.

Odată, în clipa când voia să se strecoare în cămăruţă, auzi următoarea conversaţie:

— Priveşte, seamănă – spunea Ivan Tihonovici.

— Nu seamănă de loc. Aceea e negricioasă şi asta uite ce blondă e. Numai că poartă şi ea rochie liliachie – răspunse soţia lui.

Sonia ne trezi imediat pe mine şi pe Numărul Unu şi ne repetă această convorbire.

Numărul Unu păli şi-şi duse mâna la inimă.

M-am grăbit să-i dezamăgesc pe amândoi. Îmi amintisem că, întorcându-se de la nuntă, soţia lui Ivan Tihonovici era foarte indignată că mireasa nu purtase rochie albă, tradiţională, ci o rochie liliachie. Probabil că acum compara portretul Liusiei cu mireasa aceea.

Sonia şi Numărul Unu nu mi-au răspuns nimic şi s-au mulţumit să dea din cap cu neîncredere.

Capitolul XXI. DAR UNDE „FRIGE”?

A doua zi de dimineaţă ne-am dus la Casa Pionierilor. Erau de faţă toţi băieţii, toate fetele, Liusia, Numărul Unu şi cu mine. Şedinţa fu deschisă de Magdalina Haritonovna. Pe feţele celor care luaseră loc la masă nu se citea nimic bun. Unele fete ne priveau cu o speranţă ascunsă, dar băieţii erau încruntaţi, posomorâţi şi tăcuţi.

Liusia luă cuvântul:

— Tovarăşi, e adevărat că noi am sperat cu toţii să găsim portretul la Zolotoi Bor. Speranţele noastre s-au năruit însă. Băieţi, capetele sus! Viktor, să-ţi fie ruşine! Până la sfârşitul vacanţei nu mai sunt decât câteva zile! Continuăm cercetările, sau nu?

— Da, le continuăm, le continuăm! au strigat, fără prea multă aprindere, băieţii şi fetele.

— Atunci chiar mâine după-masă plecăm din nou la Liubeţ. Vom da o raită pe la toţi Naşivocinikovii de acolo.

Vreţi să ne ajutaţi? întrebă Liusia adresându-se Numărului Unu şi mie.

— Bineînţeles! Din tot sufletul! exclamă cu însufleţire Numărul Unu.

— Se înţelege de la sine – am acceptat eu, deşi cu mai puţin entuziasm.

Mi-au venit în minte nopţile petrecute pe pământul gol sau pe aşternutul de paie în sălile claselor de şcoală şi m-a trecut un junghi prin inimă. Mi-am venit însă numaidecât în fire. „Doar sunt şi eu un explorator! mi-am spus cu tărie. Nu trebuie să-mi pierd curajul, am să plec cu copiii la Liubeţ”.

— Trebuie să ne înţelegem cu Lariuşa, să vină şi el cu noi – a propus Numărul Unu.

— I-am şi vorbit despre asta, vine – răspunse Liusia cu o voce excesiv de indiferentă.

— Şi dacă portretul nu-i la Liubeţ? Dacă-i în Kamciatka? ne luă peste picior Volodea.

— Ia taci din gură! am protestat noi, ceilalţi.

— Îl vom găsi în Kamciatka – i-o reteză Vitea cel mare.

— În cazul acesta, va trebui să modificăm planul activităţii noastre de vară – declară Magdalina Haritonovna.

— Ne-am înţeles – continuă Liusia, fără s-o asculte – mâine la ora două, în ţinută de marş, cu pulovere şi pantaloni de trening. Aduceţi mai mulţi cartofi. Cine-i de rând să ducă topoarele şi găleţile?

— Băieţi, nu uitaţi de râme! strigă Vitea cel mare.

Ne-am întors de la şedinţă după lăsarea întunericului. Lariuşa nu venise încă.

Ne-am aşezat la ceai. Cântecul samovarului era melancolic, feţele noastre erau triste, până şi Sonia abia lingea dulceaţa din linguriţă.

— Ivan Tihonovici – spuse cu tristeţe Numărul Unu – am să mai rămân şi noaptea asta la Zolotoi Bor şi mâine plec la Liubeţ. Îţi mulţumesc pentru ospitalitate.

— Nu te grăbi – răspunse gazda – peste trei zile îţi voi arăta şi-ţi voi comunica „ceva”. Te sfătuiesc să rămâi.

Era ca şi cum în imediata noastră apropiere ar fi explodat o bombă. Am tresărit cu toţii, dar n-am îndrăznit nici măcar să schimbăm o privire.

— Dacă-i aşa – a spus Numărul Unu cu glas răguşit – rămân. Şi se rezemă greoi de speteaza divanului, cu aerul unui om care e gata să-şi piardă cunoştinţa.

— Dar ce anume e acest ceva? se băgă Sonia.

— Nu fi prea curioasă, că ai să rămâi fără nas! i-o reteză gazda.

Sonia se îmbujora şi se ascunse după samovar.

În următoarele trei zile, activitatea Casei Pionierilor lâncezi cu desăvârşire. Drumul la Liubeţ fu amânat, cercurile şi jocurile fură părăsite. Exploratorii ba urcau în fugă până la etajul unu, ba coborau călare pe rampă, gâgâind ca gâştele, ori se plimbau gânditori pe coridor, şuşotind preocupaţi. De trei ori pe zi întregul detaşament sau câte un copil de unul singur se apropiau de casa noastră, apoi dispăreau din nou fără să fi aflat nimic.

Cât despre noi, vârstnicii, din cauza emoţiilor prin care treceam, ne pierdusem şi pofta de mâncare, ceea ce o mâhnea profund pe soţia lui Ivan Tihonovici. Singur Lariuşa rămânea impasibil şi se făcea nevăzut zilnic, ducându-se fie la Liusia, fie pe malul râului, astfel încât seara înfuleca de două ori masa de prânz şi de două ori cea de seară.

Seara, în ajunul celei de-a treia zi, pe care o aşteptam cu nerăbdare, Ivan Tihonovici ne declară solemn, în timp ce ne luam ceaiul:

— Rămâne pe mâine la prânz. Sunt de acord să le

arăt şi lăcustelor. (Preapuţin sociabila noastră gazdă poreclise pe prietenii noştri pionieri lăcuste.) Numai să fie ordine! Şi lovi brusc cu degetul în masă.

— Bineînţeles! Are să fie ordine deplină!

*

* * *

De la orele unsprezece toţi exploratorii luaseră loc pe iarbă, în faţa casei noastre.

În sfârşit, gazda ieşi, deschise larg porţile ca şi cum ar fi trebuit să intre o nuntă în curte şi spuse cu glas răstit:

— Veniţi!

În curtea bine măturată, se aflau aşezate o mulţime de bănci şi de scaune.

— Şedeţi aici! spuse gazda, arătând scaunele cu un gest scurt.

Împingându-ne unul pe altul, ne-am grăbit să ne supunem şi ne-am aşezat. Soţia lui Ivan Tihonovici rămase în picioare, ceva mai la o parte, şi-l privea cu admiraţie. Una din fetiţe pufni încet, ochii Magdalinei Haritonovna aruncară scântei, dar negăsind vinovata, se stinseră iar.

Gazda noastră scoase din sân un caiet albastru de şcoală şi se adresă Numărului Unu:

— Eu nu citesc bine. Citeşte, te rog, tu!

Numărul Unu se lumină la faţă. El îşi scoase ochelarii, îi puse la loc şi începu să citească:

„Fiind din anii adolescenţei un mare iubitor de flori, am cultivat pe lotul primit moştenire, în strada Bazarnaia din oraşul Liubeţ, diferite sorturi de gherghine, dintre cele câteva mii existente. M-am convins curând că o polenizare multiplă şi încrucişată a florilor, precum şi transplantarea mugurilor pe bulbi pot produce sorturi noi, necunoscute până acum. Coloritul gherghinelor este extrem de variat, dar deoarece în natură culoarea albastră este foarte stabilă, nimeni n-a obţinut până acum gherghine albastre.

Trebuie menţionat, de asemenea, că nu s-au obţinut încă nici trandafiri albaştri, nici brumărele albastre.

Adăugând solului o mică cantitate dintr-o compoziţie chimică de diferite metale – aramă, cobalt, bariu, stronţiu – m-am convins că în fiecare an culoarea gherghinelor suferă noi modificări. Am reuşit să obţin un negru perfect, un negru de culoarea penei corbului şi, invers, un alb de culoarea zahărului cu o nuanţă albastră. Am sperat că în doi-trei ani de eforturi voi obţine culoarea albastră, care nu putuse fi realizată atâta vreme. Dar autorităţile au hotărât să lărgească şi să reconstruiască fabrica de sticlă din apropierea casei mele şi m-au obligat să mă mut în altă parte. În zadar am luptat, în zadar am căutat să dovedesc marea importanţă a experienţelor mele, autorităţile au rămas neînduplecate. Astfel a trebuit să renunţ la munca mea, să-mi părăsesc oraşul natal, să mă mut la Zolotoi Bor şi să-mi reiau experienţele de la capăt, pe un sol având o altă compoziţie. După cincisprezece ani de muncă perseverentă în Zolotoi Bor datorită tratării solului cu acele compoziţii de metale menţionate mai sus, am obţinut, în sfârşit, anul acesta anumite rezultate pozitive”.

Numărul Unu termină de citit, oftă uşurat şi-şi plimbă privirea oarecum mirată asupra ascultătorilor.

— Daţi-mi voie, despre ce rezultate e vorba? întrebă Stamină, care nu se mai putea stăpâni.

— Poftiţi în grădină, luaţi-o la dreapta pe potecă. Gazda deschise portiţa sacră şi ne lăsă să trecem unul câte unul.

În altă împrejurare, aş fi privit cu mult interes această grădină, până atunci inaccesibilă, precum şi grădina de zarzavat cu potecile ei presărate cu nisip, cu straturi îngrijite de morcovi, castraveţi, sfeclă, mărar, cu rândurile drepte de roşii, cu merii încărcaţi cu fructe.

Acum însă eram cuprins de un sentiment nu atât de

dezamăgire, cât de mirare. Globurile gherghinelor abia înflorite erau colorate într-un albastru palid şi, deşi foarte frumoase, păreau oarecum reci şi indiferente. Pe un strat creşteau cam douăsprezece tufe. O parte din flori abia îmbobociseră, totuşi eu aşteptam să văd şi altceva în afară de gherghine.

Toată lumea se adunase în jurul stratului şi feţele tuturor trădau aceeaşi dezamăgire. Nimeni nu vorbea. Galia şi Sonia se aflau în faţă, lipite strâns una de alta.

— Mai aveţi şi altceva interesant? întrebă Galia cu o voce subţire.

Ivan Tihonovici se întoarse şi faţa lui arămie păli uşor. Singură soţia lui credincioasă continua să-l privească cu adoraţie.

Numărul Unu făcu o mişcare de şah diplomatică, pe care Stamină o numi mai târziu „genială".

— Desigur, Ivan Tihonovici, înţeleg că ţi-ai consacrat toată viaţa acestei realizări. Ai muncit o viaţă întreagă, dar în sfârşit ţi-ai atins scopul. Gherghine albastre! Priviţi ce frumuseţe! exclamă el, întorcându-se spre noi. Eu cred că toţi horticultorii amatori vor veni să-ţi ceară bulbi, mă tem doar că cititorii de rând, care vor citi în ziar despre gherghinele tale, nu vor fi prea interesaţi. E drept că ele reprezintă o mare realizare, dar asta numai pentru specialişti. Un cititor nu se mulţumeşte numai cu gherghine. Ce păcat – continuă Numărul Unu, cu o voce blândă şi mieroasă – că n-ai păstrat niciun obiect de muzeu, ceva extraordinar, care să îndreptăţească un lung articol despre întreaga ta viaţă, despre toate realizările tale… şi despre acest obiect extraordinar. Am publica un astfel de articol simultan în mai multe ziare şi reviste, l-am însoţi de fotografii. Ce crezi tu? Nu vezi că toată lumea în jurul tău are nişte mutre de parcă ar mesteca scoruşe? De fapt, Ivan Tihonovici, noi ne aşteptam să ne arăţi altceva.

Ochii mici ai gazdei noastre, înfundaţi adânc în orbite, începură deodată să se rotească încoace şi-ncolo, iar sprâncenele se încruntară neliniştite şi supărate. Tăcerea care se aşternu era atât de mare, încât am auzit clar în fundul grădinii cum a căzut un măr. Ivan Tihonovici s-a scărpinat la ceafă, şi-a dres vocea şi a spus:

— Străbunicul meu, Prohor Andreevici, a lăsat un testament cu interdicţie.

— Ce fel de testament? întrebă emoţionat Numărul Unu.

Ivan Tihonovici ridică un deget şi spuse posomorât pe de rost:

— „Acest obiect mi-a fost încredinţat pentru păstrare de către prietenul meu Egor Sporâşev. Las cu limbă de moarte copiilor mei să nu-l arate niciodată şi nimănui”.

— Bine, dar asta se întâmpla în timpul iobăgiei, când străbunicul tău se temea de uneltirile colonelului Zagvozdetki! Faţa şi chelia Numărului Unu se făcuseră roşii-stacojii.

În clipa aceea, Liusia îi dădu la o parte pe copii şi se apropie de bătrânul îndărătnic.

— Ar fi bine să nu mai ascundeţi nimic. Noi ştim că portretul e la dumneavoastră. Priviţi numai câtă lume e aci, vă rugăm din suflet cu toţii, arătaţi-ne portretul!

Băieţii şi fetele se strânseră în jurul bătrânului neînduplecat şi, privindu-l plini de supunere, începură să croncăne ca nişte pui de ciori:

— Arătaţi-ne portretul, vă rugăm, arătaţi-l!

— Eu ţi-am spus de mult să nu-l mai ţii ascuns, Ivan Tihonovici – vorbi pe neaşteptate soţia lui, venind în sprijinul nostru.

— Dacă vrei să devii celebru cu gherghinele tale, arată-ne portretul! şopti rar Numărul Unu.

— Să mergem! spuse Ivan Tihonovici şi, fără să se

uite nici în dreapta, nici în stânga, porni cu pas grăbit spre casă.

Noi ceilalţi, împingându-ne unii pe alţii, ne-am repezit grămadă după el.

Mi-am adus atunci aminte de un joc din copilărie: „Foc, apă!” „Foc, foc”! „Frige, frige!”. Am străbătut cerdacul, coridorul, am trecut prin faţa cămării cu cufere, apoi prin faţa celeilalte cămări, am străbătut sala… Doamne Dumnezeule! „Foc” era în odaia mea şi a Soniei!

— Cleştele! porunci Ivan Tihonovici soţiei sale. În faţa patului meu era o oglindă mare, care mă plictisea grozav, fiindcă Sonia se învârtea veşnic în faţa ei. De câte ori n-o certasem!

— Împingeţi încoace! întoarceţi! porunci gazda.

Băieţii apucară oglinda cu zeci de mâini şi o întoarseră cu dosul spre noi. Am văzut atunci o foaie de cort prăfuită, bătută pe dosul oglinzii. Vreo douăzeci de ţintişoare prinse în pătrăţele de hârtie fixau marginile foii de cort. Ivan Tihonovici începu să desprindă ţintele una după alta, încet, chinuitor de încet. Cleştele îi scăpă de câteva ori. Cu mâna stângă ţinea foaia ca s-o împiedice să se depărteze şi să ne dezvăluie prea devreme ce acoperea.

— Să vă ajut şi eu! sări Vitea cel mare.

— Piei de-aici! se răsti gazda.

În sfârşit, ultimul cui căzu. Cu o mişcare repede, Ivan Tihonovici smulse foaie şi se depărta. Am văzut atunci portretul unei fete tinere, o fată zveltă şi subţire, în rochie liliachie. Jos, în colţul drept, se distingeau cuvintele: „Eu n-am nici măcar dreptul să semnez”.

Era portretul Irinei Zagvozdetkaia.

Fata şedea pe marginea unui fotoliu comod, tapisat cu atlaz de un verde-închis, brodat cu aur. Braţele ei goale, bronzate, cu degete subţiri, cu unghii trandafirii erau sprijinite de braţele sculptate ale fotoliului. O rochie lungă

de mătase liliachie, cu decolteul şi mânecile împodobite cu dantele vechi, gălbui, era strânsă în talie şi cobora în falduri largi pe covor. De sub rochie nu ieşeau decât vârfurile pantofilor mici.

Am examinat multă vreme şi cu multă atenţie acest portret.

Părul întunecat al Irinei era împletit în cozi răsucite în formă de melci, adică exact aşa cum şi le răsucesc azi şcolăriţele din clasele superioare. Faţa oacheşă, de orientală, fruntea înaltă, curba neagră a sprâncenelor, un nas subţire uşor coroiat, buzele trandafirii întredeschise, bărbia sculpturală. Toate aceste elemente creau o armonie unică. Nu-ţi venea să te mai desprinzi de portretul acela.

— E minunat de frumoasă! şopti Liusia în spatele meu.

Dar ochii! Autorul tabloului îi numise semilune.

În Galeria Tretiakov sunt câteva portrete de mare valoare ale lui Briullov, Ivanov Kramaskoi, Repin. Ori de câte ori trec pe acolo, rămân multă vreme în faţa lor şi privesc cu atenţie în ochii acelor fete şi femei tinere şi de fiecare dată descopăr în ei ceva nou.

Despre fiecare portret aş putea scrie un poem întreg, aş putea spune cum a iubit şi a suferit, sau cum s-a bucurat femeia sau fata aceea.

În faţa mea se afla acum un astfel de portret de mare valoare, un portret executat fără îndoială de un pictor excepţional de talentat.

La început, când priveai, te gândeai că fata aceea slăbuţă, aproape copil încă, e drac împieliţat. Probabil că făcuse undeva o poznă, a vărsat ori stricat ceva şi, ca să scape de o guvernantă severă, se refugiase în această odaie şi se aşezase pe marginea fotoliului…

Când m-am uitat însă mai atent la ochii ei, am desluşit o tristeţe adâncă, tainică, apoi i-am mai privit o

dată, şi n-am mai fost atent la nimic altceva, nici la rochia aceea strălucitoare, nici la talia ei subţire şi graţioasă, n-am mai văzut decât ochii, semilune căprui, pline de o durere nesfârşită.

— De ce e atât de tristă? întrebă Sonia în şoaptă.

— Gândeşte-te ce nenorocită a fost şi cât de timpuriu a murit! aminti Galia.

Toţi ceilalţi sâsâiră şi cerură să se facă linişte. Da, un astfel de portret trebuia privit multă vreme şi în tăcere, fără ca nimeni să te deranjeze, şi noi toţi, mari şi mici, stăteam în faţa lui, îl priveam şi nu scoteam niciun cuvânt…

*

* * *

Înainte de a-şi ocupa pentru totdeauna locul la Galeria Tretiakov, portretul Irinei Zagvozdetkaia a fost expus în sala albastră a Casei Pionierilor din Zolotoi Bor. Dedesubtul lui au fost aşezate două vaze de cristal cu gherghine albastre, iar de jur-împrejur au fost atârnate mici studii ale lui Lariuşa.

Unul reprezenta râul la apusul soarelui şi silueta unei bărcuţe cu pescari, altul o dimineaţă când ceaţa trandafirie se ridică din apa de sidef, un al treilea înfăţişa o geamandură roşie pe nisip, în lumina soarelui, având drept fundal suprafaţa albastră şi strălucitoare a râului, apoi câteva studii în care o puteam vedea pe Liusia, cu râul drept decor.

L-am implorat pe Lariuşa, fiecare în parte şi apoi pe cincizeci de voci, să expună şi portretul Liusiei, dar el a refuzat categoric şi n-a vrut să ni-l arate pentru nimic în lume.

Spunea că portretul nu face două parale, că nu-i terminat, că e pur şi simplu imposibil să-l aşeze alături de portretul Irinei.

Jenea-geamănul făcuse câteva lucruri, care pentru un băiat de treisprezece ani erau fără îndoială reuşite, deşi copilăreşti şi stângace. S-a luat hotărârea să nu fie expuse.

— E prea devreme, dragul meu. Va trebui să mai înveţi încă vreo zece ani până să ajungi şi tu pictor – a spus Numărul Unu, silindu-se să-l consoleze.

Băiatul şi-a plecat în tăcere capul negricios: îşi dădea seama că bătrânul avea dreptate.

— În toamnă plec la Moscova ca să intru la şcoala de arte – declară el pe neaşteptate.

Locuitorii din Zolotoi Bor şi din raion, funcţionari prin instituţii, muncitori la fabrică, colhoznici, gospodine, profesori şi şcolari vizitau expoziţia, admirau portretul şi ascultau cu atenţie povestirile pionierilor de serviciu despre soarta tragică a Irinei Zagvozdetkaia şi a iubitului ei, pictorul iobag Egor Sporâşev. În acelaşi timp, vizitatorii admirau şi studiile lui Lariuşa, care zugrăvise atât de minunat şi de sugestiv râul lor drag.

Bineînţeles că în comparaţie cu portretul studiile acestea păreau foarte modeste, dar ele prevesteau penelul sigur al unui viitor maestru. Atât eu cât şi Numărul Unu îi iertam lui Lariuşa participarea sa prea puţin energică la căutările noastre, şi-i doream din tot sufletul să devină un pictor mare şi adevărat, un cântăreţ al râului, al naturii şi al vieţii noastre minunate, în întreaga ei complexitate.

Din Liubeţ sosiră trei autobuze încărcate cu cetăţeni doritori să vadă portretul găsit. În ele se aflau atât Numărul Doi, custodele muzeului, cât şi Numărul Trei, directoarea şcolii. De la muzeul lor sosiră şi Numărul Şapte cu Numărul Cinci, blestemând regulamentul navigaţiei.

Iar când Numărul Doi îi declară lui Ivan Tihonovici că va trimite articolul despre portret şi despre gherghinele albastre ziarelor din Moscova şi revistei „Ogoniok”, Ivan

Tihonovici dărui fără nicio şovăială muzeului din Liubeţ cocoşnicul şi basmaua, orientală.

EPILOG

Stamină şi Roza Petrovna se întoarseră la Moscova, iar Numărul Unu şi Michael plecară la Liubeţ. Concediul meu, ca şi vacanţa copiilor, erau pe sfârşite.

Pentru ultima dată ne-am adunat în Casa Pionierilor, plini de oarecare tristeţe. Nu lipsea decât Liusia, fiindcă acum Lariuşa se ducea zilnic la ea acasă şi lucra câte douăsprezece ore în şir la portret. Nimeni nu ştia cum iese, fiindcă Lariuşa se încăpăţâna să nu-l arate.

La adunarea de la Casa Pionierului, am venit cu scrisoarea lui Mişa. Afară de prima probă scrisă, cea de limba rusă, luase la toate celelalte numai nota cinci, astfel că totalizând numărul de puncte cerut, intrase în anul întâi al Facultăţii de geologie de la Universitatea din Moscova.

În scrisoare, Mişa transmitea un cald salut pionierilor din Zolotoi Bor şi le propunea să plece cu el vara viitoare ca să adune minerale.

Magdalina Haritonovna luă loc lângă mine, cu albumul ei albastru, care se uzase în timpul marşurilor, gata pregătit.

— Ei, acum când emoţiile noastre au luat un sfârşit atât de fericit, după ce noi, exploratorii, am învins, povestiţi-ne ceva despre cele mai interesante aventuri din

viaţa dumneavoastră.

Zâmbetul ei fermecător îmi era foarte neplăcut.

— Dar acum ştiţi totul! am răspuns eu. Cea mai interesantă este povestea portretului găsit, povestea celor patruzeci de exploratori, povestea celor care caută, găsesc şi iar pornesc în căutare…

— …pe pământ, sub pământ, pe apă, sub apă şi în aer! recitară în cor toţi copiii.

*

* * *

Povestirea mea ar rămâne incompletă dacă n-aş aminti de soarta ulterioară a doi dintre exploratorii noştri.

La începutul iernii, am citit pe un afiş că la Casa Pictorului din Moscova se deschide expoziţia tinerilor artişti.

M-am dus cu Sonia s-o vizităm şi am văzut multe pânze impresionante şi pline de talent. Treceam, fără nicio presimţire, de la un tablou la altul şi le examinam cu atenţie.

— Priveşte, tată! strigă deodată Sonia.

O mulţime de vizitatori se adunaseră în faţa unui tablou. M-am strecurat şi eu pe urmele Soniei şi, spre mirarea mea, am văzut portretul Liusiei. L-am privit cu atenţie. Portretul era pictat de penelul unui pictor îndrăzneţ, poate chiar prea îndrăzneţ. M-am convins că era într-adevăr un portret minunat, fără îndoială cel mai bun din întreaga expoziţie. Printr-o coincidenţă inexplicabilă, Liusia avea aceeaşi poziţie ca Irina Zagvozdetkaia, cu braţele goale pe marginile fotoliului; până şi sariul liliachiu avea nuanţa rochiei Irinei.

Dar ochii fetei din portretul găsit erau plini de tristeţe şi de durere, în timp ce ochii Liusiei ardeau de o fericire imensă şi de dragoste! Era cu neputinţă să n-o invidiezi. Subţirică şi avântată, Liusia privea cu curaj şi cu

entuziasm undeva, departe.

— Aşa, vasăzică, nu vă recunoaşteţi vechii prieteni? spuse deodată în spatele meu o voce veselă.

Ras proaspăt, purtând un minunat costum bleumarin, în faţa noastră se afla Lariuşa, zâmbind cu voioşie. De braţul lui se sprijinea Liusia, la fel de zâmbitoare şi de fericită.

— Vă cunoaşteţi doar! Soţia mea – spuse el – sunt două săptămâni de când ne-am căsătorit!

Ca să-şi ascundă sfiala, Liusia se aruncă de gâtul Soniei şi o sărută.